AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ HASİLAT SƏNAYESİNDƏ ŞƏFFAFLIQ ÜZRƏ KOMİSSİYASI

Hasilat Sənayesində Şəffaflıq üzrə
Müstəqil Auditorun Hesabatı
31 dekabr 2017-ci il tarixində başa çatmış il üzrə

Səhifə

1. İCMAL **5**
1.1. Giriş 5
1.2. İşin məzmunu 6
1.3. Məlumatların məxfiliyi 6
1.4. Yanaşma və metodologiya 6
1.5. Mühasibatlıq siyasəti 7
1.6. HSŞ hesabatın hazırlanması və vətəndaş cəmiyyətinin iştirakı 7
2. HASİLAT SƏNAYESİ, HÜQUQ VƏ FİSKAL REJİM **8**
2.1 Kəşfiyyat və hasilat 8
2.1.1 Hasilat sənayesinin icmalı 8
2.2 Hüquqi və fiskal rejim 10
2.2.1 Hüquqi rejim 10
2.2.2 Fiskal rejim 16
2.2.3 Dövlət büdcəsinin strukturu 18
2.2.4 Müvafiq dövlət orqanlarının rolu və vəzifələri 22
2.2.5 Hasilat sənayesi üzrə əsas fəaliyyətlər 26
2.3 Hasilat sənayesində lisenziyaların verilməsi 28
2.4 Hasilat sənayesində lisenziyaların reyestri 29
2.5 Müqavilələrin açıqlanması 30
2.6 Benefisiar sahiblik 30
2.7 Hasilat sənayesində dövlətin iştirakı 31
2.7.1 Ümumi məlumat 31
2.7.2 Dövlət müəssisələrinin müvafiq dövlət qurumları ilə münasibəti 32
2.7.3 Dövlət müəssisələri ilə dövlət arasında maliyyə axınları 34
2.7.4 Dövlət müəssisələrinin maliyyə göstəriciləri və hasilat məlumatları 38
2.7.5 Dövlət müəssisələrinin birgə, asılı və törəmə müəssisələri 41
2.7.6 Dövlət müəssisələrinə aid olan əməliyyatlar 43
2.7.7 Xarici bazarlarda fəaliyyətin genişləndirilməsi 44
2.7.8 Dövlət müəssisələri tərəfindən əldə olunan kreditlər və zəmanətlər 48
3. HASİLAT SƏNAYESİNƏ BAXIŞ **50**
3.1. Mədən sənayesinin icmalı 50
3.2. İstehsalın həcmi 59
3.3. İxracatda hasilat sənayesinin payı 61
3.4. 2017-ci ildə Azərbaycanın enerji balansı 62
4. HSŞ HESABATINDA ƏHATƏ OLUNMUŞ VERGİ VƏ GƏLİRLƏR 62
4.1. Əhəmiyyətli sayılan ödənişlər 62
4.2. Dövlətə edilən ayırmalar, ödənişlər və onların təsviri 64
4.3. Üzləşmə prosesinin nəticələri 65
4.4 Hasilatın pay bölgüsü sazişləri üzrə pul vəsaitləri şəklində dövlətə köçürülən gəlirlər 68
4.5. Hasilat sənayesi şirkətləri 70
4.6. Hasilatda dövlət payının satışı və digər natura şəklində gəlirlər 76

4.7. İnfrastruktur təchizi və barter razılaşmaları 77
4.8. Nəqletmə gəlirləri 78
4.9. Sub-milli köçürmələr 82
4.10. Fərdi hesabatlılıq 82
4.11. Məlumatların etibarlılığı, tamlığı və əminlik prosedurları 82
5. HASİLAT SƏNAYESİ GƏLİRLƏRİNİN VƏ XƏRCLƏRİNİN BÖLGÜSÜ 83
5.1. Dövlət büdcəsi və ARDNF-in gəlir və xərclər bölgüsü 83
5.2. Gəlirlərin idarə edilməsi və xərclər 85
6. AZƏRBAYCAN İQTİSADİYYATINA HASİLAT SƏNAYESİNİN TÖHFƏSİ 86
6.1. Sosial xərclər 86
6.2. Kvazi-fiskal xərclər 88
6.3. ÜDM–nin istehsal və sahə strukturları 89
6.4. Hasilat sənayesindən əldə edilən dövlət gəlirləri 90
6.5. Hasilat sənayesində məşğulluq 94
6.6. Ümumi hasilatın həcmi və cəmləşdiyi əsas rayonlar (ərazilər) 95
6.7. Digər məlumatlar 96
6.7.1. Ətraf mühitin qorunması və təbii ehtiyatlardan səmərəli istifadə 97
6.7.2 Alternativ enerji mənbələri 98
7. ÜZLƏŞDİRMƏ 101
7.1. Gəlir növləri üzrə üzləşmə prosesi (xarici şirkətlər) 101
7.2. Gəlir növləri üzrə üzləşmə prosesi (yerli şirkətlər üzrə) 102
7.3. Düzəlişlər 103
7.3.1 Pul şəklində edilən köçürmələrə dair düzəlişlər 103
7.3.2 Natura şəklində edilən köçürmələrə dair düzəlişlər 107
8. XÜSUSİ YOXLAMA PROSEDURLARI 108
9. TÖVSİYƏLƏR VƏ NƏTİCƏLƏR 109
9.1. 31 dekabr 2017-ci il başa çatmış il üzrə HSŞ Hesabatının hazırlanması və tərtibatı üzrə Müstəqil Auditorun tövsiyələri 109
9.2. 2016-cı il üzrə HSŞ hesabatına dair müvafiq tövsiyələrin icrası 112
ƏLAVƏLƏR 116
Əlavə 1. Azərbaycan Respublikası HSŞ üzrə Komissiyanın bəyannaməsi 116
Əlavə 2. Hesabat şablonları 117
Əlavə 3. 2017-ci il üçün enerji balansı (min NET) 119
Əlavə 4. Hasilat sənayesi şirkətləri üzrə üzləşmə cədvəlləri 121
Əlavə 4. Hesabatın tərtibi zamanı istifadə olunmuş ədəbiyyat siyahısı 161

İXTİSARLARIN SİYAHISI	
ABƏŞ	Azərbaycan Beynəlxalq Əməliyyat Şirkəti
ABŞ dolları	Amerika Birləşmiş Ştatları dolları
AÇG	Azəri–Çıraq–Günəşli
AQTŞ	Azərbaycan Qaz Təchizatı Şirkəti
ARDNF	Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondu
ARMB	Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankı
A.S	Aksjeselskap–Norveçdə aksiya və opsiyon tipli şirkətlər üçün termin
AZN	Azərbaycan manatı
BM	Birgə Müəssisə
BVF	Beynəlxalq Valyuta Fondu
BOTAŞ	Boru Hatları İle Petrol Taşıma A.Ş.
BTC	Bakı–Tbilisi–Ceyhan
CQBK	Cənubi Qafqaz Boru Kəməri
CQD	Cənub Qaz Dəhlizi
DSMF	Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi yanında Dövlət Sosial Müdafiə Fondu
DM	Dövlət Müəssisəsi
ƏDV	Əlavə Dəyər Vergisi
ƏİBK	Əsas İxrac Boru Kəməri
HPBS	Hasilatın Pay Bölgüsü Sazişləri
HSŞ	Hasilat Sənayesində Şəffaflıq
İN	İqtisadiyyat Nazirliyi
Komissiya	Hasilat Sənayesində Şəffaflıq üzrə Komissiya (HSŞ Komissiyası)
Katiblik	HSŞ Komissiyasının Katibliyi
KBİHPBS	Blokun Kəşfiyyatı, Bərpası, İşlənməsi və Hasılatın Pay Bölgüsü haqqında Sazış
Kq	Kiloqram
NBSS	Neftin Birgə Satışı haqqında Sazış
QHT	Qeyri–Hökumət Təşkilatı
QİBK	Qərb İxrac Boru Kəməri
QSC	Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti
M	Metr
m^3	Kub metr
HSŞ	Hasilat Sənayesində Şəffaflıq
Mln	Milyon
Mlrd	Milyard
MMBTU	1 milyon Britaniya İstilik Vahidi
MMC	Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyət
nm^3	Normal kub metr
ONŞ	SOCAR-ın Ortaq Neft Şirkəti
sm^3	Standart kub metr
SOCAR	Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti
STYAŞ	SOCAR Turkey Yatırım A.S
Şirkətlər	Hasilat sənayesi şirkətləri
TAP	Trans Adriatik Boru Kəməri
TANAP	Trans Anadolu Boru Kəməri
TƏMÖHS	Tranzit Əraziyə Malik Ölkə Hökuməti Sazişi
TPAO	Türkiyə Petrolleri Anonim Ortaqlığı
ÜDM	Ümumi Daxili Məhsul
VÖEN	Vergi Ödəyicisinin Eyniləşdirmə Nömrəsi

ANLAYIŞLAR	
Neft və qaz	Bu hesabatda karbohidrogen ehtiyatları – neft, qaz, neft kondensat, qaz-kondensat nəzərdə tutulur.
Əlvan metal	Bu hesabatda əlvan metallar – qızıl, gümüş, mis konsentratında qızıl, mis konsentratında gümüş və digər əlvan metallar nəzərdə tutulur.
Müstəqil Auditor	Hasilat sənayesi şirkətlərinin və dövlətin HSŞ üzrə fərdi hesabatlarını üzləşdirən və ümumi HSŞ hesabatını hazırlayan müstəqil audit şirkəti.
Dövlət büdcəsi	Müvafiq hakimiyyət orqanları vasitəsi ilə dövlətə məxsus funksiyaların yerinə yetirilməsini təmin etmək üçün lazım olan pul vəsaitinin qanunla müəyyən olunmuş qaydada yığılması və xərclənməsi formasıdır.[1]
Podratçı şirkətlər	Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi əsasında yaradılmış, Azərbaycan Respublikasında müvafiq ərazi, infrastruktur, texniki vasitələr, işçi qüvvəsi, zəruri texniki, texnoloji, inzibati və idarəetmə biliklərinə və təcrübəsinə, maliyyə ehtiyatlarına malik olan, ixrac məqsədli neft-qaz fəaliyyəti ilə əlaqədar Azərbaycan Respublikasının hüdudlarından kənarda bu cür layihələri həyata keçirən, xarici sifarişçi ilə birbaşa müqaviləsi olan hüquqi şəxslər, o cümlədən xarici sərmayəçilərin iştirakı ilə yaradılmış hüquqi şəxslər.[2]

[1]Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyi Nomrativ hüquqi aktların vahid internet elektron bazası http://www.e-qanun.az/framework/4756
[2] Azərbaycan Respublikası Vergilər Nazirliyinin rəsmi internet səhifəsi, İxrac məqsədli neft-qaz fəaliyyətinə xüsusi iqtisadi rejimin tətbiqi haqqında AR-nın qanunu http://www.taxes.gov.az/modul.php?name=qanun&news=287

BAKER TILLY
AZERBAIJAN

Demirchi Tower, 16th fl.
37 Khojaly Avenue
AZ 1025
Baku, Azerbaijan
Tel: +994 (12) 404 76 66
Fax: +994 (12) 404 76 67

Azərbaycan Respublikası Hasilat Sənayesində Şəffaflıq (HSŞ) üzrə Komissiyaya

Müstəqil Auditor Hesabatı

Faktiki tapıntılar haqqında hesabat - Azərbaycan Respublikasında təbii ehtiyatların istismarı ilə əlaqədar dövlətin daxilolmalarının və hasilat sənayesində fəaliyyət göstərən yerli və xarici şirkətlərin ödənişlərinin (ayırmalarının) üzləşdirilməsi

Biz, 31 dekabr 2017-ci il tarixində başa çatmış il üzrə Azərbaycan Respublikasında hasilat sənayesində fəaliyyət göstərən yerli və xarici şirkətlərin ("Şirkətlər") dövlətə ödənişlərinin (ayırmalarının) və dövlətin Şirkətlərdən daxilolmaları üzrə ümumi məlumatların toplanması, üzləşdirilməsi və tərtibatı nəticəsində yaranmış faktiki tapıntılar hesabatını ("HSŞ hesabatı") təqdim edirik.

HSŞ Hesabatı doqquz bölmədən və əlavələrdən ibarətdir:

- Birinci bölmə əsasən, Hasilat Sənayesində Şəffaflıq Hesabatının qısa icmalı, hesabatlılığın məqsədi, görülmüş işlərin məzmunu, yanaşma və HSŞ Hesabatının necə hazırlanmasından ibarətdir;

- İkinci və Üçüncü bölmələrdə əsasən hasilat sənayesinin icmalı, Azərbaycan Respublikasında olan hüquqi və fiskal rejim, dövlət müəsisələrinə aid olan əməliyyatlar, daxili və xarici bazarda fəaliyyətlərin genişləndirilməsi, ixracatda hasilat sənayesinin payı və s. haqqında məlumatlar və faktlar əks etdirilmişdir;

- Dördüncü bölmədə əsasən Hasilat sənayesi şirkətləri, əhəmiyyətli sayılan ödənişlər, üzləşmə prosesinin nəticələri, eyni zamanda məlumatların etibarlılığı, tamlığı və əminlik prosedurları əks etdirilmişdir;

- Beşinci bölmədə hasilat sənayesi gəlirlərinin və xərclərinin bölgüsü və idarə edilməsi haqqında məlumatlar öz əksini tapmışdır;

- Altıncı bölmədə əsasən hasilat sənayesinin Azərbaycan iqtisadiyyatına töhfəsi və müvafiq göstəriciləri əks etdirilmişdir;

- Yeddinci bölmədə əsasən üzləşmə prosesinin nəticələri və edilən düzəlişlərin xülasəsi və izahları göstərilmişdir;

- Səkkizinci bölmə hasilat sənayesində fəaliyyət göstərən yerli və xarici şirkətlər arasında seçilən Şirkətlərdə aparılan xüsusi yoxlama prosedurları və nəticələrini əhatə edir;

- Doqquzuncu bölmədə isə hesabat dövrü üzrə edilən tövsiyələr və nəticələr öz əksini tapmışdır.

Üzləşdirmənin məqsədi 2017-ci il ərzində Azərbaycan Respublikasında Hasilat Sənayesində Şəffaflığın həyata keçirilməsi ilə əlaqədar dövlətə hasilat sənayesindən daxil olmuş ödənişlər/daxilolmalar barədə məlumatların tamlığı, etibarlılığı və mümkünlüyünü (əlçatanlığını) təmin etməkdir.

Biz işimizi yerinə yetirərkən Beynəlxalq Mühasiblər Federasiyası tərəfindən dərc olunmuş 4400 saylı "Maliyyə Məlumatlarına dair razılaşdırılmış prosedurları yerinə yetirmək üçün razılaşmalar ilə Əlaqəli Xidmətlər üzrə Beynəlxalq Standart"-a istinad etmişik.

Üzləşmə zamanı əldə olunan nəticələr, müvafiq düzəlişlər və faktiki tapıntılar HSŞ Hesabatının dördüncü və yeddinci bölmələrində, eləcə də müvafiq əlavələrdə qeyd edilmişdir.

Razılaşdırılmış prosedurlar Beynəlxalq Audit Standartları və ya Beynəlxalq Təhlil Standartları əsasında həyata keçirilmiş audit yoxlaması və ya təhlil tapşırığının tərkib hissəsini təşkil etmədiyindən, biz bu hesabatdakı şirkətlər və dövlət institutları tərəfindən ödənişlər də daxil olmaqla, maliyyə məlumatları üzrə hər hansı bir əminlik təqdim etmirik. Bizim hesabatda göstərilmiş məlumatların, eləcə də lisenziya sahibləri və dövlət institutları tərəfindən təqdim edilmiş məlumatların, hesabatda əksi göstərilmədiyi təqdirdə, yoxlanılmasına və ya təsdiqlənməsinə ehtiyac yoxdur. Beynəlxalq Audit Standartları və ya Beynəlxalq Təhlil Standartları əsasında audit və ya təhlil prosesləri, eləcə də əlavə prosedurlar tərəfimizdən həyata keçirildiyi halda, hesabatda digər məsələlər də öz əksini tapmış olacaqdır.

Bu hesabatın məqsədi neft, qaz və dağ-mədən sənayesi daxilində şəffaflığın artırılmasıdır. Bizim prosedurlar lisenziya sahibləri və dövlət orqanları tərəfindən edilmiş saxtakarlıq və ya xətaları müəyyənləşdirmək üçün nəzərdə tutulmamışdır.

26 noyabr 2018-ci il
Bakı, Azərbaycan Respublikası

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ HASİLAT SƏNAYESİNDƏ ŞƏFFAFLIQ ÜZRƏ KOMİSSİYASI

Hasilat Sənayesində Şəffaflıq üzrə Ümumiləşdirilmiş Hesabat
31 dekabr 2017-ci il tarixində başa çatmış il üzrə

1.İCMAL

1.1. Giriş

Hasilat sənayesində şəffaflığın və hesabatlılığın artırılması ilə bağlı əlavə tədbirlər haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2017-ci il 5 aprel tarixli 1315 saylı Fərmanına əsasən ölkənin hasilat sənayesində şəffaflıq və hesabatlılıq standartlarının tətbiqi aşağıda göstərilmiş beynəlxalq prinsiplər əsasında davam etdirilir:

1. Təbii ehtiyatlardan əldə olunan gəlirlərin vətəndaşların rifahı və ölkənin milli maraqları naminə idarə olunması suveren dövlətlərin səlahiyyətlərinə aiddir;
2. Təbii ehtiyatlardan əldə olunan gəlirlərdən qənaətli istifadə yoxsulluğun azaldılmasına və davamlı iqtisadi inkişafa təkan verən mühüm vasitədir;
3. Dövlət orqanlarının fəaliyyətində, özəl sektorda və ictimai münasibətlərdə şəffaflıq və hesabatlılıq standartları təşviq edilməlidir;
4. Dövlət hasilat sənayesindən əldə olunan gəlirlərin idarə olunması ilə bağlı vətəndaşlar qarşısında hesabat verməlidir;
5. Şəffaflığın artırılmasına müvafiq müqavilə və qanunlara əməl etməklə nail olunmalıdır;
6. Hasilat sənayesində fəaliyyət göstərən dövlət və özəl şirkətlər tərəfindən şəffaflığın, o cümlədən dövlətin maliyyə idarəetməsinin və hesabatlılığın gücləndirilməsi təmin olunmalıdır;
7. Ölkənin maliyyə şəffaflıq standartları hasilat sənayesində fəaliyyət göstərən bütün şirkətlərə şamil edilməlidir;
8. Bu sahədə şəffaflığın tətbiqində dövlət orqanları, hasilat sənayesində fəaliyyət göstərən şirkətlər, beynəlxalq təşkilatlar, maliyyə qurumları, investorlar və qeyri-hökumət təşkilatları da daxil olmaqla, bütün maraqlı tərəflərin iştirakı təmin edilməlidir.

Sözügedən Fərmanın 2-ci bəndinə əsasən Azərbaycanın hasilat sənayesində şəffaflığın və hesabatlılığın təmin edilməsi məqsədilə, Hasilat Sənayesində Şəffaflıq (HSŞ) üzrə Komissiya (bundan sonra "Komissiya") yaradılmışdır.[3] Komissiya öz fəaliyyətini illik fəaliyyət planı əsasında həyata keçirir.

Komissiya Hasilat Sənayesində Şəffaflıq üzrə ümumiləşdirilmiş hesabatların (bundan sonra "HSŞ hesabatı") müfəssəlliyinin və gəlirlər üzrə ictimai məlumatlılığın artırılması məqsədilə, HSŞ-nin icra edilməsinin genişləndirilməsini təşviq edir və ictimai həyatda, dövlət əməliyyatlarında və biznes sahəsində yüksək şəffaflıq və hesabatlılıq standartlarının həyata keçirilməsini həvəsləndirir.

Fərmana əsasən Komissiyanın cari fəaliyyətinin təşkili məqsədilə Komissiyanın Katibliyi funksiyasını Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Fondu həyata keçirir.

Hasilat gəlirlərinin şəffaflığının təmin olunması, Şirkətlərin dövlətə ödənişlərinin və dövlətin müvafiq gəlirlərinin açıqlanaraq üzləşdirilməsi üsulu ilə həyata keçirilir. Bu üsul 3 əsas elementdən ibarətdir:

- **Şəffaflıq:** neft, qaz və mədən sənayesində fəaliyyət göstərən şirkətlər dövlətə ödənişləri, dövlət isə qeyd edilən şirkətlərdən daxilolmaları və hasilat sənayesi ilə bağlı digər aidiyyatı məlumatları açıqlamalıdır. Açıqlanan rəqəmlər müstəqil audit şirkəti tərəfindən üzləşdirilir və hasilat sənayesi ilə bağlı digər məlumatlar ilə birlikdə illik HSŞ hesabatlarında dərc olunur.

- **Hesabatlılıq:** Komissiya ölkənin hasilat sənayesində hesabatlılığın artırılmasını təmin edir və HSŞ hesabatının məlumatlarının yayılmasını, əhalinin hasilat gəlirləri barədə maarifləndirilməsini və təbliğatını həyata keçirir, eləcə də HSŞ-nin ölkədə həyata keçirilən daha geniş şəffaflıq səylərinə inteqrasiya edilməsini təşviq edir.

- **Etibarlılıq:** Etibarlılığın təmin edilməsi həm hesabatın keyfiyyətli hazırlanmasına, həm də vətəndaş cəmiyyəti təmsilçilərinin HSŞ prosesində iştirakına əsaslanır. Bu iştirakı təmin etmək məqsədilə HSŞ Komissiyası Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 5 aprel 2017-ci il tarixli 1315 nömrəli "Hasilat sənayesində şəffaflığın və hesabatlılığın artırılması ilə bağlı əlavə tədbirlər haqqında" Fərmanında tapşırıldığı kimi hesabatlılığın təşkil olunmasının bütün mərhələlərində qeyri-hökumət təşkilatları, özəl sektorun nümayəndələri və müstəqil ekspertlər ilə əməkdaşlıq edir. Komissiya müvafiq elanla maraqlı olan vətəndaş cəmiyyəti təmsilçilərini prosesdə iştirak

[3] Hasilat sənayesində şəffaflığın və hesabatlılığın artırılması ilə bağlı əlavə tədbirlər haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanının tam mətni ilə http://www.president.az/articles/23288 keçidində tanış ola bilərsiniz.

etməyə dəvət etmiş və 44 nəfər vətəndaş cəmiyyəti təmsilçisi öz marağını ifadə edərək müvafiq qeydiyyatdan keçmiş və illik HSŞ Hesabatının hazırlanmasında iştirak etmişdir.

İndiyədək görülmüş işlər və hesabatlarla daha ətraflı www.eiti.az və www.oilfund.az internet səhifələrində tanış olmaq mümkündür.

1.2. İşin məzmunu

31 dekabr 2017-ci il tarixində başa çatmış il üzrə HSŞ hesabatının tərtib olunması məqsədilə, maraqlı tərəflərin iştirakı ilə HSŞ Komissiyası tərəfindən keçirilmiş "Müstəqil Auditor xidmətinin alınmasına dair "Xidmət və Təkliflər Sorğusuna" əsasən Baker Tilly Azərbaycan şirkəti qalib elan edilmişdir.

Müstəqil Auditorun görəcəyi işlər, Azərbaycanın hasilat sənayesində fəaliyyət göstərən yerli və xarici şirkətlərin dövlətə ödənişləri və dövlətin yerli və xarici şirkətlərdən daxilolmaları barədə 2017-ci ili əhatə edən hesabatların 4400 saylı "Maliyyə Məlumatlarına dair razılaşdırılmış prosedurları yerinə yetirmək üçün razılaşmalar ilə Əlaqəli Xidmətlər üzrə Beynəlxalq Standart" əsasında üzləşdirilməsi və təhlili, Azərbaycanın hasilat sənayesi üzrə ümumi məlumatların toplanması və strukturlaşdırılmasından ibarətdir.

31 dekabr 2017-ci il tarixində başa çatmış il üzrə HSŞ hesabatının tərtib olunmasında öncəki illərin hesabatlarına və həmin hesabatlara edilən tövsiyə və rəylərinə istinad edilmişdir.

1.3. Məlumatların məxfiliyi

Müstəqil Auditor 3 may 2018-ci il tarixində Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondu ("ARDNF") ilə imzalanmış AUD_029/2018 nömrəli müqaviləyə əsasən məxfilik haqqında müddəaya uyğun olaraq işlərin icrasını həyata keçirir.

Müstəqil Auditor imzalanmış müqaviləyə əsasən görüləcək işlərin məxfiliyinin qorunmasını təmin etməli və üzləşdirmə prosesi zamanı əldə olunacaq təsdiqedici sənədləri tərəflərin icazəsi olmadan, heç bir üçüncü tərəfə verməməli və onunla müzakirə etməməlidir.

1.4. Yanaşma və metodologiya

HSŞ hesabatının hazırlanması aşağıdakı mərhələlərdən ibarət olmuşdur:

- *Məlumatların toplanması.*

Bu mərhələdə Azərbaycanın hasilat sənayesində fəaliyyət göstərən şirkətlər və müvafiq dövlət qurumları Komissiya tərəfindən təsdiq olunmuş formalara uyğun hesabatlar təqdim edirlər (bax – "4.5. Hasilat sənayesi şirkətləri"). Təqdim edilən hesabatlar Müstəqil Auditor tərəfindən əldə edilir, toplanılır və Beynəlxalq Audit Prinsipləri əsasında bütün aspektlərdə üzləşmə prosesi üçün nəzərdən keçirilir.

Hasilat sənayesində idarəetmə tədbirləri və vergi siyasəti, ilkin araşdırmanın nəticələri, əvvəlki illər üzrə hasilat sənayesində şəffaflıq üzrə hesabatların nəticələri və tövsiyələri daxil olmaqla müvafiq məlumatlar nəzərdən keçirilir. Ümumi məlumatlar sorğular və müraciətlər əsasında, həmçinin açıq mənbələrdən istifadə edilərək toplanılır.

- *İlkin üzləşdirmə, fərqlərin araşdırılması və ümumi məlumatların toplanması.*

Bu mərhələdə Müstəqil Auditorun məqsədi təqdim olunan hesabatların üzləşdirilərək fərqlərin aşkar olunması və yaranan fərqlərin araşdırılaraq lazımi düzəlişlərin edilməsidir. Üzləşdirmə prosesi zamanı yaranan fərqlərin izahını əldə etmək məqsədilə Müstəqil Auditor müvafiq şirkət və dövlət qurumları ilə əlaqə saxlayıb bu uyğunsuzluqların səbəbini müəyyənləşdirmək üçün təsdiqedici sənədlər tələb edir.

Eyni zamanda ümumi məlumatların mühüm hissəsinin toplanması və strukturlaşdırılması təşkil olunur. Həmin ümumi məlumatlar dövlət orqanları və şirkətlərin rəsmi internet səhifələrinə, açıq mənbələrə və rəsmi məktublara istinad edilərək hesabata daxil edilir.

- *Layihə HSŞ hesabatının tərtib edilməsi.*

Bu mərhələdə aşağıda qeyd olunan bütün məlumatlar hesabatda əks olunur:

- Müstəqil Auditorun izahedici paraqrafı;
- Üzləşdirmə üsulunun təsviri;
- Üzləşdirmə və xüsusi yoxlama prosedurları;
- Üzləşdirmə prosesinin ilkin nəticələri və yaranan fərqlərin izahı;
- Ümumi məlumatların açıqlanması;
- HSŞ hesabatın ilkin strukturlaşdırılması üzrə təsvir.

- *Yekun HSŞ hesabatının təqdim edilməsi.*

Bu mərhələdə HSŞ hesabatının layihəsi bütün maraqlı tərəflərə təqdim edilir, bütün maraqlı tərəflər və İşçi qrup tərəfindən hesabata dair verilmiş göstərişlər yerinə yetirilir, gələcəkdə HSŞ hesabatlarının keyfiyyətinin artırılması məqsədilə növbəti hesabatlılıqlar üçün tövsiyələr, yekun HSŞ hesabatı ilə birlikdə dərc edilə bilən və hesabatda əks olunmuş bütün cədvəllərin daxil olduğu elektron məlumat faylları hazırlanır və yekun HSŞ hesabatı HSŞ Komissiyası daxil olmaqla bütün maraqlı tərəflərə təqdim edilir. Müstəqil Auditor hesabatlılıq dövrünün sonunda əldə edilmiş nəticələrə həsr olunmuş ictimai məlumatlandırma tədbirlərində iştirak edir.

1.5. Mühasibatlıq siyasəti

Mühasibatlıq uçotu prinsipləri

31 dekabr 2017-ci il tarixində başa çamış il üzrə hasilat sənayesi şirkətləri tərəfindən edilən ödənişlər və dövlətin daxilolmalarına dair üzləşdirmə prosesində mühasibat uçotunun kassa metodundan istifadə edilmişdir.

Xarici valyuta əməliyyatları

Xarici şirkətlər tərəfindən təqdim olunan hesabatlarda ödənişlər xarici valyuta ilə əks olunmuşdur. Yerli şirkətlərin təqdim etdiyi hesabatlarda isə ödənişlər milli valyuta ilə göstərilmişdir.

Üzləşdirmə zamanı xarici valyuta ilə edilən ödənişlər müvafiq şirkətlərdən və dövlət qurumları tərəfindən əldə edilmiş ödəniş tarixi və məbləği əsasında Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının müvafiq ödəniş gününün məzənnəsinə uyğun olaraq Azərbaycan manatına (“AZN”) çevrilmişdir.

2017-ci il üzrə Azərbaycan manatının müvafiq xarici valyutalarla müqayisədə orta illik və ilin sonuna olan məzənnəsi aşağıdakı dəyərdə olmuşdur:[4][5]

	2017-ci il üzrə orta illik məzənnə	**31 dekabr 2017-ci il tarixində**
AZN/1 ABŞ dolları	1,7000	1,7001

1.6. HSŞ hesabatın hazırlanması və vətəndaş cəmiyyətinin iştirakı

İllik Hesabatın hazırlanması və açıqlanması prosesi əsasən aşağıdakı mərhələlərdən ibarət olur:

- Hesabatlılığa cəlb ediləcək şirkətlərin əhatə dairəsinin müəyyən edilməsi;
- Müstəqil Auditorun seçilməsi;
- Müstəqil Auditor tərəfindən ilkin hesabat layihəsinin hazırlanması və müzakirəsi;
- Hesabatın layihəsinin ilkin rəylərinin alınması məqsədilə bütün tərəflərə təqdimatı;
- Hesabatın HSŞ Komissiyası üzvlərindən, vətəndaş cəmiyyəti və hasilat şirkətlərinin nümayəndələrindən ibarət yaradılmış İşçi Qrup tərəfindən verilmiş tövsiyələr əsasında təkmilləşdirilməsi və yekunlaşdırılması;
- Hesabatın yekun versiyasının ictimai təqdimatı və müzakirəsi;
- Açıqlanmış hesabata dair vətəndaş cəmiyyəti nümayəndələri tərəfindən rəyin verilməsi.

[4] Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankı, https://www.cbar.az/other/azn-rates
[5] Azərbaycan Respublikasının Dövlət Statistika komitəsi https://www.azstat.org/MESearch/details

Vətəndaş cəmiyyəti nümayəndələrinin yuxarıda sadalanan, yəni hesabatlılığın bütün mərhələlərində iştirakı Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 5 aprel 2017-ci il tarixli 1315 nömrəli "Hasilat sənayesində şəffaflığın və hesabatlılığın artırılması ilə bağlı əlavə tədbirlər haqqında" Fərmanına əsasən təmin edilir.

2. HASİLAT SƏNAYESİ, HÜQUQ VƏ FİSKAL REJİM

2.1 Kəşfiyyat və hasilat

2.1.1 Hasilat sənayesinin icmalı

Hasilat sənayesi əsas faydalı qazıntı yataqlarını kəşf edən, faydalı qazıntıları hasil və ilkin emal edən istehsal sahələrini özündə cəmləşdirir. Azərbaycan neft və qaz başda olmaqla müxtəlif mineral ehtiyatlarla zəngindir. Mədən sənayesinin icmalı, dənizdə və quruda olan yataqlar, kəşfiyyat fəaliyyətləri, istehsalat həcmi, ixracatda hasilat sənayesinin payı və s. məlumatlar bu hesabatın 3-cü bölməsində daha geniş formada izah edilmişdir.

- **Neft və qaz**

Neft və qaz sənayesi – neft və qaz yataqlarının kəşfiyyatını, neft-qaz quyularının qazılmasını, neft və qaz yataqlarının işlənməsi və istismarını, neft və qazın hasilatını, xam neft, neft məhsulları və qazın nəqlini əhatə edir.

- ***Kəşfiyyat*** – geoloji və geofiziki kəşfiyyat işlərinin aparılması, qazma üsullarının müəyyənləşdirilməsi, yatağın qiymətləndirilməsi və sənaye üsulu ilə istifadəyə hazırlanması kimi işləri əhatə edir;
- ***Qazma*** – yer qabığında süxurları qazma aləti ilə dağıtmaqla quyu, lağım və ya şaxta lüləsinin qazılması prosesindən ibarətdir;
- ***Neft və qaz yataqlarının işlənməsi və istismarı*** – neft-qaz quyularının işə salınması, dayanmış neft quyularının bərpası və istismara qaytarılmasını təmin etməkdir;
- ***Neft və qaz hasilatı*** – müxtəlif metodların tətbiqi ilə quruda və dənizdə neftin və qazın çıxarılması; və
- ***Neft və qazın yığılması və nəqli*** – xam neft-qazın borularla, tankerlərlə və müxtəlif vasitələrlə hasilat yerindən emal müəssisələrinə və ya digər məntəqələrə çatdırılmasıdır.

Azərbaycan dünyanın ən qədim neft hasil edən ölkələrindən biri hesab edilir. Azərbaycanın əsas neft və qaz ehtiyatları Abşeron yarımadasında və Xəzər dənizində yerləşir. Azərbaycanda neft və qaz çıxarılmasının tarixinə dair faktlar: [6]

- XIV əsr səyyahı Marko Polo Azərbaycan neftindən müxtəlif məqsədlər üçün istifadə edilməsi və yaxın ölkələrə daşınması barədə yazmışdır;
- Dünyada ilk dəfə olaraq mexaniki üsulla 1847-ci ildə Bibiheybətdə, sonra isə Balaxanıda neft quyuları qazılmışdır;
- 1901-ci ildə Azərbaycan 11,0 mln ton neft hasil edərək dünyada birinci yerə sahib olmuşdur;
- 1941-ci ildə Azərbaycanda 23,5 mln ton neft çıxarılmışdır ki, bu da bütün Sovet İttifaqında hasil olunan neftin 71,4%–ni təşkil etmişdir;
- Dənizdə neftin çıxarılması ilk dəfə olaraq Azərbaycanda başlamışdır. 1949-cu ildə, sonradan "Neft Daşları" adlandırılan yatağın aşkar edilməsi Azərbaycanı və Xəzəri bütün dünyada tanıtmışdır;
- 1970-ci illərin sonu 1980-ci illərin əvvəllərində dənizdə 80 metrdən 350 metr dərinliyi arası "Azəri", "Çıraq", "Kəpəz" və "Günəşli" kimi yataqlar aşkar edilmişdir. Hazırda SOCAR hasil etdiyi neftin 60%-dən çoxunu "Günəşli" yatağının hesabına əldə edir;
- 1994-cü ilin 20 sentyabr tarixində "Əsrin müqaviləsi" imzalanmışdır;

[6] Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti, http://new.socar.az/socar/az/company/about-socar/oil-history-in-azerbaijan.

- Bu günə qədər Azərbaycan hökuməti xarici şirkətlərlə bir sıra HPBS imzalamışdır. Daha ətraflı məlumat HSŞ hesabatının 3.1. Mədən sənayesinin icmalı bölməsində olan neft və qaz sənayesi, qızıl və gümüş hasilatı bəndlərində əks etdirilmişdir.

  - **Qiymətli metallar**[7]

Qiymətli metallar sənayesi[8]– qiymətli və əlvan metal filizi yataqlarının öyrənilməsi, tədqiqi, kəşfiyyatı, idarə olunması, hasilatı, emalı, satışı və nəqlini əhatə edir.

Mədən sənayesində qiymətli metal emalında son məhsulun əldə edilməsi aşağıdakı mərhələlərdən ibarətdir:

- ***Mədən Ərazisi*** - geoloji kəşfiyyat işlərinin aparılması, qiymətləndirilməsi və mədən sahəsində partlayış işlərinin həyata keçirilməsi;
- ***Tərəzi*** - mədən sahəsindən partladılmış filiz və tullantının aidiyyatı avtomobil tərəzilərindən keçirilərək tullantı və filiz anbarlarına daşınması;
- ***Qırıcı Sahə*** - filiz anbarından yükləyici texnikası vasitəsi ilə müxtəlif filizləri Qırıcı sahəsinə yüklənilməsi;
- ***Aqlomerasiya*** - yüklənmiş filizlərin Qırıcı sahəsində avadanlıqlardan, ələklərdən və Aqlomerator qurğusundan keçirilməsi;
- ***Topa Aşındırma Sahəsi*** - Aqlomerator qurğusunun son nöqtəsindən konveyer vasitəsi ilə Topa Qələviləşdirmə sahəsinə ötürülür və kimyəvi tərkibi olan məhlul ilə suvarılır;
- ***Sianid Zavodu*** - suvarıldıqdan sonra qızıl və gümüş məhlul vasitəsi ilə absorbsiya olunur və drenaj sistemi vasitəsi ilə süzülərək mövcud hovuza yığıldıqdan sonra dalğıc nasosları ilə emal sahəsinə ötürülür;
- ***Absorbsiya-Desorbsiya-Bərpası Zavodu*** - emal sahəsində aktiv kömür ilə dolu çənlərdə məhlul desorbsiya olunur və elektroliz prosesinə ötürülür. Filtirlənmiş məhlul (qızıl/gümüşsüz boş məhlul) isə hovuzun digər hissəsinə - təkrar topa qələviləşdirmə sahəsinə ötürülür;
- ***Elektroliz*** - elektroliz prosesində məhlulun tərkibində olan qiymətli metallar ayrılır və qurudulur;
- ***Əritmə*** - qurudulmuş yarımfabrikat formasında qiymətli metallar əritmə prosesinə ötürülür;
- ***Son Məhsul*** - əritmə prosesi nəticəsində son məhsul əldə edilir.

7 “Azergold” QSC-nin rəsmi internet səhifəsi və Müstəqil Auditor tərəfindən “Azergold” QSC-dan alınan rəsmi məktub
[8] Azərbaycan Respublikası Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, “Azərbaycanın faydalı qazıntıları”, http://eco.gov.az/az/148-faydali-qazintilari

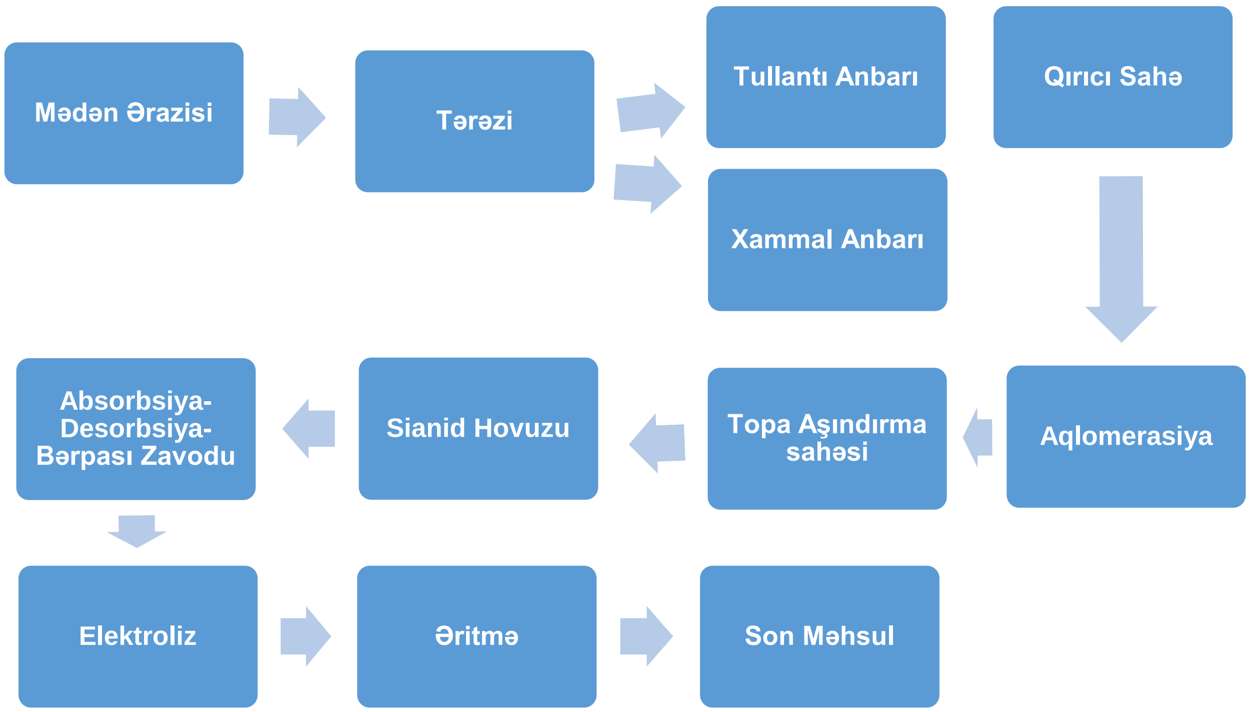

Azərbaycan davamlı və uzunmüddətli qızıl və gümüş hasilatı sənayesinin yaradılması üçün zəngin potensiala malikdir. Qızıl və gümüş yataqları əsasən Azərbaycanın cənub-qərbində Gədəbəy, Qoşa, Qızılbulaq, Çovdar, Dağkəsəmən, Vejnəli, Söyüdlü, Naxçıvan MR-da Ordubad qrupu (Ağyurd Piyazbaşı, Şəkərdərə, Kələki) yataqlarında cəmlənmişdir.

Respublikanın mis ehtiyatları əsasən Balakən–Zaqatala, Gədəbəy, Qarabağ və Ordubad filiz rayonlarında cəmlənmişdir. Balakən-Zaqatala filiz rayonunda misin əsas ehtiyatları mis-kolçedan, kolçedan-polimetal tipli, Kiçik Qafqaz və Naxçıvan qırışıqlıq zonasının filiz rayonlarında isə əsasən mis–porfir, molibden–mis–porfir və qızıl–mis–kolçedan tipli yataq və təzahürlərdə cəmlənmişdir.

2.2 Hüquqi və fiskal rejim

2.2.1 Hüquqi rejim

Azərbaycanın mədən sənayesində fəaliyyətin hüquqi əsasını Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası, Azərbaycan Respublikasının qanunları, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərmanları, Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin qərarları və mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarının normativ hüquqi aktlarından ibarət olan Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik sistemi və o cümlədən Konstitusiyaya əsasən bu sistemin ayrılmaz tərkib hissəsi hesab edilən Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələr təşkil edir.

[9] Təsvir 1 "Azergold" QSC tərəfindən təqdim edilmişdir.

Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyində bütün yeraltı faydalı qazıntıların dövlətə məxsus olduğu mineral resurslardan istifadə sahəsində dövlət siyasətinin iqtisadi və sosial əsasları, habelə onun həyata keçirilmə mexanizminin əsas istiqamətləri müəyyən edilir. Bu sahədə dövlət ilə hüquqi və fiziki şəxslər arasında münasibətlər, Azərbaycan Respublikası ərazisində, o cümlədən Xəzər dənizinin Azərbaycan Respublikasına mənsub bölməsində yer təkinin öyrənilməsi (axtarış, kəşfiyyat), onun səmərəli istifadəsi, mühafizəsi və görülən işlərin təhlükəsizliyi ilə əlaqədar münasibətlər, energetika materiallarının və məhsullarının (enerji resursları) kəşfiyyatı, işlənməsi, hasilatı, istehsalı, emalı, saxlanılması, nəqli, paylanması və istifadəsi üzrə münasibətlər, qiymətli metalların və qiymətli daşların istehsalı, emalı, istifadəsi və dövriyyəsi ilə bağlı münasibətlər və digər məsələlər Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi ilə tənzimlənir.

Azərbaycanda mədən sənayesində fəaliyyəti tənzimləyən mövcud qanunvericilik bazasına daxil olan və aşağıdakılarla məhdudlaşmayan normativ hüquqi aktlar dövlət tərəfindən yaradılmış və ictimaiyyət üçün açıq olan rəsmi internet səhifələrində dərc edilmişdir. [10]

- **AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ KONSTİTUSİYASI;**
- **BEYNƏLXALQ MÜQAVİLƏLƏR:**

“Neftlə çirkləndirmədən vurulan zərərə görə mülki məsuliyyət haqqında” 1969-cu il tarixli Beynəlxalq Konvensiya:

Azərbaycan Respublikası bu Konvensiyaya 691-IIQ nömrəli Qanunla 18 iyun 2004-cü il tarixində qoşulmuşdur. Konvensiya müqavilə bağlanmış dövlətin ərazisində, ərazi suları daxil olmaqla, istisnasız olaraq çirklənmədən dəymiş ziyana və həmin ziyanın azaldılmasına və ya aradan qaldırılmasına yönəlmişdir.

“Neftlə çirkləndirmə hallarına hazırlığın təmin edilməsi, bunlara qarşı mübarizə və əməkdaşlıq haqqında” 1990-cı il tarixli Beynəlxalq Konvensiya:

Azərbaycan Respublikası bu Konvensiyaya 690-IIQ nömrəli Qanunla 18 iyun 2004-cü il tarixində qoşulmuşdur. Konvensiyaya əsasən tərəflər neftlə çirklənməyə səbəb olan hadisələrə hazırlığı təmin etmək və bununla mübarizə üçün fərdi və yaxud birlikdə tədbir görmək məsuliyyətini öz üzərlərinə götürürlər.

“Boru kəmərləri magistralları ilə neft və neft məhsullarının tranzit sahəsində razılaşdırılmış siyasətin aparılması haqqında” Saziş:

1996-cı il aprelin 12-də Moskva şəhərində imzalanmış saziş 27 dekabr 1996-cı il tarixli 228-IQ nömrəli Qanunla təsdiq edilmişdir.

“Dövlətlərarası neft və qaz nəqli sistemlərinin yaradılması üçün təşkilati prinsiplərə dair” Çərçivə Sazişi:

1999-cu il iyulun 22-də Kiyev şəhərində Azərbaycan Respublikası tərəfindən qeyd-şərtlə imzalanmış “Dövlətlərarası neft və qaz nəqli sistemlərinin yaradılması üçün təşkilati prinsiplərə dair” Çərçivə Sazişi 24 oktyabr 2000-ci il tarixli 938-IQ nömrəli Qanunla təsdiq edilmişdir. Sazişə əsasən tərəflər mövcud neft və qaz nəqli sistem(lər)inin bərpası, müvafiq hallarda yeni dövlətlərarası neft və qaz nəqli sistem(lər)inin tikintisi və bu nəqletmə sistem(lər)inin əməliyyat və texniki xidməti vasitəsilə bir və ya daha çox dövlətlərarası neft və qaz nəqli sisteminin qarşılıqlı məqbul şərt və müddəaları əsasında yaradılması məqsədilə bu Saziş çərçivəsində birgə fəaliyyət həyata keçirirlər.

“Xəzər dənizinin dəniz ətraf mühitinin mühafizəsi haqqında" 2003-cü il tarixli Çərçivə Konvensiyası:

Bu Konvensiya 4 aprel 2006-cı il tarixli 89-IIIQ nömrəli Qanunla təsdiq edilmişdir. Konvensiyanın məqsədi Xəzər dənizinin dəniz ətraf mühitinin çirklənmədən qorunması, o cümlədən Xəzər dənizinin bioloji ehtiyatlarının qorunması, mühafizəsi, bərpası, davamlı və səmərəli istifadə edilməsindən ibarətdir.

“Xəzər dənizinin dəniz ətraf mühitinin mühafizəsi haqqında Çərçivə Konvensiyası”-nın Neftlə çirklənmə halları ilə mübarizədə regional hazırlıq, cavab tədbirləri və əməkdaşlıq haqqında” 2011-ci il tarixli Protokolu:

[10] Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyi, “Normativ hüquqi aktların vahid internet elektron bazası”, http://e-qanun.az, http://www.president.az/, http://www.meclis.gov.az/ və http://www.cabmin.gov.az/

Bu Protokol 21 dekabr 2012-ci il tarixli 508-IVQ nömrəli Qanunla təsdiq edilmişdir. Bu Protokolun məqsədi Xəzər dənizini dəniz dibindəki fəaliyyətin və gəmilərin fəaliyyətinin səbəb olduğu neftlə çirklənmələrdən və torpaq əsaslı mənbələrdən törəyən dəniz neft çirklənmələrindən qorumaq məqsədi ilə hazırlıq, cavab tədbirləri və əməkdaşlıq üçün regional tədbirlər görməkdir.

“Xəzər dənizinin dəniz ətraf mühitinin mühafizəsi haqqında” Çərçivə Konvensiyası”nın Xəzər dənizinin quruda yerləşən mənbələrdən və quruda həyata keçirilən fəaliyyət nəticəsində çirklənmədən mühafizəsi haqqında” 2012-ci il tarixli Protokolu:

Bu Protokol 25 fevral 2014-cü il tarixli 911-IVQ nömrəli Qanunla təsdiq edilmişdir. Protokola əsasən, razılığa gələn tərəflər quruda yerləşən mənbələrdən və quruda həyata keçirilən fəaliyyət nəticəsində Xəzər dənizinin ətraf mühitini və sahilyanı ərazilərini çirklənmədən qorumaq, belə çirklənməyə nəzarət etmək, onu azaltmaq və mümkün olan maksimal həddə aradan qaldırmaq üçün Konvensiyanın müddəalarına əsasən fərdi və ya birgə bütün zəruri tədbirləri həyata keçirirlər. Tərəflər məlumat mübadiləsi aparacaq, ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi və monitorinqi istiqamətində birgə tədbirlər görəcəklər.

- **MƏCƏLLƏLƏR**

28 dekabr 1999-cu il tarixli 779–IQ nömrəli Qanun ilə təsdiq edilmiş Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsi:

Mülki Məcəllənin məqsədi üçüncü şəxslərin hüquqlarına xələl gətirmədən mülki dövriyyənin azadlığını onun iştirakçılarının bərabərliyi əsasında təmin etməkdir.

Eyni zamanda, Məcəllədə təbii ehtiyatlardan istifadə, ətraf mühitin mühafizəsi və əlaqədar hüquqlar ilə bağlı münasibətlər mülki qanunvericilik və başqa hüquqi aktlar ilə tənzimlənir.

Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı dövlətlərarası müqavilələr Mülki Məcəllə ilə tənzimlənən mülki hüquq münasibətlərinə (beynəlxalq müqavilədən onun tətbiqi üçün dövlətdaxili normativ hüquqi aktın qəbul edilməsi tələbinin irəli gəldiyi hallar istisna edilməklə) birbaşa tətbiq edilir.

11 iyul 2000-ci il tarixli 905–IQ nömrəli Qanun ilə təsdiq edilmiş Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsi:

Vergi Məcəlləsi Azərbaycan Respublikasında vergi sistemini, vergitutmanın ümumi əsaslarını, vergilərin müəyyən edilməsi, ödənilməsi və yığılması qaydalarını, vergi ödəyicilərinin və dövlət vergi orqanlarının, habelə vergi münasibətlərinin digər iştirakçılarının vergitutma məsələləri ilə bağlı hüquq və vəzifələrini, vergi nəzarətinin forma və metodlarını, vergi qanunvericiliyinin pozulmasına görə məsuliyyəti, dövlət vergi orqanlarının və onların vəzifəli şəxslərinin hərəkətlərindən (hərəkətsizliyindən) şikayət edilməsi qaydalarını müəyyən edir.

Qanunla təsdiq olunmuş hasilatın pay bölgüsü və əsas boru kəməri haqqında, o cümlədən neft və qaz haqqında, ixrac məqsədli neft-qaz fəaliyyəti və xüsusi iqtisadi zonalar haqqında qanunlarda bu Məcəllədə və vergilər haqqında digər normativ hüquqi aktlarda nəzərdə tutulmuş müddəalardan fərqli müddəalar müəyyən edildikdə, həmin sazişlərin və ya qanunların müddəaları tətbiq edilir.

26 dekabr 1997-ci il tarixli 418–IQ nömrəli Qanun ilə təsdiq edilmiş Azərbaycan Respublikasının Su Məcəlləsi:

Su Məcəlləsi Azərbaycan Respublikasında su obyektlərinin istifadəsi və mühafizəsi ilə bağlı hüquq münasibətlərini tənzimləyir.

Azərbaycan Respublikasının beynəlxalq müqavilələrində su obyektlərinin istifadəsi və mühafizəsi ilə əlaqədar müəyyən edilmiş qaydalar bu Məcəllədə nəzərdə tutulmuş qaydalara uyğun gəlmədikdə Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələrin qaydaları tətbiq edilir.

1 fevral 1999-cu il tarixli 618–IQ nömrəli Qanun ilə təsdiq edilmiş Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsi:

Əmək Məcəlləsi müvafiq hüquq normaları ilə əmək münasibətlərində işçilərin və işəgötürənlərin əmək, sosial, iqtisadi hüquqları və bu hüquqlarla bağlı müvafiq təminatların minimum səviyyəsi və Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının ikinci bölməsində nəzərdə tutulan əmək, istirahət,

təhlükəsiz və sağlam şəraitdə işləmək hüququnun, habelə digər əsas insan hüquqlarının və azadlıqlarının təmin edilməsi prinsipləri və qaydalarını təsbit edir.

25 iyun 1999–cu il tarixli 695–IQ nömrəli Qanun ilə təsdiq edilmiş Azərbaycan Respublikasının Torpaq Məcəlləsi:

Torpaq Məcəlləsi Azərbaycan Respublikasında torpaq üzərində mülkiyyətin müxtəlif növlərinin tətbiqi əsasında yaranan torpaq münasibətlərinin tənzimlənməsinə, torpaq mülkiyyətçiləri, istifadəçiləri və icarəçilərinin torpaqla bağlı vəzifələrinin yerinə yetirilməsinə və torpaq üzərində hüquqlarının müdafiəsinə, torpaqlardan səmərəli istifadə və onların mühafizəsi üçün şərait yaradılmasına, torpağın münbitliyinin bərpasına və artırılmasına, texnogen çirklənmə və dağılmadan korlanmış torpaqların rekultivasiyasına, təbii mühitin qorunub saxlanmasına və yaxşılaşdırılmasına yönəlmişdir.

- **QANUNLAR**

30 may 1996-cı il tarixli 94-IQ nömrəli "Enerji resurslarından istifadə haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunu:

Bu Qanun enerji resurslarından istifadə sahəsində dövlət siyasətinin hüquqi, iqtisadi və sosial əsaslarını, habelə onun həyata keçirilmə mexanizminin əsas istiqamətlərini müəyyən edir, bu sahədə dövlət ilə hüquqi və fiziki şəxslər arasında münasibətləri tənzimləyir.

02 fevral 2009-cu il tarixli 766–IIIQ nömrəli "İxrac məqsədli neft-qaz fəaliyyətinə xüsusi iqtisadi rejimin tətbiqi haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunu:

Bu Qanun Azərbaycan Respublikasının hüdudlarından, o cümlədən Xəzər dənizinin Azərbaycan Respublikasına mənsub olan bölməsindən kənarda həyata keçirilən neft-qaz əməliyyatları ilə əlaqədar Azərbaycan Respublikasında ixrac məqsədli neft-qaz fəaliyyəti üçün xüsusi iqtisadi rejimin yaradılmasının və tətbiqinin əsaslarını müəyyən edir, bu sahədə dövlət, hüquqi və fiziki şəxslər arasında yaranan münasibətləri tənzimləyir.

30 iyun 1998-ci il tarixli 513-IQ nömrəli "Qaz təchizatı haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunu:

Bu Qanun qaz və maye halında enerji daşıyıcısı kimi işlədilən təbii qazın və digər qaz növlərinin istehsalı, emalı, nəqli, saxlanması, paylanması, satılması və istifadəsi üzrə fəaliyyətləri tənzimləyir.

13 fevral 1998-ci il tarixli 439-IQ nömrəli "Yerin təki haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunu:

Bu Qanun Azərbaycan Respublikası ərazisində, o cümlədən Xəzər dənizinin Azərbaycan Respublikasına mənsub bölməsində yer təkinin öyrənilməsi (axtarış, kəşfiyyat), onun səmərəli istifadəsi, mühafizəsi və görülən işlərin təhlükəsizliyi ilə əlaqədar münasibətləri tənzimləyir, yerin təkindən istifadədə dövlətin, yer təki istifadəçilərinin və vətəndaşların mənafelərinin qorunmasını təmin edir.

10 iyun 2005-ci il tarixli 924–IIQ nömrəli "Qiymətli metallar və qiymətli daşlar haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunu:

Bu Qanun qiymətli metalların və qiymətli daşların istehsalı, emalı, istifadəsi və dövriyyəsi ilə bağlı münasibətləri tənzimləyir.

24 noyabr 1998-ci il tarixli Energetika haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu:

Bu Qanun energetikanın neft, qaz və elektroenergetika sahələrinin dövlət tənzimlənməsinin ən ümumi hüquqi əsaslarını özündə birləşdirir. Ayrı-ayrı sahələr üzrə qəbul edilmiş digər qanunlarda xüsusi qaydalar nəzərdə tutula bilər.

2 noyabr 1999-ci il tarixli Texniki təhlükəsizlik haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu:

Bu qanun təhlükə potensiallı obyektlərin təhlükəsiz istismarının hüquqi, iqtisadi və sosial əsaslarını müəyyənləşdirir, həmin obyektləri istismar edən hüquqi və fiziki şəxslərin bu obyektlərdə baş verə biləcək qəzaların qarşısını almağa və baş vermiş qəzaların nəticələrini aradan qaldırmağa yönələn fəaliyyətini tənzimləyir.

- **FƏRMANLAR:**

"Xəzərin Azərbaycan sektorunda neft yataqlarının birgə işlənilməsi haqqında xarici neft şirkətləri konsorsiumu ilə danışıqların yekunları" barəsində Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 14 sentyabr 1994-cü il tarixli 206 nömrəli Fərmanı

Bu fərmanla qərara alınmışdır:

1. Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkətinin məruzəsi və Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorunda “Azəri”, ”Çıraq” yataqlarının və “Günəşli” yatağının dərinlikdə yerləşən hissəsinin birgə işlənilməsi və hasil olunan neftin pay şəklində bölüşdürülməsi haqqında Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Şirkəti ilə “Amoko Kaspian Si Petroleum Ltd.”, “Bi-Pi Eksploreyşn (Kaspian) Ltd.”, “Den Norske Stats Olyeselskap a. s”, “Lukoyl” Səhmdar Cəmiyyəti, “Mak-Dermot Azərbaycan, İNK”, “Pennzoyl Kaspian Korporeyşn”, “Remko Xəzər Enerji ltd”, “Türkiyə Petrolleri a. o.”, “Yunokal Xəzər Ltd.” şirkətləri arasında Sazişin layihəsi bəyənilsin.
2. Dövlət Neft Şirkətinin Prezidenti Natiq Əliyevə tapşırılsın ki, Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorunda “Azəri”, “Çıraq” yataqlarının və “Günəşli” yatağının dərinlikdə yerləşən hissəsinin birgə işlənilməsi və neft hasilatının pay şəklində bölüşdürülməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti ilə “Amoko Kaspian Si Petroleum ltd”, “Bi-Pi Eksploreyşn (Kaspian Si) Ltd.”, “Den Norske Stats Olyeselskap a. s”, “LUKoyl” Səhmdar Cəmiyyəti, “MakDermott Azərbaycan İnk”, “Pennzoyl Kaspian Korporeyşn”, “Remko Xəzər Enerji Ltd.”, “Türkiyə Petrolleri a. o.”, “Yunokal Xəzər Ltd.” şirkətləri arasında Sazişi imzalasın.

"Yerin təki haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun icrasının təmin edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 13 fevral aprel 1999-cu il tarixli 102 nömrəli Fərmanı:

Bu fərmanla “İstifadəyə verilən yer təki sahələri haqqında geoloji informasiyanın və faydalı qazıntı ehtiyatlarının dövlət ekspertizasının keçirilməsi Qaydaları” təsdiq edilmişdir.

"Faydalı qazıntı ehtiyatlarının dövlət balansının aparılması Qaydaları”-nın təsdiq edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 6 mart 2000-ci il tarixli 293 nömrəli Fərmanı:

Bu Qaydalar “Yerin təki haqqında» Azərbaycan Respublikasının Qanununa və ««Yerin təki haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiq edilməsi barədə» Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 1998-ci il 27 aprel tarixli 701 nömrəli Fərmanına müvafiq olaraq hazırlanmışdır və Azərbaycan Respublikasının ərazisində, o cümlədən Xəzər dənizinin (gölünün), ona mənsub olan bölməsi daxilində sənaye əhəmiyyətli yataqlar üzrə faydalı qazıntı ehtiyatlarının dövlət balansının aparılması qaydasını müəyyən edir.

“İxrac neft və qaz boru kəmərlərinin təhlükəsizliyinin təmin edilməsi” haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 15 aprel 2002-ci il tarixli 685 nömrəli Fərmanı:

Fərmanla xam neftin ixracı ilə bağlı obyektlərlə yanaşı Bakı-Tbilisi-Ceyhan Əsas İxrac Boru Kəmərinin və qaz ixrac kəmərlərinin təhlükəsizliyinin təmin edilməsi məqsədi ilə ixrac neft və qaz boru kəmərlərinin təhlükəsizliyinin təmin edilməsi üzrə Komissiya yaradılmışdır.

"Yerin təkindən istifadənin dövlət tənzimlənməsi” barədə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 23 oktyabr 2003-cü il tarixli 975 nömrəli Fərmanı:

Bu Əsasnamə "Yerin təki haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin “Yerin təki haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiq edilməsi barədə" 1998-ci il 27 aprel tarixli 701 nömrəli və "Yerin təki haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun icrasının təmin edilməsi barədə" 1999-cu il 13 fevral tarixli 102 nömrəli fərmanlarına uyğun olaraq hazırlanmışdır və yer təkinin istifadəyə verilməsi üzrə müsabiqə və hərracların keçirilməsi qaydalarını və şərtlərini müəyyən edir.

“Faydalı qazıntı ehtiyatlarının təsdiq edilməsi və silinməsi Qaydalarının təsdiq edilməsi” haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 23 oktyabr 2003-cü il tarixli 973 nömrəli Fərmanı:

Bu Qaydalar "Yerin təki haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa və "Yerin təki haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiq edilməsi barədə" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 1998-ci il 27 aprel tarixli 701 nömrəli Fərmanına müvafiq olaraq hazırlanmışdır və faydalı qazıntı ehtiyatlarının təsdiq edilməsi və çıxarılmış faydalı qazıntı ehtiyatlarının, habelə çıxarılma prosesində sənaye əhəmiyyətini itirmiş, sonrakı geoloji öyrənilmə işləri və ya yataqların istismarı zamanı təsdiq olunmayan ehtiyatların faydalı qazıntı ehtiyatlarının dövlət balansında müvafiq dəyişiklik edilməklə, istismar işlərini aparan subyektin hesabından silinməsi qaydalarını müəyyən edir.

"Neft və qaz gəlirlərinin idarə olunması üzrə uzunmüddətli strategiya"-nın təsdiq edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 27 sentyabr 2004-cü il tarixli 128 nömrəli Fərmanı:

Neft və qaz gəlirlərinin idarə olunması üzrə uzunmüddətli strategiya 2005-2025-ci illəri əhatə edir və bu müddət ərzində həmin gəlirlərdən istifadənin əsas prinsiplərini və ortamüddətli xərclər siyasətini müəyyənləşdirir. Bu strategiya aşağıda göstərilən mənbələrə uyğun olaraq neftin və qazın satışından Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Fondunda və dövlət büdcəsində toplanan gəlirlərin idarə edilməsini nəzərdə tutur.

“Hasilat sənayesində şəffaflığın və hesabatlılığın artırılması ilə bağlı əlavə tədbirlər haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 5 aprel 2017-ci il tarixli Fərmanı:

Fərmana əsasən, beynəlxalq şəffaflıq və hesabatlılıq prinsiplərinə Azərbaycanın sadiqliyi vurğulanaraq, təbii ehtiyatlardan əldə olunan maddi sərvətlərin ölkə vətəndaşların rifahı üçün idarə edilməsinin davam etdirilməsi üçün Komissiya yaradılmışdır.

“Bakı-Tbilisi-Ceyhan Əsas İxrac Boru Kəməri Layihəsində dövlətə məxsus payların idarə edilməsinin təkmilləşdirilməsi tədbirləri barədə” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 22 iyul 2011-ci il tarixli Sərəncamı:

Bakı-Tbilisi-Ceyhan Əsas İxrac Boru Kəməri Layihəsində iştirak edən "Azərbaycan BTC Limited" Şirkətinin Azərbaycan Respublikasının İqtisadiyyat və Sənaye Nazirliyində saxlanılan dövlətə məxsus olan payları üzərində sahiblik hüququ Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkətinə verilsin.

- **AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ NAZİRLƏR KABİNETİNİN QƏRARLARI:**

Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin 02 noyabr 2004-cü il tarixli 167 nömrəli qərarı ilə təsdiq edilmiş “İstismar olunan ixrac neft boru kəmərlərinin “Mühafizə Zonası”nın müəyyənləşdirilməsi Qaydaları”:

Bu Qaydalar Azərbaycan Respublikasının ərazisində Bakı-Tbilisi-Ceyhan və Cənubi Qafqaz boru kəmərləri istisna olmaqla, istismar olunan neft ixrac boru kəmərlərinin qorunması, onların təhlükəsiz və etibarlı istismarı üçün normal şəraitin yaradılması və baş verə biləcək hadisələrin qarşısının alınması məqsədilə hazırlanmışdır.

Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin 10 may 2006-cı il tarixli 121 nömrəli qərarı ilə təsdiq edilmiş “Qiymətli metalların, onlardan hazırlanan məhsulların, habelə qiymətli metal qırıntılarının və tullantılarının analizinin və ekspertizasının keçirilməsi halları və Qaydaları”:

Bu Qaydalar “Qiymətli metallar və qiymətli daşlar haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiq edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2005-ci il 22 noyabr tarixli 317 nömrəli Fərmanının 1.17-ci bəndinin icrasını təmin etmək məqsədilə hazırlanmışdır və qiymətli metalların, onlardan hazırlanan məhsulların, habelə qiymətli metal qırıntılarının və tullantılarının analizinin və ekspertizasının keçirilməsi hallarını və qaydalarını müəyyən edir.

Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin 10 may 2006-cı il tarixli 123 nömrəli qərarı ilə təsdiq edilmiş “Qiymətli metalların və qiymətli daşların nadir kateqoriyaya aid olunması Qaydaları və meyarları”:

Bu Qaydalar “Qiymətli metallar və qiymətli daşlar haqqında Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiq edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2005-ci il 22 noyabr tarixli 317 nömrəli Fərmanına əsasən hazırlanmışdır və qiymətli metalların və qiymətli daşların nadir kateqoriyaya aid olunmasının qaydalarını və meyarlarını müəyyən edir.

Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin 6 noyabr 2007-ci il tarixli 173 nömrəli qərarı ilə təsdiq edilmiş “Hüquqi şəxslərdə, o cümlədən hərbi hissələrdə və hərbi qurumlarda

qiymətli metalların və qiymətli daşların qırıntıları və tullantıları yarandıqda, həmin qırıntıların və tullantıların mütləq yığılması və onların uçotunun aparılması Qaydaları":

Bu Qaydalar "Qiymətli metallar və qiymətli daşlar haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiq edilməsi barədə" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2005-ci il 22 noyabr tarixli 317 nömrəli Fərmanına əsasən hazırlanmışdır və hüquqi şəxslərdə, o cümlədən hərbi hissələrdə və hərbi qurumlarda qiymətli metalların və qiymətli daşların qırıntıları və tullantıları yarandıqda, həmin qırıntıların və tullantıların mütləq yığılması və onların uçotunun aparılması qaydalarını, daşların nadir kateqoriyaya aid olunmasının qaydalarını və meyarlarını müəyyən edir.

Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin 6 noyabr 2007-ci il tarixli 174 nömrəli qərarı ilə təsdiq edilmiş "Qiymətli metalların və qiymətli daşların istehsalı, emalı, istifadəsi, dövriyyəsi və onlardan hazırlanmış məhsulların daşınması zamanı hüquqi şəxslər, habelə qiymətli metallar və qiymətli daşlarla əməliyyatlar həyata keçirən fərdi sahibkarlar tərəfindən onların mühafizəsinin həyata keçirilməsi Qaydaları":

Bu Qaydalar "Qiymətli metallar və qiymətli daşlar haqqında Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiq edilməsi barədə" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2005-ci il 22 noyabr tarixli 317 nömrəli Fərmanına əsasən hazırlanmışdır və qiymətli metalların və qiymətli daşların istehsalı, emalı, istifadəsi, dövriyyəsi və onlardan hazırlanmış məhsulların daşınması zamanı hüquqi şəxslər, habelə qiymətli metallar və qiymətli daşlarla əməliyyatlar həyata keçirən fərdi sahibkarlar tərəfindən onların mühafizəsinin həyata keçirilməsi qaydalarını müəyyən edir.

Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin 7 dekabr 2007-ci il tarixli 197 nömrəli qərarı ilə təsdiq edilmiş "Qiymətli metalların və qiymətli daşların istehsalı, emalı, istifadəsi və dövriyyəsi zamanı onların kəmiyyətinin, keyfiyyətinin uçotunun və hesabatının aparılması Qaydası":

Bu Qayda "Qiymətli metallar və qiymətli daşlar haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiq edilməsi barədə" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2005-ci il 22 noyabr tarixli 317 nömrəli Fərmanının 1.20-ci bəndinin icrasını təmin etmək məqsədi ilə hazırlanmışdır və qiymətli metalların və qiymətli daşların istehsalı, emalı, istifadəsi və dövriyyəsi zamanı onların kəmiyyətinin, keyfiyyətinin uçotunun və hesabatının aparılması qaydasını müəyyən edir.

E-qanun portalı [11]

Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyi Azərbaycan Respublikasının bütün hüquqi və normativ aktlarının əldə edilməsini təmin etmək məqsədilə hüquqi sistemə dair internet portalını yaratmışdır. Mövcud portal hasilat sənayesinə dair bütün qanunvericilik məlumatlarını özündə əks etdirir. Portala daxil edilmiş bütün hüquqi və normativ aktlar mütəmadi olaraq yenilənir. E-qanun portalı lazımi qanunvericilik məlumatlarının əldə edilməsi məqsədilə ictimaiyyət üçün açıqdır.

2.2.2 Fiskal rejim

Azərbaycan Respublikasında vergi sistemini, vergitutmanın ümumi əsaslarını, vergilərin ödənilməsi və yığılması qaydalarını, vergi ödəyicilərinin və dövlət vergi orqanlarının, habelə vergi münasibətlərinin digər iştirakçılarının vergitutma məsələləri ilə bağlı hüquq və vəzifələrini, vergi nəzarətinin forma və metodlarını, vergi qanunvericiliyinin pozulmasına görə məsuliyyəti, dövlət vergi orqanlarının və onların vəzifəli şəxslərinin hərəkətlərindən (hərəkətsizliyindən) şikayət edilməsi qaydalarını Vergi Məcəlləsi müəyyən edir.

Hasilatın pay bölgüsü sazişləri (HPBS), habelə əsas boru kəməri sazişləri Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi tərəfindən təsdiq olunduqdan sonra qüvvəyə minir. Bu sazişlər yataqlarda fəaliyyət göstərən əməliyyat şirkətlərinin, podratçı tərəflərin və bunların subpodratçılarının fəaliyyətlərini, mühasibatlıq və vergi rejimini tənzimləyir.

[11] Azərbaycan Respublikasının Ədliyyə Nazirliyi, "Normativ hüquqi aktların vahid internet elektron bazası", http://www.e-qanun.az/

Vergi Məcəlləsi ilə hasilatın pay bölgüsü və əsas boru kəməri haqqında, digər bu qəbildən olan saziş və qanunlarla, o cümlədən neft və qaz haqqında, ixrac məqsədli neft–qaz fəaliyyəti və xüsusi iqtisadi zonalar haqqında qanunlar arasında vergilərə dair fərqli müddəalar müəyyən edildikdə, həmin saziş və qanunların müddəaları üstün götürülür.

İxrac olunan neftin və təbii qazın nəql edilməsi ilə bağlı fəaliyyətləri, münasibətləri və vergi rejimi qanun qüvvəsinə malik Əsas İxrac Boru Kəməri (Bakı–Tbilisi–Ceyhan), Qərb İxrac Boru Kəməri (Bakı-Supsa) və Cənubi Qafqaz Boru Kəməri (Bakı–Tbilisi–Ərzurum) sazişləri ilə tənzimlənir. Bu sazişlərlə fəaliyyət göstərən əməliyyat şirkətlərinin, ƏİBK iştirakçılarının və onların podratçılarının fəaliyyətləri, mühasibatlıq və vergi rejimi ilə tənzimlənir.

Azərbaycan Respublikası Vergi Məcəlləsi Azərbaycanda mövcud olan ümumi vergi sistemini təşkil edərək əsasən aşağıdakı vergi növlərini tənzimləyir:

- Mənfəət vergisi;
- Əmlak vergisi;
- Mədən vergisi;
- Aksiz vergisi;
- Sadələşdirilmiş vergi;
- Əlavə dəyər vergisi;
- Gəlir vergisi;
- Torpaq vergisi; və
- Yol vergisi.

Azərbaycan Respublikası Vergi Məcəlləsinə istinadən sadalanan vergi növlərinin əsasən aşağıdakı dərəcələri və hesablamaları mövcuddur:[12]

<table>
<tr><td rowspan="4">Gəlir vergisi</td><td rowspan="2">Aylıq gəlir</td><td colspan="2">< 2,500 AZN</td><td colspan="2">14%</td></tr>
<tr><td colspan="2">> 2,500 AZN</td><td colspan="2">350 AZN + 2,500 AZN-dən çox olan məbləğin 25%-i</td></tr>
<tr><td rowspan="2">İllik gəlir</td><td colspan="2">< 30,000 AZN</td><td colspan="2">14%</td></tr>
<tr><td colspan="2">> 30,000 AZN</td><td colspan="2">4,200 AZN + 30,000 AZN-dən çox olan məbləğin 25%-i</td></tr>
<tr><td>Əmlak vergisi</td><td colspan="5">Müəssisələr əsas vəsaitlərin dəyərindən 1 faiz dərəcəsi ilə əmlak vergisi ödəyirlər.</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Mədən vergisi</td><td>Xam neft</td><td colspan="4">26%</td></tr>
<tr><td>Təbii qaz</td><td colspan="4">20%</td></tr>
<tr><td>Bütün növ metallar</td><td colspan="4">3%</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Torpaq vergisi</td><td></td><td colspan="2">Sənaye, tikinti, nəqliyyat, rabitə, ticarət-məişət xidməti və digər xüsusi təyinatlı torpaqlar (manatla)</td><td colspan="2">Yaşayış fondlarının, həyətyanı sahələrin torpaqları və vətəndaşların bağ sahələrinin tutduğu torpaqlar (manatla)</td></tr>
<tr><td></td><td>10 000 m^2-dək</td><td>10 000 m^2-dən yuxarı</td><td>10 000 m^2-dək</td><td>10 000 m^2-dən yuxarı</td></tr>
<tr><td>Bakı şəhəri, habelə onun qəsəbə və kəndləri</td><td>10</td><td>20</td><td>0,6</td><td>1,2</td></tr>
</table>

[12] Vergilər nazirliyi rəsmi internet sehifəsi, http://www.taxes.gov.az/modul.php?name=qanun&cat=3

	Gəncə, Sumqayıt, Xırdalan şəhərləri və Abşeron rayonunun qəsəbə və kəndləri	8	16	0,5	1,0
	Digər şəhərlər və rayon mərkəzləri	4	8	0,3	0,6
	Rayon tabeliyində olan şəhərlər, qəsəbələr və kəndlər	2	4	0,1	0,2
Sadələşdirilmiş vergi	**Bakı şəhəri üzrə**	4%			
	Digər şəhər və rayonlarda, Naxçıvan Muxtar Respublikasında	2%			
Mənfəət vergisi	Müəssisələrin mənfəətindən 20 faiz dərəcəsi ilə vergi tutulur.				
ƏDV	Hər vergi tutulan əməliyyatın və hər vergi tutulan idxalın dəyərinin 18 faizidir.				

Həmin vergi növləri üzrə daha detallı faiz dərəcələrini, onların hesablanmasını, ödəniş müddətlərini və digər məlumatları Azərbaycan Respublikası Vergi Məcəlləsindən əldə edilməsi mümkündür. [13]

Azərbaycan Respublikasında qanunla təsdiq olunmuş formada HPBS üzrə fəaliyyət göstərən müəssisə və şirkətlər üçün xüsusi vergi rejimi tətbiq edilir. SOCAR ilə bir sıra transmilli şirkətlər arasında HPBS-lər, habelə onların əsasında tərtib olunan və vergitutmanın müəyyən aspektlərini dəqiqləşdirən protokolları aşağıdakılar əhatə edir:

- Mənfəət vergisi haqqında protokol;
- Əlavə dəyər vergisi haqqında protokol;
- Xarici subpodratçıların vergiyə cəlb edilməsi haqqında protokol;
- Əməkdaşlar və fiziki şəxslərin vergiyə cəlb edilməsi haqqında protokol; və
- İdxal və ixrac vergiləri haqqında protokol.

Əsas İxrac Boru Kəməri Bakı–Tbilisi–Ceyhan (BTC), Qərb İxrac Boru Kəməri (Bakı-Supsa), və Cənubi Qafqaz Boru Kəməri (CQBK) sazişləri əsasında işləyən müəssisələr üçün xüsusi vergi rejimləri tətbiq edilir.

2.2.3 Dövlət büdcəsinin strukturu

Dövlət büdcəsi - müvafiq hakimiyyət orqanları vasitəsi ilə dövlətə məxsus funksiyaların yerinə yetirilməsini təmin etmək üçün lazım olan pul vəsaitinin qanunla müəyyən olunmuş qaydada yığılması və xərclənməsi formasıdır. Azərbaycan Respublikası dövlət büdcəsinin məqsədi qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada maliyyə vəsaitlərinin toplanması və səmərəli istifadəsinin təmin edilməsi, iqtisadi, sosial və digər strateji məsələlərin həll edilməsindən ibarətdir.[14]

Dövlət büdcəsi layihəsinin tərtibi prosesinə növbəti büdcə ilinə 11 ay qalmış başlanılır və büdcə layihəsinin Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə təqdim edildiyi günədək olan dövrü əhatə edir.

[13] Azərbaycan Respublikası Vergilər Nazirliyi, "Vergi Məcəlləsi", http://www.taxes.gov.az/modul.php?name=qanun&cat=3
[14] "Dövlət büdcəsi haqqında Azərbaycan Respublikasnın Qanunu", № 358-IQ, http://e-qanun.az/framework/1126

***Təsvir 2a:** Azərbaycan Respublikasının dövlət büdcəsinin strukturu*:[15]

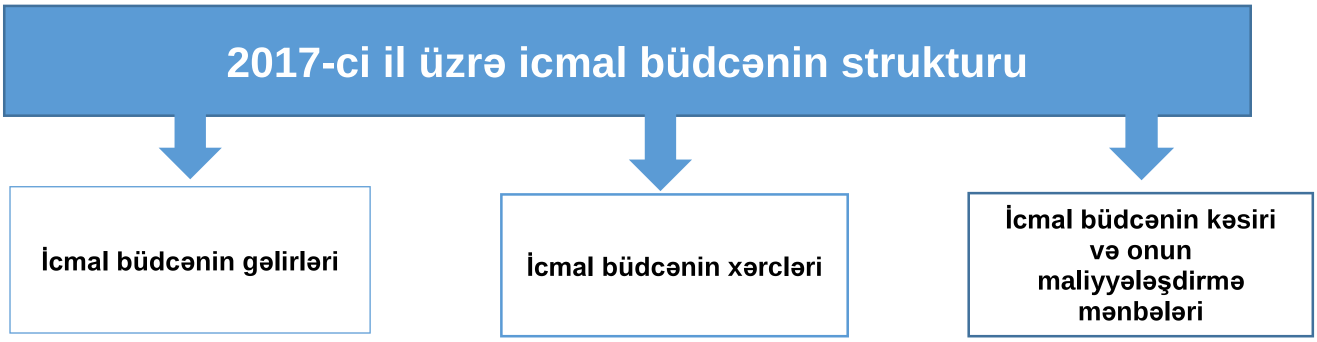

- Dövlət büdcəsinin gəlirləri;
- Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi yanında Dövlət Sosial Müdafiəsi Fondunun büdcəsinin gəlirləri;
- Dövlət Neft Fondunu büdcəsinin gəlirləri;
- Naxçıvan Muxtar Respublikasının büdcəsinin gəlirləri.

- Dövlət büdcəsinin xərcləri;
- Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi; yanında Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun büdcəsinin xərcləri;
- Dövlət Neft Fondunun büdcəsinin xərcləri;
- Naxçıvan Muxtar Respublikasının büdcəsinin xərcləri;
- Xarici kreditlər hesabına maliyyələşən layihələr üzrə xərclər.

- Xarici kreditlər;
- Özəlləşmədən daxilolmalar;
- Xarici qrantlar;
- Digər mənbələr hesabına (daxili və xarici borclanma, dövlət büdcəsinin vahid xəzinə hesabının qalığı).

***Təsvir 2b:** Azərbaycan Respublikasının dövlət büdcəsinin strukturu*[16]:

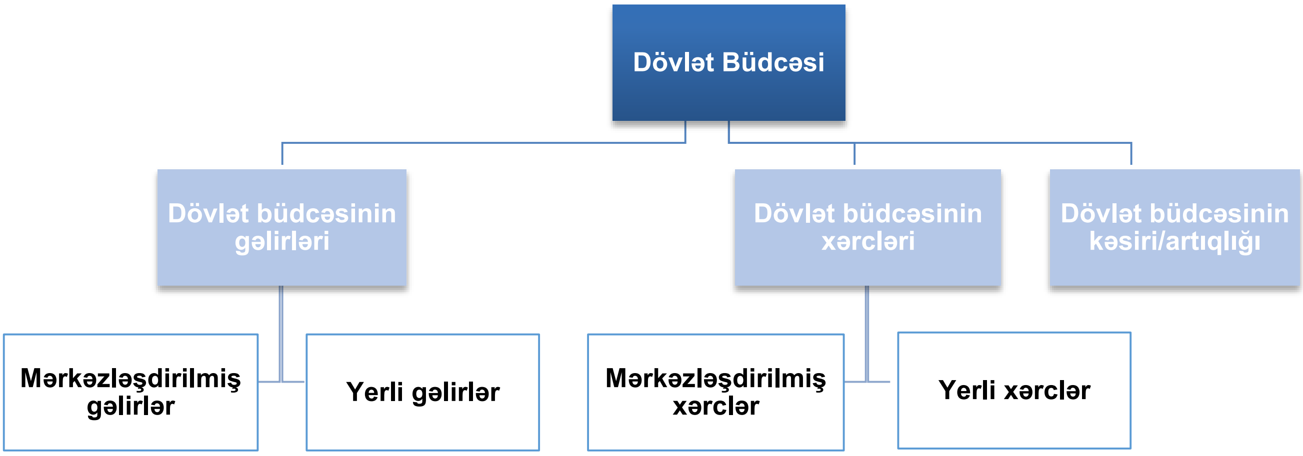

[15] Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi – "Vətəndaşın büdcə bələdçisi" kitabı (səh. 6) http://maliyye.gov.az/sites/default/files/Binder1.compressed.protected.pdf
[16] Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi, "Vətəndaşın büdcə bələdçisi" kitabı, http://maliyye.gov.az/sites/default/files/Binder1.compressed.protected.pdf

İcmal büdcə - dövlət büdcəsinin, Naxçıvan Muxtar Respublikasının büdcəsinin (büdcədənkənar əməliyyatlar da daxil olmaqla) və büdcədənkənar dövlət fondlarının gəlir və xərclərini funksional və iqtisadi təsnifata uyğun paraqraflar səviyyəsində əks etdirən maliyyə sənədidir. [17]

Təsvir 3: *Azərbaycan Respublikasının İcmal büdcəsinin strukturu*: [18]

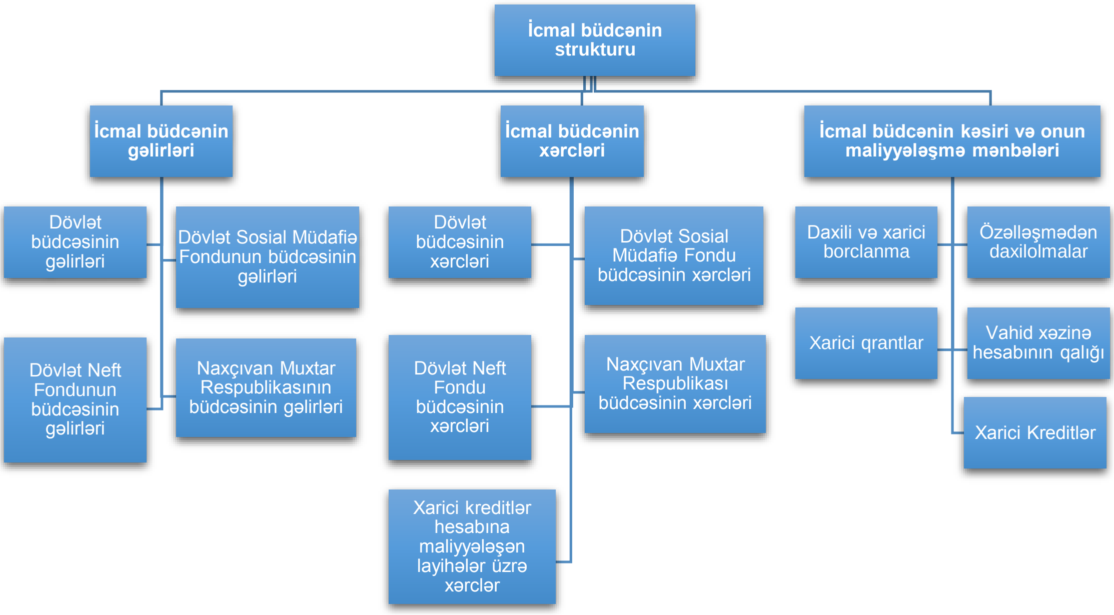

Naxçıvan Muxtar Respublikasının büdcəsi Azərbaycan Respublikası və Naxçıvan Muxtar Respublikasının Konstitusiyası və digər qanunvericilik aktlarına əsasən yaradılmışdır.

Yerli büdcə bələdiyyə statusuna uyğun olaraq özünüidarəetmə prinsiplərini həyata keçirmək, Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası və qanunları ilə müəyyənləşdirilmiş bələdiyyə səlahiyyətlərini həyata keçirmək üçün formalaşan və istifadə olunan maliyyə vəsaitidir. Yerli büdcə bələdiyyələrinin maliyyə vəsaitinin formalaşması 7 dekabr 1999-cu il tarixli 772-IQ saylı “Bələdiyyələrin maliyyəsinin əsasları haqqında” qanunla tənzimlənir.

[17] “Büdcə sistemi haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu”, № 452-IIQD, http://www.e-qanun.az/framework/2052
[18] Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi, “Vətəndaşın büdcə bələdçisi” kitabı, http://maliyye.gov.az/sites/default/files/Binder1.compressed.protected.pdf

Yerli büdcənin gəlirləri aşağıda qeyd olunan vergilər vasitəsi ilə formalaşır:

- fiziki şəxslərdən torpaq vergisi;
- fiziki şəxslərdən əmlak vergisi;
- yerli əhəmiyyətli tikinti materialları üzrə mədən vergisi;
- bələdiyyə mülkiyyətində olan müəssisə və təşkilatlardan mənfəət vergisi;
- digər vergilər.

Yerli büdcə gəlirlərini formalaşdıran digər mənbələr haqqında məlumatı 772-IQ saylı "Bələdiyyələrin maliyyə əsasları haqqında" qanundan əldə etmək mümkündür.[19]

Qeyd etmək lazımdır ki, Azərbaycan Respublikasında neft, qaz və digər mineral ehtiyatların hasilatından əldə edilən gəlir bu yataqların yerləşdiyi ərazinin yerli-idarəetmə qurumlarının büdcələrinə birbaşa daxil olmur.

Təsvir 4: *Hasilat sənayesi və Dövlət büdcəsi əlaqələri* [20]

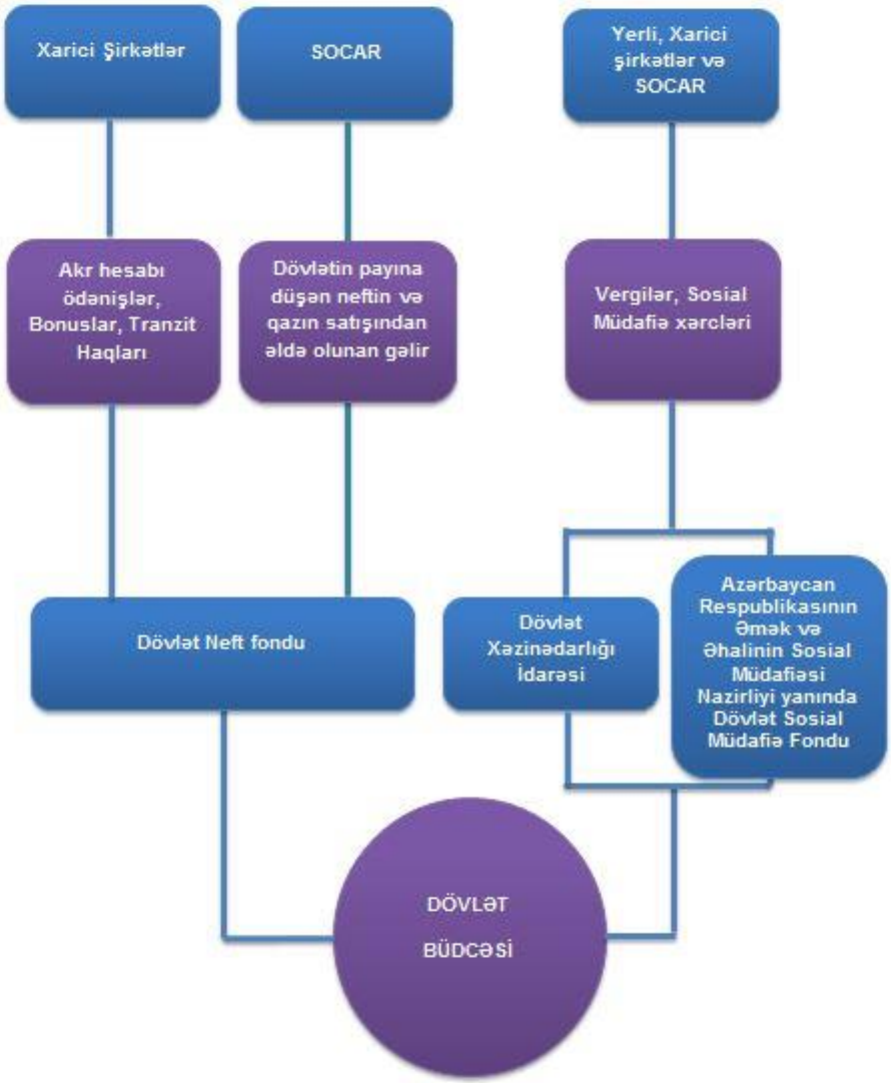

*Yerli və xarici şirkətlər dedikdə HPBS podratçısı olan və bütün digər şirkətlər nəzərdə tutulur.

[19] "Bələdiyyələrin maliyyəsinin əsasları haqqında Azərbaycan Respublikasinin Qanunu", http://e-qanun.az/framework/5231
[20] Təsvir 4 Hasilat Sənayesində Şəffaflıq üzrə Komissiya tərəfindən təqdim edilmişdir

2.2.4 Müvafiq dövlət orqanlarının rolu və vəzifələri

Azərbaycan Respublikasının dövlət orqanlarının rolu və vəzifələri aşağıda təsvir edilmişdir:

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Azərbaycan Respublikasında bütün icra hakimiyyəti səlahiyyətləri Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə məxsusdur. İcra hakimiyyəti mərkəzi və yerli icra hakimiyyəti orqanlarından ibarət olub, əsas funksiyası qanunların icrasının həyata keçirilməsidir. Bu sistem geniş hüquqlara malikdir və dövlət qulluqçularının mühüm çoxluğunu əhatə edir.

Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin səlahiyyətləri Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasının 109-cu maddəsi ilə tənzimlənir. [21]

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi qanunvericilik hakimiyyətini həyata keçirən orqandır. Azərbaycan Respublikasının qanunlarından fərqli qaydalar nəzərdə tutan hökumətlərarası müqavilələri, qanunları, o cümlədən HPBS–ləri Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi təsdiq (ratifikasiya) edir.

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasının Üçüncü bölməsinin V fəslində təsvir edilmiş Qanunvericilik hakimiyyəti maddələri vasitəsi ilə tənzimlənir. [22]

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabineti

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin səlahiyyətlərinin icrası məqsədilə yaradılan, birbaşa Prezidentə tabe olaraq, onun qarşısında cavabdeh olan yuxarı icra orqanıdır. Nazirlər Kabineti səlahiyyətlərinə dövlət büdcəsi layihəsinin hazırlanması və prezidentə təqdim edilməsinin, onun icrasının, maliyyə-kredit və pul siyasətlərinin, dövlət və sosial təminat proqramlarının həyata keçirilməsinin təmin edilməsi daxildir.

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin səlahiyyətləri Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasının 119-cu maddəsi ilə tənzimlənir. [23]

Azərbaycan Respublikası Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi

Azərbaycan Respublikası Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi Azərbaycan Respublikası ərazisində, o cümlədən Xəzər dənizinin Azərbaycan Respublikasına mənsub olan bölməsində ətraf mühitin qorunması, təbiətdən istifadənin təşkili, yeraltı sulardan, mineral xammal ehtiyatlarından və yerüstü təbii sərvətlərdən səmərəli istifadə edilməsi, onların bərpası, hidrometeoroloji proseslərin müşahidəsi və proqnozlaşdırılması sahəsində dövlət siyasətini həyata keçirən mərkəzi icra hakimiyyəti orqanıdır.

Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi öz fəaliyyətini Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2001-ci il 18 senyabr tarixli 583 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş Əsasnaməsinə uyğun olaraq həyata keçirir. [24]

Qurumun əsas vəzifələrindən biri təbii sərvətlərin öyrənilməsi, onlardan istifadə edilməsi, bərpası və mühafizəsi, bu sahədə ekoloji təhlükəsizliyin təmin edilməsi və bioloji müxtəlifliyin qorunub saxlanılması üzrə dövlət siyasətini həyata keçirməkdən ibarətdir. Daha ətraflı məlumat hesabatın 3.1 “Mədən sənayesinin icmalı” adlı bəndində öz əksini tapmışdır.

[21] Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası, “Maddə 109”, http://www.e-qanun.az/framework/897
[22] Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası, “Maddə 81-98”, http://www.e-qanun.az/framework/897
[23] Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası, “Maddə 119”, http://www.e-qanun.az/framework/897
[24] “Azərbaycan Respublikasının Ekologiya və Təbii Sərvətlər haqqında Əsasnamə”, http://eco.gov.az/az/6-haqqimizda

Azərbaycan Respublikası Energetika Nazirliyi

Azərbaycan Respublikası Energetika Nazirliyi yanacaq-energetika sahəsində dövlət siyasətini və tənzimlənməsini həyata keçirən mərkəzi icra hakimiyyəti orqanıdır. Bu sahə Energetika haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu ilə müəyyən edilmiş fəaliyyətdən ibarətdir.

Energetika Nazirliyi öz fəaliyyətini Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2014-cü il 11 aprel tarixli 149 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş Əsasnaməsinə uyğun olaraq həyata keçirir. [25]

Azərbaycan Respublikası Energetika Nazirliyinin Əsasnaməsinə görə karbohidrogen ehtiyatları hasilatının pay bölgüsü və ya digər şərtlərə uyğun işlənməsi barədə sazişlərin layihələrini hazırlayır, bu sazişlər üzrə danışıqlar aparır, onları müəyyən olunmuş qaydada imzalayır, bağlanmış sazişlərin həyata keçirilməsinə nəzarət edir.

Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi

Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi ölkənin maliyyə siyasətini həyata keçirən mərkəzi icra hakimiyyəti orqanıdır. Maliyyə Nazirliyi öz fəaliyyətini Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2009-cu il 9 fevral tarixli 48 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş Əsasnaməsinə uyğun olaraq həyata keçirir. [26]

Azərbaycan Respublikası Vergilər Nazirliyi

Vergilər Nazirliyi Azərbaycan Respublikasında aparılan vahid maliyyə və büdcə siyasəti çərçivəsində dövlət vergi siyasətinin həyata keçirilməsini, dövlət büdcəsinə vergilərin və digər daxilolmaların vaxtında və tam yığılmasını təmin edən, bu sahədə dövlət nəzarətini həyata keçirən mərkəzi icra hakimiyyəti orqanıdır.

Hasilatın Pay Bölgüsü Haqqında Sazişlərə əsasən fəaliyyət göstərən yerli subpodratçı təşkilatların vergi öhdəlikləri Azərbaycan Respublikası Vergi Məcəlləsi ilə tənzimlənir.

Vergilər Nazirliyi öz fəaliyyətini Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2001-ci il 29 mart tarixli 454 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş Əsasnaməsinə uyğun olaraq həyata keçirir. [27]

Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyi

Azərbaycan Respublikasının iqtisadi siyasətini, iqtisadi və sosial proqnozlarını işləyib hazırlayan, iqtisadiyyatın ayrı-ayrı sahələrinin, o cümlədən sənayenin inkişafı, ölkə iqtisadiyyatında struktur və innovasiya, investisiya fəaliyyəti, investisiyaların cəlb edilməsi, qoyulması və təşviqi, sahibkarlığın inkişafı, sahibkarlığa dövlət dəstəyi, rəqabətin qorunması, inkişafı və təşviqi, haqsız rəqabətin aradan qaldırılması, istehlakçıların hüquqlarının qorunması, dövlət vəsaitləri hesabına malların (işlərin və xidmətlərin) satın alınması, daxili ticarət, xarici iqtisadi və ticarət əlaqələri, regionların sosial-iqtisadi inkişafı və mənzil-kommunal təsərrüfatı sahələrində dövlət siyasətini və tənzimlənməsini həyata keçirən mərkəzi icra hakimiyyəti orqanıdır.

Azərbaycan Respublikasının Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi yanında Dövlət Sosial Müdafiə Fondu

Azərbaycan Respublikasının Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi yanında Dövlət Sosial Müdafiə Fondu məcburi dövlət sosial sığortası, əhalinin əmək pensiyaları, sosial müavinətlər, təqaüdlər, kompensasiyalar və sosial yardımlarla təmin edilməsi, ahılların, əlilliyi olan şəxslərin və sağlamlıq imkanları məhdud uşaqların sosial reabilitasiyasını, çətin həyat şəraitində olan şəxslərə sosial xidmət sahəsində tədbirləri həyata keçirən icra hakimiyyəti orqanıdır.

[25] "Azərbaycan Respublikasının Energetika Nazirliyi haqqında Əsasnamə", http://www.minenergy.gov.az/db/EN_Esasname.pdf
[26] "Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi haqqında Əsasnamə", http://www.maliyye.gov.az/node/8
[27] "Azərbaycan Respublikasının Vergilər Nazirliyi haqqında Əsasnamə", http://www.taxes.gov.az/modul.php?name=qanun&news=369

Dövlət Sosial Müdafiə Fondu öz fəaliyyətini Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 24 iyun 2016-cı il tarixli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş Əsasnaməsinə uyğun olaraq həyata keçirir. [28]

Azərbaycan Respublikasının Dövlət Statistika Komitəsi

Azərbaycan Respublikasının Dövlət Statistika Komitəsi statistika sahəsində dövlət siyasətini və tənzimlənməsini həyata keçirən və ölkədə sosial, iqtisadi, demoqrafik və ekoloji vəziyyət ilə bağlı rəsmi statistik məlumatları vahid metodologiya əsasında formalaşdıran mərkəzi icra hakimiyyəti orqanıdır. Bu sahə "Rəsmi statistika haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunu ilə müəyyən edilmiş fəaliyyətdən ibarətdir.

Azərbaycan Respublikasının Dövlət Statistika Komitəsi öz fəaliyyətini Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2009-cu il 24 iyun tarixli 115 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş Əsasnaməsinə uyğun olaraq həyata keçirir.

Azərbaycan Respublikasının Dövlət Statistika Komitəsi hasilat sənayesi şirkətlərindən müəyyən edilmiş qaydada, həcmdə və müddətlərdə dolğun və etibarlı statistik məlumatları alır və onları ümumiləşdirərək icmal-statistik məlumatları ictimaiyyətə açıqlayır.

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti (SOCAR)

SOCAR Azərbaycan ərazisindəki neft və qaz yataqlarının axtarışı, kəşfiyyatı və işlənməsi, neftin, qazın və qaz kondensatının hasilatı, emalı və nəqli, neft və neft-kimya məhsullarının, qazın daxili və xarici bazarlarda satışı, habelə ölkə ərazisində sənayenin və əhalinin təbii qazla təchizatı ilə məşğul olur. Daha ətraflı məlumat hesabatın 2.6 "Hasilat sənayesində dövlətin iştirakı" adlı bəndində öz əksini tapmışdır.

SOCAR öz fəaliyyətini 18 sentyabr 2004-cü il tarixli 127 nömrəli Fərmana əsasən dəyişikliklərlə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2003-cü il 24 yanvar tarixli 844 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş Nizamnaməsinə uyğun olaraq həyata keçirir. [29]

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondu

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondu ("ARDNF") Azərbaycan Respublikası vətəndaşlarının bu günkü və gələcək nəsillərinin mənafeyi naminə neft və qaz ehtiyatlarının kəşfiyyatı və işlənməsi sahəsində bağlanmış sazişləri həyata keçirən və Fondun öz fəaliyyətindən əldə olunan valyuta və digər vəsaitin yığılmasını və səmərəli idarə olunmasını təmin edən dövlət təsisatıdır. ARDNF, büdcədənkənar fond kimi təsis edilmiş, Hökumət və ya Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankından ayrıca idarəetmə strukturuna malik hüquqi şəxs qismində fəaliyyət göstərir. Daha ətraflı məlumat hesabatın 4.5 "Dövlət təşkilatlarına aid olan əməliyyatlar" adlı bəndində öz əksini tapmışdır.

ARDNF öz fəaliyyətini Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2000-ci il 29 dekabr tarixli 434 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş Əsasnaməsinə uyğun olaraq həyata keçirir. [30]

Aşağıdakı təsvirdə Azərbaycan Respublikasının dövlət qurumları ilə hasilat sənayesi şirkətləri arasındakı münasibətlərin strukturu göstərilmişdir.

[28] Azərbaycan Respublikasının Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi yanında Dövlət Sosial Müdafiə Fondu haqqında Əsasnamə http://president.az/articles/20454
[29] "SOCAR-ın Nizamnaməsi", http://socar.az/socar/az/company/regulations/socar-charter
[30] "Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Fondu haqqında Əsasnamə", http://www.oilfund.az/uploads/esas.pdf

***Təsvir 5**: Hasilat sənayesi şirkətləri ilə dövlət qurumları arasında əlaqə*

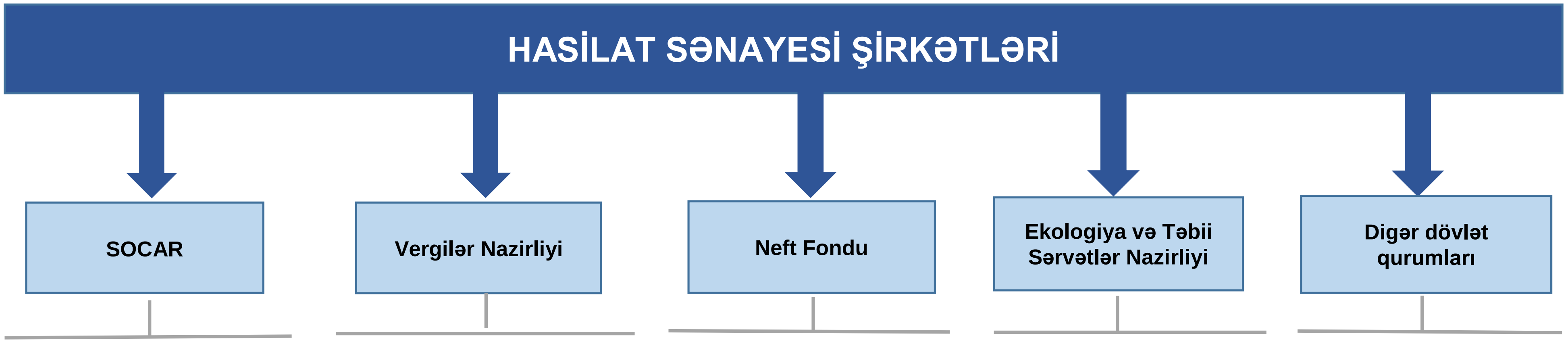

Hasilat şirkətləri Azərbaycan Respublikasının payını HPBS–ə uyğun olaraq məhsul şəklində neft, təbii və səmt qaz, dövləti təmsil edən SOCAR-a təhvil verir. SOCAR öz növbəsində neftin və qazın satışını həyata keçirir və əldə edilmiş gəlirlər Neft Fonduna köçürülür.

Dövlət büdcəsinə vergilərin və digər daxilolmaların yığılmasını təmin edən mərkəzi icra hakimiyyəti orqanıdır. Şirkətlər tərəfindən dövlət büdcəsinə mənfəət, mədən, əmlak, torpaq vergiləri, ƏDV, qiymət fərqi üzrə yığımlar və sair vergilər ödənilir.

ARDNF-in əsas rolu tükənən təbii sərvətlərdən əldə olunan gəlirlərin toplanmasından ibarətdir. Neft və qaz hasilatı üzrə gəlirlər, bonuslar, tranzit haqları, akrhesabı ödənişləri ARDNF-in hesabına köçürülür.

Təbii sərvətlərin öyrənilməsi, onlardan istifadə edilməsi, bərpası və mühafizəsini təmin edilməsindən ibarətdir.

Hasilat sənayesi ilə birbaşa əlaqəsi olan digər dövlət qurumları Hasilat sənayesi şirkətlərinin qanunvericiliklə müəyyən olunmuş şəkildə fəaliyyətinə nəzarət edir.

2.2.5 Hasilat sənayesi üzrə əsas fəaliyyətlər

HSŞ hesabatının əhatə etdiyi ildə Azərbaycanın hasilat sənayesinə dair bir sıra yeniliklər tətbiq edilmişdir:

14 senytabr 2017-ci ildə Azərbaycan hökuməti və tərəfdaşlar Azəri, Çıraq və dərinsulu Günəşli üzrə dəyişdirilmiş və yenidən işlənmiş hasilatın pay bölgüsü sazişini imzalanmışdır.

Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Şirkəti (SOCAR) ilə "BP", "Chevron", "İNPEX", "Statoil", "ExxonMobil", "TP", "İTOCHU" və "ONGC Videsh" şirkətləri arasında Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorunda "Azəri", "Çıraq" yataqları və "Günəşli" yatağının dərinsulu hissəsinin (AÇG) birgə işlənməsi və hasilatın pay bölgüsü haqqında dəyişdirilmiş və yenidən işlənmiş saziş imzalanmışdır.

Saziş Bakıda Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Zati-aliləri İlham Əliyevin və bir qrup yüksək səviyyəli xarici hökumət və dövlət rəsmilərinin iştirak etdiyi tədbirdə Azərbaycan hökuməti adından SOCAR-ın prezidenti Rövnəq Abdullayev və tərəfdaş şirkətlərin nümayəndələri tərəfindən imzalanmışdır.

"Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorunda Azəri, Çıraq yataqlarının və Günəşli yatağının dərinlikdə yerləşən hissəsinin birgə işlənməsi və hasilatın pay bölgüsü haqqında" Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Şirkəti ilə Azərbaycan (ACG) Limited, BP Eksploreyşn (Kaspian Si) Limited, Şevron Xəzər, Ltd., Ekson Azərbaycan Limited, İnpeks Sausvest Kaspian Si, Ltd., İtoçu Oyl Eksploreyşn (Azərbaycan) İnk., ONGC Videş Limited, Statoyl Abşeron AS, Türkiye Petrolleri A.O. arasında 2017-ci il sentyabrın 14-də imzalanmış Saziş Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin 31 oktyabr 2017-ci il tarixli 818-VQ nömrəli Qanunu ilə qəbul və təsdiq edilmiş, onun həyata keçirilməsinə icazə verilmişdir.

Hasilatın pay bölgüsü haqqında dəyişdirilmiş və yenidən işlənmiş sazişə əsasən BP layihənin operatorudur.

Sazişin bir hissəsi olaraq SOCAR-ın AÇG-dəki iştirak payı 11,65%-dən 25%-ə qaldırılacaq və beynəlxalq tərəfdaş şirkətlər Azərbaycan Dövlət Neft Fonduna 3,6 milyard ABŞ dolları bonus ödəyəcəklər. Növbəti 32 il müddətində AÇG-yə 40 milyard ABŞ dollarından artıq sərmayə qoyulması potensialı var.

Saziş təsdiqləndikdən sonra AÇG-də tərəfdaşların yeni iştirak payları bu nisbətdə olacaq:

BP- 30,37%; AzACG (SOCAR)- 25,00%; Chevron- 9,57%; INPEX- 9,31%; Statoil- 7,27%; ExxonMobil- 6,79%; TP- 5,73%; ITOCHU- 3,65% və ONGC Videsh Limited (OVL)- 2,31%.

Bu sazişin ardınca, SOCAR və tərəfdaşları arasında AÇG müqavilə ərazisi üçün əlavə bir hasilat platformasının qiymətləndirməsi məqsədi ilə mühəndis-layihə işlərinin irəli aparılması haqqında razılaşma əldə olunmuşdur.

17 aprel 2017-ci ildə Yeni bitum qurğusunun tikintisi ilə əlaqədar müqavilə imzalanmışdır.

Heydər Əliyev adına Neft Emalı Zavodunda "Azfen" şirkəti ilə yeni bitum istehsalı qurğusunda tikinti-quraşdırma işlərinin həyata keçirilməsinə dair müqavilə imzalamışlar.

Qeyd edək ki, H. Əliyev adına NEZ-də aparılan yenidənqurma tədbirlərinin ilkin mərhələsi çərçivəsində inşa ediləcək yeni bitum qurğusunun illik istehsal gücü 400 min ton olacaq və qurğuda "EN 40/60" markalı yüksək keyfiyyətli yol bitumu istehsal olunacaqdır. Qurğunun 2018-ci ilin ikinci yarısında istismara verilməsi nəzərdə tutulur. Bununla da keçmiş "Azərneftyağ" neft emalı zavodunun tamamilə istismardan çıxarılması və dənizkənarı ərazilərin boşaldılaraq "Ağ şəhər" layihəsinə təhvil verilməsi təmin ediləcək, zavodun istismar xərcləri optimallaşdırılacaq, nəticədə Bakı şəhərində ekoloji durumunun yaxşılaşdırılmasına və ümumilikdə ölkənin sosial-iqtisadi inkişafına öz töhfəsini verəcəkdir.

15 may 2017-ci ildə Pekində "SOCAR GPC" layihəsinə dair mühüm sənədlər imzalanmışdır.

Mayın 14-də Pekində işə başlamış "Bir kəmər- bir yol" strategiyası çərçivəsində beynəlxalq forumda Azərbaycanın nümayəndə heyəti də iştirak etmişdir. Forum çərçivəsində "SOCAR GPC" layihəsinə dair Anlaşma Memorandumu imzalanmışdır.

Mayın 15-də isə Pekində "Bir kəmər - bir yol" forumu çərçivəsində SOCAR, CNPC və "Technip" şirkətləri arasında "SOCAR GPC" layihəsinə dair "Qaz Emalı Zavodu və Polietilen Neft-kimya Kompleksi ilə əlaqədar İlkin Detallı Layihələndirmə" üzrə Xidmət Müqaviləsi imzalanmışdır. Bu müqavilə "SOCAR GPC" layihəsi üçün İlkin Detallı Layihələndirmə işlərinin icrası istiqamətində HQC (CNPC şirkətinin törəməsi) və "Technip Italy" şirkətlərinin göstərəcəyi xidmətləri tənzimləyəcək. İmzalanma mərasimində SOCAR və CNPC şirkətlərinin prezidentləri iştirak etmişlər.

"SOCAR GPC" layihəsi Azərbaycanda hasil edilən təbii qaz və qaz-kondensat xammalının emalını, təbii qazın tərkibində qaz kimya istehsalı üçün yararlı olan ağır fraksiyaların (C2+) polimerləşməsini və yüksək əlavə dəyər yaradan qaz-kimya məhsullarının istehsalını nəzərdə tutur.

20 dekabr 2017-ci ildə SOCAR və "Statoil" şirkətləri perspektivli əməkdaşlığın əsas prinsipləri haqqında müqavilələr imzalamışlar.

SOCAR və "Statoil" şirkəti arasında perspektivli tərəfaşlığın əsas müddəaları haqqında iki müqavilə imzalanmışdır. İmzalanan sənədlər Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorunda bəzi perspektivli sahələrin kəşfiyyatı, işlənməsi və hasilatın pay bölgüsü haqqında sazişin əsas kommersiya prinsipləri və müddəalarını, habelə "Qarabağ" neft yatağı üzrə risk xidmət sazişinin əsas kommersiya prinsipləri və müddəalarını əhatə edir.

31 oktyabr 2017-ci ildə "Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorunda Azəri, Çıraq yataqlarının və Günəşli yatağının dərinlikdə yerləşən hissəsinin birgə işlənməsi və hasilatın pay bölgüsü haqqında" Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Şirkəti ilə Azərbaycan (ACG) Limited, BP Eksploreyşn (Kaspian Si) Limited, Şevron Xəzər, Ltd., Ekson Azərbaycan Limited, İnpeks Sausvest Kaspian Si Ltd., İtoçu Oyl Eksploreyşn (Azərbaycan) İnk., ONGC Videş Limited, Statoyl Abşeron AS, Türkiye Petrolleri A.O. arasında Sazişin qəbul və təsdiq edilməsi, həyata keçirilməsinə icazə verilməsi barədə Azərbaycan Respublikasının Qanunu qüvvəyə minmişdir. Bu Qanunla:

1. "Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorunda Azəri, Çıraq yataqlarının və Günəşli yatağının dərinlikdə yerləşən hissəsinin birgə işlənməsi və hasilatın pay bölgüsü haqqında" Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Şirkəti ilə Azərbaycan (ACG) Limited, BP Eksploreyşn (Kaspian Si) Limited, Şevron Xəzər, Ltd., Ekson Azərbaycan Limited, İnpeks Sausvest Kaspian Si, Ltd., İtoçu Oyl Eksploreyşn (Azərbaycan) İnk., ONGC Videş Limited, Statoyl Abşeron AS, Türkiye Petrolleri A.O. arasında 2017-ci il sentyabrın 14-də imzalanmış Saziş (bundan sonra - Saziş) qəbul və təsdiq edilmiş, onun həyata keçirilməsinə icazə verilmişdir;

2. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti tərəfindən Sazişdə iştirak edən Podratçı tərəflərə verilən Azərbaycan Respublikası Hökumətinin təminatı və öhdəlikləri (bundan sonra - Hökumət təminatı) qəbul edilmiş və onların həyata keçirilməsinə icazə verilmişdir;

3. Sazişin əsas mətninə edilmiş on beş (15) Əlavə (bundan sonra - Əlavələr) qəbul edilmiş və onların həyata keçirilməsinə icazə verilmişdir.

Qanunda həmçinin göstərilir ki, bu Qanun qüvvəyə mindikdən sonra Saziş, Hökumət təminatı və Əlavələr Qanun olurlar. Sazişdə konkret surətdə başqa hallar göstərilməyibsə, Saziş, Hökumət təminatı və Əlavələr Sazişin qüvvədə olduğu müddət ərzində bu Sazişə, Hökumət təminatına və Əlavələrə uyğun gəlməyən və ya zidd olan Azərbaycan Respublikasının hər hansı başqa mövcud və ya qəbul oluna biləcək qanunlarının, fərmanlarının, yaxud inzibati sərəncamlarının (və ya onların hissələrinin) müddəalarından üstün tutulur. Bu Qanun qüvvəyə mindikdən sonra Sazişdə nəzərdə tutulan kontrakt sahəsinin istənilən hissəsi barəsində əvvəllər bağlanmış hər hansı saziş, kontrakt və ya bu cür başqa sənədlə verilə bilən bütün digər hüquq və vəzifələr ləğv edilir, habelə bu Qanun qüvvəyə mindikdən sonra Sazişin, Hökumət təminatının və Əlavələrin şərtlərinə müvafiq surətdə və qüvvədə olduğu bütün müddət ərzində Sazişin pay iştirakçılarına kontrakt sahəsində neft-qaz əməliyyatları aparmaq üçün müstəsna hüquq verilir. Bu Qanun qüvvəyə mindikdən sonra Podratçı tərəflərin (və ya onların hüquq varislərinin) Saziş, Hökumət təminatı və Əlavələr üzrə əldə etdiyi hüquqlar və mənafelər Podratçı tərəflərin qabaqcadan razılığı olmadan dəyişdirilə, düzəldilə və ya azaldıla bilməz. Sazişdən irəli gələn hüquq və öhdəliklərin yerinə yetirilməsi üçün Sazişin iştirakçılarına bütün lazımi lisenziyalar, gömrük icazələri, vizalar, başqa səlahiyyətlər və sanksiyalar verilir. Sazişə və ya Əlavələrə hər hansı əlavələr, düzəlişlər, dəyişikliklər yalnız Sazişin və Əlavələrin tərəflərinin yazılı razılığı ilə edilir.

2 may 2017-ci ildə "Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorunda Ümid yatağının və Babək perspektiv strukturunun daxil olduğu dəniz blokunun kəşfiyyatı və işlənməsi haqqında" Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Şirkəti ilə "SOCAR Umid Oil and Gas Limited" şirkəti arasında Risk Xidmət Sazişinin və ona əlavə olunmuş "Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorunda Ümid yatağının və Babək perspektiv strukturunun daxil olduğu dəniz blokunun kəşfiyyatı və işlənməsi üzrə neft-qaz əməliyyatlarının aparılması haqqında" SOCAR Umid Oil and Gas Limited şirkəti ilə Umid, Babək Eksploreyşn end Prodakşn şirkəti arasında Müqavilənin qəbul və təsdiq edilməsi, həyata keçirilməsinə icazə verilməsi barədə Azərbaycan Respublikasının Qanunu qəbul olunmuşdur. Bu Qanunla:

1. "Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorunda Ümid yatağının və Babək perspektiv strukturunun daxil olduğu dəniz blokunun kəşfiyyatı və işlənməsi haqqında" Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Şirkəti ilə SOCAR Umid Oil and Gas Limited şirkəti arasında Risk Xidmət Sazişi (bundan sonra – Saziş) və ona əlavə olunmuş "Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorunda Ümid yatağının və Babək perspektiv strukturunun daxil olduğu dəniz blokunun kəşfiyyatı və işlənməsi üzrə neft-qaz əməliyyatlarının aparılması haqqında" SOCAR Umid Oil and Gas Limited şirkəti ilə Umid, Babək Eksploreyşn end Prodakşn şirkəti arasında Müqavilə (bundan sonra - Müqavilə) qəbul və təsdiq edilmiş, onların həyata keçirilməsinə icazə verilmişdir;

2. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2017-ci il 3 fevral tarixli 26 nömrəli qərarı ilə Sazişə verilən Azərbaycan Respublikası Hökumətinin təminatı və öhdəlikləri (bundan sonra - Hökumət təminatı) qəbul edilmiş və onların həyata keçirilməsinə icazə verilmişdir;

3. Sazişin əsas mətninə edilmiş 5 (beş) və Müqavilənin əsas mətninə edilmiş 9 (doqquz) Əlavə (bundan sonra - Əlavələr) qəbul edilmiş və onların həyata keçirilməsinə icazə verilmişdir.

Qanunda həmçinin göstərilir ki, bu Qanun qüvvəyə mindikdən sonra Saziş, Müqavilə, Hökumət təminatı və Əlavələr Qanun olurlar. Sazişdə və Müqavilədə konkret surətdə başqa hallar göstərilməyibsə, Saziş, Müqavilə, Hökumət təminatı və Əlavələr Sazişin qüvvədə olduğu müddət ərzində bu Sazişə, Müqaviləyə, Hökumət təminatına və Əlavələrə uyğun gəlməyən və ya zidd olan Azərbaycan Respublikasının hər hansı başqa mövcud və ya qəbul oluna biləcək qanunlarının, fərmanlarının, yaxud inzibati sərəncamlarının (və ya onların hissələrinin) müddəalarından üstün tutulur.Bu Qanun qüvvəyə mindikdən sonra Sazişdə və Müqavilədə nəzərdə tutulan müqavilə sahəsinin istənilən hissəsi barəsində əvvəllər bağlanmış hər hansı saziş, müqavilə və ya bu cür başqa sənədlə verilə bilən bütün digər hüquq və vəzifələr ləğv edilir, habelə bu Qanun qüvvəyə mindikdən sonra Sazişin, Müqavilənin, Hökumət təminatının və Əlavələrin şərtlərinə müvafiq surətdə və qüvvədə olduğu bütün müddət ərzində Sazişin və Müqavilənin pay iştirakçılarına kontrakt sahəsində neft-qaz əməliyyatları aparmaq üçün müstəsna hüquq verilir. Bu Qanun qüvvəyə mindikdən sonra Sazişin və Müqavilənin tərəflərinin (və ya onun hüquq varislərinin) Saziş, Müqavilə, Hökumət təminatı və Əlavələr üzrə əldə etdiyi hüquqlar və mənafelər həmin tərəflərin qabaqcadan razılığı olmadan dəyişdirilə, düzəldilə və ya azaldıla bilməz. Sazişdən və Müqavilədən irəli gələn hüquq və öhdəliklərin yerinə yetirilməsi üçün Sazişin və Müqavilənin iştirakçılarına bütün lazımi lisenziyalar, gömrük icazələri, vizalar, başqa səlahiyyətlər və sanksiyalar verilir. Sazişə, Müqaviləyə və ya Əlavələrə hər hansı əlavələr, düzəlişlər, dəyişikliklər yalnız Sazişin, Müqavilənin və Əlavələrin tərəflərinin yazılı razılığı ilə edilir.

2.3 Hasilat sənayesində lisenziyaların verilməsi

Azərbaycan Respublikasında hasilatın pay bölgüsü sazişlərinin ("HPBS") əhatə etdiyi məsələləri tənzimləyən Azərbaycan Respublikasının karbohidrogen ehtiyatları haqqında qanun mövcud deyil və potensial investorun seçim meyarları qanunvericilikdə nəzərdə tutulmamışdır.

Mövcud təcrübəyə əsasən karbohidrogen ehtiyatlarının işlənməsi layihələrində potensial investorun seçimi xüsusi olaraq səlahiyyətlər verilmiş dövlət orqanı və belə investor arasında birbaşa danışıqlar vasitəsilə keçirilir. Buna baxmayaraq, beynəlxalq təcrübədə geniş istifadə edilən digər formalar, o cümlədən tenderlərin keçirilməsi də istina edilmir. Azərbaycanda xarici partnyorlarla karbohidrogen ehtiyatlarının işlənməsi layihələri üçün HPBS forması seçilmişdir. HPBS praktikasının təməli 20 sentyabr 1994-cü il tarixində Azəri-Çıraq-Günəşli HPBS-nin imzalanması ilə qoyulmuşdur və həmin tarixdən 31 dekabr 2017-ci il tarixinədək neft və qaz ehtiyatları üzrə imzalanmış 31 sazişdən 2017- ci ildə 17-i aktivdir olmuşdur:

Mövcud HPBS təcrübəsi aşağıdakı prosedurlardan ibarətdir:

- Karbohidrogenlərin işlənməsi üzrə sazişlərin hazırlanması haqqında danışıqlar birbaşa hökuməti təmsil edən və hökumətin adından karbohidrogen ehtiyatları üzrə sərəncam hüququna malik olan SOCAR və maraqlı investorlar arasında kommersiya maraqları və mövcud qanunvericilik əsas götürülməklə aparılır;
- Bu danışıqlardan sonra ilkin razılıq olaraq, Niyyət Memorandumu (“NM”) imzalanır;
- SOCAR NM-nı təklifi münasib olan və məqbul sayılan tərəflə (xarici neft şirkəti ilə) birlikdə icra edir;
- NM imzalandıqdan sonra SOCAR HPBS ilə bağlı müvafiq şərtləri və perspektivləri ilə əlaqədar tərəflərlə danışıqlara başlayır;
- Ölkə başçısına HPBS üzrə danışıqlar aparmaq və onu imzalamaq haqqında SOCAR–a səlahiyyətlərin verilməsi haqqında müraciət edilir və Prezidentin müvafiq sərəncamı əsasında NM qüvvəyə minir;
- NM əsasında sonrakı əməkdaşlıq çərçivəsində tərəflərin hüquq və vəzifələri razılaşdırılır;
- HPBS–nin əsas prinsipləri və kommersiya şərtləri haqqında saziş imzalanır;
- Əsas prinsipləri və kommersiya şərtləri haqqında saziş əsasında HPBS layihəsi razılaşdırılır;
- İmzalanmış HPBS ratifikasiya üçün Milli Məclisə təqdim edilir.

Qüvvəyə minmə:

- Ratifikasiyadan sonra Azərbaycan Respublikasının Prezidenti HPBS-nin qüvvəyə minməsi ilə əlaqədar fərman imzalayır.
- Hökuməti təmsil edən və hökumət adından karbohidrogen ehtiyatları üzrə sərəncam hüququna malik olan SOCAR-ın podratçı şirkətlərinə göndərilən rəsmi məktubuna əsasən HPBS-nin qüvvəyə minmə tarixi təyin olunur. Həmin məktub prezidentin fərmanına əsasən hazırlanır.

Qeyd olunan proses quruda fəaliyyət göstərən HPBS-lər üçün də mövcuddur. SOCAR-ın və podratçı tərəflərin nümayəndələrindən ibarət Birgə Komissiya yaradılır. Həmin komissiyanın rəhbərliyi altında mədən üzrə bütün aktivlərin SOCAR-ın balansından yaradılacaq əməliyyat şirkətinin balansına təhvil-təslim prosesi 1 aydan 1 ilə kimi davam edir. Yaradılmış Komissiya HPBS-nin qüvvəyə minmə tarixini təyin edir.

2.4 Hasilat sənayesində lisenziyaların reyestri

“Lisenziyalar və icazələr haqqında Azərbaycan Respublikasının 2016-cı il 15 mart tarixli 176-VQ nömrəli Qanununun tətbiqi barədə” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2016-cı il 20 aprel tarixli 866 nömrəli Fərmanının 1.4-cü bəndinin icrasını təmin etmək məqsədi ilə Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti 2016-cı il 16 sentyabr tarixli 347 nömrəli qərarı ilə “Lisenziyaların və icazələrin vahid reyestrinin aparılması Qaydası”-nı təsdiq etmişdir. Həmin Qaydaların 1.2-ci bəndinə əsasən lisenziyaların və icazələrin vahid reyestri Azərbaycan Respublikasının İqtisadiyyat Nazirliyi tərəfindən aparılır və lisenziyaların və icazələrin reyestri açıq xarakter daşıyır. Belə ki, “Lisenziyaların və icazələrin vahid reyestrinin aparılması Qaydası”-nın 2.2-ci bəndinə əsasən reyestrdə olan məlumatlar informasiya alınması məqsədi ilə dövlət hakimiyyəti orqanları, bələdiyyələr, hüquqi və fiziki şəxslər üçün açıqdır.

Eyni zamanda, ölkə Prezidentinin 28 mart 2000-ci il tarixli 310 nömrəli fərmanına əsasən qiymətli daşların hasilatı, qızılın, neftin, neft məhsullarının və təbii qazın hasilatı və emalı, neft və neft məhsullarının tullantılarının emalı dövlət müəssisələri və ya səhmlərinin nəzarət zərfi dövlətə məxsus olan səhmdar cəmiyyətlər tərəfindən həyata keçirilir.

Azərbaycan Hökuməti bu cür fəaliyyətlərin icrası ilə məşğul olmaq, təcrübəli və beynəlxalq səviyyədə tanınmış podratçıların cəlb olunmasına dair bütün hüquqlara malikdir, HPBS–ləri təsdiq edən qanunlarda podratçı tərəflərə saziş çərçivəsində (neft-qaz hasilatı və kəşfiyyatı daxil olmaqla) fəaliyyət göstərmək üçün tələb olunan bütün icazələrin və lisenziyaların, eləcə də lisenziya ilə bağlı məlumatların verilməsi açıq şəkildə ifadə olunur.

Azərbaycan Respublikasında HPBS-ya qoşulmuş aktiv şirkətlərin reyestri tərtib edilmişdir və açıq mənbədə dərc edilərək ictimaiyyətə təqdim olunmuşdur. [31]

Tərtib olunmuş reyestrdə müvafiq məlumatlar öz əksini tapmışdır:

- Sazişlərin tərəfləri;
- Sazişlərə əsasən əhatə olunan sahələrin koordinatları;
- Sazişlərin imzalanma tarixi və qüvvədə olma müddəti;
- Sazişlərə əsasən hasil olunan məhsul.

2.5 Müqavilələrin açıqlanması

Hökumət və podratçı arasında imzalanan HPBS-lər Azərbaycanda neft, qaz və faydalı qazıntıların işlənməsini tənzimləyir və bu HPBS-ləri Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi tərəfindən ratifikasiya olunduqdan sonra qüvvəyə minir. Bununla belə, Azərbaycan hökuməti və podratçılar bu HPBS-lər çərçivəsində kommersiya tərəfləri kimi çıxış edirlər. Azərbaycan hökuməti özünün və podratçıların bərabər hüquqlu kommersiya tərəfləri olmasını qəbul edir.

Bu sazişlər yataqlarda fəaliyyət göstərən əməliyyat şirkətlərinin, podratçı tərəflərin və onların subpodratçılarının fəaliyyətlərini, mühasibatlıq və vergi rejimini tənzimləyir.

HPBS-lərin açıqlanmasına dair Azərbaycan qanunvericiliyi heç bir tələb və ya məhdudiyyət qoymur. Lakin bu sazişlər tərəflərin qarşılıqlı razılığı ilə açıqlana bilər. Azərbaycan Respublikasının qanunlarına əsasən, məxfilik müddəasını pozaraq, kommersiya sirrini üçüncü tərəflərə açıqlayan tərəf öz tərəfdaşı qarşısında məsuliyyət daşıyır (2001-ci il 4 dekabr tarixli 224-IIQ nömrəli Azərbaycan Respublikasının Kommersiya Sirri haqqında Qanununun 7–ci Maddəsi).

Azərbaycanda hasilat sənayesində şəffaflıq üzrə görülmüş tədbirlər çərçivəsində adları aşağıda göstərilmiş altı HPBS-nin mətni açıqlanmışdır:[32]

- Şah Dəniz perspektiv sahəsi;
- Azəri Çıraq yataqları və Günəşli yatağının dərin sulu;
- Şəfəq-Asiman dəniz bloku;
- Gədəbəy, Qoşa, Ordubad qrupu, Söyüdlü, Qızılbulaq və Vejnəli perspektiv qızıl filiz yataqları;
- Cənub-Qərbi Qobustanın 3 bloku;
- “Zığ” və “Hövsan” neft yataqlarının daxil olduğu blok.

Azərbaycan Respublikasının Vergilər Nazirliyinin rəsmi internet səhifəsində Azərbaycan sektorunda neft yataqlarının hasilatın pay bölgüsü haqqında Sazişə dair Protokollarla ətraflı tanış olmaq mümkündür.[33]

2.6 Benefisiar sahiblik

Hesabatlılıq dövründə Azərbaycanda korporativ müəssisələrin benefisiar sahiblərinin ictimaiyyətə açıq olan reyestri mövcud olmamışdır. Hüquqi şəxslərin dövlət reyestrində korporativ müəssisələrin benefisiar sahibləri barədə deyil, onların səhmlərinin mülkiyyətçiləri ilə bağlı qeydiyyat məlumatları əks etdirilmişdir. Beləliklə, hesabatlılıq dövründə Azərbaycanda ictimaiyyət üçün açıq olan heç bir reyestr benefisiar sahiblik barədə məlumatları əks etdirmir və ona görə də həmin məlumatların dövlət

[31] “MHŞT Azərbaycanın rəsmi internet səhifəsi”, “Sənədlər”, “HPBS reyestri”, http://www.eiti.az/index.php/en/senedler-2/registration-of-licenses
[32] MHŞT rəsmi internet səhifəsi-Sazişlər http://www.eiti.az/index.php/az/senedler/sazishler
[33] Azərbaycab Respunlikasınn Vergilər Nazirliyi - http://www.taxes.gov.az/modul.php?name=qanun&cat=16

mülkiyyətində olan müəssisələr tərəfindən təqdim edilməsi mümkün olmamışdır. Digər tərəfdən, "Hüquqi şəxslərin dövlət qeydiyyatı və dövlət reyestri haqqında" Qanunda dəyişikliklər edilməsi barədə 12 iyun 2012-ci il tarixli Qanuna əsasən hüquqi şəxslərin təsisçisi barədə məlumatlar kommersiya sirri hesab olunur. Həmin məlumatlar üçüncü şəxslər tərəfindən yalnız həmin müəssisələrin səhmdarlarının razılığı ilə əldə edilə bilər.

Hesabatlılıq dövründə Azərbaycanda benefisiar sahiblik anlayışının konsepsiyasının və həmin mülkiyyət barədə məlumatların verilməsi ilə bağlı hər hansı qanuni öhdəliyin olmamasını nəzərə alaraq, benefisiar sahiblik barədə məlumatların açıqlanması HSŞ prosesində iştirak edən şirkətlər üçün məcburi öhdəlik hesab olunmamışdır.

2017-ci ildə HSŞ Komissiyası Asiya İnkişaf Bankı ilə Azərbaycanın mədən sənayesində benefisiar sahiblik məlumatlarının açıqlanması layihəsinin həyata keçirilməsi məqsədilə texniki yardım göstərilməsi üzrə danışıqlara başlamış və müvafiq razılıq əldə olunmuşdur. Belə ki, danışıqların nəticəsi olaraq HSŞ Komissiyasının sədri və Asiya İnkişaf Bankının missiya rəhbəri 2017-ci ilin 14 sentyabr tarixində "Azərbaycanın mədən sənayesində benefisiar sahiblik məlumatlarını açıqlanmasına dair Yol Xəritəsinin icrasını dəstəkləmək məqsədilə texniki tapşırıq" sənədini imzalayaraq təsdiq etmişlər.

Azərbaycanın hasilat sənayesində benefisiar sahiblik məlumatlarının açıqlanması ilə bağlı bütün yeniliklərlə və görülmüş işlərlə daha ətraflı ARDNF-in rəsmi internet səhifəsində tanış olmaq mümkündür.[34]

2.7 Hasilat sənayesində dövlətin iştirakı

2.7.1 Ümumi məlumat

Azərbaycanda neft və qaz hasilatı sənayesində dövlətin iştirakı Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti ("SOCAR") vasitəsilə həyata keçirilir.

- **SOCAR**

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 13 sentyabr 1992–ci il tarixli 200 saylı Fərmanı ilə Azərbaycan Respublikası ərazisinə məxsus neftin istifadəsinə dair neft sənayesinin idarəetmə strukturunun təkmilləşdirilməsi, neft və enerji kompleksinin inkişafının təmin edilməsi məqsədilə vahid dövlət siyasətinə müvafiq olaraq "Azərineft" Dövlət Konserninin və "Azərneftkimya" İstehsalat Birliyinin bazasında Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Şirkəti yaradılmışdır. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 22 dekabr 2014-cü il tarixli 430 nömrəli fərmanına əsasən 24 yanvar 2003-cü il tarixli fərmanına edilmiş dəyişikliyə əsasən şirkətin tam rəsmi adı Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti, qısaldılmış rəsmi adı isə SOCAR kimi müəyyən edilmişdir.

SOCAR istehsal-satış zənciri boyunca şaquli inteqrasiya edilmiş şirkətdir və əsasən quruda və Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorunda axtarış, kəşfiyyat və işlənmə, emal, daşınma və pərakəndə satış fəaliyyətlərini həyata keçirir. Daxili pərakəndə fəaliyyəti ilə yanaşı, həmçinin Gürcüstan, Rumıniya, İsveçrədə və Ukraynada pərakəndə fəaliyyət həyata keçirir. Dövlət SOCAR-da 100% iştirak payına malikdir.

SOCAR tərəfindən mütəmadi olaraq hər il aşağıda adları sadalanan üç hesabat dərc olunur və açıq mənbədə (SOCAR-ın rəsmi internet səhifəsində) ictimaiyyətə təqdim edilir:

- İllik hesabat (2014-2017);
- Maliyyə hesabatı (2009-2017);
- Davamlı inkişaf haqqında hesabat (2011-2017).

İllik hesabata Şirkətin il ərzində fəaliyyəti (istehsal, emal və satış məlumatları, yeni yataqların kəşfi və işlənməsi, iştirak etdiyi layihələr və s.) barədə məlumatlar daxil edilir.

[34] ARDNF-in rəsmi internet səhifəsi http://www.oilfund.az/az_AZ/about_found/beynelxalq-elaqeler/benefisiar_sahiblik.asp

Davamlı inkişaf haqqında hesabatında isə Şirkətin davamlı inkişafının bütün istiqamətləri üzrə fəaliyyəti haqqında məlumatları, həmçinin Şirkətin qarşısında duran vəzifələr və gələcək planlar haqqında informasiyalar əks olunur.

SOCAR tərəfindən rəsmi internet səhifəsində kənar auditor tərəfindən audit olunmuş maliyyə hesabatları 2009-2017-ci illəri əhatə edib. Bu müddət ərzində yalnız bir şirkət – EY Azərbaycan şirkəti tərəfindən audit aparılmışdır.[35]

SOCAR neft, qaz və neft–kimya sənayesinin müxtəlif sahələri üzrə həm Azərbaycan Respublikasının ərazisində, həm də beynəlxaq bazarda fəaliyyət göstərir. Ölkə ərazisində SOCAR neft və qaz yataqlarının axtarışı, kəşfiyyatı və işlənməsi, neft, qaz və qaz kondensatının hasilatı, emalı və nəqli, neft, qaz və neft–kimya məhsullarının daxili və xarici bazarlarda satışını həyata keçirir. 2017-ci ildə SOCAR-ın işçi qüvvəsi 50 424 (2016-cı ildə 50 735) nəfər təşkil etmişdir.[36] SOCAR ölkənin ən böyük şirkəti olaraq Azərbaycan Respublikasının iqtisadiyyatında mühüm yer tutur.

SOCAR-ın satınalmalar üzrə müvafiq prosedurları "Satınalmaların təşkili və idarə olunması üzrə normativ sənədlər toplusu" adlı Əsasnaməyə uyğun olaraq həyata keçirilir. Həmin Əsasnamə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 24 yanvar 2003-cü il tarixli 844 nömrəli fərmanına əsasən qüvvəyə minmişdir.[37] SOCAR ölkə ərazisində neft və qaz yataqlarının kəşfiyyatı və işlənməsi, neft və qazın hasilatı, emalı, neft-qaz və neft-kimya məhsullarının daxili və xarici bazarlarda satışı ilə məşğul olan neft şirkətidir.

SOCAR həmçinin Azəri-Çıraq-Günəşli (AÇG) yataqlarında hasil olunan neftin əsas ixrac marşrutu olan BTC Boru Kəməri, həmçinin AÇG və Şahdəniz yataqlarında hasil olunan neftin əsas ixrac marşrutu olan CQBK daxil olmaqla AÇG və Şahdəniz HPBS-ləri və bir sıra beynəlxalq boru kəmərlərində əhəmiyyətli paya malikdir. Bundan əlavə, SOCAR Türkiyənin yeganə neft-kimya istehsalçısı olan Petkimdə nəzarət-səhm paketinə (51%) malikdir.

- **"AzerGold" QSC**

"AzerGold" QSC dövlətə məxsus olan, qiymətli və əlvan metalların hasilatı, emalı və satışı ilə məşğul olan Qapalı Səhmdar Cəmiyyətidir. Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin 11 fevral 2015-ci il tarixli 1047 nömrəli Sərəncamına əsasən təsis edilmişdir. Şirkətin əsas məqsədi qiymətli və əlvan metal filizi yataqlarının öyrənilməsi, tədqiqi, kəşfiyyatı, idarə olunması, hasilatı, emalı və satışı, bu sahədə yeni texnologiyaların tətbiqi, maddi-texniki bazanın müasirləşdirilməsi və ondan səmərəli istifadə, habelə bu sahənin inkişafı ilə bağlı digər işlərin yerinə yetirilməsidir. [38]

Səhmləri dövlətə məxsus olan "AzerGold" QSC əlvan metal filizi yataqlarının öyrənilməsini, tədqiqini, kəşfiyyatını, işlənməsini və idarə olunmasını, bu sahədə yeni texnologiyaların tətbiqini, maddi-texniki bazanın müasirləşdirilməsini və ondan səmərəli istifadəni, habelə bu sahənin inkişafı ilə bağlı digər işləri yerinə yetirir. 2017-ci ildə "AzerGold" QSC-nin işçi qüvvəsi 288 (2016-cı ildə 186) nəfər təşkil etmişdir. 2017-ci ilin aprel-dekabr ayları ərzində "AzerGold" Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti (QSC) həyata keçirdiyi ixrac əməliyyatları üzrə 60,552 unsiya qızıl və 86,806 unsiya gümüş ixrac edib. Qiymətli metalların ixracı ölkə iqtisadiyyatına 131,5 milyon manatdan artıq gəlir gətirmişdir. Ümumiyyətlə Cəmiyyət 2017-ci il üzrə qeyri-neft sektorunda sənaye məhsullarının ixracında qabaqcıl mövqe tutmuşdur. Cəmiyyətin satınalmalar üzrə müvafiq prosedurları "Dövlət satınalmaları haqqında" Azərbaycan Respublikasının qanununa uyğun olaraq həyata keçirilir. [38]

2.7.2 Dövlət müəssisələrinin müvafiq dövlət qurumları ilə münasibəti

Aşağıda SOCAR-ın dövlət qurumları ilə münasibətləri göstərilmişdir:

SOCAR-ın fəaliyyəti Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası, Azərbaycan Respublikasının qanunları, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərman və sərəncamları, Azərbaycan Respublikası

---

[35] Avrasiya Hasilat Sənayesi Bilik Mərkəzi tərəfindən hazırlanan SOCAR-ın idarəetmə, hesabatlılıq və şəffaflıq haqda tədqiqat araşdırması - http://eurasiahub.khazar.org/pdf/AZ_SOCAR.pdf
[36] SOCAR, "Davamlı İnkişaf Haqqında Hesabat, 2017", "Şirkət haqqında", səh. 65 http://www.socar.az/socar/assets/documents/az/socar-annual-reports/Davaml%C4%B1%20inki%C5%9Faf%20%C3%BCzr%C9%99%20hesabat%20-%202017-ci%20il.pdf
[37] SOCAR, "SOCAR standartları", "Satınalmalar üzrə normativ sənədlər" http://www.socar.az/socar/az/company/socar-standards/socar-standards
[38] AzerGold QSC -ə göndərilən 31 iyul 2018-ci il tarixli BT 980 nömrəli rəsmi məktubuna cavab olaraq

Nazirlər Kabinetinin qərar və sərəncamları, digər normativ-hüquqi aktlar, Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələr, Azərbaycan Respublikasının qanunları ilə təsdiq edilmiş neft-qaz kəşfiyyatı və işlənməsi sahəsində bağlanmış sazişlər və şirkətin Nizamnaməsi ilə tənzimlənir.[39]

SOCAR fəaliyyəti istiqamətləri ilə bağlı Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Fövqəladə Hallar Nazirliyi, Maliyyə Nazirliyi, Vergilər Nazirliyi, İqtisadiyyat Nazirliyi, Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi, Dövlət Statistika Komitəsi qarşısında daim hesabatlarla çıxış edir.

SOCAR hər il növbəti ayın 15-dək əvvəlki ay ərzində hesablarına və kassalarına daxil olmuş pul vəsaitinin məbləği və onun istifadə istiqamətləri barədə Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyinə və Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyinə bu nazirliklərin hazırladığı forma üzrə hesabat təqdim edir.

SOCAR Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2003-cü il 24 yanvar tarixli 844 nömrəli fərmanı ilə təsdiq edilmiş Nizamnaməsinin 6-ci bəndinə ("Şirkətdə uçot, hesabat və nəzarət") əsasən Azərbaycan Respublikasının qanunlarına müvafiq olaraq mühasibat uçotu aparır, illik maliyyə hesabatlarını, Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsinə uyğun olaraq vergi hesabatlarını Azərbaycan Respublikası Vergilər Nazirliyinə təqdim edir. Şirkət "Rəsmi statistika haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq statistik hesabatlarını tərtib edərək Dövlət Statistika Komitəsinə təqdim edir.

SOCAR konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarını auditor rəyi ilə birlikdə hesabat dövrü başa çatdıqdan sonra növbəti il iyun ayının 30-dan gec olmayaraq internet səhifəsində yerləşdirir və hesabat dövrü ərzində SOCAR və ya onun törəmə müəssisələri dövlət zəmanəti ilə kredit aldıqda və ya dövlət borcunun xərclənməsi ilə bağlı layihələrdə iştirak etdikdə, həmçinin onlara büdcədən subsidiya, subvensiya, qrant və ya müəyyən səlahiyyətlərin yerinə yetirilməsi ilə bağlı büdcə vəsaiti ayrıldıqda Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyinə məlumat təqdim edir. [40]

Dövlət tərəfindən SOCAR-a maliyyə vəsaitlərinin ayrılması daha çox nizamnamə kapitalı və ya kredit ayırmaları vasitəsi ilə həyata keçirilir. Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankı borcverən qismində çıxış edərək borcalan Azərbaycan bankları və təkrar borcalan qismində SOCAR-a dövlət zəmanəti ilə kredit vəsaiti ayırır. Zamin kimi Azərbaycan Respublikası hökuməti adından çıxış edən Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi, Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankı, SOCAR və Azərbaycan bankları arasında dövlət zəmanətinin verilməsi barədə saziş imzalanır.

SOCAR Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2003-cü il 24 yanvar tarixli 844 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş Nizamnaməsinin 6-cı bəndinə ("Şirkətdə uçot, hesabat və nəzarət") əsasən yuxarıda qeyd olunan dövlət qurumları tərəfindən tələb olunduğu halda, müvafiq hesabatlar və məlumatlar tərtib edərək təqdim olunmasını təmin edir. [41]

***Təsvir 6:** SOCAR-ın dövlət qurumları ilə münasibəti* [42]

[39] SOCAR, "Qanunvericilik", "SOCAR-ın Nizamnaməsi", http://socar.az/socar/az/company/regulations/socar-charter
[40] http://www.e-qanun.az/framework/28955
[41] E-qanun: "Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkətinin Nizamnaməsi", http://www.e-qanun.az/framework/ 1899
[42] Təsvir 4 Hasilat Sənayesində Şəffaflıq üzrə Komissiya tərəfindən təqdim olunmuşdur

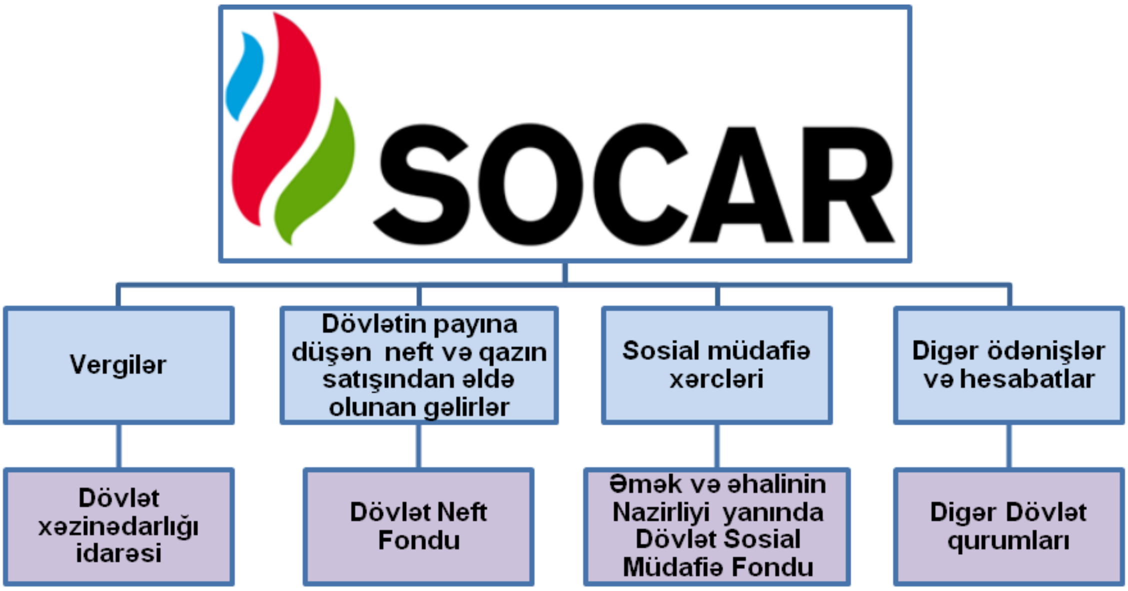

Aşağıda "AzerGold" QSC-nin dövlət qurumları ilə münasibətləri göstərilmişdir:

"AzerGold" QSC-nin nizamnaməsinin və strukturunun təsdiqi, nizamnamə kapitalının miqdarının müəyyən edilməsi Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti tərəfindən həyata keçirilir. Azərbaycan Respublikasının İqtisadiyyat Nazirliyi "AzerGold" QSC-nin idarə heyətinin, müşahidə şurasının və təftiş komissiyasının və digər üzvlərinin vəzifəyə təyin və vəzifədən azad edilməsi səlahiyyətlərinə malikdir.

"AzerGold" QSC-nin Müşahidə Şurası onun fəaliyyəti üzərində ümumi rəhbərliyi və nəzarəti həyata keçirən və icra səlahiyyətlərinə malik olmayan orqandır. Müşahidə Şurasının tərkibi Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyinin (2 nəfər), Azərbaycan Respublikası Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin (1 nəfər), Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinin (1 nəfər) və Azərbaycan Respublikası Əmlak Məsələləri Dövlət Komitəsinin (1 nəfər) nümayəndələrindən ibarətdir.

Eyni zamanda müəssisənin illik hesabatlarının, mühasibat balanslarının, mənfəət və zərər hesablarının təsdiqi, mənfəət və zərərinin bölüşdürülməsi, işçilərinin say həddinin, əmək haqqı sisteminin müəyyən olunması və xərclər smetasının təsdiq edilməsi səlahiyyətləri də Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyinə verilmişdir.

"AzerGold" QSC-nin idarə heyəti onun kollegial icra orqanıdır və müvafiq məcəllə, sərəncam və nizamnamə ilə Ümumi Yığıncağa, Müşahidə Şurasına və təftiş komissiyasına verilmiş səlahiyyətlər istisna olmaqla, Cəmiyyətin idarə edilməsi ilə bağlı bütün məsələləri həll edir.

Müəssisənin idarə heyətinin sədrini və sədr müavinlərini Azərbaycan Respublikasının Prezidenti vəzifəyə təyin və vəzifədən azad edir.

"AzerGold" QSC-nin fəaliyyəti Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası, Azərbaycan Respublikasının qanunları, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərman və sərəncamları, Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin qərar və sərəncamları, digər normativ-hüquqi aktlar və şirkətin nizamnaməsi ilə tənzimlənir.[43]

2.7.3 Dövlət müəssisələri ilə dövlət arasında maliyyə axınları

[43] "AzerGold" QSC-nin nizamnaməsinin və strukturunun təstiq edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin qərarı, http://www.e-qanun.az/framework/32799

Aşağıda SOCAR-ın maliyyə məlumatları və dövlət büdcəsinə edilən ödənişlər göstərilmişdir:

Nizamnamə kapitalı[44]

Nizamnamə kapitalında 1,234 milyon AZN məbləğində artım 2017-ci il ərzində qeydiyyata alınmışdır və müvafiq olaraq, məbləğ əlavə ödənilmiş kapitaldan nizamnamə kapitalına köçürülmüşdür. 31 dekabr 2017-ci il tarixində bitmiş il üzrə əlavə nizamnamə kapitalının məbləği 3,036 milyon manat təşkil etmişdir

Əlavə ödənilmiş kapital[44]

2017-ci il ərzində Dövlət SOCAR-ın nizamnamə kapitalına 243 milyon AZN məbləğində əlavə kapital qoyuluşu etmişdir. Bu artım 31 dekabr 2017-ci il tarixinə qeydiyyata alınmamış və əlavə ödənilmiş kapital kimi tanınmışdır. 31 dekabr 2017-ci il tarixində bitmiş il üzrə əlavə ödənilmiş kapitalın məbləği 4,541 milyon manat təşkil etmişdir.

Dövlətə ayırmalar[44]

Dövlətə ayırmalar dövlətin müvafiq qərarlarına uyğun olaraq dövlət büdcəsinə, ayrı–ayrı dövlət agentliklərinə və dövlətin həyata keçirdiyi layihələrə SOCAR tərəfindən pul şəklində maliyyə qoyuluşları və ya maliyyələşdirməni əks etdirir. Bu cür ayırmalar kapitalın azalması kimi uçota alınır. Pul şəklində olmayan ayırmalar köçürülmüş aktivlərin balans dəyərində qeydə alınır. Bu növ maliyyə qoyuluşlar və maliyyələşdirmənin məbləğləri (dövlət idarələrinin subpodratçılarına ödənişlər formasında) 2017-ci ildə müvafiq olaraq 567 milyon AZN və 89 milyon AZN təşkil edib. Bu vəsaitlər əsasən Azərbaycan Respublikasında mövcud olan, həmçinin yeni istirahət, nəqliyyat, təhsil və tibb infrastrukturunun təmiri və yenidən qurulması üçün istifadə edilib.[45]

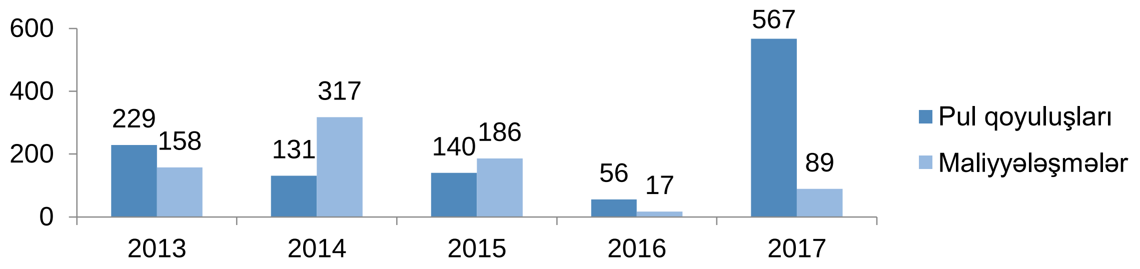

Qrafik : *SOCAR tərəfindən pul şəklində maliyyə qoyuluşlar və maliyyələşmələr (mln manat)*[45]

SOCAR-dan dövlətə ayırmalar

2017-ci ilin dövlət büdcəsində neftin qiymətinin 40 ABŞ dolları (2016-cı ilin dövlət büdcəsində neftin qiymətinin 25 ABŞ dolları) nisbətində götürülməsinə əsaslanaraq SOCAR üzrə büdcə daxilolmaları 1317,5 milyon manat olub ki, bu da 2016-cı illə müqayisədə kifayət qədər artmışdır. Bunlar “Azəriqaz” və “Azərkimya” dövlət müəssisələri ilə birlikdə Dövlət Neft Şirkətinin xətti ilə konsolidə edilmiş vergilər və digər ödənişlərdir (fiziki şəxslərin gəlir vergisi istisnadır). 2017-ci ildə dövlət büdcəsinin ümumi gəlirlərinin 6,2%-i, dövlət büdcəsinin neft sahələrindən gəlirlərinin (7884 milyon AZN) 16,7%-i, neft sektorundan yığılan vergi daxilolmalarının (1784 milyon AZN) isə 73,9%-i SOCAR-ın payına düşüb. [46]

[44] SOCAR, “Maliyyə Hesabatı, 2016- cı il”, “Qeyd 27, Nizamnamə kapitalı, əlavə ödənilmiş kapital və bölüşdürülməmiş mənfəət”,səhifə 67, http://www.socar.az/socar/assets/documents/en/socar-financial-reports/2016.pdf
[45] Avrasiya Hasilat Sənayesi Bilik Mərkəzi tərəfindən hazırlanan SOCAR-ın idarəetmə, hesabatlılıq və şəffaflıq haqda tədqiqat araşdırmaları - http://eurasiahub.khazar.org/pdf/AZ_SOCAR.pdf
[46] Avrasiya Hasilat Sənayesi Bilik Mərkəzi tərəfindən hazırlanan SOCAR-ın idarəetmə, hesabatlılıq və şəffaflıq haqda tədqiqat araşdırmaları - http://eurasiahub.khazar.org/pdf/AZ_SOCAR.pdf

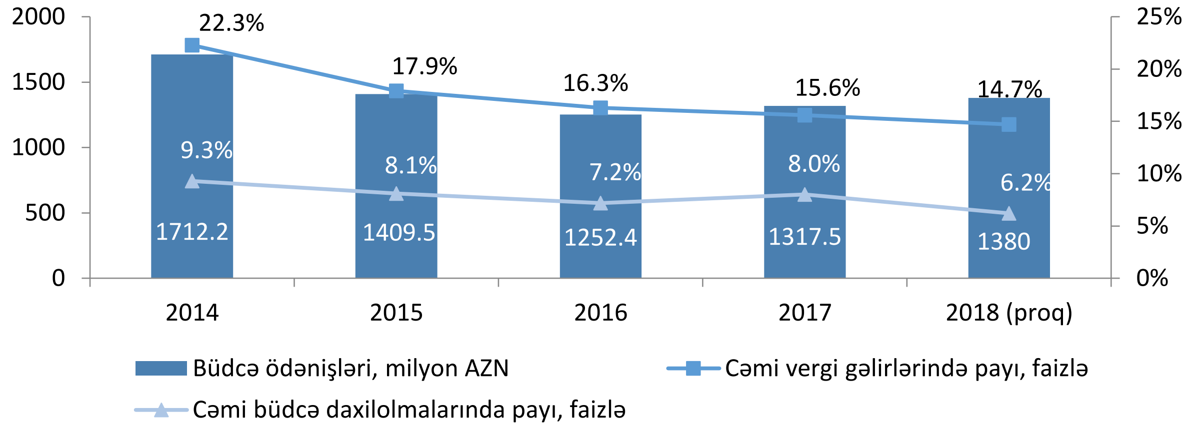

***Qrafik:** SOCAR-ın büdcə ödənişləri - 2014-2017-ci illər üzrə (mln manat)*[46]

Bölüşdürülməmiş mənfəət[47]

31 dekabr 2017-ci il tarixində bitmiş il üzrə SOCAR-ın bölüşdürülməmiş mənfəət məbləği 7 357 milyon manat təşkil etmişdir. Daha ətraflı məlumatı SOCAR-ın "Konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat"-ından əldə etmək olar.

SOCAR-ın bir sıra dövlət qurumları (Vergilər Nazirliyi, Maliyyə Nazirliyi, Azərbaycan Beynəlxalq bankı, ARDNF, Azərbaycan İnvestisiya Fondu və s.) arasında olan maliyyə axınları barədə geniş məlumatları SOCAR-ın 31 dekabr 2017-ci il tarixində bitmiş il üzrə Maliyyə hesabatında 7-ci qeydindən əldə etmək mümkündür.

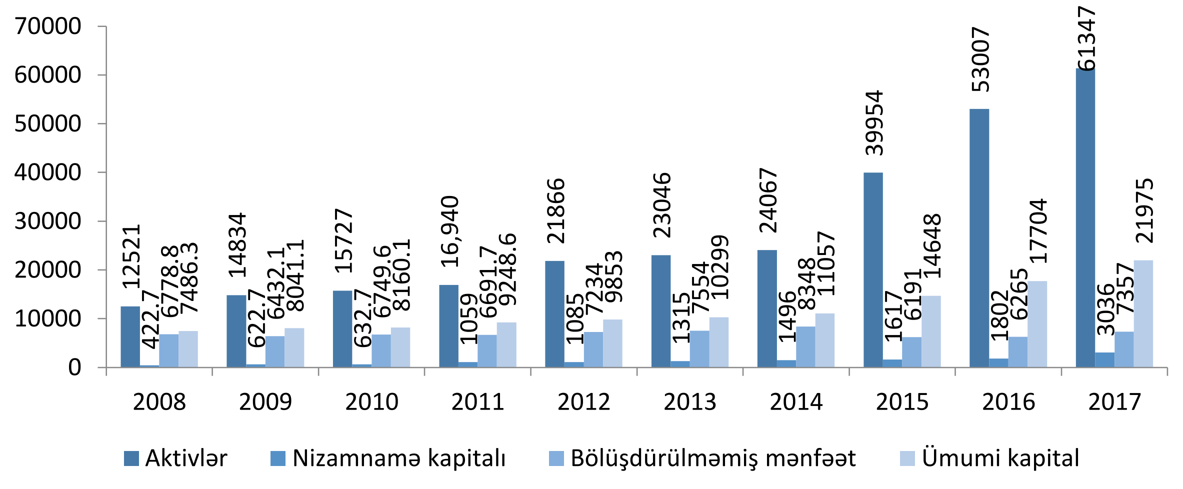

***Qrafik 1b:** SOCAR-ın 2008-2017-ci illər üzrə maliyyə göstəriciləri (mln manat)* [51]

SOCAR-ın bölüşdürülməmiş mənfəətinin həcmi il üzrə 6-8 milyard manat arasında dəyişib. 2008-ci ildə şirkətin öz kapitalının 90,5%-ni bölüşdürülməmiş mənfəət hesabına formalaşdırmasına baxmayaraq, 2017-ci ilin sonuna bu rəqəm azalaraq 33,5%-ə düşüb. Nizamnamə kapitalının payı isə 5,6%-dən 13,8%-ə yüksəlib. [51]

[47] SOCAR, "Maliyyə hesabatı 2016- cı il", "Konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat", səh. 4, http://www.socar.az/socar/assets/documents/en/socar-financial-reports/2016.pdf

SOCAR-ın əlaqəli tərəflərlə olan qalıqlar və əməliyyatları

31 dekabr 2017-ci il tarixinə SOCAR-ın əlaqəli tərəflərlə qalıqları aşağıda göstərilir (məbləğlər milyon Azərbaycan manatı ilə ifadə edilir): [48]

	Dövlət və onun nəzarətində olan müəssisələr	Asılı və birgə müəssisələr
Ticarət debitor borclarının ümumi məbləği	151	127
Ticarət və sair debitor borclarının dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatlar	(99)	(2)
Sair debitor borcları	-	13
Sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri	-	250
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	1,529	-
Məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri	234	-
ƏDV və sair vergilər üzrə debitor borcları	534	-
Alınmış avanslar	(100)	-
Səhmlərin satışı üzrə alınmış avanslar	-	(4,076)
ABB qarşısında borc öhdəlikləri (3 faizdən 4 faizədək sabit faiz dərəcələri ilə)	(326)	-
Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi qarşısında borc öhdəlikləri	(1,194)	-
Metanol zavodu üçün təxirə salınmış ödəniş öhdəliyi	(62)	-
Azərbaycan İnvestisiya Şirkətinə (AİŞ) ödəniləcək istiqraz	(157)	-
Ticarət və sair kreditor borcları	(248)	(1,457)
Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fonduna (ARDNF) ödəniləcək vergilər	(255)	-
ARDNF-a ödəniləcək istiqraz	(784)	-
ARDNF-a ödəniləcək sair kreditor borcları	(1,902)	-
Vergilər üzrə kreditor borcları	(86)	-

31 dekabr 2017-ci il tarixində başa çatan il üzrə SOCAR-ın əlaqəli tərəflərlə əməliyyatları aşağıda göstərilir (məbləğlər milyon Azərbaycan manatı ilə ifadə edilir):[49]

	Dövlət və onun nəzarətində olan müəssisələr	Asılı və birgə müəssisələr
Təbii qazın satışı	673	180
Neft məhsullarının satışı	479	9
Göstərilmiş xidmətlər	3	120
Əlaqəli tərəflərə ödəniləcək kreditlər üzrə faizlər	(67)	-
Mənfəət vergisi	(264)	-
Aksiz vergisi	(440)	-
Qiymət marjası üzrə vergi	(177)	-
Mədən vergisi	(123)	-
Sair vergilər	(426)	-
Kommunal xərclər	(64)	(3)
Sair əməliyyat xərcləri	(28)	(15)
Sair əməliyyat gəlirləri	250	-
Sosial sığorta ayırmaları	(134)	-
Sosial xərclər	(29)	-
Nəqliyyat xərcləri	(104)	(292)
Ekologiya xidməti və ekoloji təhlükəsizlik	-	(1)
Təhlükəsizlik xərcləri	(10)	-
Əmlak, tikili və avadanlıqların və mal-material ehtiyatlarının alınması	(9,069)	(691)
Birgə müəssisələrdən alınmış dividentlər	-	147
Asılı müəssisələrdən alınmış dividentlər	-	104

[48] SOCAR, "Maliyyə hesabatı 2017- ci il", "Konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat", səh. 37, http://www.socar.az/socar/assets/documents/az/socar-financial-reports/Maliyye.hesabat.2017.pdf
[49] SOCAR, "Maliyyə hesabatı 2017- ci il", "Konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat", səh. 38, http://www.socar.az/socar/assets/documents/az/socar-financial-reports/Maliyye.hesabat.2017.pdf

Aşağıda "AzerGold" QSC-nin maliyyə məlumatları və dövlət büdcəsinə edilən ödənişlər göstərilmişdir:

Nizamnamə kapitalı

"AzerGold" QSC 5 iyul 2016-cı il tarixində 1403467421 qeydiyyat nömrəsi ilə Azərbaycan Respublikası Vergilər Nazirliyində vergi ödəyicisi olaraq qeydiyyatdan keçmişdir. Cəmiyyətin səhmdar kapitalı nominal dəyəri 1 AZN təşkil edən 2 milyon ədəd adi səhmdən ibarətdir. Cəmiyyətin 100% sahibi Azərbaycan Respublikasıdır. 2017-ci ildə "AzerGold" QSC-nin audit olunmamış ilkin maliyyə hesabatına əsasən nizamnamə kapitalı keçən il ilə müqayisədə dəyişməyərək 1 296 600 ABŞ dolları (2,000,000 manat) təşkil etmişdir.[50]

Bölüşdürülməmiş mənfəət

31 dekabr 2017-ci il tarixində bitmiş il üzrə "AzerGold" QSC-nin bölüşdürülməmiş mənfəət məbləği ilkin olaraq 1 289 012 ABŞ təşkil etmişdir.[50]

2.7.4 Dövlət müəssisələrinin maliyyə göstəriciləri və hasilat məlumatları

Aşağıda SOCAR-ın maliyyə göstəriciləri və hasilat məlumatları göstərilmişdir:

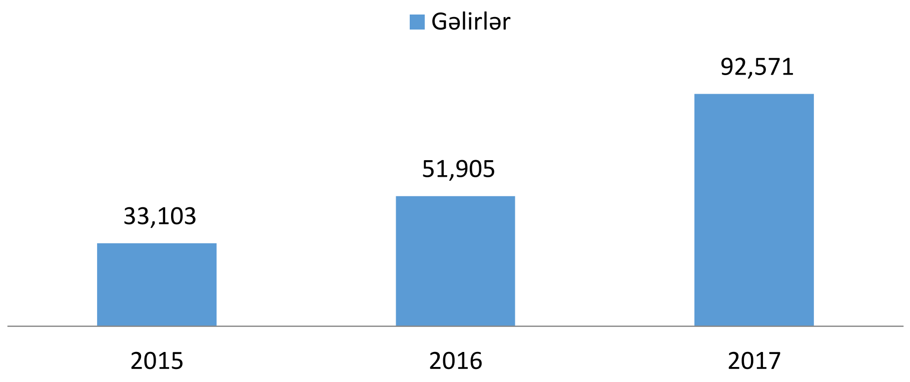

***Qrafik 1a:** SOCAR-ın 2015-2017-ci illər üzrə gəlirləri (milyard manat)*

SOCAR-ın ümumi gəlirləri 2008-ci ildə cəmisi 4,7 milyard AZN olduğu halda 2017-ci ilin sonuna 92 571 milyon AZN-ə yüksəlib. Gəlirlərin əsas hissəsini xam neft satışından əldə olunan gəlirlər təşkil edir. Dünya bazarlarına xam neftin bahalaşması şirkətin illik gəlirlərinin əhəmiyyətli dərəcədə artmasına səbəb olub. Elə bu səbəbə görə, xam neft hasilatının azalmasına rəğmən onun cəmi gəlirlərdə payı 2008-ci ildəki 23,8%-dən 2017-ci ildəki 61%-ə yüksəlib. Bu müddət ərzində təbii qazın satışından əldə etdiyi illik gəliri 2008-ci illə (515 milyon AZN) müqayisədə artaraq 2,7 milyard AZN təşkil edib.[51]

SOCAR-ın kapital və əməliyyat xərcləri

Şirkətin istehsal, nəql etdiyi və satdığı məhsulların çeşidinin artması gəlirlərin artımı ilə yanaşı xərcləri də artırıb. Əməliyyat xərcləri 2008-ci ildə 3,3 milyard AZN-dən 2017-ci ildəki 90,9 milyard AZN-ə yüksəlib. SOCAR-ın illik gəlirinin artmasının əsas səbəbi satış və paylaşdırma üzrə fəaliyyətini genişləndirməsidir. [51]

Hasilat göstəriciləri

SOCAR hasil edilmiş bütün karbohidrogenlərə və onların emalından alınan neft, neft-kimya və qaz məhsullarına münasibətdə sahibliyi həyata keçirir. Azərbaycanda hər il orta hesabla 40 milyon tona yaxın neft, 29 milyon kubmetr qaz istehsal olunur. 2008-2017-ci illərdə SOCAR-ın texnoloji imkanlarının artmasına, yeni yataqların aşkar edilməsinə rəğmən neft istehsalında azalma olub. Bu müddətdə

[50] AzerGold QSC -yə göndərilən 31 iyul 2018-ci il tarixli BT 980 nömrəli rəsmi məktubuna cavab olaraq
[51] Avrasiya Hasilat Sənayesi Bilik Mərkəzi tərəfindən hazırlanan SOCAR-ın idarəetmə, hesabatlılıq və şəffaflıq haqda tədqiqat araşdırmaları - http://eurasiahub.khazar.org/pdf/AZ_SOCAR.pdf

SOCAR tərəfindən hasil edilən neftin pik səviyyəsi 2008-ci ildə (8,6 milyon ton) olub. Halbuki 2010-cu illərdə ölkə üzrə neft hasilatında rekord həddə (50,8 milyon ton) qeydə alınıb. Sonrakı illərdə azalma tendensiyası müşahidə edilib və 2017-ci ildə ən aşağı həddə - 7,4 milyon tona düşüb. Son 10 ildə şirkətin neft hasilatı ümumilikdə 14,2% azalıb. Ölkə üzrə ümumi neft hasilatında SOCAR-ın payı 16,7-19,8% arasında dəyişib. Ümumi neft hasilatının artması fonunda SOCAR-ın payı azalsa da (16,7%) 2017-ci ildə bu göstərici 19,2%-ə yüksəlib. [51]

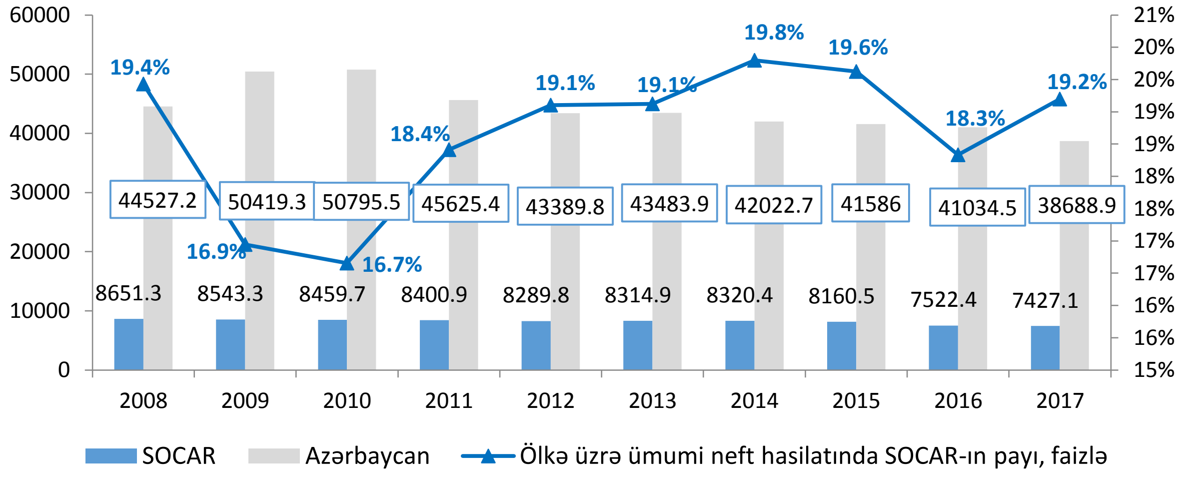

***Qrafik 2:** 2008-2017-ci illər üzrə neft hasilatı (min ton)*[51]

Neftlə yanaşı qaz hasilatında da azalma baş verib. 2008-ci ildə şirkətin qaz hasilatı 7,75 milyard kubmetr olduğu halda 2017-də 6,09 milyard kubmetrə qədər azalıb. Son 10 ildə qaz hasilatının azalması 21,5% olub. Halbuki bu müddətdə ölkə üzrə qaz hasilatı əsasən artma (22,2%) istiqamətində olub. SOCAR-ın hasil etdiyi təbii qazın ölkə üzrə hasilatda payı 2008-2017-ci illərdə 33,1%-dən 21,3%-ə düşüb. Buna səbəb ölkə üzrə hasilatın artması, şirkətin hasilatının isə azalmasıdır. [51]

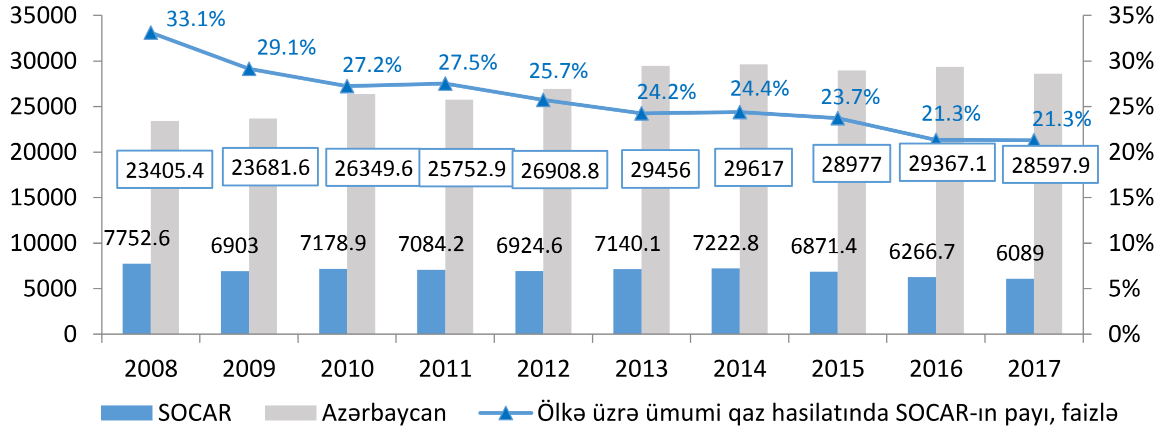

***Qrafik 2b:** 2008-2017-ci illər üzrə qaz hasilatı (milyon kubmetr)* [52]

Bakı-Tbilisi-Ceyhan ("BTC") boru kəməri tikintisi tam başa çatdırılanadək və SOCAR Treydinq şirkəti təsis edilməzdən əvvəl, SOCAR xam nefti Gürcüstan və Rusiya ərazisindən ixrac edirdi. BTC SOCAR-a Türkiyədə Ceyhan ərazisindən Aralıq dənizinə çıxışına və oradan da Azərbaycan neftinin Aralıq dənizi boyu ərazilərə, daha sonra Asiya və Amerikaya çatdırılması məqsədilə Çox Böyük Xam Daşıyıcıların (ÇBXD) yüklənməsinə imkan yaratmışdır.

SOCAR Treydinq şirkəti Azərbaycanın Azəri-Çıraq-Günəşli və digər neft yataqlarından hasil olunan neftin ixrac olunması üçün SOCAR-ın marketinq qolu olaraq 2007-ci ilin dekabr ayında təsis edilmişdir. Hal-hazırda Azərbaycanın təbii ehtiyatları əsasən üç – Gürcüstana Qərb İxrac Boru Kəməri (QİBK),

[52] Avrasiya Hasilat Sənayesi Bilik Mərkəzi tərəfindən hazırlanan SOCAR-ın idarəetmə, hesabatlılıq və şəffaflıq haqda tədqiqat araşdırmaları - http://eurasiahub.khazar.org/pdf/AZ_SOCAR.pdf

Rusiyaya Bakı-Novorossiysk, Türkiyəyə isə Bakı-Tbilisi-Ceyhan ("BTC") boru kəmərləri vasitəsilə çatdırılır.

SOCAR Treydinq şirkəti 2008-ci ildən 1 milyard barelə yaxın həcmdə Azərbaycanın "Azəri-Light" markalı neftini uğurla dünya bazarına ixrac etmişdir. Ticarət şirkəti olaraq SOCAR Treydinq qiymət artımı və qlobal tələblərin dəyişkənliyinə uyğunlaşması sayəsində Azərbaycanın xammal satışının idarə edilməsini həyata keçirir.[53]

SOCAR Treydinq şirkəti dövlətin və SOCAR-ın payına düşən xam neft həcmlərinin və dövlətin payının Ceyhan limanından satışını, üçüncü tərəflərin neft və neft məhsullarının ticarətini həyata keçirir. Şirkət Afrika və Asiyada uzunmüddətli işgüzar münasibətlərin inkişafına dair səylər göstərir, həmçinin, dövlət müəssisəsi və Azərbaycanın xam neftinin əsas satıcısı kimi dünya limanlarına çıxışların qazanılması üçün zəruri prosesləri həyata keçirir.

31 dekabr 2017-ci il tarixində başa çatmış il üçün SOCAR-ın likvidlik, maliyyə strukturu və mənfəətlilik üzrə əsas göstəriciləri aşağıdakı kimi olmuşdur: [54]

Likvidlik əmsalları:

Əmsallar	2015	2016	2017
Cari likvidlik əmsalı	1,363	1,118	1,123
Sürətli likvidlik əmsalı	1,177	0,848	0,882
Faizləri qarşılama əmsalı	2,328	2,113	3,827

Maliyyə strukturu ilə əlaqəli əmsallar:

Əmsallar	2015	2016	2017
Maliyyə asılılığı əmsalı (Cəmi öhdəlik/Cəmi kapital)	1,728	1,994	1,792
Maliyyə levereyci əmsalı (Cəmi öhdəlik/Cəmi aktiv)	0,633	0,666	0,642

Mənfəətlilik əmsalları:

Əmsallar	2015	2016	2017
Marja əmsalı	0,098	0,087	0,056
Mənfəət marjası	0,098	0,041	0,016
İstifadə olunan sərmayənin gəlirliliyi	-0,044	0,003	0,006
Aktivlərin gəlirliliyi	-0,040	0,004	0,002

[53] http://www.socartrading.com/marketing/marketing-export
[54]SOCAR, "Maliyyə hesabatı, 2017- cı il", http://www.socar.az/socar/assets/documents/az/socar-financial-reports/Maliyye.hesabat.2017.pdf

2.7.5 Dövlət müəssisələrinin birgə, asılı və törəmə müəssisələri

2017-ci il ərzində SOCAR-ın əsas törəmə müəssisələrin fəaliyyət növü, təsis edildiyi ölkə və iştirak paylarına dair məlumatlar aşağıdakı cədvəldə göstərilmişdir:

***Cədvəl 1:** Birgə müəssisələr*[55]

BM və törəmə şirkətin adı	Fəaliyyəti	DM iştirak payı (%)	Hesabat dövründə iştirak payının dəyişməsi (%)	Gəlir (mln manat)	Aktivlər (mln manat)	Öhdəliklər (mln manat)
SOCAR KBR	Xidmət	51%	Dəyişməyib	44,0	25,0	(25,0)
Azeri M.İ. Qazma Mayeləri	Kimyəvi məhsulların istehsalı	51%	Dəyişməyib	201,0	87,0	(45,0)
Azərbaycan Riqs	Qazma qurğuların tikintisi	10%	Dəyişməyib	-	1,096,0	(7,0)
SOCAR Fugro	Mühəndis-geoloji tədqiqat	51%	Dəyişməyib	30,0	19,0	(14,0)
AZFEN	Tikinti	60%	Dəyişməyib	796,0	265,0	(125,0)
“AzGerneft” MMC	Karbohidrogenlərin kəşfi, işlənməsi və hasilatı	40%	Dəyişməyib	51,0	108,0	(30,0)
Ekol Mühəndislik Xidmətləri	Təmizləmə xidməti	48%	Dəyişib	10,0	5,0	(1,0)
Kaspian Şipyard Şirkəti	Gəmilərin təmiri	20%	Dəyişməyib	-	4,0	-
"Oyl and Qaz ProServ" MMC	Təchizat xidmətləri	30%	Dəyişməyib	1,0	17,0	(9,0)
Sarmatia	Layihələndirmə xidmətləri	27%	Dəyişməyib	-	1,0	(2,0)
SOCAR AQŞ	Quyuların qazılması işləri	13.4%	Dəyişib	288,0	496,0	(233,0)
SOCAR Bağlan	Təchizat xidmətləri	51%	Dəyişməyib	-	15,0	(19,0)
SOCAR Foster Viler Mühəndislik xidmətləri	Mühəndislik xidmətləri	65%	Dəyişməyib	4	1,0	(1,0)
SOCAR CAPE	Tikinti	51%	Dəyişməyib	141,0	66,0	(28,0)
SOCAR Construction	Tikinti	97%	Dəyişməyib	-	11,0	(1,0)
STYAŞ	Tikinti	60%	Dəyişməyib	-	12,219,0	(4 371,0)

2017-ci ildə SOCAR-ın birgə müəssisələrinin benefisiar sahiblik səviyyəsində dəyişiklikləri:

- 31 dekabr 2017-ci il tarixində başa çatmış il üçün SOCAR KPŞ artıq birgə müəssisə kimi ləğv olunmuşdur. SOCAR CNG şirkəti isə SOCAR Petroleum QSC-nin törəmə müəssisəsi olmuşdur.[56]
- 7 avqust 2017-ci ildə SOCAR və SOCAR Ümid-in digər səhmdarı olan Nobel Oyl birgə müəssisəni ləğv etmiş, Ümid və Babək yataqlarının istismar edilməsi üçün Ümid, Babək Exploration and Production Company birgə əməliyyat şirkətini yaratmışlar. Nəticədə, SOCAR “SOCAR Ümid”-də olan 304 milyon AZN məbləğində investisiya balansını silmişdir.
- Müəyyən şərtlərin nəzərdə tutulduğu 27 dekabr 2017-ci il tarixli alqı-satqı müqaviləsinə əsasən, SOCAR 10 yanvar 2018-ci il tarixindən etibarən birgə müəssisəsi olan SOCAR Aurora Terminal-da (“SATSA”) 50 faizlik iştirak payını və SATSA-dan kredit üzrə alınacaq borc məbləğini Global Terminal Holding B LP-yə 80 milyon AZN (47 milyon ABŞ dolları) məbləğində ümumi ödəniş almaqla satmağa razılıq vermişdir.
- 2017-ci il ərzində SOCAR Turkey YATIRIM A.Ş. (“STYAS”) və “Azərbaycan Rigs” MMC birgə müəssisələrin nizamnamə kapitalına, müvafiq olaraq, 542 milyon manat (2016-cı il: 198 milyon manat) və 22 milyon manat (2016-cı il: 17 milyon manat) məbləğində əlavə vəsaitlər yatırılmışdır.
- 2017-ci ildə SOCAR Star emal zavodunun (STYAŞ-ın törəmə müəssisəsi) tikintisi ilə əlaqədar akkreditiv razılaşmalar imzalanmışdır. SOCAR-ın cəmi 28 milyon manat (2016-cı il: 44 milyon manat) məbləğində ödədiyi komissiya haqları və faizlər STYAŞ-a əlavə investisiya kimi tanınmışdır.

---

[55]SOCAR, “Maliyyə hesabatı, 2017- cı il”, “Qeyd 18, Birgə müəssisələrə investisiyalar http://www.socar.az/socar/assets/documents/az/socar-financial-reports/Maliyye.hesabat.2017.pdf
[56] SOCAR-dan alınan rəsmi elektron məktub

- 25 dekabr 2017-ci ildə Nobel Oyl SOCAR AQŞ-nin nizamnamə kapitalına ədalətli dəyəri 139 milyon AZN məbləğində olan əmlak, tikili və avadanlıqlar yatırmaqla SOCAR AQŞ-də 73,77 faiz mülkiyyət payını almışdır. Nəticədə, SOCAR-ın SOCAR AQŞ-də payı 51%-dən 13,38%-dək azalmış və SOCAR 46 milyon AZN məbləğində 37,62% payın balans dəyərini silmiş və 27 milyon AZN məbləğində ehtimal edilən silinmə üzrə zərər tanımışdır.

- 27 dekabr 2017-ci ildə SOCAR Global Terminal Holdings BLP ilə SATSA-da balans dəyəri 51 milyon AZN (31 dekabr 2016-cı il: 50 milyon AZN) məbləğində olan 50% iştirak payının satışı haqqında alqı-satqı razılaşmasını imzalamışdır. Əməliyyat 10 yanvar 2018-ci ildə tamamlanmışdır.

Cədvəl 2: *Törəmə müəssisələr* [57]

Adı	Fəaliyyəti	Təsis edildiyi ölkə	Kapitalda pay, %
SOCAR Türkiyə Enerji A.Ş.	Emal	Türkiyə	100%
Azərbaycan (ACG) Ltd.	Neft istehsalı	Kayman adaları	100%
Azərbaycan (Şah Dəniz) Limitid	Qaz istehsalı	Kayman adaları	100%
Caspian Drilling Company (CDC)	Qazma əməliyyatları	Azərbaycan	92%
“SOCAR Energy Gürcüstan” MMC	Satış və paylama	Gürcüstan	76%
“SOCAR Overseas” MMC	Satış və paylama	BƏƏ	100%
SOCAR Trading Holding	Satış və paylama	Malta	100%
Azərbaycan (BTC) Ltd.	Satış və paylama	Kayman adaları	100%
Cooperative Menkent U.A.	Satış və paylama	Niderland Krallığı	100%
SOCAR Enerji Holdinqs AG	Satış və paylama	İsveçrə	100%
SOCAR Energy Ukrayna	Satış və paylama	Ukrayna	100%
Azərbaycan (SCP) Ltd.	Satış və paylama	Kayman adaları	100%
“SOCAR Petroleum” QSC	Satış və paylama	Azərbaycan	100%
Bakı Gəmiqayırma Zavodu	Tikinti	Azərbaycan	65%
“SOCAR Polimer” MMC	Kimya məhsulları	Azərbaycan	57%
“BOS Shelf” MMC	Tikinti	Azərbaycan	90%

2017-ci il ərzində SOCAR-ın birgə və asılı müəssisələrdə iştirak payları, hesabat dövründə iştirak payının dəyişməsi, gəlir, aktiv və borc öhdəliklərinə dair məlumatlar aşağıdakı cədvəllərdə göstərilmişdir:

Cədvəl 3a: *Asılı müəssisələr* [58]*(SOCAR-ın əsas asılı müəssisələri)*

Asılı müəssisə və törəmə şirkətin adı	Fəaliyyəti	DM iştirak payı (%)	Hesabat dövründə iştirak payının dəyişməsi (%)	Gəlir (mln manat)	Aktivlər (mln manat)	Öhdəliklər (mln manat)
Cənubi Qafqaz Boru Kəməri (“SCPC”)	Kəmərin tikintisi	10%	Dəyişməyib	633,0	8 662,0	(688,0)
BTC Co	Kəmərin tikintisi	25%	Dəyişməyib	1 595,0	9 340,0	(2 234,0)
“Cənub Qaz Dəhlizi” QSC (“CQD QSC”)	Qaz təchizatı	49%	Dəyişməyib	218,0	18 848,0	(13 209,0)

[57] SOCAR, “Maliyyə hesabatı, 2017- ci il”, “Qeyd 1, Qrup və onun əməliyyatları”, səhifə 6, http://www.socar.az/socar/assets/documents/az/socar-financial-reports/Maliyye.hesabat.2017.pdf
[58]SOCAR, “Maliyyə hesabatı, 2017-cı il”, “Qeyd 19, Asılı müəssisələrə investisiyalar”, səhifə 56-60, http://www.socar.az/socar/assets/documents/az/socar-financial-reports/Maliyye.hesabat.2017.pdf

Cədvəl 3b: Asılı müəssisələr (SOCAR-ın həm fərdi, həm məcmu şəkildə əhəmiyyətli olmayan digər asılı müəssisələri)

Asılı müəssisə və törəmə şirkətin adı	Fəaliyyəti	DM iştirak payı (%)	Hesabat dövründə iştirak payının dəyişməsi (%)	Gəlir (mln manat)	Aktivlər (mln manat)	Öhdəliklər (mln manat)
"Atəşgah Sığorta Şirkəti" QSC	Sığorta xidmətləri	10%	Dəyişməyib	41,0	43,0	(30,0)
Azərbaycan Qaz Təchizatı Şirkəti	Satış və paylama	28%	Dəyişməyib	2 719,0	501,0	(500,0)
AzLab	Analiz xidmətləri	50%	Dəyişməyib	2,0	5,0	-
Caspian Geophysical	Analiz və sair geoloji işlər	45%	Dəyişməyib	-	12,0	-
"Caspian Pipe Coatings" MMC	Boruların təmizlənmə, örtüklənmə və s. xidmətləri	50%	Dəyişməyib	15,0	22,0	(6,0)
Cross Caspian Oil and Gas Logistics	Təchizat və logistika xidmətləri	34%	Dəyişməyib	4,0	3,0	(2,0)
Cənubi Qafqaz Boru Kəməri Hold Co ("SCPC Hold Co.")	Kəmərin tikintisi	10%	Dəyişməyib	-	136,0	(1,0)
Tankanlagen Mellingen AG ("TAMAG")	Satış və saxlanma	33%	Dəyişməyib	5,0	13,0	(3,0)
Tanklager Taegerschen AG ("TLT")	Satış və saxlanma	21%	Dəyişməyib	2,0	2,0	-
SOGEP AG	Satış və saxlanma	34%	Dəyişməyib	6,0	6,0	(5,0)
UBAG AG	Satış və saxlanma	24%	Dəyişməyib	26,0	38,0	(32,0)
SAPPRO SA	Satış və saxlanma	13%	Dəyişməyib	19,0	5,0	(3,0)
SARACO SA	Satış və saxlanma	20%	Dəyişməyib	22,0	19,0	(16,0)
Electrogas Malta	Satış və saxlanma	33%	Dəyişməyib	251,0	1 279,0	(1 364,0)
Octognoe		20%	Yeni	2,0	53,0	(31,0)
CI GNL		26%	Yeni	-	15,0	(30,0)

- 2017-ci il ərzində Cənubi Qafqaz Boru Kəməri Hold Co ("SCPC Hold Co.") və "Cənub Qaz Dəhlizi" QSC (CQD QSC) asılı müəssisələrinin səhmdar kapitalına, müvafiq olaraq, 98 milyon manat (2016-cı il: 104 milyon manat) və 140 milyon manat (2016-cı il: 693 milyon manat) məbləğində vəsaitlər yatırılmışdır.

"AzerGold" QSC-nin heç bir birgə, asılı və törəmə müəssisəsi yoxdur.

2.7.6 Dövlət müəssisələrinə aid olan əməliyyatlar

Azərbaycanda neft və qaz hasilatı sənayesində dövlətin iştirakı Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti ("SOCAR") vasitəsilə həyata keçirilir. SOCAR neft və qaz yataqlarının axtarışı, kəşfiyyatı və işlənməsi, neft, qaz və qaz kondensatının hasilatı, emalı və nəqli, neft, qaz və neft–kimya məhsullarının daxili və xarici bazarlarda satışını həyata keçirir.

SOCAR, HPBS çərçivəsində Azərbaycan Respublikasının adından çıxış edən şirkət olduğu üçün podratçı şirkətlərdən məhsul şəklində dövlətin payına düşən neft və qazı əldə edir. 2017-ci ildə SOCAR-ın Podratçı şirkətlərdən əldə etdiyi neft və qazın həcmi Cədvəl 17-də öz əksini tapmışdır.

Dövlətin payına düşən mənfəət neftinin və qazın satışından əldə edilən gəlirlər ARDNF-in büdcəsinə daxil olunur və həmin məlumat Cədvəl 24-də göstərilmişdir. 2017-ci ildə ARDNF-in dövlət büdcəsinə etdiyi transfer barədə məlumat Cədvəl 25-də qeyd olunmuşdur.

SOCAR-ın fəaliyyəti zamanı yaranan vergi öhdəlikləri (mənfəət vergisi, ƏDV, əmlak, aksiz vergisi, gəlir vergisi, qiymət fərqi üzrə yığımlar və digər vergilər), sosial sığorta ödənişləri müvafiq qanunvericiliyə uyğun olaraq hesablanır və Dövlət Xəzinədarlığı Agentliyinə köçürülür.

SOCAR-a maliyyə vəsaitlərinin ayrılması nizamnamə kapitalı və ya kredit ayırmaları vasitəsi ilə həyata keçirilir. Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankı Borcverən qismində çıxış edərək, borcalan Azərbaycan bankları və təkrar borcalan qismində SOCAR-a dövlət zəmanəti ilə kredit vəsaiti ayırır. Zamin kimi Azərbaycan Respublikası hökuməti adından çıxış edən Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi, Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankı, SOCAR və Azərbaycan bankları arasında dövlət zəmanətinin verilməsi barədə saziş imzalanır.

Dövlətə ayırmalar dövlətin xüsusi qərarlarına uyğun olaraq dövlət büdcəsinə, ayrı–ayrı dövlət agentliklərinə və dövlətin həyata keçirdiyi layihələrə SOCAR tərəfindən pul şəklində qoyuluşları və ya maliyyələşdirməni əks etdirir. Bu cür ayırmalar kapitalın azalması kimi uçota alınır. Pul şəklində olmayan ayırmalar köçürülmüş aktivlərin balans dəyərində qeydə alınır. [59]

2.7.7 Xarici bazarlarda fəaliyyətin genişləndirilməsi

Cənub Qaz Dəhlizi layihəsi

Cənub Qaz Dəhlizi layihəsi Xəzər dənizinin qaz ehtiyatlarını Avropa bazarlarına çatdırmaqla Avropanın enerji təchizatının artırılmasını hədəfləyir. Cənub Qaz Dəhlizi aşağıdakı dörd layihədən ibarətdir:

1. Şahdəniz qaz-kondensat yatağının istismarı (“SD1” layihəsi) və tammiqyaslı işlənilməsi (“SD2” layihəsi);
2. Mövcud Cənubi Qafqaz Boru Kəmərinin istismarı (“CQBK”) və onun Azərbaycan və Gürcüstan ərazisində kəmər boyunca yeni paralel boru kəməri vasitəsilə genişləndirilməsi (“CQBKG”);
3. Trans-Anadolu Boru Kəmərinin (“TANAP” layihəsi) inşası və gələcəkdə bu kəmər vasitəsilə Şahdəniz qazının Türkiyə ərazisi boyunca nəql etdirilməsi;
4. Trans-Adriatik Boru Kəmərinin (“TAP” layihəsi) inşası və gələcəkdə bu kəmər vasitəsilə Şahdəniz qazının Yunanıstan, Albaniya ərazilərindən, həmçinin Adriatik dənizindən İtaliyaya nəql etdirilməsi.

Bu layihələr (SD2, CQBKG, TANAP və TAP layihələri, birlikdə “Layihələr) birlikdə Cənub Qaz Dəhlizi kimi tanınır. Layihələrdə Dövlətə məxsus iştirak paylarının konsolidasiya edilməsi, idarə edilməsi və maliyyələşdirilməsi məqsədilə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2014-cü il 25 fevral tarixli 287 saylı Sərəncamı ilə “Cənub Qaz Dəhlizi” Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti (“CQD QSC”) təsis edilmişdir. “CQD” QSC-nin səhmlərinin 51 faizi Dövlətə (İqtisadiyyat Nazirliyi) və 49 faizi SOCAR-a məxsusdur.

2014-2017-ci illər ərzində CQD layihəsində Azərbaycan Respublikasının iştirak payının maliyyələşdirilməsinə ARDNF-dən (İqtisadiyyat Nazirliyinin adından) ümumilikdə 1 232,1 milyon ABŞ dolları və yaxud 1 530,3 milyon manat vəsait yönəldilmişdir. [60]

Şahdəniz layihəsi (SD1 və SD2)

SD1 üzrə ilk qaz satışları 2006-cı ildə başlamışdır və layihə çərçivəsində əməliyyatlar davam etmək üzrədir.

Şahdəniz qaz-kondensat yatağının tammiqyaslı işlənilməsi və ya Şahdəniz 2 (SD2) dünyada ən böyük və mürəkkəb qaz layihələrdən biri və Xəzər dənizində ilk sualtı infrastrukturdur. SD2 layihəsi SD1 layihəsi üzrə illik 10,9 milyard m^3 qaz hasilatı gücünə 16 milyard m^3 qaz və gündəlik 50 min barelədək kondensat hasilatı gücünə 105 min barelədək kondensat əlavə edəcəkdir. SD2 layihəsi üzrə hasil olunacaq 6 milyard m^3 qaz Türkiyə və 10 milyard m^3 qaz Avropa istehlakçılarına təchiz ediləcəkdir.

2017-ci ildə bütün layihə boyu əldə edilmiş bir sıra mühüm tikinti, istismar sınaqları və təhvil vermə nailiyyətlərindən sonra SD2 və CQBKG layihələri istismara başlamaq mərhələsinə daxil olaraq 30 iyun 2018-ci il tarixində işə salınmışdırlar.

[59] SOCAR, “Maliyyə hesabatı 2017-ci il”, “Qeyd 2, Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm mühasibat uçotu prinsipləri”, səh. 20, http://www.socar.az/socar/assets/documents/az/socar-financial-reports/Maliyye.hesabat.2017.pdf
[60] “Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondu”nun İllik hesabatı – 2017, http://www.oilfund.az/uploads/REPORT_AZ_2017.pdf

SD2 layihəsi üzrə ilk qazın əldə olunması üçün lazım olan iş həcmi mühəndis-layihə işləri, təchizat, tikinti və istismar sınaqları da daxil olmaqla, artıq 100% tamamlanmışdır[61].

15 mart 2017-ci il tarixində SD2 Yaşayış Blokları və Texnoloji Təchizat (YBTT) platformasının ikinci dayaq bloku Heydər Əliyev adına Bakı Dərin Özüllər Zavodundan (BDÖZ) Xəzər dənizindəki Şahdəniz müqavilə sahəsinə yola salındı. 1 iyun 2017-ci tarixində Şahdəniz 2 platformalarının birinci üst tikililəri dənizə yola salındı. [62] Hasilat və Dikboru (HD) platformasının üst hissəsi isə 15 sentyabr 2017-ci il tarixində dənizə yola salınmışdır.

Türkiyə Respublikasına ilk qaz ixracı 2018-ci ildə planlaşdırıldığı kimi təchiz edilmişdir, Avropaya isə 2020-ci ildə nəzərdə tutulmuşdur.

SD2 layihəsinin ümumi kapital xərclərinin 22,7 milyard ABŞ dolları təşkil edəcəyi gözlənilir.

Şahdəniz layihəsi üzrə Podratçı Tərəflər aşağıdakılardır:

Şahdəniz layihəsi üzrə podratçı tərəflər

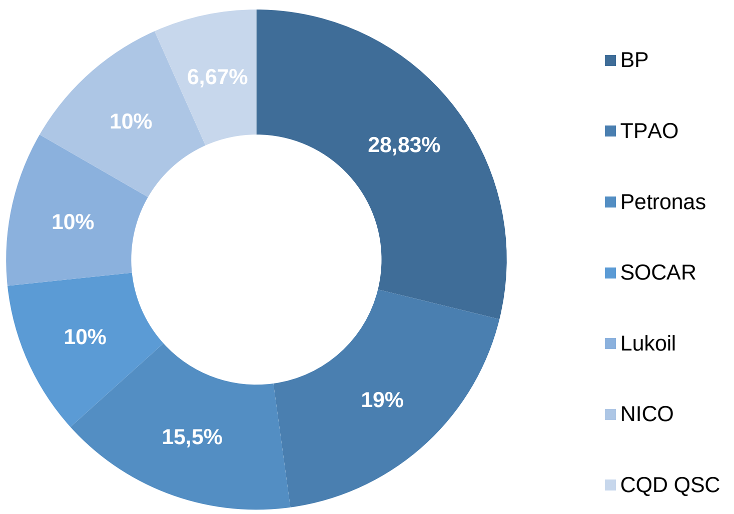

Cənubi Qafqaz Boru Kəməri (CQBK)

CQBK 692 km uzunluq (Azərbaycan ərazisində - 443 km, Gürcüstan ərazisində - 249 km) və 42 düym diametr ölçüsündə olan boru kəməridir. Boru kəməri Şahdəniz yatağından hasil edilən qazı Gürcüstan-Türkiyə sərhədinə nəql etmək məqsədilə inşa edilmişdir. İllik nəql qabiliyyəti 7,41 milyard m^3 təşkil edir.

CQBK sisteminin genişləndirilməsi (CQBKG)

Genişləndirmə Azərbaycan və Gürcüstan ərazilərindən keçəcək yeni 48 düym diametrli boru kəmərinin və həmçinin Gürcüstan ərazisində 2 yeni kompressor stansiyasının inşasını əhatə edir. Yeni boru kəmərinin uzunluğu 489 km təşkil edəcəkdir (Azərbaycan ərazisində - 424 km, Gürcüstan ərazisində – 63 km, TANAP arabağlantısında - 2 km). Boru kəməri 2018-ci ildə fəaliyyətə başlamışdır.

Genişləndirmə nəticəsində boru kəmərinin ötürmə qabiliyyəti əlavə 16 milyard m^3 artırılaraq ümumi 23,4 milyard m^3 səviyyəsinə çatdırılacaq və beləliklə ümumi qaz nəqletmə qabiliyyəti 3 dəfə artacaqdır.

---

61 https://www.bp.com/az_az/caspian/operationsprojects/Shahdeniz/SDstage2.html
62 https://www.bp.com/az_az/caspian/operationsprojects/Shahdeniz/projecthistory.html

Təbii qazın Türkiyə vasitəsilə Avropaya çatdırılması məqsədilə, boru kəməri Gürcüstan-Türkiyə sərhədində TANAP sisteminə qoşulmuşdur.

CQBKG layihəsinin ümumi kapital xərclərinin 4,5 milyard ABŞ dolları təşkil edəcəyi gözlənilir. Boru kəmərinin sahibləri aşağıdakılardır.

Cənubi Qafqaz Boru Kəməri layihəsinin səhmdarları

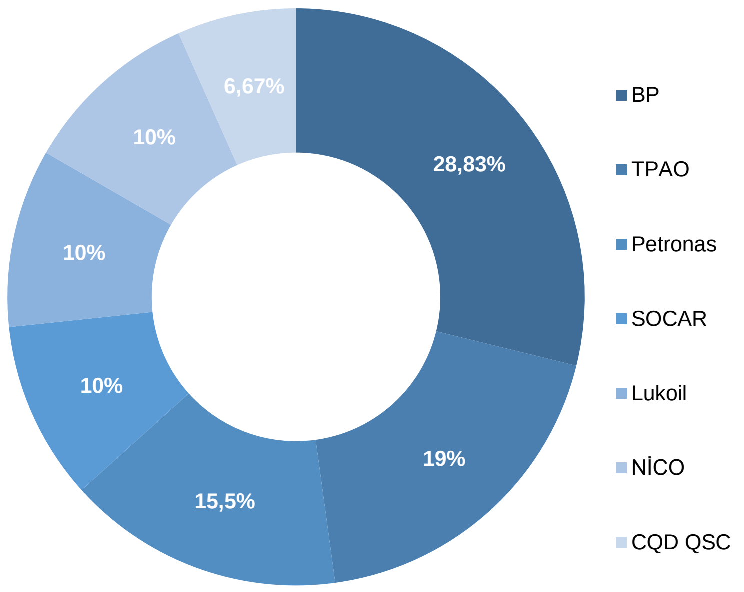

TANAP

Xəzərin Azərbaycan sektorundakı "Şahdəniz-2" yatağından çıxarılan qazı Türkiyəyə və bu ölkədən Avropaya nəql edəcək TANAP "Cənub Qaz Dəhlizi"-nin tərkib hissəsi olan layihədir. Uzunluğu 1 804 km (və əlavə 2 ədəd 17.5 km-lik Çanaqqala Boğazından keçən sualtı kəmər) olan TANAP-ın Əskişəhərə qədər olan hissəsi 2018-ci ildə istismara verilmişdir. Boru kəmərinə tələb olunan kapital xərcləri 8,0 milyard ABŞ dollarıdır. Boru kəmərinin ilkin ötürücülük qabiliyyəti 16 mlrd. m^3-dir və sonradan bu həcmin 31 mlrd. m^3-dək artırılması imkanı vardır.

TANAP-ın səhmdarları aşağıdakılardır:

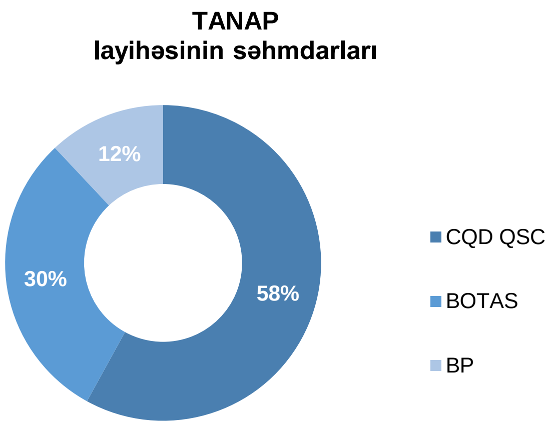

TAP

TAP layihəsi, Yunanıstan ərazisində Yunanıstan-Türkiyə sərhədindən başlayaraq, TANAP-a birləşən, Yunanıstandan, Albaniya və Adriatik dənizindən keçərək İtaliyada başa çatan və “Snam Rete Gas” (SRG) şəbəkəsinə birləşən təbii qaz boru kəmərinin layihələndirilməsindən, tikintisindən və istismarından ibarətdir. TAP layihəsi təbii qazın Azərbaycandan Avropa bazarlarına ixrac etmək üçün sərfəli yol kimi seçilmişdir. TAP layihəsi üzrə Albaniya, İtaliya və Yunanıstan arasında “Hökümətlərarası Saziş” 2013-cü ilin fevral ayında imzalanmışdır. Uzunluğu 878 km olan boru kəmərinin 550 km-i Yunanıstan, 215 km-i Albaniya, 105 km-i Adriatik dənizi, 8 km-i İtaliya ərazilərindən keçir. TAP layihəsinin ümumi kapital xərclərinin 4,5 milyard avro təşkil edəcəyi gözlənilir.

TAP-ın səhmdarları aşağıdakılardır:

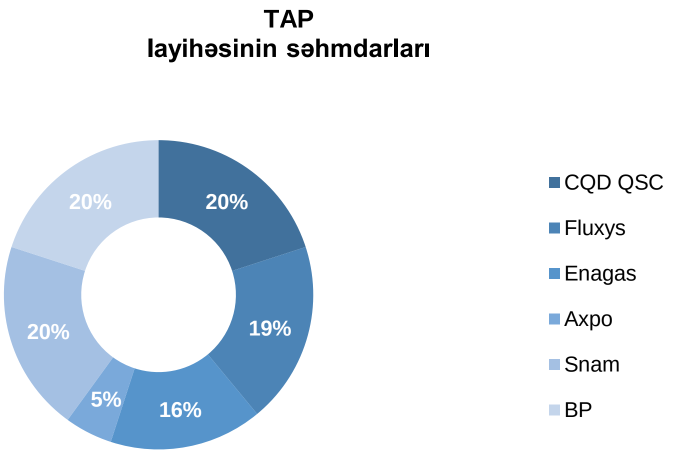

2.7.8 Dövlət müəssisələri tərəfindən əldə olunan kreditlər və zəmanətlər

31 dekabr 2017-ci il tarixində bitmiş il üzrə SOCAR-ın əldə etdiyi kreditlər və buraxılmış istiqrazları barədə məlumatlar aşağıda göstərilmişdir: [63]

Yeni kreditlər

2017-ci il ərzində SOCAR yerli və beynəlxalq maliyyə institutlarından 798 milyon AZN (457 milyon ABŞ dolları), 186 milyon AZN (101 milyon avro) və 254 milyon AZN (368 milyon GEL) məbləğində yeni uzunmüddətli kreditlər əldə etmişdir. Bundan əlavə, SOCAR yerli maliyyə institutundan 140 milyon AZN (82 milyon ABŞ dolları) məbləğində yeni qısamüddətli kredit əldə etmişdir.

SOCAR-ın 2017-ci il 31 dekabrın tarixinə ümumilikdə borc öhdəlikləri 15 511 milyon AZN qiymətləndirilir. Bunun 5 998 milyon manatı qısamüddətli borc öhdəlikləri, 9513 milyon manatı isə uzunmüddətli borc öhdəliklərinin payına düşür. Halbuki 2008-ci ildə şirkətin ümumi borc öhdəlikləri 2 110,9 milyon AZN olub. Həmin il qısamüddətli borc öhdəlikləri 386,4 milyon AZN, uzunmüddətli borc öhdəliklərinin həcmi isə 1 724,5 milyon AZN olub[64]

31 dekabr 2017-ci il tarixində bitmiş il üzrə SOCAR-ın kreditor borcların məbləğləri aşağıdakı kimi olmuşdur (məbləğlər milyon Azərbaycan manatı ilə ifadə edilir) [65]:

Vəsaitlər	Faiz dərəcəsi	Ödəniş tarixi	İlkin valyutada cəmi borc öhdəliyi	31 dekabr 2017-ci il tarixində qalıq
ABŞ dolları ilə qısamüddətli vəsaitlər	1.7-14%	yanvar 2018-dekabr 2018	2,280	3,864
TL ilə qısamüddətli vəsaitlər	9.66-15.35%	yanvar 2018-dekabr 2018	617	275
GEL ilə qısamüddətli vəsaitlər	10.25-15.5%	yanvar 2018-dekabr 2018	108	58
Sair valyutada qısamüddətli vəsaitlər	0.7-20%	yanvar 2018-sentyabr 2018	361	481
Uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi			-	1,320
Cəmi qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi			**-**	**5,998**

Vəsaitlər	Faiz dərəcəsi*	Ödəniş tarixi	Uzunmüddətli hissəsi	Cari hissəsi
1000 milyon ABŞ dolları	4.75%	mart 2023	1,663	20
750 milyon ABŞ dolları	6.95%	mart 2030	1,224	27
489 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 6.95%	iyul 2025	758	15
300 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 3.25%	mart 2022	502	7
260 milyon ABŞ dolları	LIBOR +4.3% + 1.25%	dekabr 2022	431	-
485 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 1%	dekabr 2024	353	131
251 milyon Avro	EURIBOR + 3.03%	iyun 2028	308	1
200 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 1.335%	dekabr 2027	286	14
378 milyon AZN	3.5%	oktyabr 2024	283	107
249 milyon Avro	EURIBOR + 0.95%	iyun 2028	265	1
600 milyon AZN	4%	iyul 2022	260	66
350 milyon AZN	3%	iyun 2023	250	110
100 milyon ABŞ dolları	5%	oktyabr 2021	170	2

[63] SOCAR 2016-ci il üzrə maliyyə hesabatı, səhifə 96 http://www.socar.az/socar/assets/documents/az/socar-financial-reports/Maliyye.hesabat.2016.pdf
[64] Avrasiya Hasilat Sənayesi Bilik Mərkəzi tərəfindən hazırlanan SOCAR-ın idarəetmə, hesabatlılıq və şəffaflıq haqda tədqiqat araşdırmaları - http://eurasiahub.khazar.org/pdf/AZ_SOCAR.pdf
[65] SOCAR 2017-ci il üzrə maliyyə hesabatı, səhifə 61 http://www.socar.az/socar/assets/documents/en/socar-financial-reports/Financial%20report%202017.pdf

Vəsaitlər	Faiz dərəcəsi*	Ödəniş tarixi	Uzunmüddətli hissəsi	Cari hissəsi
100 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 3.25%	fevral 2022	168	4
100 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 3.25%	aprel 2022	167	2
106 milyon ABŞ dolları	LIBOR +4.675%	mart 2028	163	17
106 milyon ABŞ dolları	5%	mart 2028	163	17
15,398 milyon JPY	1.5%	aprel 2039	161	8
78 milyon ABŞ dolları	4%	dekabr 2027	157	-
101 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 2.8%	aprel 2022	138	34
100 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 2.33%	iyun 2020	114	57
98 milyon AZN	3.5%	dekabr 2028	98	-
50 milyon ABŞ dolları	4.81%	dekabr 2019	85	-
100 milyon AZN	3.5%	yanvar 2026	80	23
65 milyon ABŞ dolları	6.25%	dekabr 2024	80	19
150 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 1.8%	noyabr 2019	74	73
150 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 1.8%	dekabr 2019	74	73
100 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 2.4%	may 2020	73	49
55 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 5.25%	sentyabr 2024	71	14
35 milyon Avro	LIBOR + 0.063%	dekabr 2026	71	-
70 milyon AZN	4%	yanvar 2027	63	10
35 milyon Avro	LIBOR + 0.072%	noyabr 2025	62	9
29 milyon ABŞ dolları	4%	dekabr 2027	59	-
144 milyon AZN	0.16% (0.15%+ 0.01%)	yanvar 2045	55	8
38 milyon ABŞ dolları	4.01%	dekabr 2023	54	10
40 milyon Avro	EURIBOR + 2.25%	dekabr 2020	54	27
50 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 2.2%	iyul 2020	48	25
22 milyon CHF	LIBOR + 0.0714% və ya 0%	yanvar 2019	38	-
150 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 2.5%	mart 2019	37	74
150 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 2.2%	may 2019	37	73
24 milyon ABŞ dolları	4.26%	dekabr2022	32	8
20 milyon Avro	1.64%	oktyabr 2023	31	6
20 milyon Avro	LIBOR + 0.872%	sentyabr 2023	31	6
52 milyon ABŞ dolları	6%	yanvar 2020	30	-
50 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 1.8%	noyabr 2019	29	29
50 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 1.8%	dekabr 2019	25	24
51 milyon GEL	14%	iyul 2020	20	13
10 milyon ABŞ dolları	5%	oktyabr 2020	17	-
35 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 2.35%	aprel 2020	13	9
12 milyon Avro	LIBOR + 3%	mart 2022	11	3
20 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 2%	aprel 2023	10	-
5 milyon ABŞ dolları	5%	iyun 2020	9	-
6 milyon ABŞ dolları	4.26%	dekabr2022	7	2
5 milyon ABŞ dolları	4.26%	dekabr2022	7	2
7 milyon Avro	LIBOR + 3%	mart 2022	7	2
4 milyon ABŞ dolları	4.26%	dekabr 2022	6	**1**
6 milyon ABŞ dolları	4.01%	fevral 2020	5	5
4 milyon ABŞ dolları	4.26%	dekabr 2022	5	1
5 milyon Avro	LIBOR + 3%	mart 2022	5	1
150 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 2.5%	noyabr 2018	-	73
Digər uzunmüddətli borc öhdəlikləri			16	8
Cəmi uzunmüddətli borc öhdəlikləri			**9,513**	**1,320**

(*) LIBOR və EURIBOR 3 aydan 12 ayadək dəyişir.

İstiqrazların buraxılması

10 mart 2017-ci il tarixində SOCAR-ın asılı müəssisəsi CQD ödəmə müddəti 2026-cı ilin mart ayında başa çatan Azərbaycan Respublikasının zəmanət verdiyi 1 720 milyon AZN (1 milyard ABŞ dolları) məbləğində imtiyazlı təminatsız istiqrazlar buraxmışdır.

Bondun qaytarılması

6 fevral 2017-ci il tarixində SOCAR 9 fevral 2017-ci il tarixində ödənilməli olan 5,45 faiz imtiyazlı təminatsız istiqrazlar üzrə (ilkin balansı 500 milyon ABŞ dolları) 185 milyon AZN (97 milyon ABŞ dollarını) məbləğini tamamilə qaytarmışdır.

31 dekabr 2017-ci il tarixində başa çatmış il üzrə "AzerGold" QSC- nin əməliyyatların genişlənməsi məqsədi ilə aşağıdakı maliyyə institutlarından əldə etdiyi kredit borcları aşağıdakı kimi olmuşdur:

Uzunmüddətli borc öhdəlikləri			
Bank	**Effektiv faiz dərəcəsi**	**Son ödəmə tarixi**	**31 dekabr 2017-ci il**
"PaşaBank" ASC			**17 940 321**
Kredit 1	4%	Noyabr, 2021	11 768 183
Kredit 2	4%	Dekabr, 2021	-
Kredit 3	4%	Mart, 2022	6 172 137
"Xalq Bank" ASC			**87 000 000**
Kredit	4%	Noyabr, 2021	87 000 000
Cəmi uzunmüddətli borc öhdəlikləri			**104 940 321**
Qısamüddətli borc öhdəlikləri			
"PaşaBank" ASC			**5 196 061**
Kredit 1	4%	Dekabr, 2018	3 731 214
Kredit 2	4%	Dekabr, 2018	-
Kredit 3	4%	Dekabr, 2018	1 429 177
Hesablanmış faiz borcu		tələb olunanadək	35 671
"Xalq Bank" ASC			**58 001**
Hesablanmış faiz borcu		tələb olunanadək	58 001
Cəmi qısamüddətli borc öhdəlikləri			**5 254 062**

3. HASİLAT SƏNAYESİNƏ BAXIŞ

3.1. Mədən sənayesinin icmalı

Neft və qaz sənayesi

Azərbaycanda neftin əsas yataqları Xəzər dənizi şelfi və Abşeron yarımadasındadır. Neftin əsas ehtiyatları Abşeron sularının cənubunda aşkar edilmişdir. Abşeron yarımadasının şimalında– Siyəzəndə və Abşeronun qərbində və cənub-qərbində Qobustan, Şirvan və Salyandakı neft mənbələri ehtiyatlara malikdir. Gəncə yaxınlığındakı Naftalan yataqlarında özünəməxsus xüsusiyyətə malik müalicəvi neft mədənləri vardır. Neftlə bərabər çıxan təbii qazın mövcudluğu da böyük əhəmiyyət daşıyır.

Təsvir 7: *Neft və qaz yataqlarının xəritəsi*

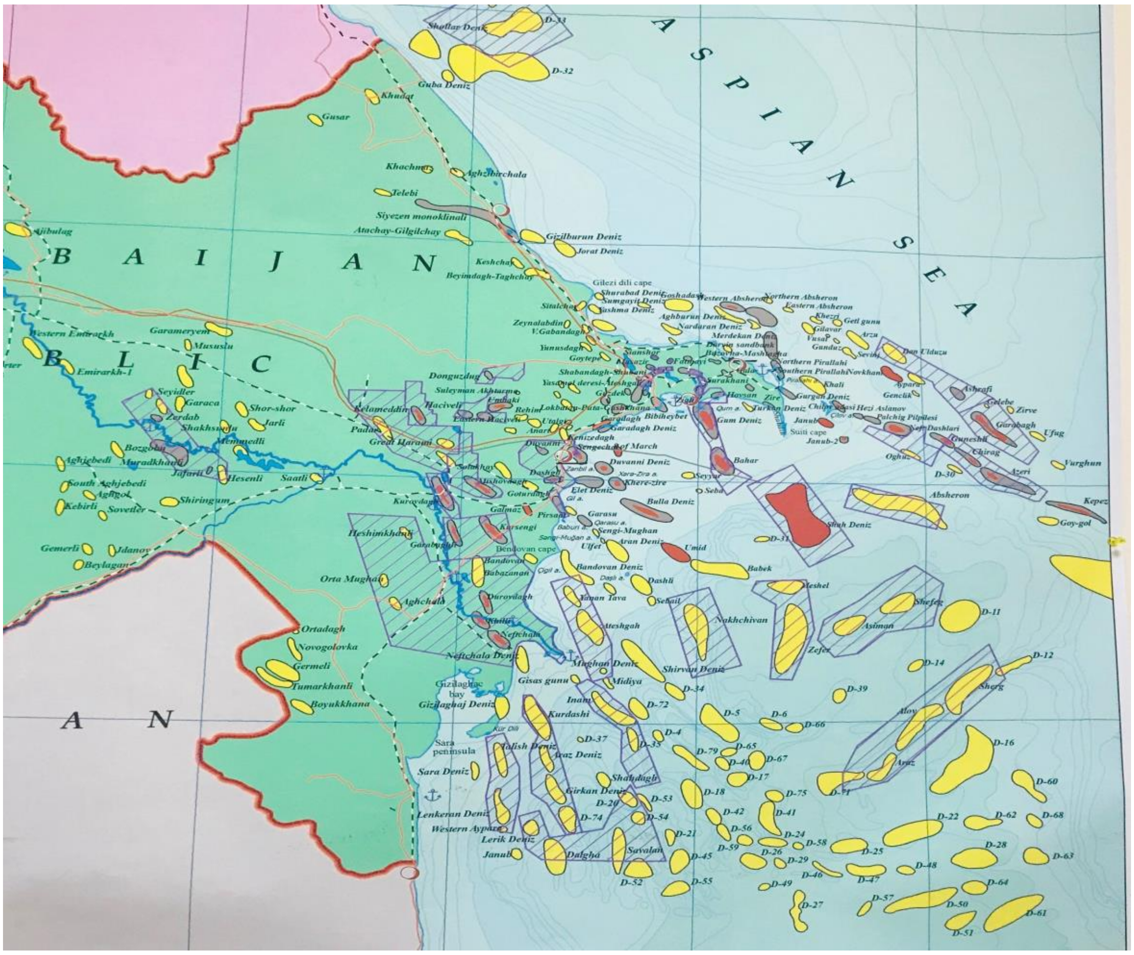

Neft və qaz ehtiyatları üzrə imzalanmış 31 sazişdən 2017- ci ildə 17-i aktivdir olmuşdur:

Cədvəl 4: *Dənizdəki yataqlar*

İmza tarixi	Podratçı tərəflər və onların payları			Ehtiyatlar	
	Şirkətin adı	2016-cı il üzrə %	2017-ci il üzrə %	Neft	Qaz
Azəri və Çıraq yataqlarının və Günəşli yatağının dərinlikdə yerləşən hissəsinin birgə işlənməsi və hasilatın pay bölgüsü haqqında Saziş [66] **(hasilat mərhələsi)**					
20.09.1994	BP Eksploreyşn (Kaspian Si) Limited	35,8	30,37	✓	
	Azərbaycan (EYSC) Limitid	11,6	25,0		
	Şevron Xəzər, Ltd	11,3	9,57		
	Inpeks Sausvest Kaspian Si, Ltd.	11,0	9,31		
	Equinor*	8,6	7,27		
	Ekson Azərbaycan Limited	8,0	6,79		
	Türkiye Petrolleri Anonim Ortaqlığı.	6,8	5,73		
	İtoçu Oyl Eksploreyşn (Azərbaycan) İnc.	4,3	3,65		
	ONGC Videş Limited	2,7	2,31		
Şahdəniz [67] **(hasilat mərhələsi)**					
04.06.1996	BP Eksploreyşn (Azərbaycan) Limited	28,8	28,8		✓
	Azərbaycan (Şah Dəniz) Limitid	10,0	10,0		

[66] BP şirkəti, "Əməliyyatlar və layihələr", "Azəri–Çıraq–Dərinsulu Günəşli", http://www.bp.com/az_az/caspian/operationsprojects/ACG.html.
[67] BP şirkəti, "Əməliyyatlar və layihələr", "Şahdəniz", http://www.bp.com/az_az/caspian/operationsprojects/Shahdeniz.html

	Lukoyl Oversiz Shah Deniz Ltd.	10,0	10,0		
	Naftiran İntertrade Co (NICO) Limited	10,0	10,0		
	Petronas Azerbaijan Shah Deniz S.A.R.L	15,5	15,5		
	Türkiş Petroleum Oversiz Kompani Ltd	19,0	19,0		
	SGC Upstream MMC	6,7	6,7		
Abşeron yatağı [68] **(kəşfiyyat mərhələsi)**					
27.02.2009	SOCAR-ın Ortaq Şirkəti	40,0	50,0		✓
	Total E & P Abşeron B.V	20,0	50,0		
	ENGİE Eand P Absheron B.V.*	20,0	00,0		
Şəfəq-Asiman Yatağı [69] **(kəşfiyyat mərhələsi)**					
07.10.2010	BP Şəfəq-Asiman Limited	50,0	50,0		✓
	SOCAR-ın Ortaq Şirkəti	50,0	50,0		
Abşeron yarımadası ətrafında dayazsulu sahə [70] ***(kəşfiyyat mərhələsi)***					
14.04.2015	BP Eksploreyşn (Kaspian Si) Limited	50,0	50,0		✓
	SOCAR-ın Ortaq Şirkəti	50,0	50,0		
Bahar yatağının və Qum-Dəniz yatağının daxil olduğu blok **(hasilat mərhələsi)**					
22.12.2009	Bahar Energy Limited	80,0	80,0	✓	✓
	SOCAR-ın Ortaq Şirkəti	20,0	20,0		

* 2018-ci il tarixində Statoil ASA şirkətinin idarə heyəti şirkətin adını "Equinor"-ə dəyişdirməyi təklif etmişdir. Şirkətin adının dəyişdirilməsi şirkətin strategiyasını və inkişafını geniş enerji şirkəti kimi dəstəkləyir. Yeni ad 2018-ci il 15 may tarixində keçiriləcək yığıncaqda iştirak etmək üçün səhmdarlara təqdim edilmişdir.[71]

Norveçin "Statoil ASA" şirkətinin yeni adı olan Equinor ASA, səhmdarların illik ümumi iclasında təsdiqlənib və 2018-ci ilin 16 may tarixində qüvvəyə minmişdir.[72]

* 23 mart 2017-cil tarixli məktuba əsasən “ENGİE Eand P Absheron B.V.” hasilat şirkəti Abşeron Qaz Yatağı üzrə HPBS-də olan 20% iştirak payını bərabər nisbətdə digər podratçı tərəflər olan SOCAR-ın Ortaq Şirkəti və Total E & P Abşeron B.V. arasında bölərək layihədən ayrılmışdır.

Azəri–Çıraq–Günəşli

20 sentyabr 1994-cü il tarixində Bakıda Azərbaycan hökuməti və altı xarici ölkəni təmsil edən 11 beynəlxalq neft şirkəti arasında Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorundakı üç çox mühüm neft yatağı nın – Azəri, Çıraq və Günəşli yatağının dərinsulu hissəsinin işlənməsi üçün imzalanan Hasilatın Pay Bölgüsü Sazişi (HPBS) yeni neft strategiyasının başlanğıcını qoydu və bu strategiyanın həyata keçirilməsi ölkənin sürətlə inkişaf edərək Avropanın enerji xəritəsini dəyişdirə bilən mühüm qlobal enerji təchizatçısına çevrilməsinə imkan yaratdı.[73] Hasilatın pay bölgüsü haqqında dəyişdirilmiş və yenidən işlənmiş sazişə əsasən AÇG yataqlarının işlənməsi 2049-cu ilə qədər uzadılır və BP layihənin operatoru olaraq qalır. Sazişin bir hissəsi olaraq SOCAR-ın AÇG-dəki iştirak payı 11,65%-dən 25%-ə qaldırılacaq və beynəlxalq tərəfdaş şirkətlər Azərbaycan Dövlət Neft Fonduna 3,6 milyard ABŞ dolları bonus ödəyəcəklər. 20 sentyabr 1994-cü ildə “Əsrin Müqaviləsi” imzalanandan bəri AÇG-yə 33 milyard ABŞ dolları sərmayə qoyulub və 440 milyon ton neft hasil edilməklə ölkəmiz 125 milyard ABŞ dollarından çox birbaşa mənfəət əldə etmişdir.[74]

Bu, Azərbaycanın dənizdə işlənmələr üzrə birinci HPBS-idir. Müddəti 30 il olan bu HPBS qərb transmilli şirkətləri tərəfindən keçmiş Sovet İttifaqı Respublikalarında yatırılan ilk mühüm sərmayə qoyuluşunu təmsil edir və “Əsrin Müqaviləsi” kimi tanınmışdır.

1970-ci illərin əvvəllərində Azərbaycan hələ Sovet İttifaqının tərkibində olarkən kəşf edilmiş Azəri-Çıraq-Günəşli yatağı dünya səviyyəli yataqdır. O, Bakıdan şərq istiqamətində təxminən 120 km

---

[68] SOCAR, “Fəaliyyət”, http://www.socar.az/socar/az/activities/exploration/absheron
[69] BP şirkəti, “Əməliyyatlar və layihələr”, “Şəfəq–Asiman”, http://www.bp.com/az_az/caspian/operationsprojects/Shafagasiman.html
[70]BP şirkəti, “Əməliyyatlar və layihələr”, “Abşeron yarımadasının dayazsulu hissəsi”, http://www.bp.com/az_az/caspian/operationsprojects/SWAP.html
[71] Equinor rəsmi internet səhifəsi - https://www.equinor.com/en/news/15mar2018-statoil.html
72 http://www.naturalgasintel.com/articles/114401-brief----statoil-now-equinor
[73] BP şirkəti, “Əməliyyatlar və layihələr”, “Azəri–Çıraq–Dərinsulu Günəşli”, https://www.bp.com/az_az/caspian/operationsprojects/ACG.html
[74] SOCAR 2017-ci il üzrə illik hesabatı, http://www.socar.az/socar/assets/documents/az/socar-annual-reports/illik-hesabat-2017.pdf

məsafədə, suyun 120 m dərinliyə malik olduğu ərazilərdə yerləşir və Xəzər dənizinin altında 2000-2500 metr dərinlikdə yerləşən bir sıra ayrı-ayrı "məhsuldar lay horizontlarından" ibarətdir.

Bu günədək yataq bir neçə mərhələdə işlənilib: İlkin Neft Layihəsinin (İNL) bir hissəsi kimi Çıraq yatağı 1997-ci ildən bəri istismardadır. Bundan sonra, Faza 1 layihəsi kimi Mərkəzi Azəridən 2005-ci ilin əvvəllərində hasilat başlandı. Növbəti mərhələ Faza 2 olub, bu mərhələyə 2005-cı ilin dekabrında hasilata başlayan Qərbi Azəri və 2006-cı ilin sonlarında hasilata başlayan Şərqi Azəri daxil idi. AÇG-nin növbəti işlənmə mərhələsi Faza 3 Dərinsulu Günəşlidən hasilat 2008-ci ilin aprel ayında başlanıb.

2017-ci ildə AÇG layihəsinə 456 milyon ABŞ dollarından artıq əməliyyat məsrəfləri və təqribən 1,18 milyard ABŞ dolları əsaslı məsrəflər xərclənmişdir. 2017-ci ildə AÇG-dən stabil hasilat təhlükəsiz və etibarlı şəkildə davam etmişdir. İl üçün AÇG-dən ümumi hasilat – Çıraq (51,000), Mərkəzi Azəri (137,000), Qərbi Azəri (124,000), Şərqi Azəri (82,000), Dərinsulu Günəşli (117,000) və Qərbi Çıraq (77,000) platformalarından birlikdə – gündə orta hesabla 588,000 barel və ya ümumilikdə təqribən 215 milyon barel, yəni 29 milyon ton olub.[75]

İlin sonunda AÇG-də ümumilikdə 115 neft hasilat quyusu və 54 qaz və su injektor quyusu istismarda olub. İl ərzində AÇG-də 17 neft hasilat quyusu, 3 suvurma quyusu qazılmışdır.[76]

2017-ci ildə AÇG-dən SOCAR-a əsasən Səngəçal terminalı, həmçinin "Neft Daşları"-dakı qurğu vasitəsilə gündə orta hesabla 7,9 milyon kubmetr, ümumilikdə isə 2,9 milyard kubmetr səmt qazı verilmişdir. Hasil edilən səmt qazının qalan hissəsi təzyiqi saxlamaq məqsədilə yenidən kollektora vurulmuşdur. [77]

- ***Şahdəniz***

Şahdəniz qaz yatağı Prudo Bey neft yatağından sonra BP-nin hələ də ən böyük kəşfi hesab olunur. Şahdəniz (ŞD) yatağı 1999-cu ildə kəşf edilmişdir. Bu yataq dünyanın ən böyük qaz-kondensat yataqlarından biridir. O, Bakıdan 70 kilometr cənub-şərqdə, suyun dərinliyinin 50-500 m arasında dəyişdiyi Xəzər dənizinin şelfində yerləşir. SD1 üzrə əməliyyatlara 2006-cı ildə başlanılıb. SD1 üzrə maksimum hasilat ildə təxminən 10 milyard kub metr qaz (mlrd.km/il) və gündə 50,000 barel kondensat təşkil edir. 2014-cü ildə mövcud Şahdəniz qurğularının texniki olaraq daha da optimallaşdırılması hasilat sisteminin gündəlik maksimum gücünü 27,3 milyon standart kubmetrdən 29,5 milyon standart kubmetr səviyyəsinə çatdırılmışdır.[78]

2017-ci il ərzində Şahdəniz üzrə fəaliyyətlərə təqribən 451 milyon ABŞ dolları əməliyyat xərcləri və təqribən 2,88 milyard ABŞ dolları əsaslı xərclər çəkilmişdir. Əsaslı xərclərin böyük əksəriyyəti SD2 layihəsinə aiddir.

2017-ci il ərzində Şahdəniz yatağından Azərbaycan (SOCAR-a), Gürcüstan (GOGC şirkətinə), Türkiyə (BOTAŞ şirkətinə) bazarlarına və çoxsaylı obyektlər üçün BTC şirkətinə qaz çatdırılması davam etmişdir.

İl ərzində yataqdan 10,2 milyard standart kubmetr qaz və 2,4 milyon ton (təqribən 19 milyon barel) kondensat hasil edilmişdir.

Mövcud Şahdəniz qurğularının hasilat gücü hazırda gündə 30 milyon (ildə təqribən 10,9 milyard) standart kubmetrdir.

2017-ci ildə SD1-in Alfa platformasında SDA10 quyusu tamamlandı və istismara təhvil verildi. SDA11 quyusunda isə qazma işləri bərpa olundu və bu işlər hazırda davam edir.
SD2 üzrə, İstiqlal qazma qurğusu və Maersk Explorer hasilatın başlanması və ondan sonrakı tədrici artırılmasına hazırlıq çərçivəsində artıq 14 quyu qazıb, yatağın şimal cinahında dörd quyu, qərb

[75] BP şirkəti, Xəbərlər, Biznesə dair məlumatlar, 2017- ci ilin ilk 3 rübünün nəticələri - https://www.bp.com/az_az/caspian/press/businessupdates/third-quarter-2017-results.html
[76] BP şirkəti, Xəbərlər, Biznesə dair məlumatlar, 2017- ci ilinnəticələri - https://www.bp.com/az_az/caspian/press/businessupdates/2017-year-end--results1.html
[77] BP şirkəti, Xəbərlər, Biznesə dair məlumatlar, 2017- ci ilinnəticələri - https://www.bp.com/az_az/caspian/press/businessupdates/2017-year-end--results1.html
[78] BP şirkəti, "Əməliyyatlar və layihələr", "Şahdəniz", "Şahdəniz Mərhələ 1" - https://www.bp.com/az_az/caspian/operationsprojects/Shahdeniz/SDstage1.html

cinahında isə üç quyu tamamlayıb. SD2 üzrə qazma işləri hasilatın planlaşdırılan sabit səviyyəsinə nail olmaq üçün tələb olunan bütün quyuların qazılması istiqamətində davam edəcək. [79]

SD2 və ya Yatağın Tammiqyaslı İşlənməsi (YTİ) layihəsi SD1 layihəsindən hasil olunan illik 10 milyard kub metr qazdan əlavə 16 milyard kub metr qaz hasil edəcək nəhəng bir layihədir. SD2 layihəsinin ümumi kapital xərclərinin 22,7 milyard ABŞ dolları təşkil edəcəyi gözlənilir. Bundan sonra əlavə kəmər sistemləri Cənub Qaz dəhlizi marşrutu üzrə 6 milyard kub metr qazı Türkiyəyə, əlavə 10 milyard kub metr qazı isə Avropadakı bazarlara çatdıracaq. Şahdəniz qazı 2 500 metr hündürlüyə qalxaraq və dəniz dibində 800 metr dərinliyinə enərək 3 500 kilometr məsafə boyunca nəql ediləcək. 2017-ci ildə bütün layihə boyu əldə edilmiş bir sıra mühüm tikinti, istismar sınaqları və təhvil vermə nailiyyətlərindən sonra SD2 və CQBKG layihələri istismara başlamaq mərhələsinə daxil olaraq 30 iyun 2018-ci il tarixində işə salınmışdır. SD2 layihəsi üzrə ilk qazın əldə olunması üçün lazım olan iş həcmi mühəndis-layihə işləri, təchizat, tikinti və istismar sınaqları da daxil olmaqla, artıq 100% tamamlanıb.[80]

2017-ci ildə SD2 platformalarının hər ikisinin üst modullarının tikintisi başa çatdırılmışdır. Bu qurğular təhlükəsiz şəkildə yola salındı və dənizdə quraşdırıldı[81]

- ***Abşeron yarımadasının dayazsulu hissəsi***

BP və SOCAR Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorunda Abşeron yarımadası ətrafında yerləşən dayazsulu ərazilərdə potensial perspektiv strukturların birgə kəşfiyyatı və işlənməsi üçün 2014-cü ilin dekabr ayında Hasilatın Pay Bölgüsü haqqında Sazişi(HPBS) imzalamışdır.

2015-ci ilin 14 aprel tarixində Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi həmin Sazişi ratifikasiya etmişdir.

Bu, BP-nin Azərbaycan qarşısındakı uzunmüddətli öhdəliyinin bir hissəsi kimi və eləcə də onun həm ölkənin, həm də BP-nin qarşılıqlı faydalanması üçün Azərbaycandakı karbohidrogen ehtiyatlarının tam işlənməsini təmin etmək istiqamətindəki səyləri çərçivəsində gerçəkləşib.

Sazişə əsasən BP Eksploreyşn (Kaspian Si) Ltd şirkəti əməliyyatçı olmaqla müqavilədə 50% paya və SOCAR isə qalan 50% paya malikdir.

HPBS üzrə kontrakt sahəsi Xəzər hövzəsinin hüdudları boyunca Abşeron yarımadasının cənubuna doğru uzanır. Bu ərazidə suyun dərinliyi 40 metrədək dəyişir və potensial məhsuldar layların dərinliyi 3,000-5,000 metr təşkil edir. Bu, BP şirkətinə dünyanın başqa yerlərindəki digər dayazsulu ərazilərdə qazandığı təcrübəsini və qabaqcıl texnoloji həllərini bu əraziyə gətirməyə imkan verəcək.

Bu tədqiqat 1,300 kvadrat kilometr ərazidən 3-ölçülü məlumat əldə olunmasını əhatə etmişdir. Tədqiqat proqramı BP-nin qabaqcıl, patentləşdirilmiş Müstəqil Sinxron Mənbələr (İndependent Simultaneous Source with Nodes - ISSNTM) texnologiyası vasitəsilə həyata keçirilib.

Abşeron yarımadasının dayazsulu hissəsi üzrə hasilatın pay bölgüsü sazişi ərazisindən əldə edilmiş 3-ölçülü məlumatların interpretasiyası və emalı 2017-ci ilin sonunda yekunlaşmışdır. SOCAR-la Perspektivlik haqqında Bildiriş imzalanmaqla, BP-nin Abşeron yarımadasının dayazsulu hissəsində 3 perspektiv ərazidə kəşfiyyat quyuları qazmaq öhdəliyi müəyyən edilmişdir. Seçilmiş perspektiv ərazilərdə kəşfiyyat quyularının qazılması üçün planlaşdırma işləri davam edir.[82]

- ***Şəfəq-Asiman***

[79] Marja xəbər saytı - http://marja.az/news/20737
[80] BP şirkəti, "Əməliyyatlar və layihələr", "Şahdəniz", "Şahdəniz Mərhələ 2" - https://www.bp.com/az_az/caspian/operationsprojects/Shahdeniz/SDstage2.html
[81] Marja xəbər saytı - http://marja.az/news/20737
[82] BP şirkəti, "Əməliyyatlar və layihələr", "Abşeron yarımadasının dayazsulu hissəsi", https://www.bp.com/az_az/caspian/operationsprojects/SWAP.html

2010-cu ilin oktyabr ayında BP ilə Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorundakı Şəfəq-Asiman perspektiv strukturunun birgə geoloji-kəşfiyyatı və işlənməsi haqqında hasilatın pay bölgüsü sazişi (HPBS) imzalamışlar.
Bundan öncə Şəfəq-Asiman dəniz bloku üzrə HPBS-nin əsas kommersiya prinsiplərini müəyyən edən "Sazişin Əsas Prinsipləri" adlı sənəd razılaşdırılmış və imzalanmışdır. HPBS-nin müddəti 30 ildir və sazişə əsasən BP Eksploreyşn (Kaspian Si) Ltd. şirkəti əməliyyatçı olmaqla, müqavilədə 50% paya, SOCAR isə digər 50% paya malikdir.

Şəfəq-Asiman bloku Bakıdan təxminən 125 kilometr (78 mil) cənub-şərqdə yerləşir və təxminən 1,100 kvadrat kilometr ərazini əhatə edir. Bu dəniz blokunda indiyədək heç bir geoloji-kəşfiyyat işi aparılmamışdır. Blok dənizin dərinsulu hissəsində suyun dərinliyinin təxminən 650-800 metr olduğu bir ərazidə yerləşir və kollektorun dərinliyi təxminən 7,000 metrdir.

2012-ci ilin əvvəllərində "Giləvar" seysmik gəmisi Şəfəq-Asiman üzrə 3-ölçülü seysmik tədqiqat proqramını başa çatdırdıqdan bəri biz əldə edilmiş məlumatın təhlilini aparırıq. Bu, həmin müqavilə ərazisində indiyədək aparılmış ilk 3-ölçülü seysmik tədqiqatdır.

2014-cü ilin birinci yarısında məlumatların təhlili tamamlanmış və onun interpretasiyasına başlanılmışdır.

2017-ci il Hesabat dövründə Şəfəq-Asiman üzrə ilk kəşfiyyat quyusunun planlaşdırılması işləri davam etmişdir.[83]

[83] BP şirkəti, "Əməliyyatlar və layihələr", " Şəfəq Asiman" https://www.bp.com/az_az/caspian/operationsprojects/Shafagasiman.html

***Cədvəl 5:** Qurudakı yataqlar* [84]

İmza tarixi	Podratçı tərəflər və onların payları			Ehtiyatlar	
	Şirkətin adı	2016-cı il üzrə %	2017-ci il üzrə %	Neft	Qaz
Padar Sahəsi və ona bitişik perspektiv strukturların daxil olduğu bloku üzrə **(kəşfiyyat mərhələsi)***					
27.04.1999	Kura Valley Development Company Ltd.	80,0	80,0	✓	
	SOCAR-ın ortaq şirkəti	20,0	20,0		
Balaxanı-Sabunçu-Ramana və Kürdəxanı yataqlarının daxil olduğu blok **(hasilat mərhələsi)**					
06.05.2011	UGE-LANCER PTE Ltd.	75,0	75,0	✓	
	SOCAR-ın ortaq şirkəti	25,0	25,0		
Kürovdağ Neft yatağının daxil olduğu blok **(hasilat mərhələsi)**					
03.02.2009	Şirvan İnvestment Limited	80,0	80,0	✓	
	SOCAR-ın ortaq şirkəti	20,0	20,0		
Kürsənqi və Qarabağlı Neft yataqlarının daxil olduğu Bloku **(hasilat mərhələsi)**					
15.12.1998	"Salyan Neft" MMC	50,0	50,0	✓	
	Si En Pi Si İnternəşnl (Kura) Limited	25,0	25,0		
	Foçnmeyt Əsets Limited	25,0	25,0		
Mişovdağ və Kəlaməddin Neft yataqlarının daxil olduğu blok **(hasilat mərhələsi)**					
12.09.2000	Karasu Development Kompani	85,0	85,0	✓	
	"Əli-Bayramlı Neft" MMC	15,0	15,0		
Neftçala, Xıllı, Durovdağ-Babazanan Neft yataqlarının və Muğan Monoklinalinin Cənub-Qərb Qanadının daxil olduğu blokun üzrə **(hasilat mərhələsi)**					
03.02.2009	Nefteçala İnvestments Limited	80,0	80,0	✓	
	SOCAR-ın ortaq şirkəti	20,0	20,0		
Pirsaat Neft yatağı və ona bitişik sahələr daxil olduğu blok **(kəşfiyyat mərhələsi)**					
04.06.2003	Petro-Hong-Kong Pirsaat Oil	80,0	80,0	✓	
	SOCAR-ın ortaq neft şirkəti	20,0	20,0		
Suraxanı Yatağı **(hasilat mərhələsi)**					
16.08.2005	Novatis Oyl F.Z.E.	75,0	75,0	✓	
	SOCAR-ın ortaq neft şirkəti	25,0	25,0		
Zığ və Hövsan Neft yataqları üzrə **(hasilat mərhələsi)**					
03.11.2006	Apşeron İnvestment Limited	75,0	75,0	✓	
	SOCAR-ın ortaq neft şirkəti	25,0	25,0		
Binəqədi, Qırməki, Çaxnaqlar, Sulutəpə, Masazır, Fatmayı, Şabandağ və Sianşor Neft yataqları üzrə **(hasilat mərhələsi)**					
29.09.2004	Azen Oyl Kompani B.V.	75,0	75,0	✓	
	SOCAR-ın ortaq neft şirkəti	25,0	25,0		
Cənub-Qərbi Qobustanın Şıxzəgirli, Şeytanud, Bürgüt, Donquzduq, Nardaran, İlxiçi, Qərbi hacıvəli, Sundi, Şərqi Hacıvəli, Turağay, Kənizədağ, Qərbi Duvannı, Solaxay və Daşgil Yataqlarının daxil olduğu üç blok **(hasilat mərhələsi)**					
02.06.1998	Commonwealth Qobustan Limited	80,0	80,0	✓	
	"Qobustan Neft" MMC	20,0	20,0		
Muradxanlı, Cəfərli və Zərdab yataqları **(hasilat mərhələsi)**					
16.03.2016	Zenit Aran Oyl Kompani Limited	-	80,0	✓	
	SOCAR-ın ortaq neft şirkəti	-	20,0		

o

*31 may 2016-cı il tarixli RPSA/CMC/01-16 nömrəli sazişə xitam verilməsi barədə qətnaməyə əsasən podratçı tərəfindən görülən çox saylı texniki tədbirlərə baxmayaraq və konrtakt sahəsində sənaye həcmində korbohidrogenlərin hasilatı artıq mümkün olmadığı üçün, Azərbaycan Respublikasında Padar Sahəsi və Ona Bitişik Perspektiv Strukturların Daxil olduğu Blokun Kəşfiyyatı, işlənməsi və Hasilatın Pay Bölgüsü haqqında Sazişin 30.3 (b) maddəsinə uyğun olaraq bütün kontrakt sahəsindən imtina edilsin.

[84] SOCAR, "Fəaliyyət", http://new.socar.az/socar/az/activities/production

Qızıl və gümüş hasilati [85]

Son illərdə aşkar olunan qızıl yataqları mühüm geoloji kəşflərdəndir. Qarabağda Qızılbulaq qızıl–mis–kolçedanı, Zəngilanda Vecnəli kvars qızıl yataqları, Ordubad ərazisində Ağyurd, Piyasbaşı, Şəkərdərə kvars-qızıl depozitləri, Daşkəsəndə Çovdar yatağı, Gədəbəy və Dəlidağda Ağduzdaq kvars–qızıl yataqları geoloji ekspedisiyalar sayəsində aşkar olunmuşdur.

Təsvir 8: *Azərbaycan Respublikası ərazisində olan qızıl və gümüş yataqlarının yerləşmə sxemi*

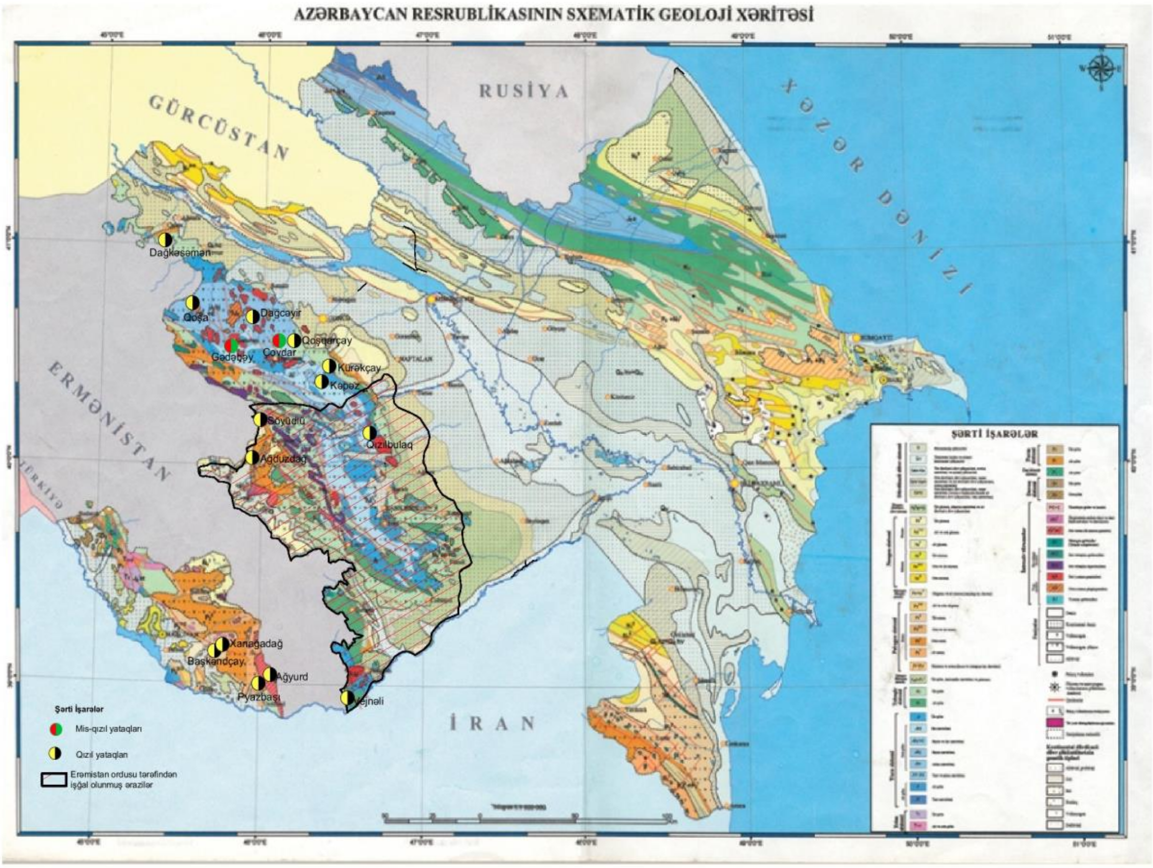

Azərbaycanda qızıl hasilatı sənayesinin yaradılması məqsədilə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin "Azərbaycan Respublikasının bir sıra qızıl yataqlarının aşkar olunması və emalı barədə" 1996–cı il 5 fevral tarixli sərəncamına uyğun olaraq 20 avqust 1997-ci ildə Azərbaycanın "Azərqızıl" Dövlət Şirkəti ilə ABŞ-ın "R.V.Investment Group Services" şirkəti arasında Gədəbəy, Qoşa, Ordubad qrupu, Söyüdlü, Qızılbulaq və Vecnəli potensial qızıl filizi yataqlarının aşkar olunması, emalı və hasilatın pay bölgüsü haqqında saziş imzalanmışdır. 2000-ci ildə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərmanına əsasən "Azərqızıl" Dövlət Şirkəti ləğv edilərək, Azərbaycan Respublikası Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin tabeliyinə verilmişdir. Hasilatın pay bölgüsü sazişinə əsasən Gədəbəy qızıl-mis yataqlarında ümumi gəlirin 51%-i dövlətə, qalan 49% isə R.V.Investment Group Services şirkətinə məxsusdur. Sazişə əsasən həmin mədən Azərbaycan Beynəlxalq Mədən Əməliyyat Şirkəti tərəfindən idarə edilir.[86]

AzerGold dövlətə məxsus olan, qiymətli və əlvan metalların hasilatı, emalı və satışı ilə məşğul olan qapalı səhmdar cəmiyyətidir. Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin 11 fevral 2015-ci il tarixli 1047 nömrəli Sərəncamına əsasən "AzerGold" Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti təsis edilmişdir. Çovdar, Köhnəmədən (Filizçay), Mazımçay, Kürəkçay, Göydağ, Dağkəsəmən və Qaradağ yaqtaqlarının öyrənilməsi, tədqiqi, kəşfiyyatı, işlənməsi və idarə olunması, bu sahədə yeni texnologiyaların tətbiqi,

[85] Azərbaycan Respublikası Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, "Azərbaycanın faydalı qazıntıları", http://www.eco.gov.az/faydaliqazintilar.php.
[86] Azərbaycan Prezidenti, http://www.president.az/articles/9268.

maddi-texniki bazanın müasirləşdirilməsi və ondan səmərəli istifadəsi “Azergold” QSC tərəfindən həyata keçirilir.
“AzerGold” QSC 2016 və 2017-ci illər ərzində Çovdar saziş sahəsində hasilatın bərpası istiqamətində yatağın üst filiz qatının (oksid mərhələsi) istismarı üzrə işlər təşkil edilmiş, 2017-ci il ərzində qiymətli metal xəlitələrin hasilatına başlanılmış və satışı həyata keçirilmişdir və Çovdar mədəninin oksid mərhələsinin istismarı nəticəsində hasil edilmiş 34,2 min unsiya qızıl, 51,9 min unsiya gümüş, habelə alqı-satqı nəticəsində təhvil alınmış 31,5 min unsiya qızıl, 41,6 min gümüş, toplam olaraq isə 65,7 min unsiya qızıl, 93,5 min unsiya gümüşün ixracı həyata keçirilmişdir.[87]

2017-ci ilin aprel-dekabr ayları ərzində “AzerGold” Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti (QSC) həyata keçirdiyi ümumi ixrac əməliyyatları üzrə 60 552 unsiya qızıl və 86 806 unsiya gümüş ixrac edib. Qiymətli metalların ixracı ölkə iqtisadiyyatına 121 milyon manatdan artıq gəlir gətirib. Qiymətli metalların dünya bazarında satışının təşkili üçün beynəlxalq affinaj şirkətlərinin tələb etdiyi KYC (Know Your Customer) və təhlil (“due diligence”) prosedurlarını uğurla keçərək “AzerGold” QSC cari ilin aprel ayında İsveçrənin məşhur “Argor-Heraeus” şirkəti ilə qiymətli metalların saflaşdırılmasına dair müqavilə imzalamışdır.[88]

Cədvəl 6: *Metal filizlərin hasilatı üzrə HPBS*

İmzalanma tarixi	Podratçı tərəflər və onların payları		Ehtiyatlar
	Şirkətin adı	%	Qızıl və Gümüş
Gədəbəy qızıl-mis layihəsi **(hasilat mərhələsi)**			
22.12.2009	Azərbaycan Respublikası Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi	51,0	✓
	R.V.Investment Group Services	49,0	

Mühüm kəşfiyyat fəaliyyəti:

“AzerGold” QSC tərəfindən Çovdar yatağının yer təkindəki (sulfid mərhələsi üzrə) qiymətli metal ehtiyatları və yan sahələrin (yaxın və uzaq cinahlar) öyrənilməsi işləri təşkil edilmişdir. Sulfid mərhələsi üzrə hasilat işlərinin başladılması üçün beynəlxalq təcrübələrdə tətbiq edilən yataqların idarəolunması prosesinə əsaslanaraq, səmərəliliyin müəyyən edilməsi üçün yataq üzrə texniki-iqtisadi əsaslandırma (TİƏ) sənədi, qəbul olunmuş beynəlxalq metodoloji yanaşmalar və standartlara uyğun hazırlanmaqdadır. Yan sahələrin (yaxın və uzaq cinahlar) öyrənilməsi üzrə isə geofiziki kəşfiyyat işləri aparılmaqdadır. Bundan əlavə, Daşkəsən və Göy-göl rayonları ərazisində perspektiv ərazilərdə çöl-sınaq və geoloji axtarış işlərinin təşkili üzrə çöl-axtarış işləri başlanılmışdır və hal-hazırda davam etdirilir.

“AzerGold” QSC 2017-ci illər ərzində Köhnəmədən saziş sahəsinin ərazisində yerləşən Filizçay və Mazımçay yataqlarının ehtiyatlarının öyrənilməsi üzrə ilkin kəşfiyyat və tədqiqat işləri aparmışdır. Filizçay yatağı üzrə beynəlxalq qəbul edilmiş standartlara uyğun İlkin Tədqiqat (İT) sənədinin hazırlanması üzrə işlər aparılmaqdadır. Mazımçay yatağı üzrə isə resurs buruq-qazma işləri davam etdirilməkdədir.[89]

2016-cı ilin iyul ayında fəaliyyətə başlayan “AzerGold” QSC qısa müddət ərzində bir sıra əhəmiyyətli işlərin görülməsinə nail olmuşdur. Belə ki, Daşkəsən rayonu ərazisində yerləşən Çovdar filiz emalı sahəsində müxtəlif təyinatlı təmir-tikinti işləri sayəsində yatağın fəaliyyəti bərpa edilmiş, optimallaşdırılmış, istehsalat 24 saatlıq iş rejiminə keçirilmiş, hasilat işlərinə start verilmişdir. Ərazidə ekoloji tarazlığın qorunması üçün 6 mindən artıq ağac və kol əkilmiş və digər işlər görülmüşdür. Çovdar mədənində işlərin düzgün və səmərəli aparılması, insanların əmək şəraitinin yaxşılaşdırılması üçün lazımi bütün işlər görülmüş və lazımi infrastruktur yaradılmışdır. 2020-ci ildə yatağın yerüstü (oksid) mərhələsinin istismarı başa çatandan sonra 2021-ci ildə hasilata verilməsi planlaşdırılan yeraltı (sulfid) mərhələsinin hasilatına dair texniki-iqtisadi əsaslandırma sənədinin hazırlanması üzrə beynəlxalq məsləhətçi şirkət ilə əməkdaşlıq edilir.

[87] AzerGold QSC -ə göndərilən 31 iyul 2018-ci il tarixli BT 980 nömrəli rəsmi məktubuna cavab olaraq.
[88] http://azergold.az/azergold-qsc-bu-il-150-min-unsiyaya-yaxin-qiym%C9%99tli-metal-ixrac-edib
[89] AzerGold QSC -ə göndərilən 31 iyul 2018-ci il tarixli BT 980 nömrəli rəsmi məktubuna cavab olaraq.

"AzerGold" QSC-nin strateji hədəfi Azərbaycanda əlvan metal sənayesinin dayanıqlı və davamlı inkişafını təmin etməkdir. Bu məqsədlə, Balakən rayonu ərazisində yerləşən və mis, sink, gümüş, qızıl, qurğuşun ehtiyatlarının həcminə görə nəinki Azərbaycan, hətta Avropa üçün böyük strateji əhəmiyyətə malik Filizçay polimetal yatağı üzrə ilkin iqtisadi qiymətləndirmə sənədi nüfuzlu beynəlxalq məsləhətçi şirkət tərəfindən hazırlanmaqdadır. Növbəti illərdə metallurji, laborator, geotexniki, hidroloji və ekoloji tədqiqatların aparılması planlaşdırılır.

Bundan başqa, Balakən rayonu ərazisində yerləşən digər yataqda – Mazımçayda ehtiyatların hesablanması üçün buruq-qazma işləri həyata keçirilmişdir.

Naxçıvan Muxtar Respublikası ərazisində yerləşən Göydağ-Əlincə filiz qovşağının Ortakənd sahəsində kompleks geofiziki tədqiqatlar aparılmış və yaxın gələcəkdə buruq-qazma işlərinin icrası və ehtiyatların hesablanması nəzərdə tutulub.

Daşkəsən-Göygöl ərazilərində filizsaxlayan süxurlardan götürülmüş sınaq nümununələri beynəlxalq sertifikatlaşdırılmış laboratoriyada analiz olunur və analizlərin nəticələrinə uyğun kəşfiyyat işlərinin planı hazırlanır. Bu istiqamətdə növbəti illərdə də geoloji tədqiqatlar davam etdiriləcək. [90]

3.2. İstehsalın həcmi

2017- ci ildə xarici və yerli hasilat sənayesi şirkətləri tərəfindən hasil olunan xammal üzrə istehsalatın həcmi və məbləği aşağıdakı cədvəldə öz əksini tapmışdır:

[90] AzerGold QSC, Xəbərlər, http://azergold.az/azergold-qsc-bu-il-150-min-unsiyaya-yaxin-qiym%C9%99tli-metal-ixrac-edib/

Cədvəl 7: İstehsalın həcmi[91]

Bakı				
Məhsul	**Həcm (min ton)**	**Həcm (min barel)**	**Qiymət (ABŞ dolları)**	**Məbləğ (min ABŞ dolları)**
Neft (kondensatlar daxil olmaqla) hasilatı	38 140	272 429	52,9	14 411 471
Məhsul	**Həcm (mln m3)**	**Həcm (MMBTU)**	**Qiymət (ABŞ dolları)**	**Məbləğ (ABŞ dolları)**
Təbii qaz hasilatı	18 126	640 119 690	5,7	3 648 682 233
Siyəzən				
Məhsul	**Həcm (min ton)**	**Həcm (min barel)**	**Qiymət (ABŞ dolları)**	**Məbləğ (min ABŞ dolları)**
Neft (kondensatlar daxil olmaqla) hasilatı	51,6	369	52,9	19 497
Məhsul	**Həcm (mln m3)**	**Həcm (MMBTU)**	**Qiymət (ABŞ dolları)**	**Məbləğ (ABŞ dolları)**
Təbii qaz hasilatı	8,3	293 115	5,7	1 670 753
Neftçala				
Məhsul	**Həcm (min ton)**	**Həcm (min barel)**	**Qiymət (ABŞ dolları)**	**Məbləğ (min ABŞ dolları)**
Neft (kondensatlar daxil olmaqla) hasilatı	32,5	232	52,9	12 280
Salyan				
Məhsul	**Həcm (min ton)**	**Həcm (min barel)**	**Qiymət (ABŞ dolları)**	**Məbləğ (min ABŞ dolları)**
Neft (kondensatlar daxil olmaqla) hasilatı	159,6	1 140	52,9	60 306
Məhsul	**Həcm (mln m3)**	**Həcm (MMBTU)**	**Qiymət (ABŞ dolları)**	**Məbləğ (ABŞ dolları)**
Təbii qaz hasilatı	41,0	1 447 915	5,7	8 253 116
İmişli				
Məhsul	**Həcm (min ton)**	**Həcm (min barel)**	**Qiymət (ABŞ dolları)**	**Məbləğ (min ABŞ dolları)**
Neft (kondensatlar daxil olmaqla) hasilatı	12,4	89	52,9	4 685
Şirvan				
Məhsul	**Həcm (min ton)**	**Həcm (min barel)**	**Qiymət (ABŞ dolları)**	**Məbləğ (min ABŞ dolları)**
Neft (kondensatlar daxil olmaqla) hasilatı	240,5	1 718	52,9	90 875
Məhsul	**Həcm (mln m3)**	**Həcm (MMBTU)**	**Qiymət (ABŞ dolları)**	**Məbləğ (ABŞ dolları)**
Təbii qaz hasilatı	11,1	391 997	5,7	2 234 380

Azərbaycan Respublikasında hasil olunmuş mineral ehtiyatların dəyəri xarici bazar qiyməti ilə hesablanıb.

1) *Neft hasilatı*: Azərbaycan Respublikasında hasil olunmuş neftin həcm göstəricisi ton ilə olduğundan, həmin həcm xüsusi düsturla hesablanaraq barel ifadəsi ilə əvəz olunmuşdur (1 ton neft=7,1428571428571 barel neft). Hesabat ilində AÇG yatağında hasilatın həcmi 214,75 milyon barel təşkil etməklə, proqnoza (211,7 milyon barel) nisbətən 1,4% artıq olmuşdur. Hasilatın və xam neftin satış qiymətinin proqnoza nisbətən yuxarı olması səbəbindən bu gəlir maddəsi büdcədə nəzərdə tutulana (9 826,2 milyon manat) nəzərən 112,3% səviyyəsində icra olunmuşdur. Belə ki, ARDNF-nin 2017-ci ilin büdcəsində xam neftin ixrac qiyməti 40 ABŞ dolları proqnozlaşdırıldığı halda il ərzində bir barelin ortaçəkili satış qiyməti 52,9 ABŞ dolları təşkil etmişdir. 2017-ci ildə öncəki il ilə müqayisədə ARDNF-nin karbohidrogenlərin satışından daxilolmalarında artım müşahidə edilmiş, neftin bir barelinin orta satış qiyməti 2016-cı ildə təqribən 41,9 ABŞ dolları təşkil etdiyi halda, hesabat ilində bu göstərici 52,9 ABŞ dollarına bərabər olmuşdur. [92]

[91] Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi, "Statistik nəşrlər", "Nəşrlərin e-versiyası", "Azərbaycanın Sənayesi", https://www.stat.gov.az/menu/6/statistical_yearbooks/
[92] Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondu, Illik hesabat – 2017, http://www.oilfund.az/uploads/REPORT_AZ_2017.pdf

2) *Təbii qaz hasilatı*: Azərbaycan Respublikasında hasil olunmuş təbii qazın həcm göstəricisi mln m^3 ilə olduğundan, həmin həcm xüsusi düsturla hesablanaraq MMBTU ifadəsi ilə əvəz olunmuşdur (35 315 Britaniya istilik vahidi). 2017-ci ildə ölkədə istehsal olunan təbii qazın dünya bazarı üzrə orta satış qiyməti 5,7 ABŞ dolları təşkil etmişdir. [93]

3) *Qızıl və gümüş hasilatı*: Azərbaycan Respublikasında hasil olunmuş qızıl və gümüşün həcm göstəricisi kq ilə olduğundan həmin həcm xüsusi düsturla hesablanaraq unsiya ifadəsi ilə əvəz olunmuşdur (1 kq=31,1035 troy unsiyası). 2017-ci ildə ölkədə istehsal olunan qızıl, gümüş, mis və konsentratlarının dünya bazarında orta satış qiyməti müvafiq olaraq 1 275, 16,69 və 6 823 ABŞ dolları təşkil etmişdir. [94]

***Cədvəl 8:** İstehsalın həcmi* [95]

Gədəbəy				
Məhsul	**Həcm (kq)**	**Həcm (unsiya)**	**Qiymət (ABŞ dolları)**	**Məbləğ (ABŞ dolları)**
Qızıl hasilatı	6 390,80	205 464,22	1 275,00	261 966 880,50
Məhsul	**Həcm (kq)**	**Həcm (unsiya)**	**Qiymət (ABŞ dolları)**	**Məbləğ (ABŞ dolları)**
Gümüş hasilatı	704,90	22 662,54	16,69	378 237,71
Məhsul	**Həcm (ton)**	**Həcm (ton)**	**Qiymət (ABŞ dolları)**	**Məbləğ (ABŞ dolları)**
Mis və konsentratlar	2 062,50	2 062,50	6 823,00	14 72 437,50

3.3. İxracatda hasilat sənayesinin payı

Azərbaycan Respublikası Dövlət Gömrük Komitəsinin (ARDGK) statistik məlumatlarına əsasən, 2017-ci ildə xarici ticarət əməliyyatlarının həcmi 22,6 milyard ABŞ dolları təşkil etmiş və bunun təqribən 61%-i və ya 13,8 milyard ABŞ dolları ixracın, 39%-i və ya 8,8 milyard ABŞ dolları isə idxalın payına düşmüşdür. Hesabat ilində xarici ticarət əməliyyatlarının həcmində 2016-cı il ilə müqayisədə 27,8% artım müşahidə edilmişdir, ixrac əməliyyatlarının həcmi 51,1%, idxal əməliyyatlarının həcmi isə 2,9% artmışdır. Neft və təbii qaz ölkənin əsas ixrac məhsuludur. 2016-cı ildə ümumi ixracat 15,3 mlrd. ABŞ dolları təşkil etmişdir. [96]

Cədvəl 9a: 2015-2017–ci illər ərzində ixrac olunan malların həcmi* [97]

Məhsulun adı	**Həcm**		
	2015	**2016**	**2017**
Xam neft (min ton)	21 960,3	34 096,4	27 227,9
Təbii qaz (mln m^3)	8 432,7	8 396,0	7 543,5
Emal olunmuş və yarımfabrikat halında olan gümüş (kq)	-	-	

Məhsulun adı	**Məbləği (mln. ABŞ dolları)**		
	2015	**2016**	**2017**
Xam neft	8 866,2	10 692,8	10 706,8
Təbii qaz	1 505,0	1 096,7	1 193,7
Emal olunmuş və yarımfabrikat halında olan gümüş	-	-	
Digər məhsullar	-	-	

[93] "World bank quarterly report", "Commodity Markets Outlook", "Appendix – Table A.1", səh.29, http://pubdocs.worldbank.org/en/271041524326092667/CMO-April-2018-Full-Report.pdf
[94] "World bank quarterly report", "Commodity Markets Outlook", "Appendix – Table A.2", səh.21, https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/26457/CMO-April-2017.pdf?sequence=1&isAllowed=y
[95] Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi, "Statistik nəşrlər", "Nəşrlərin e-versiyası", "Azərbaycanın Sənayesi", https://www.stat.gov.az/menu/6/statistical_yearbooks/
[96] Azərbaycan Respublikası Dövlət Gömrük Komitəsi, "Ən çox ixrac olunan mallar", http://customs.gov.az/az/faydali/gomruk-statistikasi/statistics-bulletin/
[97] Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi, "Statistik nəşlər", "Nəşrlərin e-versiyası", "Azərbaycanın xarici ticarəti", səh. 71 http://www.stat.gov.az/menu/6/statistical_yearbooks/

*Qeyd: Hesabat dövründə gömrük orqanlarında rəsmiləşdirilməsi başa çatdırılmış ixrac olunan xam neft və təbii qazın həcmi və dəyərinə dair məlumatlar nəzərə alınmaqla.
2017-ci il ərzində qızıl, gümüş və mis məhsulları ixrac edilmədiyindən yuxarıdakı cədvəldə öz əksini tapmamışdır.

Cədvəl 9b: *2015-2017–ci illər ərzində ixrac olunan malların həcmi*[98]*(min ton).*

Məhsulun adı	Həcm		
	2015	2016	2017
Xam neft (min ton)	35 109,9	34 972,3	32 845,0
Təbii qaz (mln m^3)	8 145,2	8 049,1	8 859,7
Emal olunmuş və yarımfabrikat halında olan gümüş formalarında (kq)	-	-	-

Məhsulun adı	Məbləği (mln, ABŞ dolları)		
	2015	2016	2017
Xam neft	12 382,59	10 292,21	12 300,8
Təbii qaz	1 851,75	1 147,16	1 263,7
Emal olunmuş və yarımfabrikat halında olan gümüş formalarında	-	-	-
Digər məhsullar	-	-	-

*Qeyd: Hesabat dövründə gömrük orqanlarında qeydiyyatı aparılmış, lakin gömrük rəsmiləşdirilməsi tam başa çatdırılmamış ixrac olunan xam neft və təbii qazın həcmi və statistik qiymətləndirilmiş dəyərinə dair məlumatlar nəzərə alınmaqla.

3.4. 2017-ci ildə Azərbaycanın enerji balansı

2017-ci ildə ölkədə ümumi istehsal həcmi 64,9 milyon neft ekvivalenti tonu olan enerji məhsullarının 87,9 faizini ilkin enerji məhsulları, 8,6 faizini neft emalı məhsulları, 3,5 faizini istilik və elektrik enerjisi təşkil etmişdir. Ötən il bütün ilkin enerji məhsullarının 69,8 faizini xam neft (qaz kondensatı da daxil olmaqla), 29,7 faizini təbii qaz, 0,5 faizini isə bərpa olunan enerji mənbələri üzrə istehsal olunmuş enerji məhsulları təşkil etmişdir. Hal-hazırda Azərbaycan xam neft, təbii qaz və neft məhsulları ixrac edən ölkədir. 2017-ci ildə ölkədə ixracın həcmi 43,3 milyon neft ekvivalenti tonu təşkil etmiş, bunun 78,0 faizi xam neftin, 19,1 faizi təbii qazın, 2,6 faizi neft məhsullarının, 0,3 faizi isə elektrik enerjisinin payına düşmüşdür.

4. HSŞ HESABATINDA ƏHATƏ OLUNMUŞ VERGİ VƏ GƏLİRLƏR

4.1. Əhəmiyyətli sayılan ödənişlər

Azərbaycanda mədən hasilatı ilə məşğul olan bütün xarici və yerli şirkətlər tərəfindən Azərbaycan dövlətinə köçürülən gəlirlər üzrə (natura və dəyər ifadəsində) əhəmiyyətlilik həddi aşağıda göstərilmiş iki mərhələdə müəyyən edilir:

- Hesabata daxil edilən əhəmiyyətli gəlir mənbələrinin müəyyən edilməsi;
- Müəyyən edilmiş gəlir mənbəyi üzrə əhəmiyyətli sayılan məbləğ (həcm) həddi.

[98] Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi/ Azərbaycanın xarici ticarəti https://www.stat.gov.az/menu/6/statistical_yearbooks/

Əhəmiyyətli sayılan gəlir mənbələri aşağıdakı kimi müəyyənləşdirilmişdir:

- Neft hasilatı üzrə natura və dəyər ifadəsində;
- Əsas və qiymətli metallar üzrə natura və dəyər ifadəsində;
- İmzalanma və digər bonuslar;
- Mədən vergisi, əlavə dəyər vergisi, torpaq vergisi, əmlak vergisi, qiymət fərqi üzrə yığımlar və sair vergilər.
- Təbii və səmt qazı üzrə natura və dəyər ifadəsində;
- Mənfəət vergisi;
- Akrhesabı ödənişləri və tranzit haqları;

Göstərilmiş gəlir mənbələri dövlətin hasilat sənayesindən əldə edilən gəlirlərinin 99 faizindən çoxunu əhatə edir.

Hər müəyyən edilmiş gəlir mənbəyi üzrə əhəmiyyətli sayılan məbləğ/həcm həddi aşağıdakı kimi müəyyənləşdiyilmişdir:

Göstərilmiş gəlir mənbələri üzrə dövlətə sıfırdan (0–dan) yuxarı məbləğdə/həcmdə daxilolmalar əhəmiyyətli sayılır və hesabatda əks etdirilir.

4.2. Dövlətə edilən ayırmalar, ödənişlər və onların təsviri

Cədvəl 10: *Hasilatla əlaqədar dövlətə edilən ayırmalar və ödənişlər*

Dövlətə edilən ayırmalar və ödənişlər [99]	Ödənişin təsviri
Neft hasilatı üzrə gəlirlər	Hasilat şirkətləri dövlətin payını HPBS–ə uyğun olaraq məhsul şəklində dövləti təmsil edən SOCAR-a təhvil verir. Dövlətin payına düşən neftin satışından əldə edilən gəlirlər ARDNF-ə köçürülür.
Qaz hasilatı üzrə gəlirlər	Hasilat şirkətləri dövlətin payını HPBS–ə uyğun olaraq məhsul şəklində Azərbaycan Qaz Təchizat Şirkətinə təhvil verir. Dövlətin payına düşən qazın satışından əldə edilən gəlirlər ARDNF-ə köçürülür.
Əlvan metalların hasilatı üzrə gəlirlər	Azərbaycan Respublikasında, yerin təkindən çıxarılmış qiymətli metallar və qiymətli daşlar, onların hasilatı zamanı qanuni alınan digər məhsullar və gəlirlər qiymətli metalların və qiymətli daşların hasilatı subyektlərinə məxsusdur.
Mənfəət vergisi	Mənfəət vergisi şirkətin vergiyə cəlb olunan mənfəəti əsasında hesablanır. Mənfəət vergisi qanunvericiliyə uyğun olaraq vergi ödəyicisinin gəliri ilə gəlirdən çıxılan xərci arasındakı fərqdən ibarətdir. Mənfəət vergisi dövlət büdcəsinə ödənilir.
Bonuslar	Bonuslar neft şirkətləri tərəfindən hasilat hüquqlarının onlara təhvil verilməsi və köçürülməsinə görə ödədiyi haqları əks etdirir. Bu haqlar dövlətlə olan HPBS-yə əsasən neft və qaz yataqlarının inkişafının müəyyən mərhələlərində ödənilir. Bonuslar ARDNF-in hesabına köçürülür.
Tranzit haqqı	Tranzit haqqı xam neft və qazın Azərbaycan ərazisi ilə Qərb İxrac boru kəməri vasitəsi ilə ötürülməsi üçün edilən ödənişlərdir, Tranzit haqqı ARDNF-in hesabına köçürülür.
Akrhesabı ödənişləri	Akrhesabı ödənişləri kəşfiyyat dövrü, habelə əlavə kəşfiyyat dövrü ərzində podratçı tərəflərin kontrakt sahəsinin istifadəsinə görə hər kvadrat kilometri üçün HPBS-yə əsasən haqq ödənişi hesab olunur. Akrhesabı ödənişlər ARDNF-in hesabına köçürülür.
Mədən vergisi	Azərbaycan Respublikasının ərazisində, o cümlədən Xəzər dənizinin Azərbaycan Respublikasına mənsub olan sektorunda faydalı qazıntıların çıxarılmasına görə ödənilən vergi növüdür. Mədən vergisi dövlət büdcəsinə ödənilir.
Digər ödənişlər	Digər ödənişlər, yuxarıda qeyd olunmayan ödənişlərə aiddir. Bura, sair vergilər (əmlak vergisi, torpaq vergisi, ƏDV, qiymət fərqi üzrə yığımlar-neft, qaz və neft məhsullarının ixracı zamanı məhsulun kontrakt (satış) qiyməti ilə (ixrac xərcləri çıxılmaqla) ölkədaxili topdansatış qiyməti arasındakı fərqdən yığım (ixrac vergisi xarakterində) qiymət fərqinin yaranmasına səbəb olur), natura şəklində dövlətə təhvil verilən məhsulları (qızıl və gümüş) daxil etmək olar. Digər vergilər də dövlət büdcəsinə ödənilir.

[99] Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondu, “Terminlər”, http://www.oilfund.az/az_AZ/about_found/terminler.asp.

4.3. Üzləşmə prosesinin nəticələri

İlkin hesabat formalarına əsasən üzləşmə prosesi başa çatdıqdan və fərqlər aradan götürüldükdən sonra, hasilat sənayesi şirkətləri və dövlət tərəfindən göstərilən ödənişlər arasında yekun fərq aşağıdakı kimi olmuşdur:

Cədvəl 11: Üzləşmə prosesinin nəticələri

Gəlir növləri/məhsul	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq		Yekun fərq
			Şirkətlər	Dövlət	
Neft-qaz ehtiyatları üzrə					
neft (mln ABŞ dolları)	32,537	32,532	(0,005)	-	-
qaz (mln ABŞ dolları)	227,796	0,243	(227,553)	-	-
neft (mln barel)	131,693	131,682	(0,011)	-	-
təbii qaz (min m^3)	6 301,823	6 301,853	0,030	-	-
səmt qazı (min m^3)	2 830 760,176	2 993 969,118	163 209,279	-	-
Qızıl-gümüş ehtiyatları üzrə					
qızıl (min unsiya)	6,366	6,366	-	-	-
gümüş (min unsiya)	2,978	2,978	-	-	-
Mis konsentratında qızıl (min unsiya)	0,686	0,686	-	-	-
Mis konsentratında gümüş (min unsiya)	14,898	14,898	-	-	-
Əlvan metallar-mis kondentratı (min ton)	0,213	0,213	-	-	-
Vergilər və sair ödənişlər					
mənfəət vergisi (mln ABŞ dolları)	379,561	379,149*	(0,412)	-	-
mənfəət vergisi (mln manat)	9,287	9,287	-	-	-
royalti (mln manat)	109,548	109,548	-	-	-
ƏDV (mln manat)	169,057	162,310	(6,747)	-	-
əmlak vergisi (mln manat)	80,182	80,182	-	-	-
torpaq vergisi (mln manat)	26,969	26,969	-	-	-
qiymət fərqi üzrə yığımlar (mln manat)	165,293	165,293	-	-	-
sair vergilər (mln manat)	99,551	99,551	-	-	-
akrhesabı ödənişlər (mln ABŞ dolları)	2,118	2,118	-	-	-
tranzit haqqı (mln ABŞ dolları)	4,238	10,456	6,218	-	-
bonuslar (mln ABŞ dolları)	0,972	1,405	(0,01)	-	0,443

Hesabat təqdim edən şirkətlərin ilkin məbləğinə edilmiş dəyişikliklər hesabatın 7.6 bölməsində öz əksini tapmışdır.

- * Dövlət tərəfindən təqdim olunan məbləğ manatla (656,013 milyon AZN) ifadə olunmuşdur. Üzləşmə məqsədi ilə həmin məbləğlər ödəniş tarixinə olan rəsmi məzənnə ilə ABŞ dollarına çevrilmişdir.

Hasilat Sənayesində Şəffaflıq üzrə Ümumiləşdirilmiş Hesabat
31 dekabr 2017-ci il tarixində başa çatmış il üzrə

Cədvəl 12: *HSŞ-yə qoşulmuş şirkətlərin dövlətə pul vəsaitləri şəklində etdiyi ödənişlərin ilkin məbləğləri*

Hasilat sənayesi şirkətləri	Gəlir növü (pul vəsaitləri şəklində)												
	(mln ABŞ dolları)					(mln ABŞ dolları)	(mln AZN)	(mln AZN)					
	Neft hasilatı üzrə pul vəsaitləri	Qaz hasilatı üzrə pul vəsaitləri	Bonus	Tranzit haqqı	Akrhesabı ödənişlər	Mənfəət vergisi		Mədən vergisi	ƏDV	Əmlak vergisi	Torpaq vergisi	Qiymət fərqi üzrə yığımlar	Sair vergilər
Apşeron İnvestment Limited	3,840	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Azen Oyl Kompani B.V.	7,420	-	-	-	-	0,200	-	-	-	-	-	-	-
Azərbaycan (EYSC) Limitid	-	-	-	0,490	-	73,020	-	-	-	-	-	-	-
Azərbaycan (Şah Dəniz) Limitid	-	22,755	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bahar Energy Limited	0,161	0,243	-	-	-	-	-	-	6,747	-	-	-	-
BP Eksploreyşn (Azərbaycan) Limited	-	65,604	0,026	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
BP Eksploreyşn (Kaspian Si) Limited	-	-	-	1,519	-	118,788	-	-	-	-	-	-	-
BP Şəfəq-Asiman Limited	-	-	-	-	2,118	-	-	-	-	-	-	-	-
BP Abşeron Limited	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Si En Pi Si İnternəşnl (Kura) Limited	0,514	-	-	-	-	2,010	-	-	-	-	-	-	-
Commonwealth Qobustan Limitedç	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ekson Azərbaycan Limited	-	-	-	0,340	-	20,306	-	-	-	-	-	-	-
ENGİE E AND P ABSHERON B.V	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Əli-Bayramlı Neft MMC	-	-	-	-	-	0,415	-	-	-	-	-	-	-
Foçnmeyt Əsets Limited	0,514	-	-	-	-	2,217	-	-	-	-	-	-	-
Inpeks Sausvest Kaspian Si, Ltd.	-	-	-	0,465	-	24,773	-	-	-	-	-	-	-
İtoçu Oyl Eksploreyşn (Azərbaycan) Inc.	-	-	-	0,182	-	18,096	-	-	-	-	-	-	-
Karasu Development Kompani	-	-	-	-	-	0,415	-	-	-	-	-	-	-
Kura Valeey Development Company LTD	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Qobustan Neft MMC	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lukoyl Oversiz Shah Deniz Ltd.	-	22,755	0,009	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Naftiran Intertrade Co (NICO) Limited	-	22,755	0,013	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Neftechala İnvestments Limited	0,797	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Novatis Oyl F.Z.E.	5,598	-	-	-	-	1,177	-	-	-	-	-	-	-
ONGC Videş Limited	-	-	-	0,115	-	10,723	-	-	-	-	-	-	-
Petronas Azerbaijan Shah Deniz S.A.R.L	-	35,271	0,020	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Petro-Hong-Kong Pirsaat Oil	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
R.V. Investment Group Services	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
“Salyan Neft” MMC	-	-	-	-	-	0,470	-	-	-	-	-	-	-
“SGC Upstream” MMC	-	15,178	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Statoil Apsheron A.S	-	-	-	0,363	-	39,395	-	-	-	-	-	-	-
Şevron Xəzər, Ltd.	-	-	-	0,478	-	36,880	-	-	-	-	-	-	-
Shirvan İnvestment Limited	5,615	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Total E & P Abşeron B.V	-	-	0,887	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Türkiye Petrolleri Anonim Ortaqlığı	-	-	-	0,286	-	24,553	-	-	-	-	-	-	-
Türkiş Petroleum Oversiz Kompani Ltd	-	43,235	0,017	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
UGE-LANCER PTE.LTD	7,500	-	-	-	-	6,123	-	-	-	-	-	-	-
Zenith Aran Oil Company Limited	0,578	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
SOCAR	-	-	-	-	-	-	9,287	109,548	162,310	80,182	26,969	165,293	99,551
Azergold QSC	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
AzGerneft	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cəmi	**32,537**	**227,796**	**0,972**	**4,238**	**2,118**	**379,561**	**9,287**	**109,548**	**169,057**	**80,182**	**26,969**	**165,293**	**99,551**

Hasilat Sənayesində Şəffaflıq üzrə Ümumiləşdirilmiş Hesabat
31 dekabr 2017-ci il tarixində başa çatmış il üzrə

Cədvəl 13: *HSŞ-yə qoşulmuş şirkətlərin dövlətə natura şəklində etdiyi ödənişlərin ilkin məbləğləri*

Hasilat sənayesi şirkətləri	Gəlir növü (natura şəklində)							
	(milyon barel)	(mln m³)	(mln m³)	(mln unsiya)				(mln ton)
	Xam neft	Təbii qaz	Səmt qazı	Qızıl	Gümüş	Mis konsentratında qızıl	Mis konsentratında gümüş	Əlvan metallar (Mis konsentratı)
Apşeron İnvestment Limited	-	-	30 941,511	-	-	-	-	-
Azen Oyl Kompani B.V.	-	-	2 735,330	-	-	-	-	-
Azərbaycan (EYSC) Limitid	15,340	-	-	-	-	-	-	-
Azərbaycan (Şah Dəniz) Limitid	-	-	-	-	-	-	-	-
Bahar Energy Limited	-	6 301,823	656,870	-	-	-	-	-
BP Eksploreyşn (Azərbaycan) Limited	-	-	-	-	-	-	-	-
BP Eksploreyşn (Kaspian Si) Limited	47,120	-	2 733 130,172	-	-	-	-	-
BP Şəfəq-Asiman Limited	-	-	-	-	-	-	-	-
BP Abşeron Limited	-	-	-	-	-	-	-	-
Si En Pi Si İnternəşnl (Kura) Limited	-	-	38 620,446	-	-	-	-	-
Commonwealth Qobustan Limited	-	-	-	-	-	-	-	-
Ekson Azərbaycan Limited	10,535	-	-	-	-	-	-	-
ENGİE E AND P ABSHERON B.V	-	-	-	-	-	-	-	-
Əli-Bayramlı Neft MMC	-	-	-	-	-	-	-	-
Foçnmeyt Əsets Limited	-	-	-	-	-	-	-	-
Inpeks Sausvest Kaspian Si, Ltd.	14,438	-	-	-	-	-	-	-
İtoçu Oyl Eksploreyşn (Azərbaycan) Inc.	5,660	-	-	-	-	-	-	-
Karasu Development Kompani	-	-	1 465,000	-	-	-	-	-
Kura Valeey Development Company LTD	-	-	-	-	-	-	-	-
Qobustan Neft MMC	-	-	-	-	-	-	-	-
Lukoyl Oversiz Shah Deniz Ltd.	-	-	-	-	-	-	-	-
Naftiran Intertrade Co (NICO) Limited	-	-	-	-	-	-	-	-
Neftechala İnvestments Limited	-	-	-	-	-	-	-	-
Novatis Oyl F.Z.E.	-	-	4 155,388	-	-	-	-	-
ONGC Videş Limited	3,583	-	-	-	-	-	-	-
Petronas Azerbaijan Shah Deniz S.A.R.L	-	-	-	-	-	-	-	-
Petro-Hong-Kong Pirsaat Oil	-	-	-	-	-	-	-	-
R.V. Investment Group Services	-	-	-	6,366	2,978	0,686	14,898	0,213
Salyan Neft MMC	-	-	-	-	-	-	-	-
SGC Upstream MMC	-	-	-	-	-	-	-	-
Statoil Apsheron A.S	11,276	-	-	-	-	-	-	-
Şevron Xəzər Ltd.	14,844	-	-	-	-	-	-	-
Shirvan İnvestment Limited	-	-	9 625,590	-	-	-	-	-
Total E & P Abşeron B.V	-	-	-	-	-	-	-	-
Türkiye Petrolleri Anonim Ortaqlığı	8,889	-	-	-	-	-	-	-
Türkiş Petroleum Oversiz Kompani Ltd	-	-	-	-	-	-	-	-
UGE-LANCER PTE. Ltd.	-	-	9 429,869	-	-	-	-	-
Zenith Aran Oil Company Limited	0,008	-	-	-	-	-	-	-
SOCAR	-	-	-	-	-	-	-	-
Azergold QSC	-	-	-	-	-	-	-	-
AzGerneft	-	-	-	-	-	-	-	-
Cəmi	**131,693**	**6 301,823**	**2 830 760,176**	**6,366**	**2,978**	**0,686**	**14,898**	**0,213**

4.4 Hasilatın pay bölgüsü sazişləri üzrə pul vəsaitləri şəklində dövlətə köçürülən gəlirlər

Cədvəl 14: *2017–ci ildə HPBS-lər üzrə hasilat sənayesi şirkətləri tərəfindən pul vəsaitləri şəklində dövlətə edilən ödənişlər (Cədvəl düzəliş edilmiş yekun rəqəmlər əsasında hazırlanmışdır).*

Xarici Hasilat Sənayesi Şirkətləri	Yekun məbləğ (mln manat)	
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət
Azəri və Çıraq yataqlarının və Günəşli yatağının dərinlikdə yerləşən hissəsinin birgə işlənməsi və hasilatın pay bölgüsü haqqında Saziş		
Azərbaycan (EYSC) Limitid	73,513	73,513
BP Eksploreyşn (Kaspian Si) Limited	120,307	120,307
Şevron Xəzər, Ltd.	37,358	37,358
Ekson Azərbaycan Limited	20,646	20,646
Inpeks Sausvest Kaspian Si, Ltd.	25,238	25,238
İtoçu Oyl Eksploreyşn (Azərbaycan) Inc.	18,278	18,278
ONGC Videş Limited	10,838	10,838
Statoil Apsheron A.S	39,758	39,758
Türkiye Petrolleri Anonim Ortaqlığı	24,839	24,839
Şahdəniz		
Azərbaycan (Şah Dəniz) Limitid	-	-
BP Eksploreyşn (Azərbaycan) Limited	0,026	0,026
SGC Upstream MMC	-	-
Lukoyl Oversiz Shah Deniz Ltd.	0,009	0,009
Naftiran Intertrade Co (NICO) Limited	0,009	0,009
Petronas Azerbaijan Shah Deniz S.A.R.L	0,014	0,014
Türkiş Petroleum Oversiz Kompani Ltd	0,017	0,017
Binəqədi, Qırməki, Çaxnaqlar, Sulutəpə, Masazır, Fatmayı, Şabandağ və Sianşor Neft yataqları		
Azen Oyl Kompani B.V.	7,615	7,615
Bahar yatağının və Qum-Dəniz yatağının daxil olduğu blok		
Bahar Energy Limited	0,404	0,404
Zığ və Hövsan Neft yataqları		
Apşeron İnvestment Limited	3,840	3,840
Şəfəq-Asiman Yatağı		
BP Şəfəq-Asiman Limited	2,118	2,118
Kürsənqi və Qarabağlı Neft yataqlarının daxil olduğu Bloku		
Si En Pi Si İnternəşnl (Kura) Limited	2,524	2,524
Foçnmeyt Əsets Limited	2,731	2,731

"Salyan Neft" MMC	0,470	0,470
Mişovdağ Və Kəlaməddin Neft Yataqlarının Daxil Olduğu Blok		
Karasu Development Company	-	-
Əli-Bayramlı Neft MMC	0,415	0,415
Neftçala, Xıllı, Durovdağ-Babazanan Neft yataqlarının və Muğan Monoklinalinin Cənub-Qərb Qanadının Daxil Olduğu Blokun üzrə		
Nefteçala İnvestment Limited	0,797	0,797
Suraxanı Yatağı		
Novatis Oyl F.Z.E.	6,775	6,775
Balaxanı-Sabunçu-Ramana və Kürdəxanı yataqlarının daxil olduğu blok		
UGE-LANCER PTE.LTD	13,623	3,623
Kürovdağ Neft yatağının Daxil Olduğu Blok		
Şirvan Investment Limited	5,615	5,615
Padar Sahəsi Və ona bitişik perspektiv strukturların daxil olduğu bloku üzrə		
Kura Valley Development Company LTD	-	-
Pirsaat Neft yatağı və ona bitişik sahələr Daxil Olduğu Blok		
Petro-Hong-Kong Pirsaat Oil	0,014	0,014
Cənub-Qərbi Qobustanın Şıxzəgirli, Şeytanud, Bürgüt, Donquzduq, Nardaran, İlxiçi, Qərbi hacıvəli, Sundi, Şərqi Hacıvəli, Turağay, Kənizədağ, Qərbi Duvannı, Solaxay və Daşgil yataqlarının daxil olduğu üç blok		
Commonwealth Qobustan Limited	-	-
Abşeron yatağı		
Total E & P Abşeron B.V	0,887	0,887
ENGİE E AND P ABSHERON B.V	0,443	0,443
Gədəbəy, Qoşa, Ordubad qrupu (Pizabaşı, Ağyurd, Şəkərdərə, Kələki), Söyüdlü, Qızılbulaq və Vejnəli perspektiv qızıl filiz yataqlarının kəşfiyyatı-işlənməsi və hasilatın pay bölgüsü haqqında Saziş		
R.V. Investment Group Services	-	-
Muradxanlı, Cəfərli və Zərdab neft yataqları		
Zenit Aran Oyl Kompani Limited	0,578	0,578

4.5. Hasilat sənayesi şirkətləri

Aşağıda göstərilən şirkətlər 2017-ci il üzrə HSŞ hesabatlılığında iştirak edərək öz hesabat formalarını Müstəqil Auditora təqdim etmişlər.

Cədvəl 15: *HSŞ-yə qoşulmuş şirkətlər*

Xarici hasilat sənayesi şirkətləri

#	Şirkətlərin adı	Məsul şəxs	Hasilat sənayesi	Azərbaycanda qeydiyyatdan keçmiş filial və ya nümayəndəliklərin VÖEN-ləri	Hesabat tarixi	Möhürlənmiş və imzalanmış	HPBS
1	Apşeron İnvestment Limited	İqor Kirdoda	Neft-qaz	1401089201	07.05.2018	✓	Zığ və Hövsan Neft yataqları
2	Azen Oyl Kompani B.V.	Sara Süleymanova	Neft-qaz	1700357251	29.05.2018	✓	Binəqədi, Qırməki, Çaxnaqlar, Sulutəpə, Masazır, Fatmayı, Şabandağ və Sianşor Neft yataqları
3	Azərbaycan (EYSC) Limitid	Bəkirov Şaiq	Neft-qaz	9900025071	29.05.2018	✓	Azəri və Çıraq yataqlarının və Günəşli yatağının dərinlikdə yerləşən hissəsinin birgə işlənməsi və hasilatın pay bölgüsü haqqında Saziş
4	Azərbaycan (Şah Dəniz) Limitid	Xəlilov Xalid	Neft-qaz	9900050981	22.05.2018	✓	Şahdəniz
5	Bahar Energy Limited	Norman Benson	Neft-qaz	1401921221	30.05.2018	✓	Bahar yatağının və Qum-Dəniz yatağının daxil olduğu blok
6	BP Eksploreyşn (Azərbaycan) Limited	Gary Jones	Neft-qaz	9900070341	01.06.2018	✓	Şahdəniz
7	BP Eksploreyşn (Kaspian Si) Limited	Gary Jones	Neft-qaz	9900070211	01.06.2018	✓	Azəri və Çıraq yataqlarının və Günəşli yatağının dərinlikdə yerləşən hissəsinin birgə işlənməsi və hasilatın pay bölgüsü haqqında Saziş
8	BP Şəfəq-Asiman Limited	Gary Jones	Neft-qaz	1701289681	01.06.2018	✓	Şəfəq-Asiman Yatağı
9	Si En Pi Si Internəşnl (Kura) Limited	Əliusmanov Yaqub	Neft-qaz	1700489661	07.06.2018	✓	Kürsənqi və Qarabağlı Neft yataqlarının daxil olduğu Bloku
10	Commonwealth Qobustan Limited	Richard Pegge	Neft-qaz	9900007571	21.05.2018	✓	Cənub-Qərbi Qobustanın Şıxzegirli, Şeytanud, Bürgüt, Donquzduq, Nardaran, İlxiçi, Qərbi hacıvəli, Sundi, Şərqi Hacıvəli, Turağay, Kənizədağ, Qərbi Duvannı, Solaxay

							və Daşgil Yataqlarının daxil olduğu üç blok
11	Ekson Azərbaycan Limited	Robert O. Syvertsen	Neft-qaz	9900061991	31.05.2018	✓	Azəri və Çıraq yataqlarının və Günəşli yatağının dərinlikdə yerləşən hissəsinin birgə işlənməsi və hasilatın pay bölgüsü haqqında Saziş
12	BP Abşeron Limited	Gary Jones	Neft-qaz	1403619281	01.06.2018	✓	Abşeron yarımadası ətrafında dayazsulu sahə
13	Foçnmeyt Əsets Limited	Əliusmanov Yagub	Neft-qaz	9900058401	07.06.2018	✓	Kürsənqi və Qarabağlı Neft yataqlarının daxil olduğu Bloku
14	İnpeks Sausvest Kəspian Si, Ltd.	Yasuhisa Kanehara	Neft-qaz	9900023231	30.05.2018	✓	Azəri və Çıraq yataqlarının və Günəşli yatağının dərinlikdə yerləşən hissəsinin birgə işlənməsi və hasilatın pay bölgüsü haqqında Saziş
15	İtoçu Oyl Eksploreyşn (Azərbaycan) Inc.	Kengo Kimura	Neft-qaz	9900017401	31.05.2018	✓	Azəri və Çıraq yataqlarının və Günəşli yatağının dərinlikdə yerləşən hissəsinin birgə işlənməsi və hasilatın pay bölgüsü haqqında Saziş
16	Karasu Development Company	Arzu İsmayılova	Neft-qaz	9900028001	29.05.2018	✓	Mişovdağ Və Kələməddin Neft Yataqlarının Daxil Olduğu Blok
17	Kura Valley Development Company LTD	İqor Kirdoda	Neft-qaz	Əldə edilməyib	05.07.2018	✓	Padar Sahəsi Və ona bitişik perspektiv strukturların daxil olduğu bloku üzrə
18	Lukoyl Oversiz Şah Dəniz Ltd.	V.V. Kuznetsov	Neft-qaz	9900074991	Tarix təqdim edilməyib	✓	Şahdəniz
19	Naftiran İntertrade Co. (NICO) Limited	Mehdi Cavadi	Neft-qaz	9900072741	14.06.2018	✓	Şahdəniz
20	Neftechala İnvestments Limited	Babayev Kamil	Neft-qaz	1401551781	04.06.2018	✓	Neftçala, Xıllı, Durovdağ-Babazanan Neft yataqlarının və Muğan Monoklinalinin Cənub-Qərb Qanadının Daxil Olduğu Blok
21	Novatis Oil FZE	Məmmədov Azər	Neft-qaz	1700478091	16.05.2018	✓	Suraxanı Yatağı
22	ONGC VideshLimited	Somnath De	Neft-qaz	1701431501	30.05.2018	✓	Azəri və Çıraq yataqlarının və Günəşli yatağının dərinlikdə yerləşən hissəsinin birgə işlənməsi

							və hasilatın pay bölgüsü haqqında Saziş
23	Petronas Azerbaijan Shah Deniz S.A.R.L	Khamizan Johari	Neft-qaz	2003417531	21.05.2018	✓	Şahdəniz
24	Petro-HongKong Pirsaat Oil Limited	Tan Xingyi	Neft-qaz	9900045941	14.05.2018	✓	Pirsaat Neft yatağı və ona bitişik sahələr Daxil Olduğu Blok
25	R.V. Investment Group Services LLC	Bəhruz Rüstəmov	Dağ-mədən	9900047931	30.05.2018	✓	Gədəbəy, Qoşa, Ordubad qrupu (Pizabaşı, Ağyurd, Şəkərdərə, Kələki), Söyüdlü, Qızılbulaq və Vejnəli perspektiv qızıl filiz yataqlarının kəşfiyyatı-işlənməsi və hasilatın pay bölgüsü haqqında Saziş
26	Equinor Apsheron AS*	Aynur Sultanlı	Neft-qaz	9900066351	01.06.2018	✓	Azəri və Çıraq yataqlarının və Günəşli yatağının dərinlikdə yerləşən hissəsinin birgə işlənməsi və hasilatın pay bölgüsü haqqında Saziş

#	Şirkətlərin adı	Məsul şəxs	Hasilat sənayesi	Azərbaycanda qeydiyyatdan keçmiş filial və ya nümayəndəliklərin VÖEN-ləri	Hesabat tarixi	Möhürlənmiş və imzalanmış	HPBS
27	Zenith Aran Oil Company Limited	İsmayılzadə Oqtay	Neft-qaz	2003712971	27.06.2018	✓	Muradxanlı, Cəfərli və Zərdab neft yataqları
28	Şevron Xəzər Ltd.	Bəxtiyar Axundov	Neft-qaz	9900046581	29.05.2018	✓	Azəri və Çıraq yataqlarının və Günəşli yatağının dərinlikdə yerləşən hissəsinin birgə işlənməsi və hasilatın pay bölgüsü haqqında Saziş
29	Şirvan İnvestments Limited	Şirinov A.Z.	Neft-qaz	1401553101	11.05.2018	✓	Kürovdağ Neft yatağının Daxil Olduğu Blok
30	Total İ ənd Pi Abşeron Bi Vi	Patrick Corvest	Neft-qaz	1401620891	21.05.2018	✓	Abşeron Yatağı
31	Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı	Namiq İsmayılov	Neft-qaz	9900006091	31.05.2018	✓	Azəri və Çıraq yataqlarının və Günəşli yatağının dərinlikdə yerləşən hissəsinin birgə işlənməsi və hasilatın pay bölgüsü haqqında Saziş
32	Turkish Petroleum Overseas Company Ltd	Namiq İsmayılov	Neft-qaz	9900005861	31.05.2018	✓	Şahdəniz
33	UGE-LANCER PTE Ltd.	Oktay Əskərov	Neft-qaz	1501980421	11.05.2018	✓	Balaxanı-Sabunçu-Ramana və Kürdəxanı yataqlarının daxil olduğu blok

2018-ci il tarixində Statoil ASA şirkətinin idarə heyəti şirkətin adını "Equinor"-ə dəyişdirməyi təklif etmisdir. Şirkətin adının dəyişdirilməsi şirkətin strategiyasını və inkişafını geniş enerji şirkəti kimi dəstəkləyir. Yeni ad 2018-ci il 15 may tarixində keçiriləcək yığıncaqda iştirak etmək üçün səhmdarlara təqdim edilmişdir.[100]

Norveçin "Statoil ASA" şirkətinin yeni adı olan Equinor ASA, səhmdarların illik ümumi iclasında təsdiqlənib və 2018-ci ilin 16 may tarixində qüvvəyə minmişdir.[101]

HPBS podratçısı olan yerli şirkətlər

[100] Equinor rəsmi internet səhifəsi - https://www.equinor.com/en/news/15mar2018-statoil.html
101 http://www.naturalgasintel.com/articles/114401-brief----statoil-now-equinor

Hasilat Sənayesində Şəffaflıq üzrə Ümumiləşdirilmiş Hesabat
31 dekabr 2017-ci il tarixində başa çatmış il üzrə

#	Şirkətlərin adı	Məsul şəxs	Hasilat sənayesi	VÖEN	Hesabat tarixi	Möhürlənmiş və imzalanmış	HPBS
1	"ƏliBayramlıneft" MMC	Musayev Səyyad	Neft-qaz	9900076291	22.05.2018	✓	Mişovdağ Və Kəlaməddin Neft Yataqlarının daxil olduğu bloku
2	"Qobustanneft" MMC	Kərimov Yaşar	Neft-qaz	9900076161	21.05.2018	✓	Cənub-Qərbi Qobustanın Şıxzəgirli, Şeytanud, Bürgüt, Donquzduq, Nardaran, İlxiçi, Qərbi hacıvəli, Sundi, Şərqi Hacıvəli, Turağay, Kənizədağ, Qərbi Duvannı, Solaxay və Daşgil Yataqlarının daxil olduğu üç blok
3	"Salyanneft" MMC	Əliyev Ziyafət	Neft-qaz	9900076031	21.05.2018	✓	Kürsənqi və Qarabağlı Neft yataqlarının daxil olduğu bloku
4	"SGC Upstream" MMC	Murad Süleymanov	Neft-qaz	1701618791	30.05.2018	✓	Şahdəniz

Hasilat Sənayesində Şəffaflıq üzrə Ümumiləşdirilmiş Hesabat
31 dekabr 2017-ci il tarixində başa çatmış il üzrə

Digər yerli hasilat sənayesi şirkətləri

#	Şirkətlərin adı	Məsul şəxs	Hasilat sənayesi	VÖEN	Hesabat tarixi	Möhürlənmiş və imzalanmış
1	“AzGerneft” MMC	İsayev Çingiz	Neft-qaz	9900047091	Tarix təqdim edilməyib	✓
2	SOCAR	Vüqar Şərifov	Neft-qaz	9900003871	06.08.2018	✓
3	“Azergold” QSC	Nağıyev Teymur	Dağ-mədən	1403467421	30.05.2018	✓

2017-ci ildə üzləşmə prosesinə cəlb olunmuş dövlət qurumları aşağıdakı siyahıda qeyd olunmuşdur:

- Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondu;
- Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti;
- Azərbaycan Respublikası Vergilər Nazirliyi;
- Azərbaycan Respublikası Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi.

4.6. Hasilatda dövlət payının satışı və digər natura şəklində gəlirlər

Cədvəl 16: *2017-ci il üzrə SOCAR-a və dövlətin payına düşən xam neftin son alıcıları:* [102]

Şirkətin adı	Miqdarı (xalis ABŞ bbls)	ABŞ dolları (milyon)
BP	2 676 324	146,81
CHINAOIL	2 971 578	145,84
CPC	3 193 861	158,76
ENI	9 184 649	496,11
EXXON	18 768 156	1 033,30
Galp Energia Espania (PETROGAL)	7 428 102	410,44
GLENCORE	5 795 390	319,83
IndianOil Corporation Ltd. (IOCL)	4 623 428	240,89
IRVING	7 061 214	388,98
KMG	2 738 707	147,44
Kuwait Petroleum International (KPI)	4 569 456	248,82
OMV	2 728 886	156,05
ORL	2 756 469	147,5
PAZ Oil	3 245 042	187,75
Pertamina	6 643 333	358,38
PKN ORLEN	9 860 974	534,68
ROSNEFT	3 398 966	195,16
SARAS	7 200 501	369,71
STIR	2 855 016	147,34
TOTALERG	3 201 090	172,46
TOTSA	2 476 450	137,85
UNIPEC	3 089 489	153,38
CEPSA	1,059,773	66.11
CHEVRON	629,764	32.55
GALTRADE	682,203	31.49
GUNVOR	682,260	34.90
HELLENIC PETROLEUM SA	682,246	34.88
INA	682,258	35.69
ITOCHU	1,784,488	96.01
MERCURIA	1,058,359	53.50
PETCO Trading UK (PES)	1,049,767	68.18
PETRA ENERGY SA	642,455	35.09
PV OIL	1,049,787	54.84
REPSOL	1,364,787	71.99
SAHARA Energy	655,421	30.59
SHELL	1,460,009	71.80
SINOCHEM	1,049,733	57.25
VITOL	682,238	39.51
Cəmi	**131 682 629**	**7 111,86**

Bundan əlavə 31 dekabr 2017-ci il tarixində başa çatmış il üzrə SOCAR tərəfindən ixrac olunan təbii qazın miqdarı və dəyəri uyğun olaraq aşağıdakı cədvəldə öz əksini tapmışdır:

[102] HSŞ Komissiyası tərəfindən SOCAR_a dövlətin satılan hasilat payı, məhsulun növü, qiyməti, bazar (alıcı) və həcm üzrə satışlar haqqında məlumatların təqdim edilməsi barədə ünvanlanmış müraciətin əsasında təqdim edilmiş məlumatlar

Təbii qazın ixrac olunduğu ölkə	Həcm (m3)	ABŞ dolları (milyon)
Gürcüstan	1 199 749 293	187,97
Cəmi	**1 199 749 293**	**187,97**

2017-ci il ərzində heç bir qızıl, gümüş və mis məhsulları ixrac edilməmişdir.

4.7. İnfrastruktur təchizi və barter razılaşmaları

İnfrastruktur təchizi və barter razılaşmaları Azərbaycan Respublikasında mövcud olmadığından heç bir uyğun məlumat 2017-ci il üzrə HSŞ hesabatına daxil edilməmişdir.

4.8. Nəqletmə gəlirləri

Azərbaycan Respublikasında neft və qaz ixracı üçün 4 boru kəməri mövcuddur:

- Bakı-Tbilisi-Ceyhan;
- Cənubi Qafqaz Boru Kəməri (Bakı-Tbilisi-Ərzurum);
- Bakı-Supsa;
- Bakı-Novorossiysk.

***Təsvir 9**: Boru kəmərlərinin xəritəsi*

Bakı-Tbilisi-Ceyhan [103]

Bakı-Tbilisi-Ceyhan (BTC) boru kəməri hazırda əsasən "Azəri-Çıraq Günəşli"-dən hasil edilən nefti və Şahdənizdən hasil olunan kondensatı Azərbaycandan nəql edir. O, Bakı yaxınlığındakı Səngəçal terminalından başlayıb Azərbaycan, Gürcüstan və Türkiyədən keçərək Aralıq dənizinin Türkiyə sahilindəki Ceyhan dəniz terminalınadək uzanır. Bütün 1 768 km-lik uzunluğu boyu yerə basdırılmış boru kəmərinin 443 km-i Azərbaycandan, 249 km-i Gürcüstandan və 1 076 km-i Türkiyədən keçir.

***Təsvir 10**: Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft kəməri*

Boru kəmərinin Azərbaycan və Gürcüstanda yerləşən hissələrinin operatoru BTC Ko.-nun səhmdarları adından BP, Türkiyədə yerləşən hissəsinin operatoru isə BOTAŞ İnterneşnl Limited (BIL) şirkətidir. BTC-nin gündəlik ötürmə gücü hazırda 1,2 milyon bareldir.

[103] BP şirkəti, "Əməliyyatlar və layihələr", "Boru kəmərləri", "Bakı-Tbilisi-Ceyhan", http://www.bp.com/az_az/caspian/operationsprojects/pipelines/BTC1.html

***Təsvir 11**: BTC Ko-nun səhmdarları*

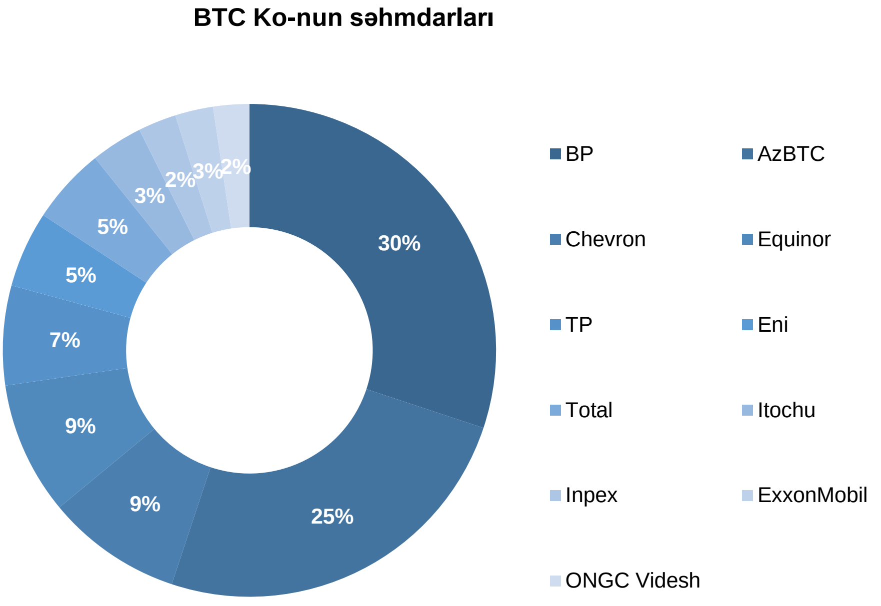

2017-ci ildə Bakı–Tbilisi–Ceyhan boru kəməri vasitəsilə təqribən 34 milyon ton, yəni 256 milyon barrel xam neft ixrac edilib və həmin neft Ceyhan limanında 333 tankerə yüklənib. [104]

BTC boru kəməri Azərbaycandan əsasən AÇG nefti və Şahdəniz kondensatı daşıyır. Bundan əlavə, BTC vasitəsilə Türkmənistan və Qazaxıstan nefti də nəql olunmuşdur.

Cənubi Qafqaz Boru Kəməri [105]

Cənubi Qafqaz Boru kəməri (CQBK) Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorunda yerləşən Şahdəniz qaz yatağından hasil edilən qazı Gürcüstan və Türkiyəyə nəql etmək üçün inşa edilmiş qaz kəməridir. Boru kəməri Bakı yaxınlığındakı Səngəçal terminalından başlayır. Bu boru kəməri Türkiyə sərhədinədək Azərbaycan və Gürcüstanda Bakı-Tbilisi-Ceyhan (BTC) neft kəməri ilə eyni marşrutdadır və Türkiyədə bu ölkənin qazpaylama sisteminə birləşdirilib.

Ətraf mühitə və sosial sahəyə təsirlərin minimuma endirilməsi, layihələrin birləşdirilməsi sayəsində əsaslı və əməliyyat xərclərinə qənaət edilməsi məqsədilə bu kəmər BTC neft ixracı kəməri ilə birlikdə və eyni tikinti dəhlizində inşa olunmuşdur.

Boru kəmərinin uzunluğu 692 km-dir, bunun 443 kilometri Azərbaycanda, 249 kilometri Gürcüstandadır. Diametri isə 42 düymdür. Bu boru kəməri 2006-cı ilin sonlarında istismara verilərək əvvəl Azərbaycan və Gürcüstana, 2007-ci ilin iyul ayından başlayaraq isə həm də Türkiyəyə SD1 qazını çatdırır.

[104] Azər Tag xəbər saytı - https://azertag.az/xeber/Baki_Tbilisi_Ceyhan_esas_ixrac_neft_boru_kemerinin_istifadeye_verilmesinden_12_il_otur-1179440
[105] BP şirkəti, "Əməliyyatlar və layihələr", "Boru kəmərləri" "Cənubi Qafqaz Boru kəməri", http://www.bp.com/az_az/caspian/operationsprojects/pipelines/SCP.html

***Təsvir 12**: Cənubi Qafqaz Boru Kəməri*

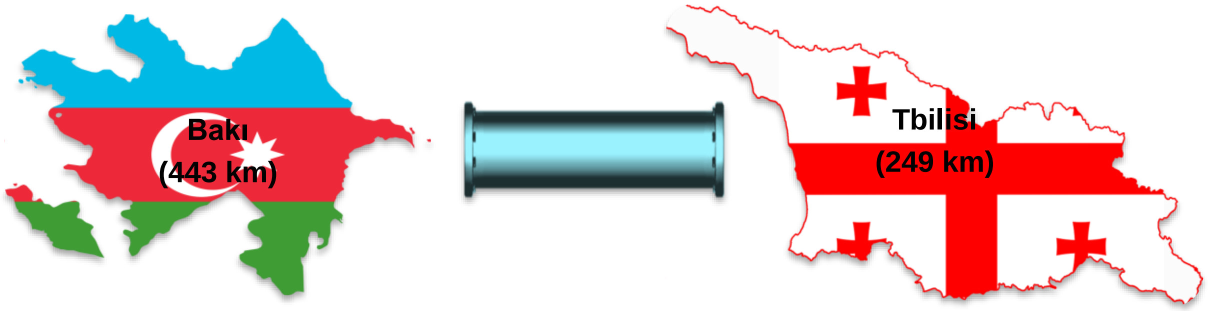

2017-ci ildə Cənubi Qafqaz Boru Kəmərinin (CQBK) gündəlik orta ötürücülük gücü təqribən 20,5 milyon kubmetr qaz olub.[106]

Cənubi Qafqaz Boru Kəmərinin Azərbaycan və Gürcüstan ərazisindən keçən hissələri SCPC şirkətinə, Türkiyə ərazisindən keçən hissəsi isə Türkiyənin BOTAŞ şirkətinə məxsusdur.

Qərb İxrac Boru Kəməri [107]

Qərb İxrac Boru Kəməri (QİBK) Xəzərdəki neft yataqlarından xam nefti Qara dəniz sahilinə nəql edir və xam neft orada tankerlərə yüklənərək Bosfor boğazından keçməklə Avropa bazarlarına yola salınır. QİBK Bakı yaxınlığındakı Səngəçal terminalından başlayaraq Azərbaycan və Gürcüstandan keçməklə Qara dənizin Gürcüstan sahilindəki Supsa terminalına qədər uzanır. Bu boru kəmərinin uzunluğu 829 kilometrdir.

Azərbaycan Beynəlxalq Əməliyyat Şirkəti (ABƏŞ) boru kəmərinin sahibidir və Azəri-Çıraq-Dərinsulu Günəşli (AÇG) Hasilatın Pay Bölgüsü Sazişinin tərəfdaşları adından onu istismar edir. Kəmərin tikintisi Azərbaycan və Gürcüstan Respublikaları arasında 1996-cı ilin aprel ayında bağlanmış hökumətlərarası sazişin ratifikasiyasından sonra başlanmış və 1998-ci ilin noyabr ayında başa çatmışdır. QİBK 1999-cu ilin fevralından istismardadır.

***Təsvir 13**: Qərb İxrac Boru Kəməri*

Bakı-Novorossiysk neft kəməri [108]

Şimal istiqamətində çəkilən Bakı-Novorossiysk neft kəmərinin uzunluğu 1 330 kilometrdir. Boru kəmərinin diametri 530 mm-dir. Azərbaycan hissəsi 231 km, Rusiya hissəsi 1 099 km-dir. (1983-cü ildə tikilmiş, 1995-1996-cı illərdə ABƏŞ və SOCAR tərəfindən hərəkət istiqaməti dəyişdirilmişdir).

Borunun neftlə doldurulmasına 1996-cı ilin oktyabrında başlanılmışdır. Kəmərin maksimum ötürmə qabiliyyəti gündə 105 min bareldir. Bakı-Novorossiysk neft kəmərinin 3 nasos stansiyası (Səngəçal, Sumqayıt və Siyəzən) var. Kəmərin ölçmə stansiyası Şirvanovkada yerləşir. Azərbaycan Respublikasının ərazisində marşrut Səngəçal neft terminalından başlanır. Terminalın qiyməti

[106] Azər Tag xəbər saytı - https://azertag.az/xeber/1137364
[107] BP şirkəti, "Əməliyyatlar və layihələr", "Boru kəmərləri", "Qərb İxrac Boru kəməri", http://www.bp.com/az_az/caspian/operationsprojects/pipelines/WREP1.html
[108] SOCAR, "Nəql", "Bakı Novorossiysk Neft kəməri" http://www.socar.az/socar/az/activities/transportation/baku-novorossiysk-oil-pipeline

72 mln. dollar, tutumu 100 000 ton (730 000 min. barr.). Terminal hər birinin tutumu 25 000 ton olan 4 rezervuardan ibarətdir.

Son məntəqə - Novorossiysk limanıdır. Liman ildə 34 mln. tona qədər neft və neft məhsullarını daşıma qabiliyyətinə malikdir. Azərbaycan hissəsinin operatoru - ABƏŞ, Rusiya hissəsinin operatoru isə Rusiyanın "Transneft" şirkətidir ki, o həm də mövcud obyektlərin təmir və yenidən qurulmasına, eləcə də yeni obyektlərin tikintisinə sərf olunan xərcləri öz üzərinə götürür.

***Təsvir 14**: Bakı-Novorossiysk neft kəməri*

Azərbaycan neftinin Rusiya ərazisi ilə nəql edilməsi, eləcə də tərəflərin müvafiq fəaliyyət, vəzifə və məsuliyyətləri Azərbaycan Respublikası ilə Rusiya Federasiyası arasında 18 yanvar 1996-cı il Sazişi ilə tənzimlənir. Sazişə uyğun olaraq xarici şirkətlər və Rusiya tərəfi ilə aparılan danışıqlar nəticəsində aşağıdakı çoxtərəfli kontraktlar və sənədlər imzalanmışdır ki, burada tərəflərin və öz hökumətlərini təmsil edən təşkilatların qarşılıqlı münasibətlərinin bütün kommersiya və hüquqi aspektləri ətraflı surətdə təsvir edilmişdir:

- Azərbaycan neftinin Rusiya Federasiyasının ərazisindən nəql edilməsi haqqında "Transneft" şirkəti ilə Azərbaycan Beynəlxalq Əməliyyat Şirkəti (ABƏŞ) arasında saziş;
- Neftin şimal marşrutu ilə ixracı üzrə SOCAR, ABƏŞ və xarici şirkətlər - "Əsrin müqaviləsi" nin iştirakçıları arasındakı sazişin əsasları;
- Neftin nəql olunmasına kömək edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikasının hökuməti ilə ABƏŞ arasında saziş.

Hər bir boru kəmərinin özünəməxsus nəqletmə tarifi var. Tariflərin formalaşma mənbəyi boru kəmərinin sahibkar strukturundan asılıdır. Tranzit gəlirləri hər bir boru kəmərində nəqletmə tarifinin ödənilməsi nəticəsində formalaşır. Həmin boru kəməri vasitəsi ilə nefti nəql edən şirkətlər nəql olunmuş həcmlərə əsasən tarif üzrə ödəniş edirlər.

Bakı-Tbilisi-Ceyhan Əsas İxrac Boru Kəməri (BTC) və Cənubi Qafqaz Qaz Boru Kəməri (CQBK) xarici sərmayəçilər tərəfindən "Azəri-Çıraq-Günəşli" və "Şahdəniz" layihələri çərçivəsində Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorunda hasil olunacaq xam neftin və qazın dünya bazarına çıxışını təmin etmək üçün inşa edilmiş infrastruktur layihələrdir. Bununla əlaqədar, həmin boru kəmərləri müəyyən müddətə qədər "Azəri-Çıraq-Günəşli" və "Şahdəniz" layihələrinin sərmayəçilərinə məxsusdurlar.

Boru kəməri ilə əldə olunan tranzit gəlirləri Azərbaycan ərazisi ilə nəqletmə tarifindən asılıdır. Dövlətə çatan nəql edilmiş mənfəət neftinin gəlirləri birbaşa ARDNF-ə köçürüldüyü üçün müvafiq karbohidrogen həcmlərinin nəql edilməsi xərcləri ARDNF tərəfindən qarşılanır. Beləliklə, həmin neft həcmlərinin daşınmasına görə Bakı-Supsa boru kəmərinin əməliyyat şirkəti olan Azərbaycan Beynəlxalq Əməliyyat Şirkətinə (ABƏŞ) aylıq tranzit haqqı ödənilir.

31 dekabr 2017-ci tarixində başa çatmış üzrə ARDNF-nin digər daxilolma mənbəyini karbohidrogenlərin Azərbaycan ərazisi ilə ötürülməsindən əldə edilən 10,5 milyon ABŞ dolları və yaxud 17,9 milyon manat məbləğində gəlirlər (tranzit haqqı) təşkil etmişdir. [109]

[109] Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun İllik Hesabatı, səh. 37 http://www.oilfund.az/uploads/REPORT_AZ_2017.pdf

Cədvəl 17: *Tranzit haqları*[110]

Vəsaiti köçürən orqanın adı	Tarix	Məbləğ (Milyon)	
		ABŞ dolları	AZN
ABƏŞ	11.01.2017	0,8	1,51
ABƏŞ	13.02.2017	0,8	1,32
ABƏŞ	13.03.2017	1,0	1,72
ABƏŞ	13.04.2017	1,0	1,76
ABƏŞ	12.05.2017	0,9	1,54
ABƏŞ	13.06.2017	1,1	1,80
ABƏŞ	12.07.2017	1,1	1,84
ABƏŞ	14.08.2017	0,8	1,38
ABƏŞ	12.10.2017	0,9	1,52
ABƏŞ	13.11.2017	1,1	1,79
ABƏŞ	13.12.2017	1,0	1,74
Cəmi		**10,5**	**17,92**

4.9. Sub-milli köçürmələr

Sub-milli köçürmələr Azərbaycan Respublikasında həyata keçirilmədiyindən heç bir uyğun məlumat 2017-ci il üzrə HSŞ hesabatına daxil edilməmişdir.

Azərbaycan Respublikası unitar dövlət olduğundan burada heç bir sub-milli köçürmələr yoxdur. Burada mərkəzi büdcə tərəfindən yığılaraq idarə edilən yerli büdcələr mövcuddur. Yığılmış bütün vergi və rüsumlar vahid büdcə sistemində cəmlənir. Naxçıvan Muxtar Respublikası həm vergiləri öz yerli büdcəsinə yığır, həm də eyni zamanda mərkəzi büdcə tərəfindən dəstəklənir.

4.10. Fərdi hesabatlılıq

2017-ci ildə Şirkətlərin və dövlətin təqdim etdiyi hesabat məlumatları hər bir şirkət üzrə fərdi şəkildə HSŞ hesabatına daxil edilmişdir. Üzləşmə prosesində iştirak edən Şirkətlərin təqdim etdikləri hesabat məlumatları HSŞ hesabatında Əlavə 3-də şirkətlər üzrə təsnifləşdirilmişdir.

4.11. Məlumatların etibarlılığı, tamlığı və əminlik prosedurları

Müstəqil Auditor ilkin hesabat formalarını 2018-ci ilin may-avqust aylarında toplamışdır. Bütün lazımi hesabatlar dövlət və Şirkətlər tərəfindən təqdim edilmişdir. İlkin hesabat formalarını topladıqdan sonra üzləşmə prosesinə başlanılmış və təhlil edilərək fərqlər müəyyən edilmişdir. Hasilat sənayesi şirkətlərinin ilkin olaraq təqdim etdikləri hesabatları ilə dövlətin təsdiq etdiyi rəqəmlər arasında uyğunsuzluqlar müşahidə olunmuşdur.

HSŞ prosesine qoşulmuş 40 xarici və yerli şirkət üzləşmə prosesində iştirak etmiş və 2017-ci il üzrə hesabatlar təqdim etmişlər.

HSŞ komissiyasının tələbinə əsasən məlumatların etibarlılığını təmin etmək məqsədilə aşağıdakılar tələb edilmişdir:

- *Hesabatları şirkətlərin rəhbərliyi tərəfindən imzalanmalıdır;*
- *Hökumət orqanlarının hesabatları müvafiq hökumət qurumunun rəhbəri tərəfindən imzalanmalıdır; və*
- *Hesabat təqdim edən şirkətlər ödənişləri (daxilolmaları) təsdiq edərkən ödəmələr üzrə müvafiq sənədlərə əsaslanmalıdırlar.*

Müstəqil Auditor, üzləşmə prosesinə cəlb olunan əməliyyatlar barədə əsaslı əminlik əldə etmək üçün xüsusi yoxlama prosedurları həyata keçirmişdir. Bununla bağlı ətraflı məlumatlar hesabatın 8-ci

[110] Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun İllik Hesabatı, səh. 37 http://www.oilfund.az/uploads/REPORT_AZ_2017.pdf

bölməsində əks etdirilmişdir. Xüsusi yoxlama hesabatda göstərilən nağd və natura formada köçürmələrin seçmə üsulu ilə yoxlanmasını əhatə etmişdir.

HPBS-lərin şərtinə əsasən hasilat sənayesində iştirak edən Şirkətlər müvafiq prosedurlar çərçivəsində müqavilə öhdəliklərini yerinə yetirməlidirlər. HPBS-lərin mühasibatlıq prosedurlarına əsasən bütün şirkətlər hər təqvim ilindən 7 ay gec olmayaraq beynəlxalq audit şirkətləri tərəfindən audit yoxlamasından keçməlidirlər. [111]

Şirkətlərin maliyyə hesabatlarının auditi Beynəlxalq Audit Standartlarına əsasən həyata keçirilir. Şirkətlərin maliyyə hesabatlarının hesablama metoduna əsasən hazırlanmasına baxmayaraq HSŞ hesabatları kassa metoduna əsasən hazırlanmışdır.

Azərbaycan Respublikasında HPBS üzrə fəaliyyət göstərən şirkətlər hər təqvim ili üçün vergi, maliyyə hesabatları və mənfəət vergisi haqqında bəyannamə, auditorun müvafiq arayışı ilə birlikdə sonrakı təqvim ilinin on beş (15) martından və ya on beş (15) aprelindən və ya otuz (30) iyunundan gec olmayaraq vergi orqanlarına təqdim edirlər.

Şirkətlər tərəfindən təqdim edilmiş hesabatlardakı rəqəmlərə Müstəqil Auditorlar tərəfindən rəyin verilməsi tətbiq olunmadığından, hesabatlar şirkətin vəzifəli şəxsləri tərəfindən imzalanır. Məlumatların tamlığını və düzgünlüyünü təmin etmək məqsədilə hesabatların şirkətin vəzifəli şəxsləri tərəfindən imzalanması həyata keçirilmişdir.

Dövlətin hesabatı Azərbaycan Respublikası Vergilər Nazirliyi, Azərbaycan Respublikası Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti və Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun təqdim etdiyi rəsmi məlumatlar əsasında hazırlanır və HSŞ Komissiyasının sədri tərəfindən imzalanaraq Müstəqil Auditora təqdim edilir.

Üzləşmə prosesi zamanı HSŞ-də iştirak edən Şirkətlərin və dövlətin təqdim etdiyi rəqəmlər tam olaraq yoxlanılıb, zəruri düzəlişlər qeyd edilərək hesabatda öz əksini tapmışdır. Üzləşmə prosesinin nəticəsinə əsasən bütün fərqlər aradan qaldırılmışdır.

SOCAR-ın maliyyə hesabatları beynəlxalq audit standartlarına müvafiq olaraq auditdən keçir və öz rəsmi internet səhifələrində dərc olunur. [112] Dövlət qurumları müəyyən olunmuş vaxt ərzində Azərbaycan Respublikası Hesablama Palatası tərəfindən yoxlama prosedurlarından keçir. Dövlət qurumlarına aid olan gəlir və xərc növləri dövlət büdcəsini formalaşdırır və Azərbaycan Respublikası Prezidenti tərəfindən qanun formasında təsdiqlənir. ARDNF-in maliyyə hesabatları hər il beynəlxalq audit standartlarına uyğun olaraq yoxlanılır və öz rəsmi internet səhifəsində yerləşdirilir. [113]

5. HASİLAT SƏNAYESİ GƏLİRLƏRİNİN VƏ XƏRCLƏRİNİN BÖLGÜSÜ

5.1. Dövlət büdcəsi və ARDNF-in gəlir və xərclər bölgüsü

2017-ci il Dövlət büdcəsinin gəlirləri 16 516,58 milyon manat, xərcləri 17 594,48 milyon manat, kəsiri 1 077,79 milyon manat məbləğində təsdiq olunmuşdur. Dövlət büdcəsinin neft gəlirləri 7 884 milyon manat təskil etmişdir və əvvəlki illə müqayisədə 14,5 % az olmuşdur. Neft gəlirlərinin Dövlət Neft Fondunun transfertinə düşən payı 6 100 milyon manat olmuşdur , bu da keçən illə müqayisədə 19,9% az olmuşdur. [114][115]
.

[111]"HPBS-Şəfəq-Asiman" perspektiv strukturu" "Əlavə 3-Mühasibat Uçotunun Aparılması Qaydası", "1.3 Auditor təftişləri", http://www.eiti.az/index.php/az/senedler/sazishler/44-shefeq-asiman-hasilatin-pay-bolgusu
[112]SOCAR, "İqtisadi və statistik göstəricilər", "SOCAR hesabatları", "Maliyyə hesabatı 2017", http://www.socar.az/socar/assets/documents/az/socar-financial-reports/Maliyye.hesabat.2017.pdf
[113] Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondu, "İllik hesabat – 2017", http://www.oilfund.az/uploads/REPORT_AZ_2017.pdf
[114] Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi – Azərbaycan Respublikasının 2017-ci il Dövlət büdcəsinin icrası haqqında - file:///D:/D&S/Bilgeys.Alakbarli/Downloads/5aeada5decee9.pdf
[115] AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ HESABLAMA PALATASI - Azərbaycan Respublikasının 2017-ci il dövlət büdcəsinin icrası ilə bağlı hesabat

***Cədvəl 18:** Dövlət büdcəsinin gəlir və xərcləri, 2015-2017-ci illər üzrə (milyon manat)* [116, 117]

Gəlir	**2015**	**2016**	**2017**
Fiziki şəxslərin gəlir vergisi	982,5	1 145,7	1 040,3
Hüquqi şəxslərin mənfəət vergisi	2 211,1	1 983,2	2 285,9
Torpaq vergisi	48,7	50,3	50,4
Əmlak vergisi	148,2	174,7	178,6
Əlavə Dəyər Vergisi	3 454,7	3,623,5	3 668,6
Aksiz vergisi	647,8	625,1	612,6
Mədən vergisi	116,1	110,3	111,1
Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Fondundan daxilolmalar (transfert)	8 130,0	7 615,0	6 100,0
Digər daxilolmalar	1 758,8	2 177,9	2 469,3
Cəmi	**17 497,9**	**17 505,7**	**16 516,8**

Xərclər	**2015**	**2016**	**2017**
Ümumi dövlət xidmətləri	1 173,1	2 904,4	2 679,4
Müdafiə	1 700,8	2 192,7	2 621,3
Məhkəmə hakimiyyəti, hüquq mühafizə və prokurorluq	1 105,7	1 117,1	1 177,6
Təhsil	1 605,1	1 754,4	1 742,7
Səhiyyə	708,2	702,5	704,7
Sosial müdafiə və sosial təminat	1 857,2	2 645,2	2 350,2
Mədəniyyət, incəsənət, informasiya, bədən tərbiyəsi və digər kateqoriyalara aid edilməyən sahədə fəaliyyət	272,4	687,4	253,3
Kənd təsərrüfatı, meşə təsərrüfatı, balıqçılıq, ovçuluq və ətraf mühitin mühafizəsi	547,6	585,4	506,2
Sənaye, tikinti və faydalı qazıntılar	5 002,5	2 707,1	2 707,4
Sair xərclər	3 211,9	2 455,0	2 851,8
Cəmi	**17 184,5**	**17 751,2**	**17 594,6**

2017-ci ildə ARDNF-ə ümumilikdə 12,1 mlrd. manat məbləğində vəsait daxil olmuşdur. Azərbaycan Respublikasının payına düşən karbohidrogenlərin satışından əldə edilmiş gəlirlər, tranzit haqları ilə bağlı ödənişlər, bonus ödənişləri, akrhesabı ödənişləri, Fondun vəsaitinin idarə edilməsindən əldə edilən gəlirlər, daxil olan gəlirlər ARDNF-in gəlirlərinin formalaşma mənbələrini təşkil etmişdir. [118]

[116] "Azərbaycan Respublikasının 2017-ci il dövlət büdcəsinin icrası haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu", http://www.maliyye.gov.az/node/966
[117] Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi, "Azərbaycan Rəqəmlərdə", http://www.stat.gov.az/menu/6/statistical_yearbooks/
[118] Azərbaycan Respublikasi Dövlət Neft Fondu, "Illik hesabat-2017", "Neft Fondunun 2017-cı il büdcəsinin icrası", http://www.oilfund.az/uploads/REPORT_AZ_2017.pdf

Cədvəl 19: *2015-2017–ci illər üzrə ARDNF gəlirlərinin formalaşma mənbələri (mln manat)*

Mənbələr	2015	2016	2017
Mənfəət neftinin və qazın satışından daxilolmalar	7 369,6	8 320,0	11 030,0
Vəsaitin idarə olunmasından əldə edilən gəlirlər	335,6	1 068,8	1 083,6
Tranzit haqları üzrə ödənişlər	11,6	18,0	17,9
Bonus ödənişləri	2,1	0,1	2,4
Akrhesabı ödənişlər	2,2	3,3	3,6
Digər gəlirlər və daxilolmalar	-	-	-
Cəmi	**7 721,1**	**9 410,2**	**12 137,5**

Cədvəl 20: *ARDNF-in 2015-2017–ci illər üzrə xərclərin bölgüsü (mln manat)*

Mənbələr	2015	2016	2017
Dövlət büdcəsinə transfert	8 130,0	7 615,0	6 100,0
Qaçqınların və məcburi köçkünlərin sosial vəziyyətinin yaxşılaşdırılması	150,0	90,0	105,0
Samur–Abşeron suvarma sistemi	90,0	70,0	70,0
ARDNF-in inzibati xərcləri	27,9	20,1	18,1
Azərbaycan gənclərinin xarici ölkələrdə təhsili	35,5	31,6	17,0
“Bakı–Tbilisi–Qars” yeni dəmir yolu	61,5	66,2	20,5
Türkiyə Respublikasında “Star” neft emalı kompleksinin tikintisi layihəsində Azərbaycan Respublikasının iştirak payının maliyyələşdirilməsi	-	331,8	735,4
“Cənub Qaz Dəhlizi” layihələrində Azərbaycan Respublikasının iştirak payının maliyyələşdirilməsi	692,9	797,4	-
Makroiqtisadi sabitliyin təmin edilməsi məqsədilə Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankına transfertin yuxarı həddi	-	-	3 949,5
Cəmi	**9 187,8**	**9 022,1**	**11 015,5**

5.2. Gəlirlərin idarə edilməsi və xərclər

Azərbaycan Respublikasının büdcə sistemində büdcə məlumatlarının bütün səviyyələrdə müqayisəsini təmin edən vahid büdcə təsnifatı tətbiq olunur. Büdcə gəlirlərinin və xərclərinin təsnifatı büdcə sisteminə daxil olan gəlirlərin və xərclərin qruplaşmasıdır.

Büdcə təsnifatının strukturu və tərkibi Azərbaycan Respublikası “Vahid büdcə təsnifatının təsdiq edilməsi barədə” Nazirlər Kabinetinin 6 oktyabr 2004-cü il tarixli qərarına əsasən müəyyən edilir.

Həmin qərara uyğun olaraq, hər ilin dövlət büdcəsi haqqında qanun layihəsi ilə birlikdə Milli Məclisin müzakirələrinə təqdim edilən büdcə zərfində dövlət büdcəsi gəlirlərinin mənbələr üzrə ətraflı təsnifatı verilir. Bu təsnifatda hasilat sənayesindən dövlət büdcəsinə həm birbaşa daxilolmaların bütün növləri (HPBS çərçivəsində fəaliyyət göstərən podratçı şirkətlərin mənfəət vergisi, HPBS çərçivəsində fəaliyyət göstərən subpodratçı şirkətlərin mənfəət vergisi, HPBS çərçivəsində fəaliyyət göstərən podratçı şirkətlərdə muzdla çalışanların muzdlu gəlirlərindən vergi, HPBS çərçivəsində fəaliyyət göstərən podratçı şirkətlərdə muzdla çalışanların muzdlu gəlirlərindən vergi və s.), habelə ARDNF-dən dövlət büdcəsinə transfertin məbləği qeyd olunur.[119]

Dövlət qurumlarına aid olan gəlir və xərc növləri dövlət büdcəsini formalaşdırır və Azərbaycan Respublikası Prezidenti tərəfindən qanun formasında təsdiqlənir.

[119] “Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin Qərarı”, http://www.e-qanun.az/framework/5840

Azərbaycan Respublikası Hesablama Palatası dövlət büdcəsinin və büdcədənkənar dövlət fondlarının büdcələrinin layihələrinə və dövlət büdcəsinin icrası barədə illik hesabata və müvafiq qanun layihələrinə rəy verir.

Hesablama Palatası dövlət və icmal büdcənin gəlirlərinin və xərclərinin, o cümlədən büdcədənkənar dövlət fondlarının auditini qanunvericiliyə uyğun olaraq aparır. [120]
Dövlət büdcəsi layihəsinin tərtibi prosesi növbəti büdcə ilinə 11 ay qalmış başlanır və büdcə layihəsinin Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə təqdim edildiyi günədək olan dövrü əhatə edir.

Növbəti büdcə ili üzrə dövlət büdcəsinin layihəsi ölkənin iqtisadi və sosial inkişafının makroiqtisadi proqnozları, məqsədli proqramlar, iqtisadiyyatın sahələrinin, inzibati rayonların, mülkiyyət formasından asılı olmayaraq bütün müəssisələrin cari və növbəti il üzrə maliyyə-təsərrüfat fəaliyyətinin nəticələrinin qiymətləndirilməsi əsasında hazırlanır.

Növbəti büdcə ili üzrə dövlət büdcəsi haqqında qanun layihəsi ona əlavə edilmiş digər sənədlərlə birlikdə cari ilin oktyabr ayının 15-dən gec olmayaraq Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinin müzakirəsinə və təsdiqinə təqdim edilir. [121]

6. AZƏRBAYCAN İQTİSADİYYATINA HASİLAT SƏNAYESİNİN TÖHFƏSİ

6.1. Sosial xərclər

SOCAR ictimai məsuliyyətini dərk edərək ölkənin sosial həyatında fəal iştirak edir, Respublikamızda həyata kecirilən bir sıra mühüm sosial–iqtisadi layihələrə öz töhfələrini verir. SOCAR sosial xidmətlərin təminatı, ictimai infrastrukturun yaradılması və s. bu kimi müxtəlif sahələrə investisiya qoyuluşlarını həyata keçirir. Hesabat dövründə SOCAR-ın Azərbaycanda ümumilikdə 125 milyon manat həcmində sosial xərci olmuşdur.

SOCAR-ın sosial fəaliyyəti əsasən aşağıda göstərilən sahələr ilə bağlıdır:

- Xeyriyyə və sponsor yardımı;
- İşçilərin sosial rifahına dəstək;
- Cəmiyyət ilə əlaqələrin qurulması;
- Torpaq sahələrinin istifadəsi və məcburi köçürmələr;
- İdmana, təhsilə və mədəniyyətə dəstək.

Xeyriyyə və sponsor yardımı:

***Cədvəl 21:** Xeyriyyə, sosial və sponsorluq məqsədləri üzrə yardımın əhatə dairəsinə görə SOCAR-ın 2017-ci il ərzində ödənişləri* [122]

Ödənişin təsviri	(min manat)
İdman	10 473
Maliyyə assosiasiyaları və həmkarlar ittifaqları	2 508
Təhsil	4 293
Mədəniyyət və incəsənət	2 105
Səhiyyə	12
Fərdlərə göstərilən maddi yardım	569
Cəmi	**19 960**

Regiondakı ölkələrin əhalisi üçün faydalar yaratmağa nail olmaq üçün BP mühüm sosial investisiya layihələri həyata keçirməyə davam edir. Bu layihələrə təhsil proqramları, yerli icmalarda bacarıq və qabiliyyətlərin yaradılması, icmaların sosial infrastrukturla bağlı vəziyyətinin təkmilləşdirilməsi, maliyyə vəsaitlərinə çıxışın təmin edilməsi və təlim vasitəsilə yerli müəssisələrə dəstək, mədəni irs və idmanın inkişafına dəstək, eləcə də dövlət qurumlarına texniki yardım daxildir.

[120] "Hesablama Palatası haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu, 2 iyul 1999-cu il, № 700-İQ", http://www.e-qanun.az/framework/3865
[121] "Büdcə sistemi haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu, 2 iyul 2002-ci il, № 358- IIQ", http://www.e-qanun.az/framework/1126
[122] SOCAR, "Davamlı İnkişaf haqqında Hesabat", "Sosial fəaliyyət və regionlarin inkişafına dəstək", səh. 34, http://www.socar.az/socar/assets/documents/az/socar-annual-reports/davamli-inkisaf2016.pdf

2017-ci ildə BP və onun əməliyyatçısı olduğu birgə layihələrdəki tərəfdaşları belə sosial investisiya layihələrinə təkcə Azərbaycanda 5,7 milyon ABŞ dolları xərcləmişlər.[123] BP-nin 2017-ci ildə sosial layihələri və müvafiq xərcləri aşağıdakı cədvəldə göstərilmişdir: [124]

Layihənin adı	Təşkilatçılar/onların rekvizitləri	Müddəti (başlanğıc/bitmə tarixi)	Xərclənmiş məbləğ(ABŞ dolları və ya AZN)
Azərbaycan Neftçi Geoloqları Cəmiyyəti	Azərbaycan Neftçi Geoloqları Cəmiyyəti	30.11.2017/31.12.2017	10,000 AZN
Geologiya üzrə Yay Sahə Kursu	BP Azərbaycan	14.08.2017/ 02.09.2017	46 751,8 ABŞ dolları
Müəssisə İnkişafı Proqramı	EKVITA MMC (2016-cı ilin noyabrından bəri)	Oktyabr 2012/ Noyabr 2018	171 608,92 ABŞ dolları
Azərbaycanda Layihə İdarəetmə Məktəbi	"Twentyeighty Strategy Execution (UK)" Ltd. (Şirkətin adı ESI International-dan bu ada dəyişmişdir)	Noyabr 2010/ İyun 2018	18 962,51 ABŞ dolları
Şirkət Cəmiyyətlərinə Peşə Təlimi Xidmətləri, 2-ci Mərhələ	SOCAR	Dekabr 2015/ Yanvar 2017	12 236,8 ABŞ dolları
Azərbaycanda Effektiv Miqrasiya İdarəetməsinin Təsisatına Dəstək	Beynəlxalq Miqrasiya Təşkilatı	21.04.2015/ 31.08.2018	34 433,39 ABŞ dolları
Sosial İnfrastrukturun İnkişafı	Perlit MMC	Avqust 2017/ Dekabr 2017	117 815,23 ABŞ dolları
IT Əsas Kursu - peşə təlimi, 2-ci mərhələ	Beynəlxalq Təlim və Layihə Mərkəzi	Avqust 2017/ Yanvar 2018	16 194,06 ABŞ dolları
Vərəm haqqında Cəmiyyət Bilikliliyi Sessiyaları	"German Industrial and Medical Consulting" və Dövlət Ağciyər Xəstəlikləri İnstitutu	Noyabr 2015/ Sentyabr 2017	606,25 ABŞ dolları
Erkən Müdaxilə Xidmətlərinin Qurulması	United Aid for Azerbaijan (UAFA)	1-ci mərhələ: İyun 2016/Avqust 2017 2-ci mərhələ: Sentyabr 2017/Sentyabr 2018	1-ci mərhələ: 42 140,46 ABŞ dolları 2-ci mərhələ: 0 ABŞ dolları
İngilis Dili Müəllimləri üçün Potensialın Gücləndirilməsi və İcma Üzvləri üçün İngilis Dili Təlimi	1-ci mərhələ: British Council Trading International Ltd. 2-ci mərhələ: British Council-ın Azərbaycan Respublikasındakı filialı.	1-ci mərhələ: Aprel 2016/Aprel 2017 2-ci mərhələ: Avqust 2017/Avqust 2018	46 729,9 ABŞ dolları
Kənd Təsərrüfatı üzrə Peşə Təhsili: Yeni Peşələrin İnkişafı	1-ci mərhələ: British Council Trading International Ltd., 2-ci mərhələ: British Council-ın Azərbaycan Respublikasındakı filialı	1-ci mərhələ: Avqust 2016/Aprel 2017 2-ci mərhələ: İyul 2017/İyul 2018	51 925,09 ABŞ dolları
ADA Universitetində "Big Data Sciences" Araşdırma və Təlim Mərkəzinin əsasının qoyulması	"ADA Universiteti" Fondu	Noyabr 2016/ Noyabr 2017	55 743,2 ABŞ dolları
"Gələcəyini Qur" Gənclərə Dəstək Layihəsi	"LEGACY" CSR Konsaltinq və Menecment Şirkəti	1-ci mərhələ: Sentyabr 2016/Avqust 2017 2-ci mərtəbə: Avqust 2017/Noyabr 2018	21 656,77 ABŞ dolları
FİRAVAN Layihəsi	SERVET-FYZ MMC	Mart 2017/ Sentyabr 2018	32 994,75 ABŞ dolları
"Şirin Qızıl" sosial investisiya layihəsi çərçivəsində dəstək xidmətlərinin təmin edilməsi	PULS-R Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyəti	1-ci mərhələ: Mart 2017 / Dekabr 2017 2-ci mərhələ: Dekabr 2017 / Dekabr 2020	1-ci mərhələ: 63 417,10 ABŞ dolları 2-ci mərhələ: 0 ABŞ dolları
Azərbaycan Biznes Konkursu 2017	US Educated Azerbaijani Alumni Association (AAA)	Avqust 2017 / Dekabr 2017	9 000 AZN
ADA Bakı Yay Enerji Məktəbi	ADA Universiteti Fondu	İyul 2017 / İyul 2017	34 016 AZN

[123] BP şirkətinin rəsmi internet səhifəsi, http://www.bp.com/az_az/caspian/press/businessupdates/2016-year-end--results11.html
[124] BP-nin təqdim etdiyi Dövlətə edilən ödənişlər barədə hesabat, BP Azerbaijan-nın Sosial fəaliyyət və müvafiq xərcləri

Üçüncü Beynəlxalq Forum:“BIG DATA DAY”	ADA Universiteti Fondu	May 2017 / May 2017	17 008 AZN
"İnnovasiya yolu ilə təhsil" STEAM konfransı	US Educated Azerbaijani Alumni Association (AAA)	May 2017 / İyun 2017	8 000 AZN
"Azərbaycanda etika və uyğunlaşma" mövzusunda konfrans	Amerika Ticarət Palatası	Dekabr 2017 / Dekabr 2017	10 000 AZN
BP yeddi azərbaycanlı idmançıya dəstək Verdi	Fərdi Olimpiada və Paralimpik Atlet	2017/2017	75 712 ABŞ dolları
Bakı 2017 İslam Həmrəyliyi Oyunları	Azərbaycan İslam Həmrəyliyi Oyunları Əməliyyat Komitəsi və Azərbaycan Milli Olimpiya Komitəsi	May 2017 / May 2017	2 513 297 ABŞ dolları
Case, Fair və Oster tərəfindən mikroiqtisadiyyat kitabının Azərbaycan dilinə tərcüməsi	Qlobal TFD	Sentyabr 2017 / Sentyabr 2020	24 840 ABŞ dolları
Krugman, Obstfeld və Melitz tərəfindən Beynəlxalq İqtisadiyyatın Tərcüməsi: Teorisi və Siyasəti (11-ci nəşr) adlı dərslik	“MODULUS” MMC	Sentyabr 2017/Sentyabr 2018	7 057 ABŞ dolları
Neft və Qaz Təqaüd Proqramı	BP və Türkiyə/Azərbaycan universitetləri tərəfindən həyata keçirilən birgə müəssisələr	2017/2017	30 690,80 ABŞ dolları
Azərbaycanın ali məktəblərində komputer elmi təhsilinin təkmilləşdirilməsinə dəstək	Beynəlxalq Təlim və Layihə Mərkəzi	Dekabr 2017/Dekabr 2020	-
Əlil insanların məşğulluq bacarıqlarının artırılması	"British Council"-ın Azərbaycan Respublikasındakı filialı	Dekabr 2017/Dekabr 2020	-
Olivier Blanchard tərəfindən makroiqtisadiyyatın Azərbaycan dilinə tərcüməsi	Xəzər Universiteti	Sentyabr 2017/ Sentyabr 2020	-

6.2. Kvazi-fiskal xərclər

Kvazi-fiskal xərclər dövlət müəssisələri tərəfindən dövlət adından həyata keçirilən və kompensasiya edilməyən fiskal əməliyyatlardır. Bu xərclər əsasən qanunla tələb olunmur və dövlət büdcəsində nəzərdə tutulmur.

Hasilat sənayesində kvazi-fiskal əməliyyat növləri müəyyən edilərkən BVF-in “Təbii resurslardan gəlirlərin şəffaflığının təmin edilməsi üzrə Bələdçi”-sinə (Bələdçi) əsaslanaraq, Azərbaycanda kvazi-fiskal xərclərin mövcudluğunun təhlili aparılmış və Bələdçidə əks olunmuş kvazi-fiskal xərclərin aşağıdakı növləri üzrə məlumatları HSŞ hesabatına daxil edilmişdir:

- **Enerji daşıyıcıları sahəsində kvazi-fiskal fəaliyyət:** milli hasilat şirkəti (MHŞ) tərəfindən daxili istehlak üçün məhsulların (xüsusilə enerji və enerji daşıyıcılarının) bazar qiymətindən yaxud məsrəflərin ödənilməsi səviyyəsindən aşağı qiymətə icbari şəkildə təqdim edilməsi;
- **Dövlət xərcləri sahəsində kvazi-fiskal fəaliyyət:** bir qayda olaraq dövlət idarəetmə bölməsi (qurumları) tərəfindən göstərilən sosial xidmətlərin yaxud başqa ictimai nemətlərin (xidmətlərin) milli hasilat şirkətinin yaxud beynəlxalq şirkətlər tərəfindən icbari qaydada təqdim edilməsi. [125]

SOCAR 2017-ci il üçün dövlət büdcəsinə qiymət fərqindən yaranan gəlirlər əsasında 165,3 milyon manat vəsait ödəmişdir.

[125] Beynəlxalq Valyuta Fondu, “Təbii resurslardan gəlirlərin şəffaflığının təmin edilməsi üzrə Bələdçi (2007)”, http://www.imf.org/external/np/pp/2007/eng/051507g.pdf

Dövlətin qərarlarına uyğun olaraq SOCAR mütəmadi olaraq pul şəklində birbaşa maliyyə qoyuluşları etmək və ya dövlət, ayrı-ayrı dövlət idarələri və hökumətin həyata keçirdiyi tikinti və təmir layihələrini maliyyələşdirmək (o cümlədən aktivlərin köçürülməsi) tələb olunur. 2017-ci il ərzində bu cür qoyuluşların və maliyyələşdirmənin məbləğləri (dövlət idarələrinin subpodratçılarına ödənişlər formasında), müvafiq olaraq, 567 milyon AZN və 89 milyon AZN (2016-cı il: müvafiq olaraq, 56 milyon AZN və 17 milyon AZN) təşkil etmişdir və əsasən Azərbaycan Respublikasında mövcud olan, həmçinin yeni istirahət, nəqliyyat, təhsil və tibb infrastrukturunun təmiri və yenidən qurulması üçün istifadə edilmişdir. [126]

6.3. ÜDM–nin istehsal və sahə strukturları

2016-cı ildə ölkə iqtisadiyyatı 3,1% gerilədiyi halda, 2017-ci ildə ÜDM real ifadədə 0,1% artmışdır. Azərbaycan iqtisadiyyatında 2017-ci ildə Ümumi Daxili Məhsulun (ÜDM) məbləği 70,1 mlrd. manat və adambaşına düşən ÜDM isə 7,2 min manat təşkil etmişdir. ÜDM-in artımının əsas mənbəyini qeyri-neft sektorundakı artım təşkil etmişdir. Belə ki, hesabat ilində qeyri-neft sektoru real ifadədə 2,7% artmışdır. Məlumat üçün qeyd edək ki, qeyri-neft ÜDM-i 2016-cı ildə 4,5% azalma göstərmişdir. 2017-ci ildə qeyri-neft sektorunun ÜDM-də payı 62,8% təşkil etmişdir. Mədən hasilatı sənayesi məhsullarının istehsalında yaranan əlavə dəyər ÜDM–nin sahə strukturunda aparıcı yer tutmuş və sənayenin ÜDM-də xüsusi çəkisi 34.1 % təşkil etmişdir.

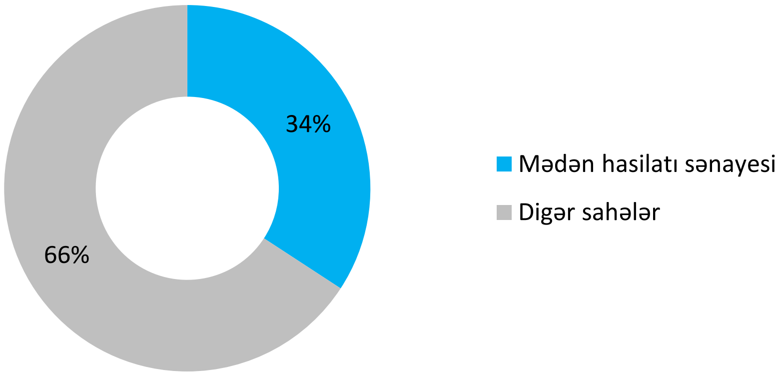

***Qrafik 3:** ÜDM–nin istehsal strukturu (2017)* [127]

70,1 milyard AZN məbləğində olan ÜDM-in strukturunda aparıcı rolu sənaye sektoru tutmuşdur. Sənayenin ÜDM-in strukturunda payı 2016-cı ildəki 37,1% səviyəsindən artaraq 2017-ci ildə 40% təşkil etmişdir. ÜDM-də sosial və digər xidmətlərin xüsusi çəkisi 16,4%, tikinti sektorunun xüsusi çəkisi 9,5%, ticarət, nəqliyyat vasitələrin təmirinin xüsusi çəkisi 10,4%, məhsula və idxala xalis vergilərin xüsusi çəkisi 7,3%, nəqliyyat və anbar təsərrüfatının xüsusi çəkisi 6,8%, kənd təsərrüfatı, meşə təsərrüfatı və balıqçılığın xüsusi çəkisi 5,6%, turistlərin yerləşdirilməsi və ictimai iaşənin xüsusi çəkisi 2,3%, informasiya və rabitənin xüsusi çəkisi 1,6% təşkil etmişdir.

[126] SOCAR, "Maliyyə hesabatı 2017-cİ il", "Qeyd 28, Nizamnamə kapitalı, əlavə ödənilmiş kapital və bölüşdürülməmiş mənfəət", səh. 70, file:///D:/D&S/Bilgeys.Alakbarli/Desktop/Maliyye.hesabat.2017.pdf
[127] "Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi", "Statistik nəşrlər", "Nəşrlərin e-versiyası", "Azərbaycan rəqəmlərdə", http://www.stat.gov.az/menu/6/statistical_yearbooks

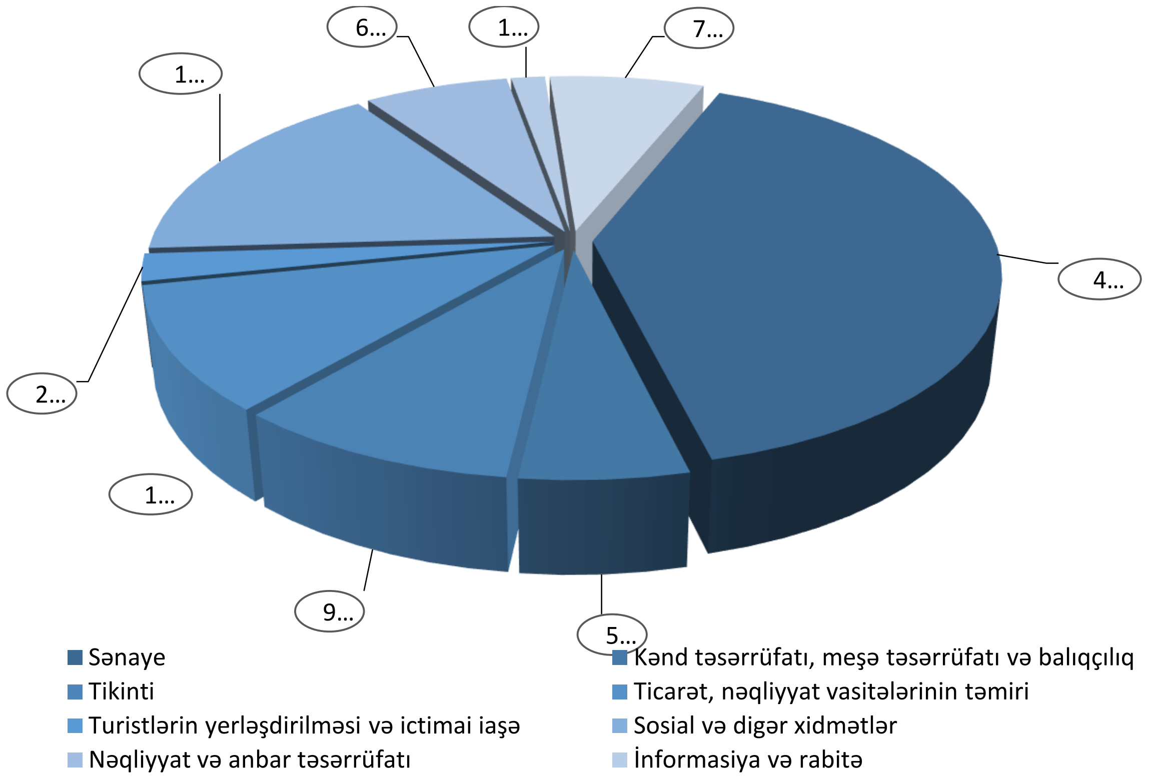

Qrafik 4: *ÜDM-nın 2017-ci il üzrə sahə strukturu (faiz nisbətində)* [128]

6.4. Hasilat sənayesindən əldə edilən dövlət gəlirləri

2017-ci ildə də ARDNF-in gəlir mənbələrini Azərbaycan Respublikasının payına düşən karbohidrogenlərin satışından əldə edilmiş gəlirlər, tranzit haqları ilə bağlı ödənişlər, bonus ödənişləri, akrhesabı ödənişlər, Fondun vəsaitinin idarə edilməsindən əldə edilən gəlirlər və digər mənbələr üzrə olan gəlirlər təşkil etmişdir. Ümumilikdə bu gəlir maddələri üzrə Fonda 12 137,5 milyon manat (7 065,5 milyon ABŞ dolları) vəsait daxil olmuşdur. Qeyd edək ki, 2016-cı il ilə müqayisədə ARDNF-nin karbohidrogenlərin satışından daxilolmalarında artım müşahidə edilmişdir. Bu artım əsasən xam neftin qiymətindəki artım hesabına olmuşdur. Belə ki, 1 barel neftin orta satış qiyməti 2016-cı ildə təqribən 41,9 ABŞ dolları təşkil etdiyi halda, hesabat ilində bu göstərici 52,9 ABŞ dollarına bərabər olmuşdur. Dollar ifadəsində 2016-cı il ilə müqayisədə ARDNF-nin gəlirləri 19,4% artmışdır.

[128] Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi, "Statistik nəşrlər", "Nəşrlərin e-versiyası", "Azərbaycanın Milli Hesabları", http://www.stat.gov.az/menu/6/statistical_yearbooks

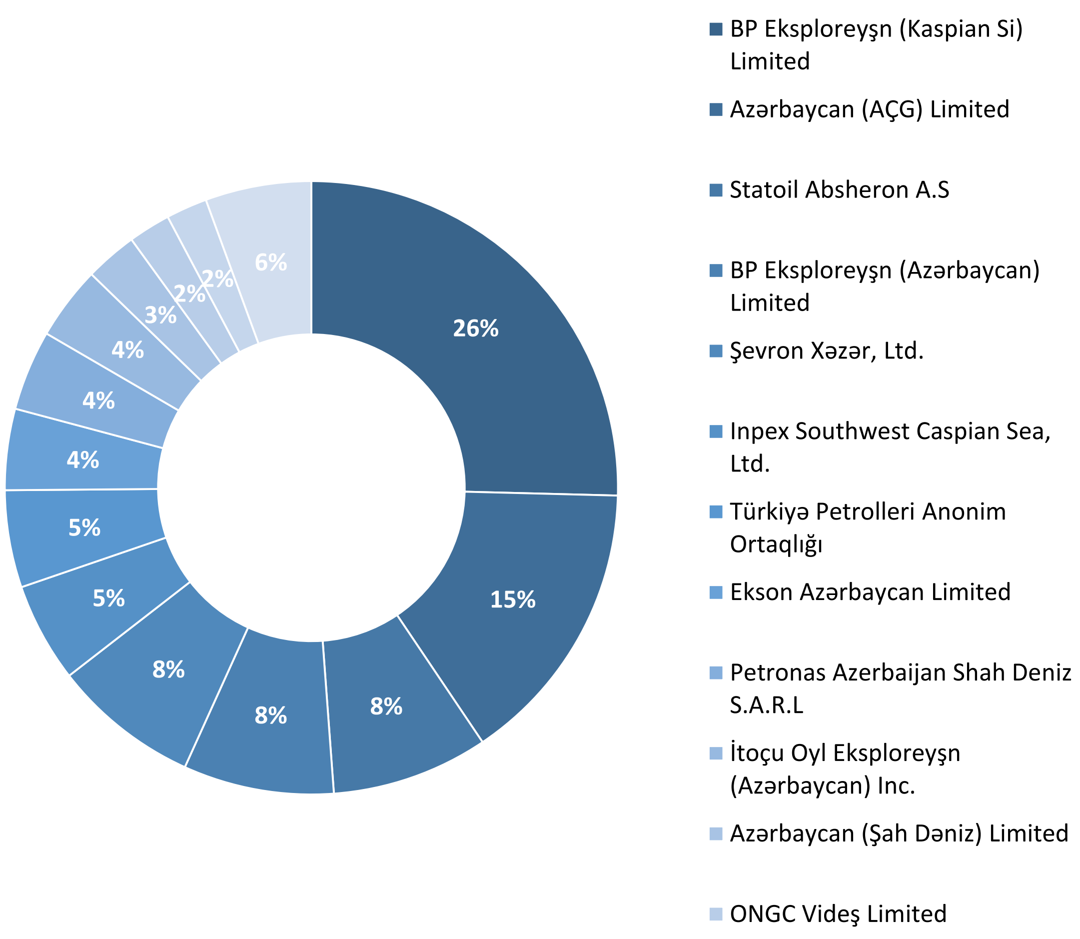

***Qrafik 5:** Əsas 13 xarici şirkətlərdən büdcəyə daxil olan gəlirin göstəricisi (faizlə)*

Xarici şirkətlərin hasilatında hökumətin iştirak payı:

Ödəniş növü	2015 (mln. ABŞ dolları)	2016 (mln. ABŞ dolları)	2017 (mln. ABŞ dolları)
Pul şəklində			
Neft hasilatından əldə edilmiş pul vəsaiti	45,8	24,5	32,5
Qaz hasilatından əldə edilmiş pul vəsaiti	323,3	64,4	0,24
Mənfəət vergisi	739,1	258,8	379,1*
Bonus	2	0,05	1,4
Tranzit haqqı	11,6	11,3	10,5
Akrhesabı ödənişlər	2,1	2,1	2,1
Qızıl	9.0	9.0	8,1
Gümüş	0,6	2,1	0,1

Ödəniş növü	2015	2016	2017
Natura şəklində			
Xam neft (milyon barel)	140	127,4	131,7
Təbii qaz (mln kubmetr)	18 721,2	18 949,5	6 301,9*
Səmt qazı (min kubmetr)	2 892 988	3 380 408	2 993 760

Vergilər

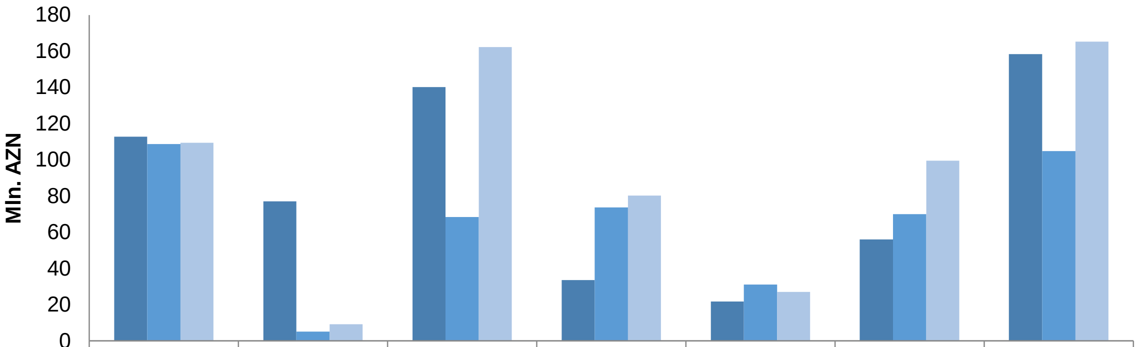

	Mədən vergisi	Mənfəət vergisi	ƏDV	Əmlak vergisi	Torpaq vergisi	Sair vergilər	Qiymət fərqi
2015	112.8	77.1	140.1	33.6	21.7	56	158.4
2016	108.7	5.1	68.4	73.8	31.1	70	104.9
2017	109.5	9.3	162.3	80.2	27	99.6	165.3

Qrafik 6: Yerli şirkətlərin hasilatında hökumətin iştirak payı:

- 19 aprel 2017-ci il tarixli SOCAR, Ortaq Neft Şirkəti ("ONŞ") və Bahar Energy Limited arasında imzalanmış Protokola əsasən, tərəflər razılaşırlar ki, bu Protokolun qüvvədə olduğu müddət ərzində SOCAR tərəfindən KBİHPBS-in 14-cü və NBSS-in 5-ci Maddələrinə müvafiq olaraq qəbul edilmiş Kompensasiya Karbohidrogenləri müvafiq Satış Müqaviləsinə əsasən satılacaqdır. Beləliklə, Bahar Energy Limited göstərilmiş protokol tarixindən etibarən natura şəklində olan kompensasiya olunacaq təbii qazın təhvilini dayandırmışdır.

- Dövlət tərəfindən təqdim olunan məbləğ manatla (656,013 milyon AZN) ifadə olunmuşdur. Üzləşmə məqsədi ilə həmin məbləğlər ödəniş tarixinə olan rəsmi məzənnə ilə ABŞ dollarına çevrilmişdir.

AÇQ HPBS üzrə dövlətə edilən xam neft köçürmələri (milyon barel)

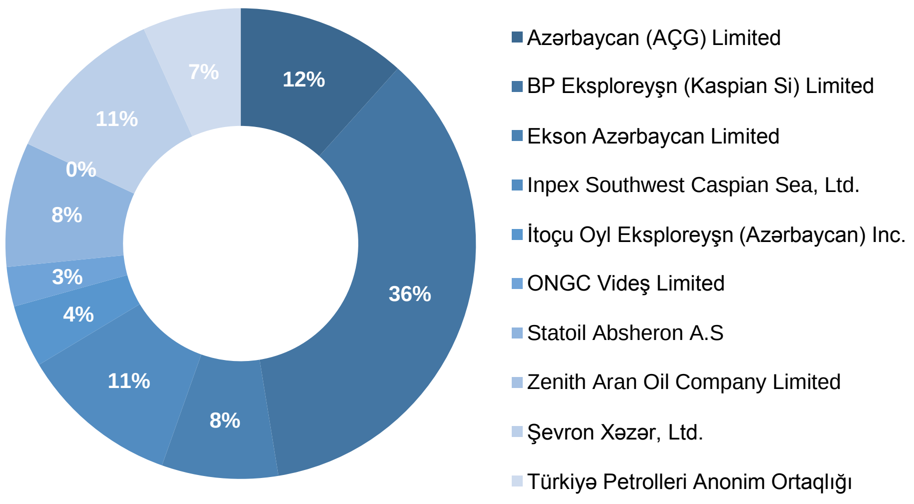

Qrafik 7: *AÇQ HPBS üzrə dövlətə edilən xam neft köçürmələri (milyon barel)*

6.5. Hasilat sənayesində məşğulluq

Məşğulluğun iqtisadiyyatın sahələri üzrə xarakteristikası: [129]

Azərbaycan Respublikasında iqtisadi fəal əhalinin sayı 2017-ci ildə 5 073,8 min nəfər qeydə alınmışdır ki, bu göstəricinin 4 822,1 min nəfəri iqtisadiyyatla məşğul olanlardan ibarətdir. Mədən hasilatı sənayesində çalışanların sayı 38,1 min nəfər təşkil etmişdir.

Cədvəl 22a: *Hasilat sənayesində məşğulluq*

Məşğulluq	2017-ci il (min nəfər)
İqtisadi fəal əhalinin sayı	5 073,8
İqtisadiyyatda məşğul olanların sayı	4 822,1
Mədən hasilatı sənayesində işçilərin sayı	37,9

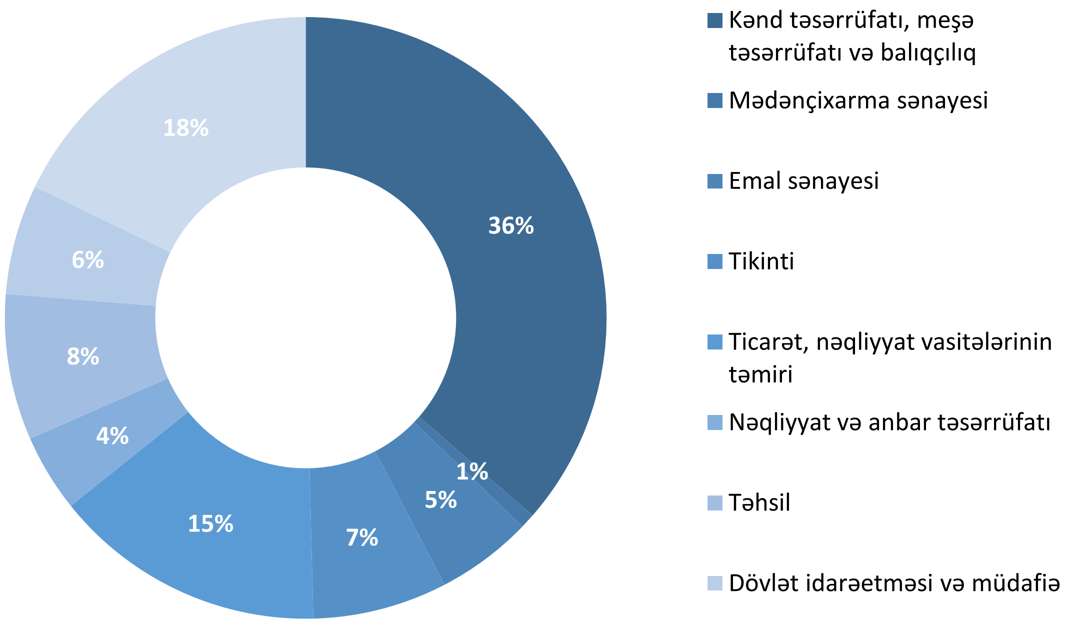

Qrafik 8: *Ümumi məşğulluğun strukturu (2017)* [130]

31 dekabr 2017-ci il tarixində başa çatmış il üzrə BP şirkətinin işçiləri olan Azərbaycan vətəndaşlarının sayı 2448 nəfər olub və bura müddətli müqavilə əsasında işləyən işçilər də daxildir. Bu, şirkətin Azərbaycanda ixtisaslı işçilərinin 89%-dən çoxunu təşkil edir ki, bunların da çoxu rəhbər vəzifələrdədir, o cümlədən şirkətin regional rəhbər heyətinin tərkibinə altı azərbaycanlı vitse-prezident daxildir. Bundan əlavə, 265 nəfər yerli işçi mövcud layihələr sahəsində çalışır. [131]

[129] Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi, “Statistik nəşrlər”, “Nəşrlərin e-versiyası”, “Azərbaycan rəqəmlərdə”, http://www.stat.gov.az/menu/6/statistical_yearbooks/.
[130] Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi, “Statistik nəşrlər”, “Nəşrlərin e-versiyası”, “Azərbaycan rəqəmlərdə”, http://www.stat.gov.az/menu/6/statistical_yearbooks/.
[131] BP rəsmi internet səhifəsi, Xəbərlər, Biznesə dair məlumatlar, 2017-ci ilin nəticələri - https://www.bp.com/az_az/caspian/press/businessupdates/2017-year-end--results1.html

Cədvəl 22b: *Hasilat sənayesi şirkətlərinin DSMF ödənişləri.* [132]

DSMF ödənişləri (mln manat)	2015	2016	2017
Yerli və xarici hasilat şirkətləri	58,1	62	119*
Cəmi	**58,1**	**62**	**119**

- 31 dekabr 2017-ci bitən il üzrə göstərilən 119 milyon manat məbləği öncəki illərdən fərqli olaraq müvafiq Əməliyyat şirkətlərinin DSMF ödənişlərini özündə əks etdirmişdir.

6.6. Ümumi hasilatın həcmi və cəmləşdiyi əsas rayonlar (ərazilər)

Neft ehtiyatlarının əksər hissəsi yəni 80%–i Abşeron Yarımadası, Bakı və Abşeron arxipelaqı və Xəzər dənizinin şelf zonasının 3000–4000 metr dərinliyində yerləşir. Neft ehtiyatlarının formalaşması süxurları Kaynozoy dövrünə aiddir. Neft istehsalının istismarı Bibiheybət daxil olmaqla, Balaxanı, Sabunçu və Ramanada gedən qazıntı işləriylə əlaqədardır. Əsas neft və qaz istehsalı əraziləri Bakı yaxınlığında yerləşir. Azərbaycan ərazisində Abşeron yarımadası, Aşağı və Orta Kür, Xəzəryanı ərazilər və Şamaxı–Qobustan kimi quruda istismara verilən 5 neft və qaz kondensatı əraziləri vardır. Bu zonalara 43 neft, qaz və kondensat əraziləri daxildir ki, bunlardan da 38–i istismar üçün əlverişlidir.

Cədvəl 23 *Neft (kondensatlar daxil olmaqla) hasilatı (əmtəəlik), min ton* [133]

Ərazilər	2015	2016	2017
Bakı	41 039	40 495	38 140
Siyəzən	49	52	52
Neftçala	39	34	33
Salyan	175	167	160
İmişli	17	14	12
Şirvan	250	237	241
Cəmi	**41 569**	**40 999**	**38 638**

Bakı yaxınlığında yerləşən mühüm neft istehsalı ərazilərinə misal olaraq Sabunçu, Suraxanı və Bibiheybəti göstərmək olar. 2017–ci ildə Bakıda neft hasilatı 38 140 min tona çatmışdır və bu da ümumi neft hasilatının 98,7%-ni təşkil etmişdir.

2017-ci ildə natura ifadəsində göstərilən neft hasilatı (kondensatlar daxil olmaqla) quruda 1 512 min ton və dənizdə isə 37 124 min ton həcmində olmuşdur.

Cədvəl 24: Qaz hasilatı (əmtəəlik), mln. kub metr [133]

Ərazilər	2015	2016	2017
Bakı	19 186	18 664	18 126
Siyəzən	7	8	8
Salyan	35	39	41
Şirvan	9	8	11
Cəmi	**19 237**	**18 719**	**18 186**

2017-ci ildə natura ifadəsində göstərilən qaz hasilatı səmt qazı üzrə 4 112 milyon kub metr və təbii qaz üzrə isə 14 074 milyon kub metr həcmində olmuşdur.

[132] Bu məlumat, HSŞ Komissiyasının DSMF-dən əldə etdiyi informasiya əsasında qeyd olunmuşdur.
[133] Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi, "Statistik nəşrlər", "Nəşrlərin e-versiyası", "Azərbaycanın Sənayesi", https://www.stat.gov.az/menu/6/statistical_yearbooks/

***Cədvəl 25:** Qızıl hasilatı, kq (əsas məhsulun istehsalı)* [134]

Ərazi	**2015**	**2016**	**2017**
Gədəbəy	2 229	1 895	6 391
Cəmi	**2 229**	**1 895**	**6 391**

Cədvəl 26: Gümüş hasilatı, kq (əsas məhsulun istehsalı) [134]

Ərazi			**2015**	**2016**	**2017**
Gədəbəy			133	320	705
Cəmi			**133**	**320**	**705**

Cədvəl 27: Mis filizləri və konsentrantlar, ton (əsas hasilat) [134134]

Ərazi	**2015**	**2016**	**2017**
Gədəbəy	969	1 947	2 063
Cəmi	**969**	**1 947**	**2 063**

6.7. Digər məlumatlar

2017-ci ildə ölkənin iqtisadi və sosial sahələrinin inkişafı üçün bütün maliyyə mənbələrindən əsas kapitala 17 430,3 milyon manat vəsait qoyulmuş və əvvəlki illə müqayisədə 2,8 faiz çox olmuşdur. 2017-ci ildə əsas kapitala qoyulan vəsaitin 48,7%-i və 8 484,0 milyon manatı neft sektoruna yönəldilmişdir. Qeyri-neft sektorunun inkişafına sərf edilmiş 8 946,4 milyon manatlıq vəsaitin 2 126,2 milyon manatı (ümumi sərmayənin 12,2 faizi) qeyri-neft sənayesi sektorunda istifadə edilmişdir.

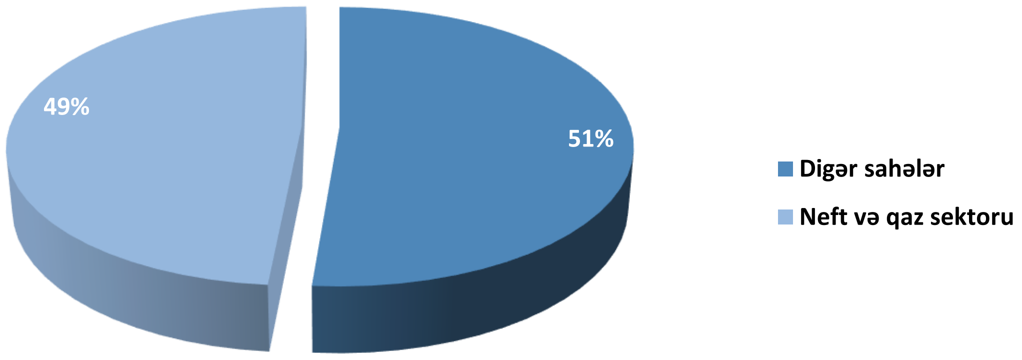

***Qrafik 9:** Əsas kapitala cəmi investisiyalar* [135]

[134] Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi, “Statistik nəşrlər”, “Nəşrlərin e-versiyası”, “Azərbaycanın Sənayesi ”, https://www.stat.gov.az/menu/6/statistical_yearbooks/
[135] Azərbaycan Dövlət Statistika Komitəsi – “Statistik nəşrlər”, “Nəşrlərin e-versiyası”, Azərbaycanda Tikinti https://www.stat.gov.az/menu/6/statistical_yearbooks/

Buna əlavə olaraq qeyd etmək olar ki, əsas kapitala yönəldilmiş vəsaitlərin 8 765,3 milyon manatını və ya 50,3 faizini daxili vəsaitlər təşkil etmişdir.

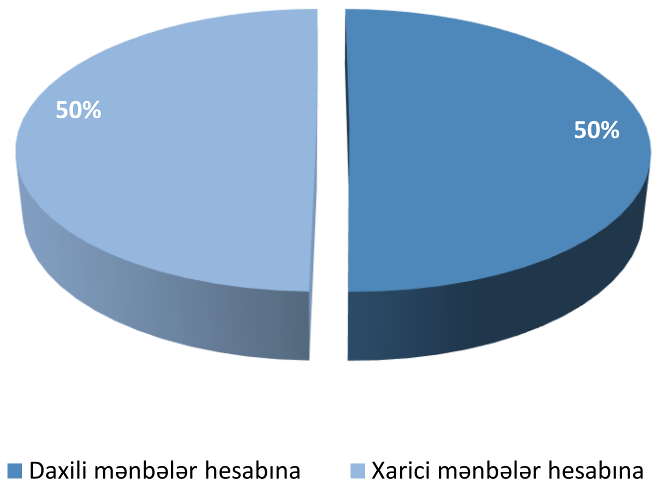

***Qrafik 10:** Əsas kapitala cəmi investisiyalar, milyon manat* [136]

6.7.1. Ətraf mühitin qorunması və təbii ehtiyatlardan səmərəli istifadə

SOCAR-ın Ekologiya İdarəsinin ətraf mühitin monitorinqi sahəsində əsas fəaliyyəti Şirkətin tabeliyində olan idarə və müəssisələrdə təbii və antropogen təsirlər nəticəsində ətraf mühitə yayılan zərərli qaz, maye və bərk halındakı tullantılara kəmiyyət və keyfiyyət cəhətdən nəzarətin elmi əsaslarla həyata keçirilməsi olub, hava, su, torpaq mühitlərinin vəziyyətlərinin qiymətləndirilməsi və proqnozlaşdırılması məqsədi ilə onların kimyəvi tərkibini, çirklənmə dərəcəsini, radioaktiv, hidrobioloji xüsusiyyətlərini, fiziki xassələrini müəyyən edən müntəzəm müşahidə və tədqiqatlar sisteminin həyata keçirilməsindən ibarətdir. Aparılan ekoloji monitorinq işləri dənizdə və quruda ətraf mühitin mühafizəsini əhatə edən beynəlxalq konvensiyaların (Oslo-Paris konvensiyası, Tehran Çərçivə konvensiyası), Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərman və sərəncamlarının, "Ətraf Mühitin Mühafizəsi haqqında” Qanunun 18-ci maddəsinin, Nazirlər Kabinetinin 1 iyul 2004-cü il tarixli 90 saylı Qərarı ilə təsdiq edilmiş "Ətraf mühitin və təbii ehtiyyatların dövlət monitorinqinin aparılması qaydaları haqqında Əsasnamə”-nin və SOCAR-ın müəssisə və təşkilatlarında ətraf mühitin qorunması, ekoloji təhlükəsizlik, təbii ehtiyatlardan səmərəli istifadə sahəsində praktiki fəaliyyətin istiqamətlərini müəyyən edən SOCAR-ın 12 may 2008-ci il tarixli 77 nömrəli əmri ilə təsdiq edilmiş "Ekoloji Siyasət" sənədinin müddəalarının tələbləri ilə tənzimlənir. SOCAR-ın Ekologiya İdarəsi tərəfindən həyata keçirilən ekoloji monitorinqlərin tədqiqat obyekti Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorunda SOCAR-a məxsus neft-qaz yataqlarında və quru ərazilərində fəaliyyət göstərən neft-qazçıxarma idarələri və neft-qaz, neft-kimya emal müəssisələri, Hasilatın Pay Bölgüsü Sazişi üzrə Əməliyyat Şirkətləri və Birgə müəssisələrin saziş ərazilərinin istehsalat sahələrini əhatə edir.

31 dekabr 2017-ci il tarixinə ətraf mühitin bərpası ilə bağlı təxmin edilmiş öhdəlik 58 milyon AZN (2016-cı il: 76 milyon AZN) təşkil etmişdir. Bu şərtlərdən hər hansı birinin dəyişməsi SOCAR-ın ayırdığı ehtiyatlar üzrə düzəlişlərin aparılmasına gətirib çıxara bilər. [137]

---

[136] Azərbaycan Dövlət Statistika Komitəsi – “Statistik nəşrlər”, “Nəşrlərin e-versiyası”, Azərbaycanda Tikinti https://www.stat.gov.az/menu/6/statistical_yearbooks/
[137] SOCAR 2017-ci il üzrə maliyyə hesabatı – http://www.socar.az/socar/assets/documents/az/socar-financial-reports/Maliyye.hesabat.2017.pdf

6.7.2 Alternativ enerji mənbələri

Bu gün enerji təhlükəsizliyi, qlobal iqlim dəyişmələri və ətraf mühitin çirklənməsi bəşəriyyəti narahat edən əsas problemlərdəndir. Onların həlli üçün müxtəlif vasitələr təklif edilir ki, bunlardan bu gün üçün önəmli olanı bərpa olunan və alternativ enerji mənbələrindən istifadədir. Azərbaycan Respublikası coğrafi mövqeyinə və iqlim şəraitinə görə alternativ enerji mənbələrindən istifadə üçün əlverişli imkanlara malik ölkələrdən biridir. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin "Azərbaycan Respublikasında alternativ və bərpa olunan enerji mənbələrindən istifadə olunması üzrə Dövlət Proqramı" haqqında Sərəncamı Azərbaycanın bu məsələlərdə dünya birliyi ilə həmrəy olduğunu sübut edir.

SOCAR-ın istehsal fəaliyyəti zonalarında, rekultivasiya olunmuş ərazilərdə hal-hazırda genişmiqyaslı yaşıllaşdırma işləri aparılır. Ağac və kol bitkilərinə olan tələbatın ödənilməsi və gənc nəslin ekoloji maarifləndirilməsi üçün Xəzər rayonu ərazisində ayrılmış 9,3 ha sahədə "Ekoloji Park" layihəsi həyata keçirilmişdir.

"Ekoloji Park"-da təmiz və tullantısız texnologiyaların tətbiqinə böyük önəm verilir. Parkda elektrik enerjisinə olan tələbatın müəyyən bir hissəsinin alternativ və bərpa olunan enerji mənbələri hesabına ödəmək üçün pilot layihə kimi hər birinin gücü 10 kVt/saat olan 4 ədəd külək generatoru və ümumu gücü 20 kVt/saat olan günəş panelləri quraşdırılmışdır. Ekologiya İdarəsinin Sabunçu rayonu ərazisində yerləşən Balaxanı istehsalat sahəsində yeni tikilən inzibati binanın elektrik enerjisinə olan tələbatının ödənilməsi məqsədi ilə gücü 20 kVt/saat olan günəş panellərinin quraşdırılması nəzərdə tutulmuşdur. [138]

Ölkədə alternativ və bərpa olunan enerji sahəsində idarəetmə sisteminin təkmilləşdirilməsi məqsədi ilə Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin 1 fevral 2013-cü il tarixli Fərmanı ilə Azərbaycan Respublikasının Alternativ və Bərpa Olunan Enerji Mənbələri üzrə Dövlət Agentliyi yaradılmışdır.

Alternativ və Bərpa Olunan Enerji Mənbələri üzrə Dövlət Agentliyin əsasnaməsi ölkə başçısının 1 fevral 2013-cü il tarixli Fərmanı ilə təsdiq edilmişdir.

Əsasnaməyə əsasən Agentlik – Azərbaycan Respublikasında alternativ və bərpa olunan enerji və ondan səmərəli istifadə olunması sahəsində dövlət siyasətini və tənzimlənməsini, alternativ və bərpa olunan enerji mənbələri üzrə fəaliyyətin səmərəli təşkilini, bu sahədə fəaliyyətin əlaqələndirilməsini və dövlət nəzarətini həyata keçirən mərkəzi icra hakimiyyəti orqanıdır.

Agentlik müvafiq sahədə vahid dövlət siyasətinin formalaşmasında iştirak edir və bu siyasətin həyata keçirilməsini, həmçinin alternativ və bərpa olunan enerji sahəsinin inkişafını və infrastrukturun yaradılmasını, iqtisadiyyatda və sosial sahələrdə alternativ və bərpa olunan energetikanın tətbiqini, ABOEM üzrə enerji istehsalı, enerji istehlakı və enerji effektivliyi ilə bağlı tədbirlərin həyata keçirilməsini təmin edir, sahə üzrə dövlət uçotunu və dövlət kadastrını aparır. [139]

Agentlik tərəfindən icra olunmuş, keçid dövründə olan və perspektivi olan layihələrin siyahısı Azərbaycan Respublikasının Alternativ və Bərpa Olunan Enerji Mənbələri üzrə Dövlət Agentliyinin rəsmi internet səhifəsində əks edilmişdir. [140]

[138] SOCAR.az, Ətraf mühit və təhlükəsizlik, http://www.socar.az/socar/az/environment-and-safety/menu/alternative-energy-use
[139] Azərbaycan Respublikasının Alternativ və Bərpa Olunan Enerji Mənbələri üzrə Dövlət Agentliyi- http://area.gov.az/page/3
[140] Azərbaycan Respublikasının Alternativ və Bərpa Olunan Enerji Mənbələri üzrə Dövlət Agentliyi- http://area.gov.az/page/8

Beynəlxalq təşkilatlarla əməkdaşlıq[141]

İRENA (Beynəlxalq Bərpa Olunan Enerji Agentliyi)

İRENA-nın (Beynəlxalq Bərpa Olunan Enerji Agentliyi) rəsmi olaraq 2009-cu ilin 26 yanvarında Bonn şəhərində təsis edilmişdir. İRENA beynəlxalq səviyyədə bərpa olunan enerji sahəsi üzrə ən mötəbər beynəlxalq təşkilatlardan sayılır. Yarandığı dövrdən indiyə kimi təşkilata artıq 145 dövlət üzv olmuş və 31 dövlət isə üzvlüyə namizəddir.

Azərbaycan Respublikası 2009-cu ildən İRENA-nın üzvlüyünə qəbul edilmiş və 2014-cü il mayın 2-də Milli Məclisin Beynəlxalq Bərpa Olunan Enerji Agentliyinin nizamnaməsinin ratifikasiyası ilə onun tamhüquqlu üzvü olmuşdur.

İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatı (İƏT)

İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatı İran, Pakistan və Türkiyə tərəfindən 1985-ci ildə yaradılıb. Təşkilat üzv ölkələrin Xarici İşlər Nazirləri Şurasından ibarətdir. Şura təşkilatın fəaliyyət siyasətini, Regional Planlaşdırma Şurasını, Müavinlər Şurasını müəyyən edir. Mənzil-qərargahı Tehranda yerləşən Müavinlər Şurası İƏT ölkələri səfirlərindən ibarətdir.

20-21 noyabr 2013-cü il tarixində Bakı şəhərində keçirilmiş alternativ və bərpa olunan enerji mənbələri (ABOEM) üzrə Ekspertlər Qrupunun 2-ci iclası keçirilmişdir. İclas zamanı ekspertlər qrupu tərəfindən İƏT Katibliyinin təşəbbüsü qeydə alınmış və Azərbaycan Respublikasının nümayəndə heyətinin ABOEM üzrə texnologiyalar, enerji potensialı, layihələr, standartlar və qaydalar sahəsində məlumat bazasının yaradılması və İƏT üzv ölkələri arasında mübadiləsini təmin etmək məqsədilə İƏT Katibliyi ilə əməkdaşlıqda İƏT-in direktiv orqanlarının razılığından sonra Bakı şəhərində Məlumat Şəbəkəsinin (MŞ) yaradılmasına dair təklifi qiymətləndirilmişdir. Bundan başqa, İƏT üzv ölkələri təlim və sınaqların təşkilində və həmin ölkələrdə həyata keçirilən layihələr barədə məlumatın yayılmasında Qobustan Eksperimental Poliqonuna yardım edə bilərlər.

Qara Dəniz İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatı (QDİƏT)

Qara Dəniz İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatı 4 iyun 1992-ci ildə təsis edilmişdir.

25 iyun 1992-ci ildə İstanbulda Albaniya, Azərbaycan, Bolqarıstan, Ermənistan, Gürcüstan, Yunanıstan, Moldova, Rumıniya, Rusiya, Türkiyə, Ukraynanın Dövlət və Hökumət Başçıları tərəfindən Qara Dəniz İqtisadi Əməkdaşlığı üzrə Zirvə Bəyənnaməsinin (sonradan İstanbul Bəyənnaməsi kimi istinad edilir) imzalanması ilə yaranmışdır.

Üzv ölkələrin koordinasiyası, QDİƏT-in Daimi Beynəlxalq Katibliyi tərəfindən həyata keçirilir. Katiblik İstanbul şəhərində yerləşir, vəzifəsi QDİƏT-in işinin təşkilati cəhətdən təmin edilməsidir. Hazırda Baş Katib vəzifəsi 3 illik müddət üçün (yenidən seçilmək hüququ ilə) nəzərdə tutulur.

Təşkilatın Ali Orqanı - Xarici İşlər Nazirləri Şurasıdır. Şura, təşkilatın əsas qərar qəbul edən orqanıdır. Şuranın iclasları 6 ayda bir dəfədən az olmayaraq, əməkdaşlığın nəticələrinin təhlili və yeni vəzifələrin müəyyənləşdirilməsi məqsədilə keçirilir. Hər üzv ölkə 6 ay müddətində təşkilata sədrlik edir və sədrlik müddətinin sonunda öz ölkəsinin ərazisində XİNŞ-in İclasını keçirir. Şuranın səlahiyyətlərinə:

- Reqlamentlərin təsdiq edilməsi və dəyişdirilməsi;
- Təşkilati surukturun yaradılması;

[141] Azərbaycan Respublikasının Alternativ və Bərpa Olunan Enerji Mənbələri üzrə Dövlət Agentliyi- http://area.gov.az/page/7

- QDİƏT çərçivəsində köməkçi orqanların yaradılması, onlara səlahiyyətlərin verilməsi, onların mandatının dəyişdirilməsi və ya ləğvi;
- Müşahidəçilərin üzvlüyü və statusuna münasibətdə qərarların qəbul edilməsi.

Müasir dünya üçün aktual olan ABOEM sahəsi üzrə də QDİƏT-lə ölkəmiz arasında əməkdaşlıq həyata keçirilir. QDİƏT Katibliyinin milli qurumlar arasında əməkdaşlıq şəbəkəsində Alternativ və Bərpa Olunan Enerji Mənbələri üzrə Dövlət Agentliyinin nümayəndəsi təmsil olunur .

Türkdilli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurası

Türkdilli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurası 16 sentyabr 2010-cu il tarixində Türkdilli ölkələrin dövlət başçılarının İstanbulda keçirilən 10-cu zirvə toplantısında Türkdilli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurasının (TDƏŞ) yaradılması haqqında qərar qəbul edilmişdir.

11 sentyabr 2015-ci il tarixində TDƏŞ-in Astanada keçirilən 5-ci Sammiti zamanı “Alternativ enerji” üzrə yeni əməkdaşlıq sahəsi təsdiq edilmişdir. Hal -hazırda üzv dövlətlərin müvafiq sahə üzrə işçi qrupları yaradılmaqdadır.

Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Avropa İqtisadi Komissiyası (UNECE)

BMT-nin iqtisadi qurumlarından biri olan Avropa İqtisadi Komissiyası 1947-ci ildə üzv ölkələr arasında iqtisadi əməkdaşlığın inkişafına dəstək üçün təsis olunmuşdur.

Bu quruma Avropa ölkələri ilə yanaşı, Amerika Birləşmiş Ştatları, Kanada, İsrail, Mərkəzi Asiya respublikaları da daxil olaraq üzv dövlətlərin sayı 56-ya çatmışdır. Mərkəzi katiblik qərargahı İsveçrənin Cenevrə şəhərində yerləşir.

BMT-nin Avropa Iqtisadi Komissiyası regionu demək olar ki, dünyanın bərpa olunan enerji potensialının yarısını əhatə edir. ABOEM sahəsi də BMT-nın Avropa İqtisadi Təşkilatının əsas fəaliyyət göstərdiyi sahələrdən biridir və Azərbaycan Respublikası da bu təşkilatla fəal əməkdaşlıq edir.

BMT-nin Avropa İqtisadi Təşkilatının Bərpa Olunan Enerji üzrə İşçi Qrupu 2014-cü ildə fəaliyyətə başlamış və mütəmadi olaraq bu qurumun təşkilatçılığı ilə işçi qrupunun iclasları həyata keçirilir.

7. ÜZLƏŞDİRMƏ

Üzləşdirmə prosesinin nəticəsinə əsasən, hasilat sənayesi şirkətləri tərəfindən ödənilmiş və dövlət orqanları tərəfindən alınmış məbləğlər və həcmlər arasındakı fərqlər aşağıdakı cədvəldə təqdim edilmişdir. Şirkətlər tərəfindən ilkin təqdim edilmiş məbləğlərin üzərində düzəlişlərimizi edərək yekun məbləğləri qeyd etdik.

7.1. Gəlir növləri üzrə üzləşmə prosesi (xarici şirkətlər)

Aşağıdakı cədvəl xarici hasilat sənayesi şirkətləri və dövlət qurumları tərəfindən təqdim olunan ödənişlərin ümumi məbləğlərini, yaranan fərqləri və müvafiq düzəlişləri əks etdirir:

(mln ABŞ dolları)

Gəlir növü	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq
Neft hasilatından əldə edilən pul vəsaiti	32,537	32,532	0,005	0,005	-	32,532	32,532	-
Qaz hasilatından əldə edilən pul vəsaiti	227,796	0,243	(227,553)	(227,553)	-	0,243	0,243	-
Bonuslar	0,972	1,405	0,433	0,433	-	1,405	1,405	-
Tranzit haqqı	4,238	10,456	6,218	6,218	-	10,456	10,456	-
Akrhesabı ödənişlər	2,118	2,118	-	-	-	2,118	2,118	-
Mənfəət vergisi (USD)	379,561	379,149**	(0,412)	0,412	-	379,149	379,149	-

*Cədvəllərdə istifadə olunmuş mötərizə işarəsi məbləğin azalmasını göstərir.

** Dövlət tərəfindən təqdim olunan məbləğ manatla (656,013 milyon AZN) ifadə olunmuşdur. Üzləşmə məqsədi ilə həmin məbləğlər ödəniş tarixinə olan rəsmi məzənnə ilə ABŞ dollarına çevrilmişdir.

Aşağıdakı cədvəl xarici hasilat sənayesi şirkətləri tərəfindən dövlətə natura şəklində edilən köçürmələrin ümumi məbləğlərini əks etdirir:

Məhsul	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq
Xam neft (milyon barel)	131,693	131,682	(0,011)	(0,011)	-	131,682	131,682	-
Təbii qaz (mln m³)	6 301,823	6 301,853	0,030	0,030	-	6 301,853	6 301,853	-
Səmt qazı (mln m³)	2 830 760,176	2 993 969,118	163 209,279	163 209,279	-	2 993 969,118	2 993 969,118	-
Qızıl (mln unsiya)	6,366	6,366	-	-	-	6,366	6,366	-
Gümüş (mln unsiya)	2,978	2,978	-	-	-	2,978	2,978	-
Mis konsentratında qızıl (mln unsiya)	0,686	0,686	-	-	-	0,686	0,686	-
Mis konsentratında gümüş (mln unsiya)	14,898	14,898	-	-	-	14,898	14,898	-
Əlvan metal - Mis konsentratı (mln ton)	0,213	0,213	-	-	-	0,213	0,213	-

7.2. Gəlir növləri üzrə üzləşmə prosesi (yerli şirkətlər üzrə)

Aşağıdakı cədvəl yerli hasilat sənayesi şirkətləri və dövlət qurumları tərəfindən təqdim olunan ödənişlərin ümumi məbləğlərini, yaranan fərqləri və müvafiq düzəlişləri əks etdirir:

(mln AZN)

Gəlir növü	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq
Mənfəət vergisi	9,287	9,287	-	-	-	9,287	9,287	-
Royalti	109,548	109,548	-	-	-	109,548	109,548	-
ƏDV	169,057	162,310	6,747	(6,747)	-	162,31	162,31	-
Əmlak vergisi	80,182	80,182	-	-	-	80,182	80,182	-
Torpaq vergisi	26,969	26,969	-	-	-	26,969	26,969	-
Qiymət fərqi üzrə yığımlar	165,293	165,293	-	-	-	165,293	165,293	-
Sair vergilər	99,551	99,551	-	-	-	99,551	99,551	-

7.3. Düzəlişlər

7.3.1 Pul şəklində edilən köçürmələrə dair düzəlişlər

Xarici hasilat sənayesi şirkətlərinin təqdim etdiyi məlumatlara dair düzəlişlər

- ***Neft hasilatından əldə edilən pul vəsaiti***

Neft gəlirlərinin cəmi fərqi 0,005 milyon ABŞ dolları təşkil etmişdir.

(milyon ABŞ dolları)

Xarici hasilat sənayesi şirkətləri	Şirkətlər üzrə			Dövlət üzrə			Yekun Fərq
	İlkin	Düzəliş	Yekun	İlkin	Düzəliş	Yekun	
Apşeron İnvestments Limited	3.840	-	3.840	3.840	-	3.840	-
Azen Oyl Kompani B.V.	7.420	(0,005)*	7.425	7.415	-	7.415	-
Bahar Energy Limited	0.161	-	0.161	0.161	-	0.161	-
Si En Pi Si İnternəşnl (Kura) Limited	0.514	-	0.514	0.514	-	0.514	-
Fortunate Assets Limited	0.514	-	0.514	0.514	-	0.514	-
Neftechala İnvestments Limited	0.797	-	0.797	0.797	-	0.797	-
Novatis Oil F.Z.E.	5.598	-	5.598	5.598	-	5.598	-
Zenith Aran Oil Company Limited	0.578	-	0.578	0.578	-	0.578	-
Shirvan Investments Limited	5.615	-	5.615	5.615		5.615	-
UGE-LANCER PTE.LTD	7.500	-	7.500	7.500		7.500	-
Cəmi	**32,537**	**(0,005)**	**32,532**	**32,532**	**-**	**32,532**	**-**

* 0,005 milyon ABŞ dolları məbləğində olan fərq Azen Oyl Kompani B.V. sirkəti tərəfindən təqdim edilən hesabatda rəqəmlərin düzgün yuvarlaqlaşdırılmamasına görə yaranmışdır.

- ***Qaz hasilatından əldə edilən pul vəsaiti***

Qaz gəlirlərinin cəmi fərqi 227,553 milyon ABŞ dolları təşkil etmişdir.

(milyon ABŞ dolları)

Xarici hasilat sənayesi şirkətləri	Şirkətlər üzrə			Dövlət üzrə			Yekun Fərq
	İlkin	Düzəliş	Yekun	İlkin	Düzəliş	Yekun	
Azərbaycan (Şah Dəniz) Limitid	22,755	(22,755)*	-	-	-	-	-
BP Eksploreyşn (Azərbaycan) Limited	65,604	(65,604)*	-	-	-	-	-
Lukoyl Oversiz Shah Deniz Ltd.	22,755	(22,755) *	-	-	-	-	-
SGC Upstream MMC	15,178	(15,178) *	-	-	-	-	-
Petronas Azerbaijan Shah Deniz S.A.R.L	35,271	(35,271) *	-	-	-	-	-
Naftiran İntertrade Co (NICO) Limited	22,755	(22,755) *	-	-	-	-	-
Türkiş Petroleum Overseiz Kompani Ltd	43,235	(43,235) *	-	-	-	-	-
Bahar Energy Limited	0,243	-	0,243	0,243	-	0,243	-
Cəmi	**227,796**	**227,553**	**0,243**	**0,243**	**-**	**0,243**	**-**

* SOCAR tərəfindən SD1 layihəsi çərçivəsində SOCAR (Azərbaycan dövləti) və alıcılar arasında qazın alqı-satqısı üzrə bağlanmış sazişlər çərçivəsində müvafiq illik qaz həcmlərinin artıq həcmdə SOCAR tərəfindən alışı ilə bağlı həmin artıq həcmlərin alışına yönəldilmiş 227,553 milyon ABŞ dolları məbləğində vəsait ARDNF-yə daxil edilməmişdir.[142]

SOCAR və Azərbaycan Qaz Təchizatı Şirkəti ("AQTŞ") təbii qaz üçün Apstrim Satınalma Sazişinin ("ASS"), "Şahdəniz üzrə optimallaşdırma layihəsi"-nin ("Debottlenecking SPA") və Qaz alqı-satqısı haqqında Sazişlərin ("Azeri SPA") tərəfdaşlarıdır. Debottlenecking SPA, Azeri SPA və ASS

[142] ARDNF-nun 2017-ci il üzrə hesabatı- http://www.oilfund.az/uploads/REPORT_AZ_2017.pdf

sazişlərinin müvafiq olaraq 13.3, 9.3 və 9.12-ci maddələrinə əsasən SOCAR tərəfindən AQTŞ-ə ödənilməmiş məbləğin AQTŞ tərəfindən ödənilməli olan məbləğ ilə əvəzləşdirilməsini həyata keçirə bilər. 2017-ci ildə Şahdəniz qazının satışı AQTŞ tərəfindən həyata keçirilmiş, və bu satışdan əldə olunan gəlirlərin ümumi məbləği 227,554 milyon ABŞ dolları təşkil etmişdir. Yuxarıda qeyd olunan Sazişlər çərçivəsində 2017-ci ildə AQTŞ-nin Direktorlar Şurası həmin məbləğin SOCAR-ın borcuna qarşı əvəzləşdirilməsini qərara almışdırlar.

➢ ***Bonuslar***

Bonusların cəmi fərqi 0,433 mln ABŞ dolları təşkil etmişdir.

(mln ABŞ dolları)

Xarici hasilat sənayesi şirkətləri	**Şirkətlər üzrə**			**Dövlət üzrə**			**Yekun fərq**
	İlkin	**Düzəliş**	**Yekun**	**İlkin**	**Düzəliş**	**Yekun**	
BP Eksploreyşn (Azərbaycan) Limited	0,026	-	0,026	0,026	-	0,026	-
Lukoyl Oversiz Shah Deniz Ltd.	0,009	-	0,009	0,009	-	0,009	-
Naftiran İntertrade Co (NICO) Limited	0,013	(0,004)*	0,009	0,009	-	0,009	-
Petronas Azerbaijan Shah Deniz S.A.R.L	0,020	(0,006)*	0,014	0,014	-	0,014	-
Total E & P Abşeron B.V.	0,887	-	0,887	0,887	-	0,887	-
Türkiş Petroleum Overseiz Kompani Ltd	0,017	-	0,017	0,017	-	0,017	-
Engie E & P Absheron B.V. *	-	-	-	0,443	-	0,443	0,443
Cəmi	**0,972**	**(0,010)**	**0,962**	**1,405**	**-**	**1,405**	**0,443**

* Yuxarıda göstərilən 0,006 mln və 0,004 mln ABŞ dolları dəyərindəki fərqlər müvafiq olaraq Petronas Azerbaijan Shah Deniz S.A.R.L və Naftiran İntertrade Co (NICO) Limited hasilat şirkətləri tərəfindən məlumatın kassa metodu əvəzinə hesablama metodu ilə hesabatda təqdim edildiyindən yaranmışdır. Yaranan fərqlərə görə Müstəqil Auditorlar tərəfindən 2017-ci ildə edilən müvafiq ödəniş sənədləri əldə edilərək fərqlərə düzəliş edilmişdir.

* 23 mart 2017-cil tarixli məktuba əsasən "ENGİE E & P Absheron B.V." hasilat şirkəti Abşeron Qaz Yatağı üzrə HPBS-də olan 20% iştirak payını bərabər nisbətdə digər podratçı tərəflər olan SOCAR-ın Ortaq Şirkəti və Total E & P Abşeron B.V. arasında bölərək layihədən ayrılmışdır. Azərbaycanda nümayəndəlik mövcud olmaması səbəbindən həmin hasilat şirkətinə 2017-ci il üçün hesabat forması göndərilməmişdir.

➢ ***Tranzit haqqı***

Tranzit haqları üzrə cəmi fərq 6,218 mln ABŞ dolları təşkil etmişdir. Cəmi tranzit haqqı üzrə müvafiq şirkətlərin təqdim etdiyi rəqəmlər aşağıdakı cədvəldə göstərilmişdir:

(milyon ABŞ dolları)

Xarici hasilat sənayesi şirkətləri	**Şirkətlər üzrə**			**Dövlət üzrə**			Yekun fərq
	İlkin	**Düzəliş**	**Yekun**	**İlkin**	**Düzəliş**	**Yekun**	
Azərbaycan (EYSC) Limitid	0,490	-	0,490	0,490	-	0,490	-
BP Eksploreyşn (Kaspian Si) Limited	1,519	-	1,519	1,519	-	1,519	-
Ekson Azərbaycan Limited	0,340	-	0,340	0,340	-	0,340	-
Inpex Southwest Caspian Sea, Ltd.	0,465	-	0,465	0,465	-	0,465	-
İtoçu Oyl Eksploreyşn (Azərbaycan) Inc.	0,182	-	0,182	0,182	-	0,182	-
ONGC Videş Limited	0,115	-	0,115	0,115	-	0,115	-
Statoil Absheron A.S	0,363	-	0,363	0,363	-	0,363	-
Şevron Xəzər Ltd.	0,478	-	0,478	0,478	-	0,478	-
Türkiyə Petrolleri Anonim Ortaqlığı	0,286	-	0,286	0,286	-	0,286	-
ARDNF	-	6,218*	6,218	6,218	-	6,218	-
Cəmi	**4,238**	**6,218**	**10,456**	**10,456**	**-**	**10,456**	**-**

Dövlətin cədvəlinə daxil edilmiş 6,218 mln ABŞ dolları həcmində olan məbləğ Dövlətin payına düşən neftin tranziti üçün özü tərəfindən ödənilmiş nəqletmə haqlarını əks etdirir. Hər ay Qərbi İxrac boru kəməri ilə nəql olunan neftə əsasən Podratçı tərəflər və Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondu (dövlətin payına düşən mənfəət nefti) Azərbaycan və Gürcüstan Respublikasının təyin etdiyi tarifi və boru kəmərinin ümumi fəaliyyət xərclərini (əməliyyat və kapital xərcləri) Azərbaycan Beynəlxalq Əməliyyat Şirkətinə (ABƏŞ) ödəyir. Əməliyyatın xüsusiyyətinə görə bu fərq daimidir.

- ***Əlavə dəyər vergisi***

Əlavə dəyər vergisinin cəmi fərqi 6,747 mln ABŞ dolları təşkil etmişdir. Cəmi ƏDV üzrə müvafiq şirkətlərin təqdim etdiyi rəqəmlər aşağıdakı cədvəldə göstərilmişdir:

(milyon ABŞ dolları)

Xarici hasilat sənayesi şirkətləri	Şirkətlər üzrə			Dövlət üzrə			Yekun fərq
	İlkin	**Düzəliş**	**Yekun**	**İlkin**	**Düzəliş**	**Yekun**	
Bahar Energy Limited	6,747	(6,747)*	-	-	-	-	-
SOCAR	162,310	-	162,310	162,310	-	162,310	-
Cəmi	**169,057**	**(6,747)**	**162,310**	**162,310**	**-**	**162,310**	**-**

* Bahar Energy Limited şirkəti tərəfindən 6,747 milyon ABŞ dolları dəyərində ödəmə mənbəyindən ödənilən vergi məbləği səhvən hesabata ƏDV kimi daxil edilmişdir.

- ***Mənfəət vergisi***

Mənfəət vergisi üzrə fərq 0,412 milyon ABŞ dolları məbləğində olmuşdur. Cəmi mənfəət vergisi üzrə müvafiq şirkətlərin təqdim etdiyi rəqəmlər aşağıdakı cədvəldə göstərilmişdir:

(milyon ABŞ dolları)

Xarici hasilat sənayesi şirkətləri	Şirkətlər üzrə			Dövlət üzrə			Yekun Fərq
	İlkin	**Düzəliş**	**Yekun**	**İlkin**	**Düzəliş**	**Yekun**	
Azen Oyl Kompani B.V.	0,200	-	0,200	0,200	-	0,200	-
Azərbaycan (EYSC) Limitid	73,020	0,003*	73,023	73,023	-	73,023	-
BP Eksploreyşn (Kaspian Si) Limited	118,788	-	118,788	118,788	-	118,788	-
Si En Pi Si İnternəşnl (Kura) Limited	2,010	-	2,010	2,010	-	2,010	-
Ekson Azərbaycan Limited	20,306	-	20,306	20,306	-	20,306	-
Fortunate Assets Limited	2,217	-	2,217	2,217	-	2,217	-
Inpex Southwest Caspian Sea, Ltd.	24,773	-	24,773	24,773	-	24,773	-
İtoçu Oyl Eksploreyşn (Azərbaycan) Inc.	18,096	-	18,096	18,096	-	18,096	-
Novatis Oil F.Z.E.	1,177	-	1,177	1,177	-	1,177	-
ONGC Videş Limited	10,723	-	10,723	10,723	-	10,723	-
Statoil Absheron A.S	39,395	-	39,395	39,395	-	39,395	-
Şevron Xəzər, Ltd.	36,880	-	36,880	36,880	-	36,880	-
Türkiyə Petrolleri Anonim Ortaqlığı	24,553	-	24,553	24,553	-	24,553	-
UGE-LANCER PTE.LTD	6,123	-	6,123	6,123	-	6,123	-
Əli-Bayramlı Neft MMC	0,415	-	0,415	0,415	-	0,415	-
Salyan Neft MMC	0,470	-	0,470	0,470	-	0,470	-
Karasu Development Kompani	0,415	(0,415)*	-	-	-	-	-
Cəmi	**379,561**	**(0,412)**	**379,149**	**379,149**	**-**	**379,149**	**-**

Yerli hasilat sənayesi şirkətləri	Şirkətlər üzrə			Dövlət üzrə			Yekun Fərq
	İlkin	**Düzəliş**	**Yekun**	**İlkin**	**Düzəliş**	**Yekun**	
SOCAR	9,287	-	9,287	9,287	-	9,287	-
Cəmi	**9,287**		**9,287**	**9,287**	**-**	**9,287**	**-**

* 0,003 milyon ABŞ dolları məbləğində olan fərq Azərbaycan (EYSC) Limitid sirkəti tərəfindən hesabata daxil edlən məbləğin düzgün yuvarlaqlaşdırmaması zamanı yaranmışdır.

* 0,415 milyon ABŞ dolları məbləğində olan fərq Karasu Development Kompani şirkəti tərəfindən “Əli-Bayramlı Neft” MMC şirkəti əvəzinə ödənilmiş mənfəət vergisini texniki səbəbdən hesabatda göstərilməsindən yaranmışdır. Müstəqil auditor yaranan fərqə əmin olmaq üçün müvafiq ödəniş sənədlərini əldə etmişdir.

7.3.2 Natura şəklində edilən köçürmələrə dair düzəlişlər

Natura şəklində edilən köçürmələrə dair düzəlişlər

- ***Səmt qazı***

Səmt qazına aid yaranmış fərq 163 209,279 min m³ təşkil etmişdir. Cəmi səmt qazı üzrə müvafiq şirkətlərin təqdim etdiyi rəqəmlər aşağıdakı cədvəldə göstərilmişdir:

Xarici hasilat sənayesi şirkətləri	Şirkətlər üzrə (min m³)			Dövlət üzrə (min m³)			Yekun məbləğ
	İlkin	Düzəliş	Yekun	İlkin	Düzəliş	Yekun	
Apşeron İnvestments Limited	30 941,511		30 941,511	30 941,511	-	30 941,511	-
Azen Oyl Kompani B.V.	2 735,330		2 735,332	2 735,332	-	2 735,332	-
Bahar Energy Limited	656,870		656,870	656,870	-	656,870	-
BP Eksploreyşn (Kaspian Si) Limited	2 733 130,172	163 209,279*	2 896 339,451	2 896 339,451	-	2 896 339,451	-
Si En Pi Si İnternəşnl (Kura) Limited	38 620,446		38 620,446	38 620,446	-	38 620,446	-
Karasu Development Kompani	1 465,000		1 464,661	1464,661	-	1464,661	-
Novatis Oil F.Z.E.	4 155,388		4 155,388	4 155,388	-	4 155,388	-
Shirvan Investments Limited	9 625,590		9 625,590	9 625,590	-	9 625,590	-
UGE-LANCER PTE Ltd.	9 429,869		9 429,869	9 429,869	-	9 429,869	-
Cəmi	**2 830 760,176**	**163 209,279**	**2 993 969,118**	**2 993 969,118**	**-**	**2 993 969,118**	**-**

* SOCAR-dan alınan məlumata əsasən 2017-ci il üzrə Azəri-Çıraq-Günəşli (“Çıraq”) yatağından hasil olunan səmt qazı 2 896 339,451 min kub metr həcmində SOCAR tərəfindən qəbul edilmiş, lakin 2 803 821,745 min kub metr həcmində Dövlətə təhvil verilmişdir. Aradakı fərq SOCAR-ın öz daxili ehtiyaclarına sərf edilmişdir. Yerdə qalan 70 691 min kub metr fərqin açıqlaması aşağıda qeyd olunmuşdur. “Qaz ixrac” İdarəsi BP tərəfindən verilən səmt qaz həcmlərini iki məntəqədə, Səngəçal baş qurğularında (SBQ) və Neft daşları QSM-də qəbul edir. 2017-ci il ərzində SBQ-də ACG yatağı üzrə T=150C şəraitdə 2 347 337 min kub metr, T=200C şəraitdə (ölçü qovşağının 0,5% xəta əmsalı çıxıldıqdan sonra) 2 376 127 min kub metr qaz təhvil alınmışdır. Müqavilə üzrə “Qaz İxrac” İdarəsinə “Çıraq” yatağından hasil olunan səmt qaz həcmləri Neft daşları QSM-də təhvil verilir. 2017-ci il ərzində “Çıraq”-dan T=150C şəraitdə 511 441 min kub metr T= 200C şəraitdə 520 211 min kub metr (nəmlik əmsalı tədbiq edildikdən sonra) qaz təhvil alınmışdır. Ümumilikdə 2017-ci il üzrə ACG və “Çıraq” yataqlarından T=150C şəraitdə 2 858 778 min kub metr, T= 200C şəraitdə 2 896 339 min kub metr qaz təhvil verilmişdir. 2017-ci il üzrə təhvil verilmiş səmt qazına dair BP təfərindən verilən məlumatda qeyd olunmuş 2 733 130 min kub metr qazın, 2 347 337 min kub metri ACG, 535 869 min kub metri isə “Çıraq” yatağından təhvil verilən səmt qaz həcmləridir ki, bunlarında cəmi T=00C şəraitdə (əmsal 1,05491) 2 733 130 min kub metr təşkil edir. “Qaz ixrac” idarəsinə 2017-ci il ərzində T=150C şəraitdə təhvil verilmiş 2 858 778 min kub metr səmt qazını T=00C şəraitə çevirdikdə 2 709 973 min kub metr təşkil edir. Yaranmış 23 157 min kub metr fərq, “Çıraq” platformasından Neft daşlarına qazın nəqli zamanı yaranmış itkilərdir. Bu itkilər nəql və təhvil ölçü cihazlarının buraxıla bilən xəta əmsalı, qazın qəbulu və uzunluğu 51 km diametri 400 mm olan sualtı qaz kəmərində yaranan nəql itkiləridir.

- ***Təbii qaz***

Təbii qazın cəmi fərqi 0,03 min kub metr təşkil etmişdir. Cəmi təbii qaz üzrə müvafiq şirkətlərin təqdim etdiyi rəqəmlər aşağıdakı cədvəldə göstərilmişdir:

Xarici hasilat sənayesi şirkətləri	Şirkətlər üzrə (min m³)			Dövlət üzrə (min m³)			Yekun fərq
	İlkin	Düzəliş	Yekun	İlkin	Düzəliş	Yekun	
Bahar Energy Limited	6 301,823	0,030*	6 301,853	6 301,853	-	6 301,853	-
Cəmi	**6 301,823**	**0,030**	**6 301,853**	**6 301,853**	**-**	**6 301,853**	**-**

* 0,03 min kub metr olan fərq Bahar Energy Limited şirkəti tərəfindən hesabata daxil edilən rəqəmin düzgün yuvarlaqlaşdırmaması nəticəsində yaranmışdır

- ***Xam neft***

Təbii qazın cəmi fərqi 0,011 milyon barel təşkil etmişdir. Fərq əsasən Zenith Aran Oil Company Limited şirkətinin əməliyyat şirkəti olan Aran Oil Operating Company Limited tərəfindən podratçı tərəfə təhvil verilən 0,008 milyon barel kompensassiya neftinin yalnışlıqla Dövlətə verilən xam neft kimi göstərilməsindən yaranmışdır. Yerdə qalan 0,003 milyon barel fərq isə SOCAR-ın nümayəndəsi tərəfindən verilən məlumata görə rəqəmin düzgün yuvarlaqlaşdırılmaması nəticəsində yaranmışdır.

8. XÜSUSİ YOXLAMA PROSEDURLARI

Xüsusi yoxlama prosedurları üzləşmə prosesində iştirak edən şirkətlərin hesabatları barədə əminlik əldə etmək məqsədilə həyata keçirilmişdir. Xüsusi yoxlama proseduru şirkətlər tərəfindən təqdim edilən hesabatlarda göstərilən köçürmələrin seçilib yoxlanmasından ibarətdir. Bu prosedurlar seçmə üsulu ilə həyata keçirilir.

Seçmə üsulu ilə yoxlamanı həyata keçirmək üçün bir sıra metodlar mövcuddur:

- Bütün mövcud göstəricilərin seçilməsi (100% yoxlama);
- Müvafiq xüsusiyyətlərinə görə göstəricilərin seçilməsi; və
- Statistik və qeyri-statistik seçim.

100% yoxlama:

Bu seçim metodu əməliyyatların az, ancaq daha böyük dəyərə malik olduğu, habelə risklərin əhəmiyyətli olduğu hallarda yetərli sübutlar təqdim edilmədikdə tətbiq edilir.

Xüsusi elementlərin seçilməsi:

Müstəqil Administrator yoxlanılan əməliyyatların xarakteristikası, əhəmiyyətli təhrif risklərinin qiymətləndirilməsi və hesabat təqdim edən qurum (hasilat şirkəti və ya dövlət qurumu) haqqında ümumi anlayış faktoruna əsaslanaraq xüsusi seçimini həyata keçirə bilər. Əminliyi təmin edən tərəfin seçdiyi ünsürlərə aşağıdakılar daxildir:

- Yüksək dəyərli və ya əhəmiyyətli ünsürlər – əminliyi təmin edən tərəf xüsusi elementləri seçmək qərarına gələ bilər. Bu ünsürlər yüksək dəyərə və ya bəzi digər xüsusiyyətlərə malikdir. Məsələn, onlar şübhəli görünür, xüsusi olaraq riskə meyillidir və ya xətanın məlum tarixçəsinə aiddir.
- Müəyyən bir məbləğ üzrə bütün ünsürlər – əminliyi təmin edən tərəf əməliyyatlar sinfinin yekun məbləğinin böyük bir proporsiyasını yoxlamaq məqsədilə dəyərləri müəyyən bir məbləği aşan bütün ünsürləri araşdırmaq qərarına gələ bilər.

Statistik və qeyri–statistik seçim:

Yoxlama statistik metodla aparıldığı halda şirkətlər təsadüfi seçim üsulu ilə seçilir ki, bu da hər bir şirkətin seçilmə ehtimalının olmasına xidmət edir.

Qeyri-statistik seçmə üsulu istifadə edildikdə elementlər təsadüfi seçim metodu əvəzinə peşəkar mühakimə əsasında seçilə bilər. Lakin, nümunə götürmənin məqsədinin seçilmiş elementlər əsasında əməliyyatlar haqqında rəy tərtib etmək üçün istifadə edildiyini nəzərə almaq zəruridir. Bu səbəbdən, əminliyin təmin edilməsi məqsədilə mümkün qədər bütün əməliyyatları təmsil edən və kənara çıxmaları istisna edən ünsürlərin seçilməsi təmin edilməlidir.

2017-ci il ərzində üzləşmə prosesində iştirak edən şirkətlərin sayı 40 olmuşdur. Biz seçmə üsulu ilə 15 (on beş) şirkətin hesabatda göstərdiyi rəqəmlər üzrə əməliyyatların müəyyən sinifləri üzrə yoxlamasını həyata keçirdik. Bu şirkətlər arasında bəzilərinin 2017-ci ildə heç bir əməliyyatları olmadığına baxmayaraq, seçim prosesinə daxil edilmiş və onlarla müzakirələr aparılmışdır.

Müstəqil Auditor öz daxili audit metodologiyası əsasında seçmə üsulundan istifadə edərək ümumi siyahıdan on beş (15) yerli və xarici hasilat şirkəti seçərək üzləşmə prosesi üçün əhəmiyyətli sayılan müvafiq audit dəlilləri əldə etmişdir:

№	Şirkətin adı	Yoxlama tarixi
1	Bahar Energy Limited	03.10.2018
2	Novatis Oil F.Z.E.	13.09.2018
3	UGE-LANCER PTE Ltd.	18.09.2018
4	“AzGerneft” MMC	18.09.2018
5	Si En Pi Si İnternəşnl (Kura) Limited	21.09.2018
6	Fortunate Assets Limited	21.09.2018
7	R.V. İnvestment Group Services	13.09.2018
8	Total E & P Abşeron B.V.	25.09.2018
9	“AzerGold” QSC	20.09.2018
10	İnpex Southwest Caspian Sea Ltd.	27.10.2018
11	İtoçu Oyl Eksploreyşn (Azərbaycan) Inc.	28.09.2018
12	Zenith Aran Oil Company Limited	20.09.2018
13	Karasu Development Kompani	20.09.2018
14	Şirvan İnvestments Limited	20.09.2018
15	Apşeron İnvestments Limited	20.09.2018

Müstəqil Auditor bu şirkətlərdə HSŞ hesabatı üçün müvafiq əhəmiyyətli olan bütün əməliyyatları yoxlamış və yoxlama zamanı aşağıda göstərilən müvafiq sənədləri nəzərdən keçirmişdir:

- Mənfəət Vergisi Bəyannamələri;
- Ödəniş tapşırıqları;
- Köçürmələrə dair lazımi olan qurumlara məktublar;
- Üzləşmə aktları;
- Təhvil verilən qazın aktları.

Sənədlərin yoxlanılması zamanı şirkətlər tərəfindən dövlətə ödənilməli olan məbləğlər təsdiq olunmuşdur.

9. TÖVSİYƏLƏR VƏ NƏTİCƏLƏR

9.1. 31 dekabr 2017-ci il başa çatmış il üzrə HSŞ Hesabatının hazırlanması və tərtibatı üzrə Müstəqil Auditorun tövsiyələri

1) Əhəmiyyətlilik meyarının tətbiqi

Üzləşmə prosesi zamanı səmərəliliyin artırılması məqsədilə dəyəri və əhəmiyyətlilik dərəcəsi aşağı olan elementlər üzrə əhəmiyyətlilik meyarının tətbiqi və xüsusi seçim və üzləşmə prosesi nəticələrindən yalnız əhəmiyyətlilik dərəcəsi meyarından yüksək olan rəqəmlərin təhlilini aparmaq;

2) Şirkətlər tərəfindən hesabatların təqdimatında gecikmələr

Üzləşmə prosesini həyata keçirmək üçün şirkətlər tərəfindən hesabatların gecikməsi birbaşa üzləşmə prosesinin təşkilində səmərəsizliyinə və hesabatlılığın gecikməsinə təsir edə bilər. Bunun üçün, həmin hesabatlılığı gecikdirən şirkətlərlə öncədən təbliğat aparmaq, onları mütəmadi olaraq xəbərdar etmək və daha ciddi tədbirlər görmək məqsədə uyğundur. Eyni zamanda səmərəliliyin artırılması üçün şirkətlər tərəfindən təqdim edilməli olan hesabatların gecikməsində və dövlət orqanları tərəfindən dərc edilməli hesabatların təqdimatında yay mövsümü amilinin nəzərə alınması və hesabatlılığın hazırlanmasına iyun ayında deyil, sentyabr ayının əvvəllərindən başlanılması tövsiyə olunur;

3) Hesabatların üzləşdirilməsi prosesində vahid mərkəzləşmiş sistemin olması

Hasilat şirkətləri ilə dövlət arasında münasibətləri təkmilləşdirmək, hesabatlılıq və üzləşdirmə prosesini intensivləşdirmək üçün vahid mərkəzləşmiş sistemin olması və məlumatların müntəzəm və sistematik olaraq bu sistemə inteqrasiya edilməsi. Şirkətlər tərəfindən məlumatların elektron formada göndərilməsi və ya vahid mərkəzləşmiş sistemdə göstərilməsinin ümumi hesabatlılıq prosesinin daha sürətləndirəcəyini düşünürük;

4) Müraciət edilən hesabat formalarında dəyişiklik

Hasilat şirkətləri tərəfindən sosial xərclərin açıqlanması naminə üzləşmə prosesi əsasında müraciət edilən hesabatların daha fərqli şəkildə hazırlanması. Hesabatlılıqda sosial xərclərin nümayiş etdirilməsində şirkətlərin seçim hüququ olduğu üçün adətən qeyri-ciddi yanaşılır və əsasən hesabatlarda təqdim edilməkdən yan keçilir;

5) SOCAR-a məxsus sosial xərclər (maliyyə hesabatları)

SOCAR tərəfindən maliyyə heabatlarında nümayiş etdirilmiş sosial xərclərin açıqlamalarının təqdim edilməsinin təmin olunması;

6) Hasilatın Pay Bölgüsü Sazişləri üçün vahid reyestr və ya platformanın olması

HPB sazişlərində ləğv edilmiş, xitam verilmiş və ya əlavələr edilmiş, eyni zamanda pay bölgüsündə və benefisiar sahiblikdə dəyişiklik edilmiş şirkətlər haqqında məlumatların vaxtında əldə edilməsi və hesabatda əks etdirilməsi üçün vahid baza və ya platformanın təşkil edilməsi. HPB sazişləri üçün vahid reyestrin hazırlanması, bütün HPBS-lərin elektron variantlarının əlçatan olması və ən vacibi HPB sazişlərinə edilmiş dəyişiklik və əlavələrin bu bazada təqdim edilməsi. Məlumatların əldə edilməsinin sadələşdirilməsi;

7) Məlumatların daha dolğun əldə edilməsi

Əməliyyatların və işçi heyyətinin əsasən Əməliyyat Şirkəti ilə müqavilələrinin olması amilini nəzərə alaraq DSMF və bu kimi məlumatların hesabatda yalnız İnvestisiya Şirkəti ücün deyil eyni zamanda Əməliyyat Şirkətləri üçün də əldə edilməsində müvafiq dövlət qurumuna müraciətin təmin olunması;

8) Müraciət edilən hesabat formalarına əlavələr

Bəzi ödənişlərin (mənfəət karbohidrogenləri) Əməliyyat Şirkətləri tərəfindən SOCAR və Podratçı tərəflərə ödənilməsini, lakin həmin məlumatlar üçün hesabat formaları yalnız İnvestisiya Şirkətlərinə göndərilməsini nəzərə alaraq,üzləşmə prosesi üçün hesabat formalarının yalnız İnvestisiya Şirkətlərinə deyil, Əməliyyat Şirkətlərinə də təqdim edilməsinin təmin olunması. AR Vergilər Nazirliyinə edilən ödənişlər İnvestisiya Şirkətləri tərəfindən ödənilməsini də nəzərə aldıqda Əməliyyat və İnvestisiya Şirkətlərinə ayrılıqda müraciət edilməsini daha məqsədəuyğun sayırıq;

9) Hesabatlılıqdan öncə şirkət nümayəndələrinin və məsul şəxslərin məlumatlandırılması və maarifləndirilməsi

Məlumatların sonradan əldə edilməsində və araşdırılmasında problemlər yaranmaması üçün, öncədən dövlət və şirkət nümayəndələrinin və məsul şəxslərin müəyyənləşdirilməsi və müvafiq kontakt məlumatlarının bölüşdürülməsinin təmin olunması. Eyni zamanda, hesabatlılıqdan öncə məlumatların araşdırılması və effektiv şəkildə əldə edilməsi üçün həmin dövlət və şirkətlər üzrə məsul şəxslərin müvafiq qaydada təqdimatı.

HSŞ Komissiyasının Katibliyi tərəfindən müvafiq hasilat şirkətlərinin nümayəndələrini hesabatlılıqdan öncə məlumatlandırmaq, tələb olunan və əlavə göstərilməsi nəzərdə tutulan (sosial xərclərin açıqlanması və.s) məlumatların əhəmiyyətliliyini vurğulamaq. Eyni zamanda məlumatları gecikdirən və dolğun şəkildə əks etdirməyən həmin şirkətlər üçün əlavə təkmilləşdirilmə tədbirlərinin görülməsi.

10) Müraciət edilən hesabat formalarına əlavələr

Şirkətlər tərəfindən təqdim edilən heabatların sonunda bəzi əlavə məlumatların tələb edilməsi. Buna misal olaraq cari il ücün hasilat və ixrac nefti göstəriciərini qeyd etmək olar;

11) Müraciət edilən hesabat formalarına əlavələr

Hasilat Şirkətləri tərəfindən təqdim edilən hesabatlarda əlavə olaraq benefisiar sahiblik haqda məlumatların tələb edilməsi və göstərilməsi. Həmin məlumatların açıqlanmasını şəffaflıq üçün əhəmiyyətli addım kimi göstərmək olar və gələcəkdə Azərbaycanın MHŞT-nin tərkibinə geri qaytarılmasına və Beynəlxalq İndekslərdə mövqeyinin gücləndirilməsinə təkan vermiş olar;

12) Hasilat sənayesi şirkətləri tərəfindən audit hesabatlarının təqdim edilməsi

HSŞ Hesabatında iştirak edən bütün hasilat sənayesi şirkətləri üçün kənar beynəlxalq audit şirkətləri tərəfindən audit olunmuş "Neft-Qaz Əməliyyatları Üzrə Xüsusi Məqsədli Maliyyə Hesabatları" və "Mənfəət Vergisi Bəyannaməsi Hesabatlari"-nı, eyni zamanda Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına uyğun hazırlanan maliyyə hesabatlarını təqdim etmələri istənilə bilər. Burada əsas məqsəd audit rəylərini və əlavə auditor paraqraflarını təhlil etmək və audit şirkətlərinin təqdim etdiyi müvafiq rəyləri hesabatda əks etdirmək və lazım gəldikdə əlavə mənbə kimi rəqəmlərin üzləşdirilməsində istifadə etməkdən ibarətdir;

Əlavə olaraq maliyyə hesabatlarından əldə edilmiş bəzi məlumatları hesabatda əks etdirmək. Buna misal olaraq toplanan gəlirlər və xalis mənfəət, əməliyyat fəaliyyətindən yaranmış pul vəsaitlərinin hərəkəti, ümumi investisiyalar, dövlətə edilən köçürmələr, xərclər də daxil olmaqla əsas maliyyə göstəriciləri kimi parametrləri göstərmək olar;

13) HSŞ Hesabatı üçün araşdırma komandasının zəruriliyi

HSŞ Hesabatlılıq üçün ayrıca araşdırma komandasının fəaliyyət göstərməsi, bütün araşdırmaların əldə edilməsi və hesabatın ümumi məlumat hissəsinin daha da təkmilləşdirilməsində böyük rolu olar. Eyni audit şirkəti tərəfindən həm üzləşmə prosesinin aparılması həm də hesabatın strukturlaşdırılması və tərtibatı şəffaflıq üçün maraqların toqquşmasına səbəb ola bilər. HSŞ Hesabatlılığın daha effektiv tərtibatı üçün bu iki funksiyanın ayırması daha məqsədə uyğun ola bilər;

Eyni zamanda, bildiyimiz kimi hesabatın ümumi məlumat hissəsində daxil edilən və müvafiq mənbələrə istinad edilən xüsusi məqsədli məlumatlara, maliyyə göstəricilərinə və əlavə izahedici qrafiklərə Vətəndaş Cəmiyyəti nümayəndələri tərəfindən çoxsaylı şərhlər və suallar yaranmaqdadır. Həmin şərhlər və suallar daha dərindən araşdırılması və cavablandırılması üçün tövsiyə edilən araşdırma komandası və ya müvafiq nazirliklər və ya şirkət analitiklərinin hesabatlılıqda iştirakı məqsədəuyğun hesab edilir;

14) Hasilat sənayesi şirkətləri tərəfindən neft-qaz və mədən sənayesi ehtiyatlarının qiymətləndirilməsi hesabatlarının təqdim edilməsi

Hasilat Şirkətləri üçün beynəlxalq və ya yerli qiymətləndirmə şirkətləri tərəfindən həyata keçirilmiş neft-qaz ehtiyatlarının qiymətləndirilməsi hesabatlarının təqdim edilməsi. Belə dəyərli məlumatların HSŞ Hesabatında təqdim edilməsi Beynəlxalq İndekslərdə Azərbaycanın mövqeyini dəstəkləmiş olar;

15) Müraciət edilən hesabat formasında dəyişiklik

Xüsusi audit yoxlaması əsnasında Hasilatın pay bölgüsü sazişi əsasında fəaliyyət göstərən R.V.Investment Group Services Şirkətinin Azərbaycan Respublikasında nümayəndəliyinin təsdiq etdiyi hesabatlılıq rəqəmlərinin (qızıl, gümüş və mis konsentratları) dövlətin təqdim etdiyi rəqəmlərlə tam üzləşməsinə baxmayaraq, kommersiya məhsulunun dövlətə düşən payının ödənilməsi mexanizmində neft-qaz üzrə hasilatın pay bölgüsü sazişlərinə nisbətən fərqli metodologiya tətbiq olunduğu aydın olunmuşdur. Belə ki, şirkət rəhbərliyi ilə müzakirələr zamanı məlum olmuşdur ki, əslində R.V.Investment Group Services Şirkətinin Azərbaycan Respublikasındakı nümayəndəliyi, hökumətdən aldığı təlimatlar əsasında, yüksək əyyarlı qızıldan başqa, istehsal edilmiş və satılmış gümüş və mis konsentratını əməliyyat gününə olan dünya birjalarının qiymətlərinə uyğun olaraq qızıl ekvivalentinə çevirərək hökumətin saflaşdırma zavodundakı balansında toplayır.

Hökumətin müraciəti əsasında saflaşdırma zavodunda toplanmış balansın Azərbaycana gətirilərək dövlətə təhvil verilməsi R.V.Investment Group Services Şirkətinin Azərbaycan Respublikasındakı nümayəndəliyi tərəfindən təşkil edilir. Təhvil verilmə tezliyi adətən təqvim ili tezliyindən fərqlənir.

16) Üzləşmə prosesi zamanı tranzit haqqlarında yaranan fərq

Üzləşmə prosesi zamanı tranzit haqqlarında yaranan 6,218 mln. ABŞ dolları məbləğində fərq dövlətin payına düşən neftin tranziti üçün dövlət tərəfindən ödənilmiş nəqletmə haqlarını əks etdirir. Fərqin tam izahı hesabatın müvafiq bölməsində əks etdirilmişdir. Lakin yaranmış həmin fərqə daimi fərq kimi baxılmaması və əvəzində ARDNF-nin müvafiq departamentindən həmin mühasibatlıq rəqəminin əldə edilərək üzləşdirilməsi HSŞ Hesabatı üçün daha məqsədəuyğun olardı;

17) Üzləşmə prosesi zamani şirkətlər tərəfindən təkrar texniki səhflərin olması

Üzləşmə prosesi zamanı şirkətlərin hesabatları doldurarkən eyni texniki səhvlərə yol verdiklərini müşahidə etdik. Səhvlərə əsasən, yuvarlaqlaşdırma problemləri, məlumatların hesabata daxil edilməməsi, kassa metodu əvəzinə hesablama metodundan istifadə edilməsi və. s bu kimi texniki səhvləri göstərmək olar.

Biz, həmin şirkətlər üçün əlavə maarifləndirmə və təkmilləşdirilmə tədbirlərinin görülməsini zəruri hesab edirik. Bu hesabatlılıq prosesində məhsuldarlığın səviyyəsini artırar, hər il təkrarlanan analoji texniki səhvlərin azalmasına səbəb olar;

18) Hesabat şablonlarının rəhbər işçi heyəti tərəfindən imzalanması

Təqdim olunmuş məlumatların etibarlılığını təmin etmək məqsədilə doldurulmuş hesabat şablonlarının şirkətlər və dövlət qurumlarının müvafiq rəhbər işçiləri və ya məsul şəxslər tərəfindən imzalanmasını daha məqsədəuyğun hesab edirik.

9.2. 2016-cı il üzrə HSŞ hesabatına dair müvafiq tövsiyələrin icrası

Tövsiyələr	Həyata keçirilmə vəziyyəti (müsbət/mənfi /davam edən)	Həyata keçirilən işlərin təsviri
2-ci bölmədə struktur dəyişikliyi edərək “Hüquqi əsaslar və müqavilələrin bağlanması” bölməsinə 2-ci, 3-cü, 4-cü, 5-ci, 6-cı və 7-ci altbölmələri daxil etmək olar. “Kəşfiyyat və hasilat” bölməsinə isə yuxarıda qeyd edilən birinci altbölməni daxil etmək mümkündür.	Müsbət	Qeyd olunan struktur dəyişikliyi hesabatın 2-ci bölməsində edilmişdir.
“Hasilat sənayesinin icmalı” altbölməsində neft və qaz sənayesinə dair proseslər barədə məlumat veriliyi halda, qiymətli metallara dair isə yalnız yataqlar barədə məlumat əks etdirilir. Gələcəkdə Hesabatlarda bu fərqliliyin aradan qaldırılması məntiqə uyğun olardı.	Müsbət	Məlumat hesabatın 2. “Hasilat sənayesi, hüquqi və fiskal rejim” bölməsinin “Hasilat sənayesinin icmalı” altbölməsinə daxil edilmişdir.
“Hüquqi rejim” adlı hissədə qiymətli metallar sahəsində mövcud Fərman və Nazirlər Kabinetinin Qərarları qeyd edilmir.	Müsbət	Məlumat hesabatın 2. “Hasilat sənayesi, hüquqi və fiskal rejim” bölməsinin “Hüquqi rejim” altbölməsinə daxil edilmişdir.
“Fiskal rejim” adlı hissədə müxtəlif vergi növləri üzrə vergi dərəcələrinin göstərilməsi Hesabatın daha əhatəli olmasına xidmət edər.	Müsbət	Məlumat hesabatın 2. “Hasilat sənayesi, hüquqi və fiskal rejim” bölməsinin “Fiskal rejim” altbölməsinə daxil edilmişdir.
“Dövlət müəssisələrinin maliyyə göstəriciləri və hasilat məlumatları” hissəsində AzerGold QSC haqqında heç bir məlumat verilmir və səbəbi qeyd edilmir.	Mənfi	Bu barədə məlumat əldə etmək mümkün olmamışdır.
“Dövlət müəssisələrinin birgə, asılı və törəmə müəssisələri” hissəsində “AzerGold” QSC haqqında heç bir məlumat verilmir və səbəbi qeyd edilmir.	Müsbət	“AzerGold” QSC-nin heç bir birgə, asılı və törəmə müəssisəsi yoxdur. Məlumat hesabatın 2. “Hasilat sənayesi, hüquqi və fiskal rejim” bölməsinin “Dövlət müəssisələrinin birgə, asılı və törəmə müəssisələri” altbölməsinə daxil edilmişdir.
“Dövlət müəssisələrinin birgə, asılı və törəmə müəssisələri” hissəsində 2016-	Mənfi	Bu barədə məlumat əldə etmək mümkün olmamışdır.

cı il ərzində SOCAR-ın törəmə müəssisələri üzrə fəaliyyət növü iştirak payları və bəzi digər məlumatlar əks etdirilir. Cədvəllərdə payların qalan hissələrinin sahibləri də göstərilsə idi məqsədə uyğun olardı.		
"Dövlət müəssisələrinə aid olan məlumatlar" hissəsində "AzerGold" QSC haqqında heç bir məlumat verilmir və səbəbi qeyd edilmir.	Mənfi	Bu barədə məlumat əldə etmək mümkün olmamışdır.
"Dövlət müəssisələri tərəfindən əldə olunan kreditlər və zəmanətlər" hissəsində yaxşı olardı ki, kreditlərin məqsədləri və şərləri də göstərilsin.	Mənfi	Məlumat hesabatın 2. "Hasilat sənayesi, hüquqi və fiskal rejim"-in "Dövlət müəssisələri tərəfindən əldə olunan kreditlər və zəmanətlər" altbölməsinə SOCAR və AzerGold-un bütün kreditor borclarının şərtləri və 2017-ci ilin sonuna olan qalıq dəyərləri əks edilmiş cədvəllər daxil edilmişdir. Kreditlərin məqsədləri barədə məlumat əldə etmək mümkün olmamışdır.
9a və 9b cədvəllərindəki fərqlərin səbəbi aydındır (Gömrük rəsmləşdirməsi məsələsi), lakin fərqin böyük olması anlaşılmazdır və izahata ehtiyac var.	Mənfi	Bu barədə məlumat əldə etmək mümkün olmamışdır.
"Nəqletmə gəlirləri" altbölməsində boru kəmərləri üzrə tariflərin göstərilməsinə ehtiyac vardır.	Mənfi	Bu barədə məlumat əldə etmək mümkün olmamışdır.
"Məlumatların etibarlılığı, tamlığı və əminlik prosedurları" altbölməsinə şirkətlərin beynəlxalq audit barədə məlumatlar (tarix, auditorun adı, auditor rəyinin açıqlandığı mənbə), dövlət qurumlarının Hesablama Palatası tərəfindən auditin nəticələri və açıqlanan rəyin mənbəyi məlumatlarını daxil etmək məqsədə uyğun olardı.	Mənfi	Bu barədə məlumat əldə etmək mümkün olmamışdır.
SOCAR-ın sosial xərcləri haqqında məlumat hansı Dövlət qurumu tərəfindən təsdiqlənməsi haqqında məlumatın əlavə edilməsi məqsədə uyğun olardı.	Mənfi	Bu barədə məlumat əldə etmək mümkün olmamışdır.
"Kvazifiskal xərclər" altbölməsində daha detallı məlumatlar açıqlanmalıdır və SOCAR-ın müvafiq xərclərinin hansı normativ sənədlərə əsaslandığı göstərilməlidir.	Mənfi	Bu barədə məlumat əldə etmək mümkün olmamışdır.
"Digər məlumatlar" altbölməsindəki məlumatların genişləndirilməsi Hesabatı zənginləşdirərdi.	Müsbət	Hesabatın 6. "Azərbaycan iqtisadiyyatına hasilat sənayesinin töhfəsi"-nin "Digər məlumatlar" altbölməsinə Ətraf mühitin qorunması və təbii ehtiyatlardan səmərəli istifadə və Alternativ enerji mənbələri haqqında əlavə məlumatlar daxil edilmişdir.
"Hüquqi rejim" altbölməsində qeyd olunan ölkənin hasilat sənayesindəki prosesləri tənzimləyən hüquqi sənədlərin tam siyahısı deyil və həmin siyahının tamamlanmasına ehtiyac vardır.	Müsbət	Məlumat hesabatın 2. "Hasilat sənayesi, hüquqi və fiskal rejim"-in "Hüquqi rejim", altbölməsinə daxil edilmişdir.
"Neft və qaz sənayesi" alt bölümündə "Neft və qaz yataqlarının xəritəsi" əvvəlki hesabatlarda olduğu kimi təkrarlanır.	Müsbət	Məlumat hesabatın 3. "Hasilat sənayesinə baxış"-in "Mədən sənayesinin icmalı", altbölməsinə daxil edilmişdir.
Ölkədə fəaliyyətdə olan HPBSnin hamısı eyni təcrübəyə və oxşar müddəalara əsaslanırsa, onda belə sazişlərin bir qrup şirkətlər tərəfindən açıqlanması, digərləri tərəfindən isə kommersiya sirrinə istinad olunaraq indiyədək açıqlanmaması başa düşülən deyil.	Mənfi	

Bu bölümün əsas diqqət çəkən hissəsi ölkədə olan karbohidrogen yataqları, onların hansı hissəsinin dənizdə, hansının quruda yerləşməsi, neft və qaz yataqlarının hazırda istismarda olunanları və bunlar içərisində istehsal gücünə görə fərqlənənlərin qabardılması olardı.	Müsbət	Hesabatın 3. “Hasilat Sənayesinə baxış” bölməsinin “Hasilat sənayesinin icmalı” altbölməsinə dənizdəki və qurudakı yataqlar barədə məlumat daxil edilmişdir.
İlk növbədə mövcud kəmərlərin statusu ilə bağlı məlumat kənar oxucu üçün aydın deyil və əlavə sual doğurur. Mövcud kəmərlərin hər biri fərqli statusa malikdir və onların sahibliyi, hansı müqaviləyə əsasən fəaliyyət göstərməsi əlavə izahat istəyir. Lakin əgər BTC, Bakı-Supsa və Bakı-Tbilisi-Ərzurum ilə bağlı məlumat müəyyən mənada bu suallara cavab verirsə, Bakı-Novorossiysk haqqında bunu demək olmur. Bu kəmərin SOCAR-ın balansında olması haqda hesabatda heç bir məlumat yoxdur.	Müsbət	Hesabatın 4. “HSŞ hesabatında əhatə olunmuş vergi və gəlirlər” bölməsinin “Nəqletmə gəlirləri” altbölməsinə bu barədə məlumat daxil edilmişdir.
Kəmərlərlə bağlı daha çox onların texniki xarakterli məlumatı üstünlük təşkil edir, amma gəlirliliklə bağlı vacib məlumat kölgədə qalır. Boru kəmərlərinin ölkə xəzinəsinə gəlir axını fərqli kanallarla daxil olur. Belə ki, əgər Bakı-Supsa kəmərindən ARDNF-a tranzit haqları daxil olursa (hazırda yalnız bu kəmər ölkə xəzinəsinə tranzit haqqı gətirir), digərləri haqda bunu demək olmur.	Mənfi	Bu barədə məlumat əldə etmək mümkün olmamışdır.
Hesabatda ölkənin neft-qaz sənayesində fəaliyyət göstərən və Azərbaycan Respublikası-nın ən böyük dövlət müəssisəsi olan SOCAR və onun ayrı-ayrı dövlət qurumları ilə münasibətləri haqqında verilən məlumatlar əsasən 2015-ci il üzrə hesabatda olan məlumatlardan ibarətdir. Bu bölmənin materiallarında təkmilləşdirmənin və zəruri əlavələrin olmaması təəssüf doğurur. Burada SOCAR-ın hər il 3 hesabat (illik maliyyə hesabatı, illik fəaliyyət hesabatı və illik davamlı inkişaf hesabatı) açıqladığı qeyd edilməyib. HSŞ Hesabatında SOCAR-ın hər 3 hesabat haqqında icmal xarakterli məlumatın verilməsi və həmin hesabatların linklərinin yerləşdirilməsi məqsədəuyğun olardı.	Müsbət	Hesabatın 2. “Hasilat sənayesi, hüquq və fiskal rejim” bölməsində “Ümumi məlumat” altbölməsinə SOCAR-ın dərc etdiyi hesabatların adları göstərilmişdir.
2016-cı il üzrə HSŞ Hesabatında SOCAR-la dövlət qurumları arasında maliyyə axınları barəsində verilən məlumatlar (səh. 49 və 54) natamam xarakter daşıyır. Belə ki, orada Şirkətin nizamnamə kapitalı, əlavə ödənilmiş kapitalı, dövlətə ayırmalar və bölüşdürülməyən mənfəət haqqında SOCAR-ın 2016-cı il üzrə maliyyə hesabatına istinadən məlumatlar verilsə də, şirkətlə digər dövlət qurumları arasında olan maliyyə axınları haqqında məlumatlar verilməyib.	Müsbət	Hesabatın 2. “Hasilat sənayesi, hüquq və fiskal rejim” bölməsinin “Dövlət müəssisələri ilə dövlət arasında maliyyə axınları” altbölməsinə SOCAR-ın əlaqəli tərəflərlə olan əməliyyatlar və qalıqlar barədə məlumat daxil edilmişdir.
Hesabatda SOCAR-dan savayı yalnız BP şirkətinin sosial xərcləri barədə ümumi məlumat verilib. Bu o deməkdir ki, ölkənin hasilat sənayesində fəaliyyət göstərən digər hasilat şirkətlərinin sosial xərcləri və korporativ sosial məsuliyyət sahəsində fəaliyyətləri ya yoxdur, ya da onların belə fəaliyyətləri barədə məlumatlar açıq mənbələrdə yerləşdirilmir. HSŞ üzrə Hökumət Komissiyası bununla bağlı şirkətlərə müvafiq müraciət etməsi məqsədəuyğun olardı.	Mənfi	Bu barədə məlumat əldə etmək mümkün olmamışdır.

Hesabatın "4.5. Hasilatda dövlət payının satışı və digər natura şəklində gəlirlər" adlı altbölməsində (səh. 98) 2016-cı ildə SOCAR-a və Azərbaycan hökumətinin payına düşən xam neftin son alıcıları ilə bağlı cədvəl (alıcıların adı, satın aldıqları neftin həcmi və dəyəri) təqdim edilib. 2015-ci ilin Hesabatında xam neftlə yanaşı həm də təbii qazın il ərzində ixrac olunduğu ölkələrin adı və ixrac olunan təbii qazın miqdarı və dəyəri göstərilmişdi. Amma nədənsə builki Hesabatda təbii qazın ixracı ilə bağlı müvafiq məlumatlar verilməyib.	Müsbət	Hesabatın 4. "HSŞ hesabatında əhatə olunmuş vergi və gəlirlər" bölməsinin "Hasilatda dövlət payının satışı və digər natura şəklində gəlirlər" altbölməsinə təbii qazın il ərzində ixrac olunduğu ölkələrin adı və ixrac olunan təbii qazın miqdarı və dəyəri haqqında məlumat daxil edilmişdir.

ƏLAVƏLƏR

Əlavə 1. Azərbaycan Respublikası HSŞ üzrə Komissiyanın bəyannaməsi

31 dekabr 2017-ci il tarixində başa çatmış il üzrə Azərbaycan Respublikası hökumətinin ("Hökumət") hasilat sənayesi ilə məşğul olan yerli və xarici şirkətlərdən (kollektiv şəkildə "Şirkətlər") aldığı ödənişlərin/ayırmaların cədvəli HSŞ üzrə Komissiya və Azərbaycan Respublikasında hasilat sənayesində fəaliyyət göstərən yerli və xarici şirkətlər arasında 2018-ci ildə imzalanmış "Razılaşma"-ya uyğun olaraq hazırlanmışdır.

____

HSŞ üzrə Komissiyanın sədri

Əlavə 2. Hesabat şablonları

Şirkətin dövlətə etdiyi ödənişlər barədə hesabat

Şirkətin adı: ______________________________ **VÖEN:** ______________________

Mülkiyyət növü: **Xarici** □
Yerli □

Fəaliyyət növü: ____

Fəaliyyət üzrə iştirak forması: ____________________________________

Hesabat dövrü:
1 yanvar-31 dekabr 2017-ci il

	Ödənişlərin növləri	Ödəmələrin miqdarı və məbləği	
1.Şirkətin dövlətə köçürmələri (natura ifadəsində)		**Miqdarı**	**ölçü vahidi**
1.1.	Neft		milyon barel
1.2.	Təbii qaz		mln kub metr
1.3.	Səmt qazı		mln kub metr
1.4.	Qızıl		unsiya
1.5.	Gümüş		unsiya
1.6.	Əsas metallar		ton
	a)		
	b)		
1.7.	Digər təbii ehtiyatlar:		
	a)		
	b)		
2.Şirkətin dövlətə ödənişləri (pul ifadəsində) *		**Məbləği milyon ABŞ dolları**	**Məbləği milyon Azərbaycan manatı**
2.1.	Neft		
2.2.	Təbii qaz		
2.3.	Səmt qazı		
2.4.	Qızıl		
2.5.	Gümüş		
2.6.	Əsas metallar:		
	a)		
	b)		
2.7.	Bonuslar		
2.8.	Akrhesabı ödəmələr		
2.9.	Tranzit haqqı		
2.10.	Digər ödəmələr:		
	a)		
	b)		
2.Cəmi			
3.Vergilər			
3.1.	Royalti (mədən vergisi)		
3.2.	Mənfəət vergisi		
3.3.	Əlavə Dəyər Vergisi		
3.4.	Əmlak Vergisi		
3.5.	Torpaq Vergisi		
3.6.	Sair vergilər (fiziki şəxslərin gəlir vergisi, Dövlət Sosial Müdafiə Fonduna ayırmalar və ödəmə mənbəyindən tutulan vergilər istisna olmaqla)		
3.Cəmi:			
4.Digər			
4.1.			

Şirkətin səlahiyyətli nümayəndəsi: ______________________________ möhür
(imza, soyadı, adı)

Hesabatın doldurulma tarixi: ______________________________

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ HASİLAT SƏNAYESİNDƏ ŞƏFFAFLIQ ÜZRƏ KOMİSSİYASI

Hasilat Sənayesində Şəffaflıq üzrə Ümumiləşdirilmiş Hesabat

31 dekabr 2017-ci il tarixində başa çatmış il üzrə

Azərbaycan Respublikası dövlətinin hasilat sənayesində əldə etdiyi məcmu daxilolmaları barədə hesabat

Daxilolmalar		MƏBLƏĞİ*		MİQDARI							
		milyon ABŞ dolları	milyon Azərbaycan manatı	neft (milyon barel)	qaz (min kub metr)	qızıl (min unsiya)	gümüş (min unsiya)	əlvan metallar (min ton)	mis konsentratında	
									qızıl (min unsiya)	gümüş (min unsiya)
1		2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.1	**Neft**									
1.2.	**Təbii qaz**									
1.3.	**Səmt qaz**									
1.4.	**Əlvan metallar (mis)**									
1.5	**Qızıl**									
1.6	**Gümüş**									
1.7	**Dövlətə digər ödənişlər, cəmi, o cümlədən :**									
	1.7.1. mis konsentratında qızıl									
	1.7.2. mis konsentratında gümüş									
2. Dövlətə yerli şirkətlərdən daxilolmalar. Yerli şirkətlərin hasilatında dövlətə məxsus pay										
2.1.	**Neft**									
2.2.	**Təbii qaz**									
2.3.	**Səmt qaz**									
2.4.	**Əsas metallar**									
2.5.	**Qızıl**									
2.6	**Gümüş**									
3. Dövlətin xarici şirkətlərdən digər daxilolmaları (yerli dövlət şirkəti vasitəsilə toplanmış ödənişlər daxil olmaqla)										
3.1.	**Royalti (mədən vergisi)**									
3.2.	**Mənfəət vergisi**									
3.3.	**Digər vergilər (fiziki şəxslərin gəlir vergisi, sosial və ödəmə mənbəyindən tutulan vergilər istisna olmaqla)**									
3.4.	**İmzalanma bonusları və digər bonuslar**									
3.5.	**Lisenziya və konsessiya haqları**									
3.6.	**Dövlətə digər ödənişlər, cəmi, o cümlədən :**									
	3.6.1. **akrhesabı ödənişlər**									
	3.6.2. **tranzit haqqı**									
	3.6.3. **qazın satışı üzrə müqavilə qiymətində edilmiş dəyişiklik nəticəsində yaranmış fərqdən daxilolmalar**									
4. Dövlətə yerli şirkətlərdən digər daxilolmalar										
4.1	**Vergilər:**									
	4.1.1. **Royalti (mədən vergisi)**									
	4.1.2. **Mənfəət vergisi**									
	4.1.3. **Əlavə dəyər vergisi**									
	4.1.4. **Torpaq vergisi**									
	4.1.5. **Əmlak vergisi**									
	4.1.6. **Qiymət fərqi**									
	4.1.7. **Sair vergilər (fiziki şəxslərin gəlir vergisi, Dövlət Sosial Müdafiə Fonduna ayırmalar və ödəmə mənbəyindən tutulan vergilər istisna olmaqla)**									
4.2.	**İmzalanma bonusları və digər bonuslar**									
4.3.	**Lisenziya və konsessiya haqları**									
4.4.	**Dövlətə digər ödənişlər, cəmi, o cümlədən:**									
Cəmi:										

Hasilat Sənayesində Şəffaflıq üzrə Komissiyanın sədri: ______________________________

Hesabatın doldurulma tarixi: ______________________________

Hasilat Sənayesində Şəffaflıq üzrə Ümumiləşdirilmiş Hesabat
31 dekabr 2017-ci il tarixində başa çatmış il üzrə

Əlavə 3. 2017-ci il üçün enerji balansı (min NET)

	Bütün məhsul-lar, cəmi	Xam neft	Neft məh-sul-ları, cəmi	o cümlədən:									Təbii qaz	Bərpa olunan enerji mənbələri və tullantılar	İstilik enerjisi	Elektrik enerjisi	Yanacağın sair növləri
				Neft zavodlarının qazı	Mayeləş-dirilmiş neft qazları	Avto-mobil benzini	Ağ neft tipli reaktiv mühərrik yanacağı	Ağ neftin sair növləri	Dizel yanacağı	Mazut	Neft bitumu	Digər neft məhsulları					
İlkin enerji məhsullarının istehsalı	57,036.0	39,810.4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	16,967.6	258.0	-	-	-
İdxal	2,521.6	64.4	472.0	-	-	134.6	84.8	2.6	1.2	199.0	6.9	42.9	1,968.5	-	-	9.3	7.4
İxrac	-43,311.2	-33,797.7	-1,139.7	-	-93.4	-7.2	-186.6	-	-614.7	-12.7	-	-225.1	-8,263.5	-	-	-110.3	-
Beynəlxalq reyslər üzrə yanacaq çənlərinə doldurulmuşdur	-208.5	-	-208.5	-	-	-	-163.4	-	-45.1	-	-	-	-	-	-	-	-
Gəmilərin yanacaq çənləri üzrə	-45.1	-	-45.1	-	-	-	-	-	-45.1	-	-	-	-	-	-	-	-
Təyyarələrin yanacaq çənləri üzrə	-163.4	-	-163.4	-	-	-	-163.4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ehtiyatların (qalıqların) dəyişməsi	-566.0	23.4	-60.2	-	3.3	-32.3	0.3	-	29.5	-83.7	4.3	18.4	-528.9	-0.3	-	-	-
Ümumi enerji təchizatı	**15,471.9**	**6,100.5**	**-936.4**	**-**	**-90.1**	**95.1**	**-264.9**	**2.6**	**-629.1**	**102.6**	**11.2**	**-163.8**	**10,143.7**	**257.7**	**-**	**-101.0**	**7.4**
Statistik fərq	66.1	-	35.0	-	-	15.1	-	-	14.8	0.4	3.3	1.4	28.2	-	-	2.7	0.2
Transferlər	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Transformasiya sektorunun prosesləri	-4,020.6	-6,048.6	5,287.5	217.1	240.6	1,254.1	606.2	-	1,873.5	-75.3	231.9	939.4	-5,288.1	-221.7	158.7	2,091.6	-
Elektrik enerjisi istehsal edən elektrik stansiyaları	-1,977.2	-	-31.0	-	-	-	-	-	-10.5	-20.3	-	-0.2	-3,055.6	-221.6	-	1,331.0	-
İstilik və elektrik enerjisi istehsal edən istilik elektrik stansiyaları	-1,558.4	-	-294.4	-	-	-	-	-	-0.1	-294.3	-	-	-2,039.0	-	14.4	760.6	-
İstilik mərkəzləri (qazanxanalar)	-44.5	-	-0.4	-	-	-	-	-	-0.1	-0.3	-	-	-188.4	-	144.3	-	-
Qaz emalı zavodları	28.0	-	33.1	-	13.4	-	-	-	-	-	-	19.7	-5.1	-	-	-	-
Domna sobaları	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Neft emalı zavodları	-468.4	-6,048.6	5,580.2	217.1	227.2	1,254.1	606.2	-	1,884.2	239.6	231.9	919.9	-	-	-	-	-
Neft-kimya zavodları	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Digər transformasiya prosesləri	-0.1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-0.1	-	-	-
Energetika sektorunun daxili istehlakı	1,147.7	10.1	354.4	217.1	-	-	-	-	-	-	-	137.3	457.2	-	1.0	325.0	-
İtkilər	972.0	41.8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	717.5	-	19.2	193.5	-
Son istehlak	**9,265.5**	**-**	**3,961.7**	**-**	**150.5**	**1,334.1**	**341.3**	**2.6**	**1,229.6**	**26.9**	**239.8**	**636.9**	**3,652.7**	**36.0**	**138.5**	**1,469.4**	**7.2**
Enerji məqsədli son istehlak	8,210.0	-	2,936.2	-	15.3	1,334.1	333.4	0.6	1,227.6	22.4	-	2.8	3,628.8	36.0	138.5	1,469.4	1.1
Sənaye və tikinti	1,098.1	-	86.5	-	0.2	-	-	0.1	68.0	15.4	-	2.8	699.5	1.5	-	310.6	-
Qara metallurgiya	59.9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	29.3	-	-	30.6	-
Kimya və neft-kimya	189.9	-	1.7	-	-	-	-	-	-	-	-	1.7	163.6	-	-	24.6	-
Əlvan metallurgiya	64.7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.7	-	-	64.0	-
Qeyri-metal mineral maddələrin istehsalı	316.9	-	1.5	-	-	-	-	-	-	0.4	-	1.1	284.2	-	-	31.2	-
Nəqliyyat avadanlıqları	1.7	-	0.1	-	-	-	-	-	0.1	-	-	-	0.2	-	-	1.4	-
Maşın və avadanlıqların istehsalı	31.7	-	3.5	-	-	-	-	-	1.2	2.3	-	-	12.1	-	-	16.1	-
Mədənçıxarma	18.5	-	2.5	-	-	-	-	-	2.5	-	-	-	7.6	-	-	8.4	-

Qida məhsulları və tütün istehsalı	221.5	-	10.0	-	0.1	-	-	0.1	7.5	2.3	-	-	159.0	1.4	-	51.1	-
Kağız, sellüloz və çap məhsulları istehsalı	4.5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.4	-	-	4.1	-
Ağac emalı və ağacdan məmulatların istehsalı	4.5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.1	-	-	4.4	-
Toxuculuq, dəri və geyim sənayesi	21.8	-	0.4	-	-	-	-	-	0.3	0.1	-	-	7.9	-	-	13.5	-
Tikinti	142.2	-	66.4	-	0.1	-	-	-	56.1	10.2	-	-	23.4	0.1	-	52.3	-
Sənayenin digər sahələri	20.3	-	0.4	-	-	-	-	-	0.3	0.1	-	-	11.0	-	-	8.9	-
Nəqliyyat	**2,563.9**	**-**	**2,527.5**	**-**	**7.3**	**1,327.5**	**333.4**	**-**	**859.0**	**0.3**	**-**	**-**	**1.1**	**0.1**	**-**	**34.2**	**1.0**
Avtomobil	2,136.8	-	2,136.8	-	7.3	1,327.5	-	-	802.0	-	-	-	-	-	-	-	-
Dəmir yolu	38.0	-	9.0	-	-	-	-	-	8.7	0.3	-	-	-	0.1	-	27.9	1.0
Daxili hava	333.4	-	333.4	-	-	-	333.4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Daxili su	48.3	-	48.3	-	-	-	-	-	48.3	-	-	-	-	-	-	-	-
Boru kəməri	7.4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.1	-	-	6.3	-
Nəqliyyatın digər növləri	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
İqtisadiyyatın digər sahələri	**4,548.0**	**-**	**322.2**	**-**	**7.8**	**6.6**	**-**	**0.5**	**300.6**	**6.7**	**-**	**-**	**2,928.2**	**34.4**	**138.5**	**1,124.6**	**0.1**
Kənd təsərrüfatı, meşəçilik və balıqçılıq	444.1	-	297.4	-	0.1	5.9	-	-	291.3	0.1	-	-	56.7	1.7	-	88.3	-
Kommersiya və ictimai xidmətlər	709.8	-	8.8	-	1.2	-	-	0.4	0.6	6.6	-	-	234.4	19.5	24.3	422.7	0.1
Ev təsərrüfatları	3,394.1	-	16.0	-	6.5	0.7	-	0.1	8.7	-	-	-	2,637.1	13.2	114.2	613.6	-
Digər sahələr	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Qeyri-enerji məqsədli son istehlak	**1,055.5**	**-**	**1,025.5**	**-**	**135.2**	**-**	**7.9**	**2.0**	**2.0**	**4.5**	**239.8**	**634.1**	**23.9**	**-**	**-**	**-**	**6.1**

Əlavə 4. Hasilat sənayesi şirkətləri üzrə üzləşmə cədvəlləri

Apşeron İnvestment Limited

(mln ABŞ dolları)

Gəlir növü	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq
Neft hasilatı üzrə pul vəsaitləri	3,840	3,840	-	-	-	3,840	3,840	-
Qaz hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Bonuslar	-	-	-	-	-	-	-	-
Tranzit haqqı	-	-	-	-	-	-	-	-
Akrhesabı ödənişlər	-	-	-	-	-	-	-	-
Mənfəət vergisi	-	-	-	-	-	-	-	-
Digər vergilər	-	-	-	-	-	-	-	-

Məhsul	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq
Xam neft (milyon barel)	-	-	-	-	-	-	-	-
Təbii qaz (min m^3)	-	-	-	-	-	-	-	-
Səmt qazı (min m^3)	30 941,511	30 941,511	-	-	-	30 941,511	30 941,511	-

Azen Oyl Kompani B.V.

(mln ABŞ dolları)

Gəlir növü	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq
Neft hasilatı üzrə pul vəsaitləri	7,420	7,420	-	-	-	7,420	7,420	-
Qaz hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Bonuslar	-	-	-	-	-	-	-	-
Tranzit haqqı	-	-	-	-	-	-	-	-
Akrhesabı ödənişlər	-	-	-	-	-	-	-	-
Mənfəət vergisi	0,200	0,200	-	-	-	0,200	0,200	-
Digər vergilər	-	-	-	-	-	-	-	-

Məhsul	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq
Xam neft (milyon barel)	-	-	-	-	-	-	-	-
Təbii qaz (mln m^3)	-	-	-	-	-	-	-	-
Səmt qazı (mln m^3)	2 735,330	2 735,330	-	-	-	2 735,330	2 735,330	-

Azərbaycan (EYSC) Limitid

(mln ABŞ dolları)

Gəlir növü	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq
Neft hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Qaz hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Bonuslar	-	-	-	-	-	-	-	-
Tranzit haqqı	0,490	0,490	-		-	0,490	0,490	-
Akrhesabı ödənişlər	-	-	-	-	-	-	-	-
Mənfəət vergisi	73,020	73,020	-	-	-	73,020	73,020	-
Digər vergilər	-	-	-	-	-	-	-	-

Məhsul	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq
Xam neft (milyon barel)	15,340	15,340	-	-	-	15,340	15,340	-
Təbii qaz (mln m³)	-	-	-	-	-	-	-	-
Səmt qazı (mln m³)	-	-	-	-	-	-	-	-

Hasilat Sənayesində Şəffaflıq üzrə Ümumiləşdirilmiş Hesabat
31 dekabr 2017-ci il tarixində başa çatmış il üzrə

Azərbaycan (Şahdəniz) Limited

(mln ABŞ dolları)

Gəlir növü	İlkin hesabat forması			Düzəliş		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq
Neft hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Qaz hasilatı üzrə pul vəsaitləri	22,755	-	22,755	(22,755)	-	-	-	-
Bonuslar	-	-	-	-	-	-	-	-
Tranzit haqqı	-	-	-	-	-	-	-	-
Akrhesabı ödənişlər	-	-	-	-	-	-	-	-
Mənfəət vergisi	-	-	-	-	-	-	-	-
Digər vergilər	-	-	-	-	-	-	-	-

Məhsul	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq
Xam neft (milyon barel)	-	-	-	-	-	-	-	-
Təbii qaz (mln m^3)	-	-	-	-	-	-	-	-
Səmt qazı (mln m^3)	-	-	-	-	-	-	-	-

AzGerneft

(mln AZN)

Gəlir növü	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq
Neft hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Qaz hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Bonuslar	-	-	-	-	-	-	-	-
Tranzit haqqı	-	-	-	-	-	-	-	-
Akrhesabı ödənişlər	-	-	-	-	-	-	-	-
Mənfəət vergisi	-	-	-	-	-	-	-	-
Digər vergilər	-	-	-	-	-	-	-	-

Məhsul	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq
Xam neft (milyon barel)	-	-	-	-	-	-	-	-
Təbii qaz (min m^3)	-	-	-	-	-	-	-	-
Səmt qazı (min m^3)	-	-	-	-	-	-	-	-

"Azergold" QSC

(mln AZN)

Gəlir növü	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq
Neft hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Qaz hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Bonuslar	-	-	-	-	-	-	-	-
Tranzit haqqı	-	-	-	-	-	-	-	-
Akrhesabı ödənişlər	-	-	-	-	-	-	-	-
Mənfəət vergisi	-	-	-	-	-	-	-	-
Digər vergilər	-	-	-	-	-	-	-	-

Məhsul	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq
Xam neft (milyon barel)	-	-	-	-	-	-	-	-
Təbii qaz (mln m^3)	-	-	-	-	-	-	-	-
Səmt qazi (mln m^3)	-	-	-	-	-	-	-	-
Qızıl (min unsiya)	-	-	-	-	-	-	-	-
Gümüş (min unsiya)	-	-	-	-	-	-	-	-
Mis konsentratında qızıl (min unsiya)	-	-	-	-	-	-	-	-
Mis konsentratında gümüş (min unsiya)	-	-	-	-	-	-	-	-
Əlvan metallar - mis konsentratı (min ton)	-	-	-	-	-	-	-	-

Bahar Energy Limited

(mln ABŞ dolları)

Gəlir növü	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq
Neft hasilatı üzrə pul vəsaitləri	0,161	0,161	-	-	-	0,161	0,161	-
Qaz hasilatı üzrə pul vəsaitləri	0,243	0,243	-	-	-	0,243	0,243	-
Bonuslar	-	-	-	-	-	-	-	-
Tranzit haqqı	-	-	-	-	-	-	-	-
Akrhesabı ödənişlər	-	-	-	-	-	-	-	-
Mənfəət vergisi	-	-	-	-	-	-	-	-
Əlavə dəyər vergisi	6,747	-	6,747	(6,747)	-	-	-	-
Digər vergilər	-	-	-	-	-	-	-	-

Məhsul	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq
Xam neft (milyon barel)	-	-	-	-	-	-	-	-
Təbii qaz (mln m³)	6 301,823	6 301,823	-	-	-	6 301,823	6 301,823	-
Səmt qazı (mln m³)	656,870	656,870	-	-	-	656,870	656,870	-

Hasilat Sənayesində Şəffaflıq üzrə Ümumiləşdirilmiş Hesabat
31 dekabr 2017-ci il tarixində başa çatmış il üzrə

BP Eksploreyşn (Azərbaycan) Limited

(mln ABŞ dolları)

Gəlir növü	İlkin hesabat forması			Düzəliş		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq
Neft hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Qaz hasilatı üzrə pul vəsaitləri	65,604	-	65,604	(65,604)	-	-	-	-
Bonuslar	0,026	0,026	-	-	-	0,026	0,026	-
Tranzit haqqı	-	-	-	-	-	-	-	-
Akrhesabı ödənişlər	-	-	-	-	-	-	-	-
Mənfəət vergisi	-	-	-	-	-	-	-	-
Digər vergilər	-	-	-	-	-	-	-	-

Məhsul	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq
Xam neft (milyon barel)	-	-	-	-	-	-	-	-
Təbii qaz (mln m^3)	-	-	-	-	-	-	-	-
Səmt qazı (mln m^3)	-	-	-	-	-	-	-	-

BP Eksploreyşn (Kaspian Si) Limited

(mln ABŞ dolları)

Gəlir növü	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq
Neft hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Qaz hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Bonuslar	-	-	-	-	-	-	-	-
Tranzit haqqı	1,519	1,519	-	-	-	1,519	1,519	-
Akrhesabı ödənişlər	-	-	-	-	-	-	-	-
Mənfəət vergisi	118,788	118,788	-	-	-	118,788	118,788	-
Digər vergilər	-	-	-	-	-	-	-	-

Məhsul	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq
Xam neft (milyon barel)	47,120	47,120	--	-	-	47,120	47,120	-
Təbii qaz (min m³)	-	-	-	-	-	-	-	-
Səmt qazı (min m³)	2 733 130,172	2 896 339,451	163 209,279	(163 209,279)	-	2 896 339,451	2 896 339,451	-

BP Şəfəq-Asiman Limited

(mln ABŞ dolları)

Gəlir növü	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq
Neft hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Qaz hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Bonuslar	-	-	-	-	-	-	-	-
Tranzit haqqı	-	-	-	-	-	-	-	-
Akrhesabı ödənişlər	2,118	2,118	-	-	-	2,118	2,118	-
Mənfəət vergisi	-	-	-	-	-	-	-	-
Digər vergilər	-	-	-	-	-	-	-	-

Məhsul	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq
Xam neft (milyon barel)	-	-	-	-	-	-	-	-
Təbii qaz (mln m^3)	-	-	-	-	-	-	-	-
Səmt qazı (mln m^3)	-	-	-	-	-	-	-	-

Hasilat Sənayesində Şəffaflıq üzrə Ümumiləşdirilmiş Hesabat
31 dekabr 2017-ci il tarixində başa çatmış il üzrə

Si En Pi Si İnternəşnl (Kura) Limited

(mln ABŞ dolları)

Gəlir növü	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq
Neft hasilatı üzrə pul vəsaitləri	0,514	0,514	-	-	-	0,514	0,514	-
Qaz hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Bonuslar	-	-	-	-	-	-	-	-
Tranzit haqqı	-	-	-	-	-	-	-	-
Akrhesabı ödənişlər	-	-	-	-	-	-	-	-
Mənfəət vergisi	2,010	2,010	-	-	-	2,010	2,010	-
Digər vergilər	-	-	-	-	-	-	-	-

Məhsul	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq
Xam neft (milyon barel)	-	-	-	-	-	-	-	-
Təbii qaz (min m³)	-	-	-	-	-	-	-	-
Səmt qazı (min m³)	38 620,446	38 620,446	-	-	-	38 620,446	38 620,446	-

Hasilat Sənayesində Şəffaflıq üzrə Ümumiləşdirilmiş Hesabat
31 dekabr 2017-ci il tarixində başa çatmış il üzrə

Commonwealth Qobustan Limited

(mln ABŞ dolları)

Gəlir növü	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq
Neft hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Qaz hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Bonuslar	-	-	-	-	-	-	-	-
Tranzit haqqı	-	-	-	-	-	-	-	-
Akrhesabı ödənişlər	-	-	-	-	-	-	-	-
Mənfəət vergisi	-	-	-	-	-	-	-	-
Digər vergilər	-	-	-	-	-	-	-	-

Məhsul	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq
Xam neft (milyon barel)	-	-	-	-	-	-	-	-
Təbii qaz (mln m^3)	-	-	-	-	-	-	-	-
Səmt qazı (mln m^3)	-	-	-	-	-	-	-	-

Hasilat Sənayesində Şəffaflıq üzrə Ümumiləşdirilmiş Hesabat
31 dekabr 2017-ci il tarixində başa çatmış il üzrə

Ekson Azərbaycan Limited

(mln ABŞ dolları)

Gəlir növü	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq
Neft hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Qaz hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Bonuslar	-	-	-	-	-	-	-	-
Tranzit haqqı	0,340	0,340	-	-	-	0,340	0,340	-
Akrhesabı ödənişlər	-	-	-	-	-	-	-	-
Mənfəət vergisi	20,306	20,306	-	-	-	20,306	20,306	-
Digər vergilər	-	-	-	-	-	-	-	-

Məhsul	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq
Xam neft (milyon barel)	10,535	10,535	-	-	-	10,535	10,535	-
Təbii qaz (mln m³)	-	-	-	-	-	-	-	-
Səmt qazı (mln m³)	-	-	-	-	-	-	-	-

BP Abşeron limited

(mln ABŞ dolları)

Gəlir növü	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq
Neft hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Qaz hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Bonuslar	-	-	-	-	-	-	-	-
Tranzit haqqı	-	-	-	-	-	-	-	-
Akrhesabı ödənişlər	-	-	-	-	-	-	-	-
Mənfəət vergisi	-	-	-	-	-	-	-	-
Digər vergilər	-	-	-	-	-	-	-	-

Məhsul	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq
Xam neft (milyon barel)	-	-	-	-	-	-	-	-
Təbii qaz (min m³)	-	-	-	-	-	-	-	-
Səmt qazı (min m³)	-	-	-	-	-	-	-	-

“Əli-Bayramlı Neft” MMC

(mln ABŞ dolları)

Gəlir növü	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq
Neft hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Qaz hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Bonuslar	-	-	-	-	-	-	-	-
Tranzit haqqı	-	-	-	-	-	-	-	-
Akrhesabı ödənişlər	-	-	-	-	-	-	-	-
Mənfəət vergisi	0,415	0,415	-	-	-	0,415	0,415	-
Digər vergilər	-	-	-	-	-	-	-	-

Məhsul	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq
Xam neft (milyon barel)	-	-	-	-	-	-	-	-
Təbii qaz (min m³)	-	-	-	-	-	-	-	-
Səmt qazı (min m³)	-	-	-	-	-	-	-	-

Foçnmeyt Əsets Limited

(mln ABŞ dolları)

Gəlir növü	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq
Neft hasilatı üzrə pul vəsaitləri	0,514	0,514	-	-	-	0,514	0,514	-
Qaz hasilatı üzrə pul vəsaitləri								
Bonuslar								
Tranzit haqqı								
Akrhesabı ödənişlər								
Mənfəət vergisi	2,217	2,217	-	-	-	2,217	2,217	-
Digər vergilər								

Məhsul	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq
Xam neft (milyon barel)	-	-	-	-	-	-	-	-
Təbii qaz (min m³)	-	-	-	-	-	-	-	-
Səmt qazı (min m³)	-	-	-	-	-	-	-	-

İnpeks Sausvest Kaspian Si Ltd.

(mln ABŞ dolları)

Gəlir növü	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq
Neft hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Qaz hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Bonuslar	-	-	-	-	-	-	-	-
Tranzit haqqı	0,465	0,465	-	-	-	0,465	0,465	-
Akrhesabı ödənişlər	-	-	-	-	-	-	-	-
Mənfəət vergisi	24,773	24,773	-	-	-	24,773	24,773	-
Digər vergilər	-	-	-	-	-	-	-	-

Məhsul	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq
Xam neft (milyon barel)	14,438	14,438	-	-	-	14,438	14,438	-
Təbii qaz (mln m³)	-	-	-	-	-	-	-	-
Səmt qazı (mln m³)	-	-	-	-	-	-	-	-

Hasilat Sənayesində Şəffaflıq üzrə Ümumiləşdirilmiş Hesabat
31 dekabr 2017-ci il tarixində başa çatmış il üzrə

İtoçu Oyl Eksploreyşn (Azərbaycan) İnc.

(mln ABŞ dolları)

Gəlir növü	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq
Neft hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Qaz hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Bonuslar	-	-	-	-	-	-	-	-
Tranzit haqqı	0,182	0,182	-	-	-	0,182	0,182	-
Akrhesabı ödənişlər	-	-	-	-	-	-	-	-
Mənfəət vergisi	18,096	18,096	-	-	-	18,096	18,096	-
Digər vergilər	-	-	-	-	-	-	-	-

Məhsul	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq
Xam neft (milyon barel)	5,660	5,660	-	-	-	5,660	5,660	-
Təbii qaz (min m³)	-	-	-	-	-	-	-	-
Səmt qazı (min m³)	-	-	-	-	-	-	-	-

Hasilat Sənayesində Şəffaflıq üzrə Ümumiləşdirilmiş Hesabat
31 dekabr 2017-ci il tarixində başa çatmış il üzrə

Karasu Development Kompani

(mln ABŞ dolları)

Gəlir növü	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq
Neft hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Qaz hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Bonuslar	-	-	-	-	-	-	-	-
Tranzit haqqı	-	-	-	-	-	-	-	-
Akrhesabı ödənişlər	-	-	-	-	-	-	-	-
Mənfəət vergisi	0,415	-	0,415	(0,415)	-	-	-	-
Digər vergilər	-	-	-	-	-	-	-	-

Məhsul	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq
Xam neft (milyon barel)	-	-	-	-	-	-	-	-
Təbii qaz (min m^3)	-	-	-	-	-	-	-	-
Səmt qazı (min m^3)	1 465,000	1 465,000	-	-	-	1 465,000	1 465,000	-

Kura Valley Development Company Ltd.

(mln ABŞ dolları)

Gəlir növü	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq
Neft hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Qaz hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Bonuslar	-	-	-	-	-	-	-	-
Tranzit haqqı	-	-	-	-	-	-	-	-
Akrhesabı ödənişlər	-	-	-	-	-	-	-	-
Mənfəət vergisi	-	-	-	-	-	-	-	-
Digər vergilər	-	-	-	-	-	-	-	-

Məhsul	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq
Xam neft (milyon barel)	-	-	-	-	-	-	-	-
Təbii qaz (mln m^3)	-	-	-	-	-	-	-	-
Səmt qazı (mln m^3)	-	-	-	-	-	-	-	-

“Qobustan Neft” MMC

(mln AZN)

Gəlir növü	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq
Neft hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Qaz hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Bonuslar	-	-	-	-	-	-	-	-
Tranzit haqqı	-	-	-	-	-	-	-	-
Akrhesabı ödənişlər	-	-	-	-	-	-	-	-
Mənfəət vergisi	-	-	-	-	-	-	-	-
Digər vergilər	-	-	-	-	-	-	-	-

Məhsul	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq
Xam neft (milyon barel)	-	-	-	-	-	-	-	-
Təbii qaz (min m^3)	-	-	-	-	-	-	-	-
Səmt qazı (min m^3)	-	-	-	-	-	-	-	-

Lukoyl Oversiz Şah Dəniz Ltd.

(mln ABŞ dolları)

Gəlir növü	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq
Neft hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Qaz hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Bonuslar	0,009	0,009	-	-	-	0,009	0,009	-
Tranzit haqqı	-	-	-	-	-	-	-	-
Akrhesabı ödənişlər	-	-	-	-	-	-	-	-
Mənfəət vergisi	-	-	-	-	-	-	-	-
Digər vergilər	-	-	-	-	-	-	-	-

Məhsul	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq
Xam neft (milyon barel)	-	-	-	-	-	-	-	-
Təbii qaz (min m³)	-	-	-	-	-	-	-	-
Səmt qazı (min m³)	-	-	-	-	-	-	-	-

Naftiran Intertrade Co (NICO) Limited

(mln ABŞ dolları)

Gəlir növü	İlkin hesabat forması			Düzəliş		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq
Neft hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Qaz hasilatı üzrə pul vəsaitləri	22,755	-	22,755	(22,755)	-	-	-	-
Bonuslar	0,013	0,009	(0,004)	0,004	-	0,009	0,009	-
Tranzit haqqı	-	-	-	-	-	-	-	-
Akrhesabı ödənişlər	-	-	-	-	-	-	-	-
Mənfəət vergisi	-	-	-	-	-	-	-	-
Digər vergilər	-	-	-	-	-	-	-	-

Məhsul	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq
Xam neft (milyon barel)	-	-	-	-	-	-	-	-
Təbii qaz (min m³)	-	-	-	-	-	-	-	-
Səmt qazı (min m³)	-	-	-	-	-	-	-	-

Hasilat Sənayesində Şəffaflıq üzrə Ümumiləşdirilmiş Hesabat
31 dekabr 2017-ci il tarixində başa çatmış il üzrə

Neftechala İnvestments Limited

(mln ABŞ dolları)

Gəlir növü	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq
Neft hasilatı üzrə pul vəsaitləri	0,797	0,797	-	-	-	0,797	0,797	-
Qaz hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Bonuslar	-	-	-	-	-	-	-	-
Tranzit haqqı	-	-	-	-	-	-	-	-
Akrhesabı ödənişlər	-	-	-	-	-	-	-	-
Mənfəət vergisi	-	-	-	-	-	-	-	-
Digər vergilər	-	-	-	-	-	-	-	-

Məhsul	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq
Xam neft (milyon barel)	-	-	-	-	-	-	-	-
Təbii qaz (mln m^3)	-	-	-	-	-	-	-	-
Səmt qazı (mln m^3)	-	-	-	-	-	-	-	-

Novatis Oyl F.Z.E.

(mln ABŞ dolları)

Gəlir növü	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq
Neft hasilatı üzrə pul vəsaitləri	5,598	5,598	-	-	-	5,598	5,598	-
Qaz hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Bonuslar	-	-	-	-	-	-	-	-
Tranzit haqqı	-	-	-	-	-	-	-	-
Akrhesabı ödənişlər	-	-	-	-	-	-	-	-
Mənfəət vergisi	1,177	1,177	-	-	-	1,177	1,177	-
Digər vergilər	-	-	-	-	-	-	-	-

Məhsul	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq
Xam neft (milyon barel)	-	-	-	-	-	-	-	-
Təbii qaz (mln m^3)	-	-	-	-	-	-	-	-
Səmt qazı (mln m^3)	4 155,388	4 155,388	-	-	-	4 155,388	4 155,388	-

ONGC Videş Limited

(mln ABŞ dolları)

Gəlir növü	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq
Neft hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Qaz hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Bonuslar	-	-	-	-	-	-	-	-
Tranzit haqqı	0,115	0,115	-	-	-	0,115	0,115	-
Akrhesabı ödənişlər	-	-	-	-	-	-	-	-
Mənfəət vergisi	10,723	10,723	-	-	-	10,723	10,723	-
Digər vergilər	-	-	-	-	-	-	-	-

Məhsul	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq
Xam neft (milyon barel)	3,583	3,583	-	-	-	3,583	3,583	-
Təbii qaz (mln m³)	-	-	-	-	-	-	-	-
Səmt qazı (mln m³)	-	-	-	-	-	-	-	-

Hasilat Sənayesində Şəffaflıq üzrə Ümumiləşdirilmiş Hesabat
31 dekabr 2017-ci il tarixində başa çatmış il üzrə

Petronas Azerbaijan Şah Dəniz S.A.R.L

(mln ABŞ dolları)

Gəlir növü	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq
Neft hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Qaz hasilatı üzrə pul vəsaitləri	35,271	35,271	-	-	-	35,271	35,271	-
Bonuslar	0,020	0,014	(0,006)	0,006	-	0,014	0,014	-
Tranzit haqqı	-	-	-	-	-	-	-	-
Akrhesabı ödənişlər	-	-	-	-	-	-	-	-
Mənfəət vergisi	-	-	-	-	-	-	-	-
Digər vergilər	-	-	-	-	-	-	-	-

Məhsul	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq
Xam neft (milyon barel)	-	-	-	-	-	-	-	-
Təbii qaz (mln m^3)	-	-	-	-	-	-	-	-
Səmt qazı (mln m^3)	-	-	-	-	-	-	-	-

Hasilat Sənayesində Şəffaflıq üzrə Ümumiləşdirilmiş Hesabat
31 dekabr 2017-ci il tarixində başa çatmış il üzrə

Petro-Honq-Konq Pirsaat Oyl

(mln ABŞ dolları)

Gəlir növü	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq
Neft hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Qaz hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Bonuslar	-	-	-	-	-	-	-	-
Tranzit haqqı	-	-	-	-	-	-	-	-
Akrhesabı ödənişlər	-	-	-	-	-	-	-	-
Mənfəət vergisi	-	-	-	-	-	-	-	-
Digər vergilər	-	-	-	-	-	-	-	-

Məhsul	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq
Xam neft (milyon barel)	-	-	-	-	-	-	-	-
Təbii qaz (min m^3)	-	-	-	-	-	-	-	-
Səmt qazı (min m^3)	-	-	-	-	-	-	-	-

Hasilat Sənayesində Şəffaflıq üzrə Ümumiləşdirilmiş Hesabat
31 dekabr 2017-ci il tarixində başa çatmış il üzrə

R.V. İnvestment Group Services

(mln ABŞ dolları)

Gəlir növü	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq
Neft hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Qaz hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Bonuslar	-	-	-	-	-	-	-	-
Tranzit haqqı	-	-	-	-	-	-	-	-
Akrhesabı ödənişlər	-	-	-	-	-	-	-	-
Mənfəət vergisi	-	-	-	-	-	-	-	-
Digər vergilər	-	-	-	-	-	-	-	-

Məhsul	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq
Xam neft (milyon barel)	-	-	-	-	-	-	-	-
Təbii qaz (min m³)	-	-	-	-	-	-	-	-
Səmt qazi (min m³)	-	-	-	-	-	-	-	-
Qızıl (min unsiya)	6,366	6,366	-	-	-	6,366	6,366	-
Gümüş (min unsiya)	2,978	2,978	-	-	-	2,978	2,978	-
Mis konsentratında qızıl (min unsiya)	0,685	0,685	-	-	-	0,685	0,685	-
Mis konsentratında gümüş (min unsiya)	14,898	14,898	-	-	-	14,898	14,898	-
Əlvan metallar - mis konsentratı (min ton)	0,213	0,213	-	-	-	0,213	0,213	-

Hasilat Sənayesində Şəffaflıq üzrə Ümumiləşdirilmiş Hesabat
31 dekabr 2017-ci il tarixində başa çatmış il üzrə

"Salyan Neft" MMC

(mln ABŞ dolları)

Gəlir növü	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq
Neft hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Qaz hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Bonuslar	-	-	-	-	-	-	-	-
Tranzit haqqı	-	-	-	-	-	-	-	-
Akrhesabı ödənişlər	-	-	-	-	-	-	-	-
Mənfəət vergisi	0,470	0,470	-	-	-	0,470	0,470	-
Digər vergilər	-	-	-	-	-	-	-	-

Məhsul	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq
Xam neft (milyon barel)	-	-	-	-	-	-	-	-
Təbii qaz (min m^3)	-	-	-	-	-	-	-	-
Səmt qazı (min m^3)	-	-	-	-	-	-	-	-

"SGC Upstream" MMC

(mln ABŞ dolları)

Gəlir növü	İlkin hesabat forması			Düzəliş		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq
Neft hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Qaz hasilatı üzrə pul vəsaitləri	15,178	-	15,178	(15,178)	-	-	-	-
Bonuslar	-	-	-	-	-	-	-	-
Tranzit haqqı	-	-	-	-	-	-	-	-
Akrhesabı ödənişlər	-	-	-	-	-	-	-	-
Mənfəət vergisi	-	-	-	-	-	-	-	-
Sair vergilər	-	-	-	-	-	-	-	-

Məhsul	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq
Xam neft (milyon barel)	-	-	-	-	-	-	-	-
Təbii qaz (min m³)	-	-	-	-	-	-	-	-
Səmt qazı (min m³)	-	-	-	-	-	-	-	-

Hasilat Sənayesində Şəffaflıq üzrə Ümumiləşdirilmiş Hesabat
31 dekabr 2017-ci il tarixində başa çatmış il üzrə

SOCAR

(mln AZN)

Gəlir növü	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq
Neft hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Qaz hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Bonuslar	-	-	-	-	-	-	-	-
Tranzit haqqı	-	-	-	-	-	-	-	-
Akrhesabı ödənişlər	-	-	-	-	-	-	-	-
Mənfəət vergisi	9,287	9,287	-	-	-	9,287	9,287	-
Mədən vergisi	109,548	109,548	-	-	-	109,548	109,548	-
ƏDV	162,310	162,310	-	-	-	162,310	162,310	-
Əmlak vergisi	80,182	80,182	-	-	-	80,182	80,182	-
Torpaq vergisi	26,969	26,969	-	-	-	26,969	26,969	-
Qiymət fərqi üzrə yığımlar	165,293	165,293	-	-	-	165,293	165,293	-
Digər vergilər	99,551	99,551	-	-	-	99,551	99,551	-

Hasilat Sənayesində Şəffaflıq üzrə Ümumiləşdirilmiş Hesabat
31 dekabr 2017-ci il tarixində başa çatmış il üzrə

Statoil Abşeron A.S

(mln ABŞ dolları)

Gəlir növü	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq
Neft hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Qaz hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Bonuslar	-	-	-	-	-	-	-	-
Tranzit haqqı	0,363	0,363	-	-	-	0,363	0,363	-
Akrhesabı ödənişlər	-	-	-	-	-	-	-	-
Mənfəət vergisi	39,395	39,395	-	-	-	39,395	39,395	-
Digər vergilər	-	-	-	-	-	-	-	-

Məhsul	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq
Xam neft (milyon barel)	11,276	11,276	-	-	-	11,276	11,276	-
Təbii qaz (mln m³)	-	-	-	-	-	-	-	-
Səmt qazı (mln m³)	-	-	-	-	-	-	-	-

Hasilat Sənayesində Şəffaflıq üzrə Ümumiləşdirilmiş Hesabat
31 dekabr 2017-ci il tarixində başa çatmış il üzrə

Şevron Xəzər Ltd.

(mln ABŞ dolları)

Gəlir növü	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq
Neft hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Qaz hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Bonuslar	-	-	-	-	-	-	-	-
Tranzit haqqı	0,478	0,478	-	-	-	0,478	0,478	-
Akrhesabı ödənişlər	-	-	-	-	-	-	-	-
Mənfəət vergisi	36,880	36,880	-	-	-	36,880	36,880	-
Digər vergilər	-	-	-	-	-	-	-	-

Məhsul	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq
Xam neft (milyon barel)	14,844	14,844	-	-	-	14,844	14,844	-
Təbii qaz (mln m^3)	-	-	-	-	-	-	-	-
Səmt qazı (mln m^3)	-	-	-	-	-	-	-	-

Hasilat Sənayesində Şəffaflıq üzrə Ümumiləşdirilmiş Hesabat
31 dekabr 2017-ci il tarixində başa çatmış il üzrə

Şirvan İnvestment Limited

(mln ABŞ dolları)

Gəlir növü	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq
Neft hasilatı üzrə pul vəsaitləri	5,615	5,615	-	-	-	5,615	5,615	-
Qaz hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Bonuslar	-	-	-	-	-	-	-	-
Tranzit haqqı	-	-	-	-	-	-	-	-
Akrhesabı ödənişlər	-	-	-	-	-	-	-	-
Mənfəət vergisi	-	-	-	-	-	-	-	-
Digər vergilər	-	-	-	-	-	-	-	-

Məhsul	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq
Xam neft (milyon barel)	-	-	-	-	-	-	-	-
Təbii qaz (min m³)	-	-	-	-	-	-	-	-
Səmt qazı (min m³)	9 625,590	9 625,590	-	-	-	9 625,590	9 625,590	-

Total E & P Abşeron B.V

(mln ABŞ dolları)

Gəlir növü	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq
Neft hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Qaz hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Bonuslar	0,887	0,887	-	-	-	0,887	0,887	-
Tranzit haqqı	-	-	-	-	-	-	-	-
Akrhesabı ödənişlər	-	-	-	-	-	-	-	-
Mənfəət vergisi	-	-	-	-	-	-	-	-
Digər vergilər	-	-	-	-	-	-	-	-

Məhsul	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq
Xam neft (milyon barel)	-	-	-	-	-	-	-	-
Təbii qaz (mln m^3)	-	-	-	-	-	-	-	-
Səmt qazı (mln m^3)	-	-	-	-	-	-	-	-

Hasilat Sənayesində Şəffaflıq üzrə Ümumiləşdirilmiş Hesabat
31 dekabr 2017-ci il tarixində başa çatmış il üzrə

Türkiye Petrolleri Anonim Ortaqlığı

(mln ABŞ dolları)

Gəlir növü	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq
Neft hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Qaz hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Bonuslar	-	-	-	-	-	-	-	-
Tranzit haqqı	0,286	0,286	-	-	-	0,286	0,286	-
Akrhesabı ödənişlər	-	-	-	-	-	-	-	-
Mənfəət vergisi	24,553	24,553	-	-	-	24,553	24,553	-
Digər vergilər	-	-	-	-	-	-	-	-

Məhsul	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq
Xam neft (milyon barel)	8,889	8,889	-	-	-	8,889	8,889	-
Təbii qaz (mln m^3)	-	-	-	-	-	-	-	-
Səmt qazı (mln m^3)	-	-	-	-	-	-	-	-

Türkiş Petroleum Oversiz Kompani Ltd.

(mln ABŞ dolları)

Gəlir növü	İlkin hesabat forması			Düzəliş		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq
Neft hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Qaz hasilatı üzrə pul vəsaitləri	43,235	-	43,235	(43,235)	-	-	-	-
Bonuslar	0,017	0,017	-	-	-	0,017	0,017	-
Tranzit haqqı	-	-	-	-	-	-	-	-
Akrhesabı ödənişlər	-	-	-	-	-	-	-	-
Mənfəət vergisi	-	-	-	-	-	-	-	-
Digər vergilər	-	-	-	-	-	-	-	-

Məhsul	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq
Xam neft (milyon barel)	-	-	-	-	-	-	-	-
Təbii qaz (min m^3)	-	-	-	-	-	-	-	-
Səmt qazı (min m^3)	-	-	-	-	-	-	-	-

Hasilat Sənayesində Şəffaflıq üzrə Ümumiləşdirilmiş Hesabat
31 dekabr 2017-ci il tarixində başa çatmış il üzrə

UGE-LANCER PTE. Ltd.

(mln ABŞ dolları)

Gəlir növü	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq
Neft hasilatı üzrə pul vəsaitləri	7,500	7,500	-	-	-	7,500	7,500	-
Qaz hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Bonuslar	-	-	-	-	-	-	-	-
Tranzit haqqı	-	-	-	-	-	-	-	-
Akrhesabı ödənişlər	-	-	-	-	-	-	-	-
Mənfəət vergisi	6,123	6,123	-	-	-	6,123	6,123	-
Digər vergilər	-	-	-	-	-	-	-	-

Məhsul	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq
Xam neft (milyon barel)	-	-	-	-	-	-	-	-
Təbii qaz (min m^3)	-	-	-	-	-	-	-	-
Səmt qazı (min m^3)	9 429,869	9 429,869	-	-	-	9 429,869	9 429,869	-

Hasilat Sənayesində Şəffaflıq üzrə Ümumiləşdirilmiş Hesabat
31 dekabr 2017-ci il tarixində başa çatmış il üzrə

Zenith Aran Oil Company Limited

(mln ABŞ dolları)

Gəlir növü	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq
Neft hasilatı üzrə pul vəsaitləri	0,578	0,578	-	-	-	0,578	0,578	-
Qaz hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Bonuslar	-	-	-	-	-	-	-	-
Tranzit haqqı	-	-	-	-	-	-	-	-
Akrhesabı ödənişlər	-	-	-	-	-	-	-	-
Mənfəət vergisi	-	-	-	-	-	-	-	-
Digər vergilər	-	-	-	-	-	-	-	-

Məhsul	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Dövlət	Fərq
Xam neft (milyon barel)	0,008	0,008	-	-	-	0,008	0,008	-
Təbii qaz (min m^3)	-	-	-	-	-	-	-	-
Səmt qazı (min m^3)	-	-	-	-	-	-	-	-

Əlavə 4. Hesabatın tərtibi zamanı istifadə olunmuş ədəbiyyat siyahısı

Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi	http://www.stat.gov.az
Avrasiya Hasilat Sənayesi Bilik Mərkəzi	http://eurasiahub.khazar.org
Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti	http://www.socar.az
Azərbaycan Respublikası Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi	http://www.eco.gov.az
Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Fondu	http://www.oilfund.az
Azərbaycan Respublikasının Vergilər Nazirliyi	http://www.taxes.gov.az
Azərbaycan Respublikasının Energetika Nazirliyi	http://www.minenergy.gov.az
Azərbaycan Respublikası Dövlət Gömrük Komitəsi	http://www.customs.gov.az
Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankı	http://www.cbar.az
Azərbaycan Respublikası Hesablama Palatası	http://www.sai.gov.az/
Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Rəsmi internet səhifəsi	http://www.president.az/
Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi	http://www.meclis.gov.az/
Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabineti	http://www.cabmin.gov.az/
Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi	http://www.maliyye.gov.az
Azərbaycan Resbuklikası Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi yanında Dövlət Sosial Müdafiə Fondu	http://www.sspf.gov.az
Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyi	http://www.e-qanun.az
Azərbaycan Respublikasinin Tarif (Qiymət) Şurası	http://www.tariffcouncil.gov.azn
SOCAR Trading	http://www.socartrading.com
Organization of the Petroleum Exporting Countries "OPEC"	http://www.opec.org
British Petroleum şirkəti	http://www.bp.com
Natural Gas World	http://www.naturalgaseurope.com
World Gold Council	http://www.gold.org
Total Global Homepage	http://www.total.com
"Azergold" QSC	http://www.azergold.az
Trend Xəbər Agentliyi	http://www.az.trend.az